Begroting 2027

Provincie Zeeland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4

Inleiding begroting 7

Begroting 2027 in één oogopslag 7

1 Grote projecten 9

Inleiding Grote projecten 9

Natuurpakket Westerschelde 11

Zanddijk 13

Deltaweg 15

Vervanging schepen Westerschelde Ferry 18

2 Programma Woonplaats Zeeland 22

3 Programma Balans in landelijk gebied 35

4 Programma Ondernemend Zeeland 53

5 Programma Mobiliteit op maat 64

6 Programma Iedereen telt! 73

7 Programma Bestuur 81

8 Programma Energie op klimaat! 90

9-1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 101

9-2 Kosten van overhead 103

Paragrafen 106

Paragraaf Provinciale heffingen 106

Paragraaf Duurzaamheid 108

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 115

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen 123

Paragraaf Financiering 129

Paragraaf Bedrijfsvoering 132

Paragraaf Verbonden partijen 140
Verbonden partijen 140
Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD).....141
GR Publiek vervoer Zeeland 144
GR Zeeuws Archief 145
Zanddijk B.V. 147
Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (ZEH) 149
Stedin Netwerkbeheer B.V. 151
North Sea Port SE 153
N.V. Westerscheldetunnel (WST).....155
N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls) 157
Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB).....159
GBE Aqua B.V. 161
Westerschelde Ferry B.V. (WSF) 163
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO).....165
Huis van de Nederlandse Provincies.....166
Provinciaal fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland 168
Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District.....170
Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Geopark Schelde Delta 171
Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Landschapspark Zwinstreek.....173
Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst ...175
Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. 177
Paragraaf Grondbeleid 179
Paragraaf Openbaarheid (Wet open overheid) 182
Paragraaf Wind in de Zeilen 184
Financiële begroting 2027 186

Lasten en baten en toelichting per programma 186

Meerjarenperspectief en toelichting 190

Uiteenzetting van de financiële positie 195

Geprognosticeerde balans 195

Investeringen 196

Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva 199

Incidentele en structurele lasten en baten per programma 216

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 218

Lasten en baten per taakveld 220

EMU saldo 221

Inleiding begroting

Begroting 2027 in één oogopslag

Begroting 2027 in één oogopslag

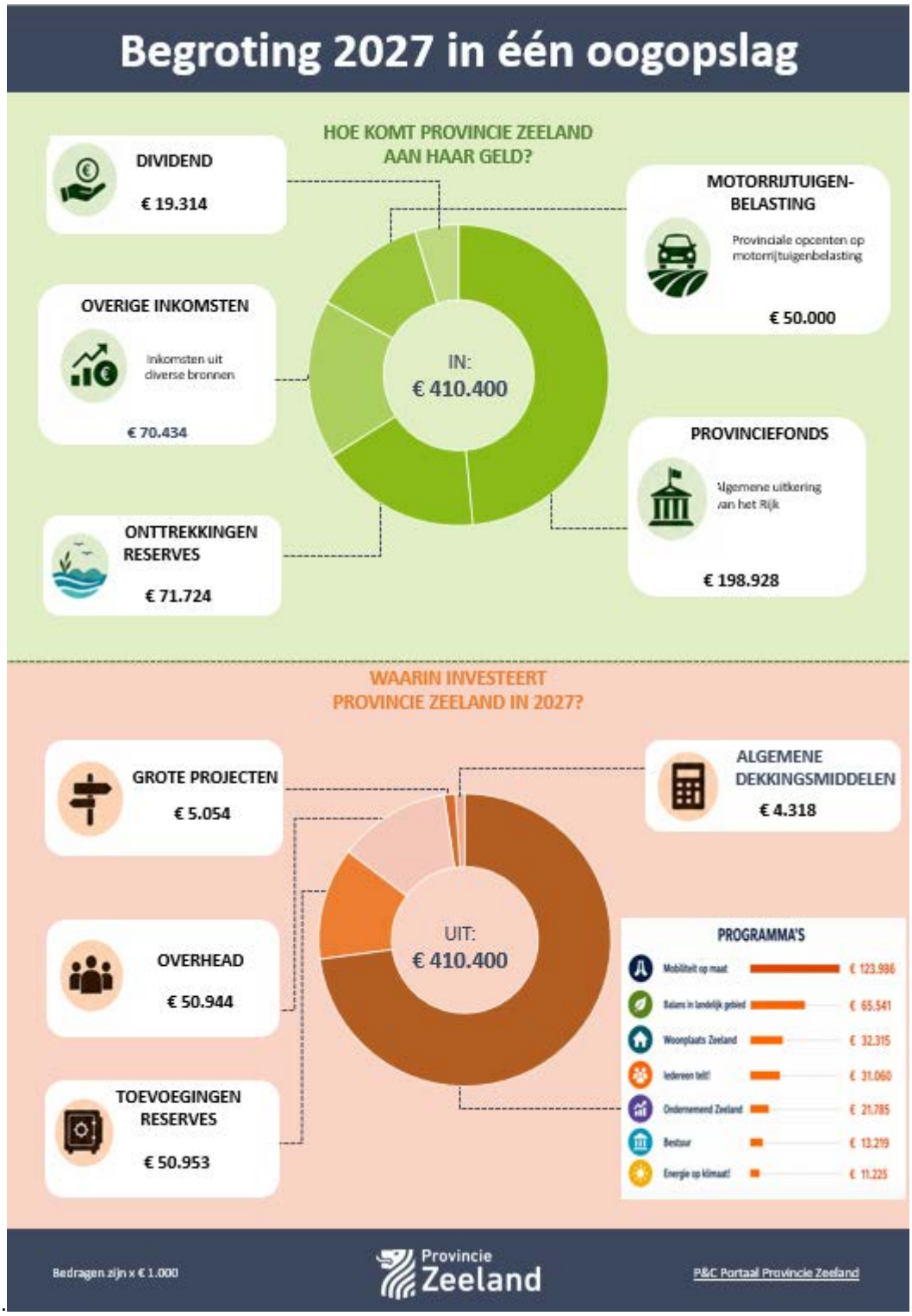

Inleiding

Met Zeeland, voor Zeeland! Dat is de titel van ons coalitieakkoord en blijft ook in 2027 het uitgangspunt voor de wijze waarop we samen werken aan de toekomst van Zeeland. De Begroting 2027 is de laatste begroting van deze bestuursperiode. Daarmee vormt deze begroting een belangrijk moment om verder uitvoering te geven aan de ambities uit het coalitieakkoord en tegelijkertijd vooruit te kijken naar de toekomst van Zeeland.

We blijven werken aan grote maatschappelijke vraagstukken. Dat kunnen en willen we niet alleen. We doen dit samen met bedrijven, instellingen en inwoners, met gemeenten en het waterschap en in nauwe samenwerking met het Rijk. Daarbij staat voorop dat we als overheden werken voor onze inwoners en voor een sterk, leefbaar en toekomstbestendig Zeeland.

Zeeland kan een belangrijke bijdrage leveren aan landelijke opgaven. Denk aan de energietransitie, het verminderen van de afhankelijkheid van het buitenland, de versterking van defensie en de grote ruimtelijke opgaven waar Nederland voor staat. Samen met het Rijk werken we aan plannen die kansen bieden voor zowel Nederland als Zeeland. Deze ontwikkelingen kunnen Zeeland een belangrijke impuls geven en bijdragen aan het versterken en in stand houden van onze voorzieningen.

Tegelijkertijd kijken we verder vooruit. Met **Zeeland 2050** werken we aan een toekomstperspectief voor onze provincie. Welke keuzes zijn nodig om Zeeland ook op langere termijn aantrekkelijk, bereikbaar, economisch sterk en leefbaar te houden? De opgaven en kansen van vandaag verbinden we zo met de ontwikkeling van Zeeland richting 2050.

Ook in 2027 gaan we verder met vraagstukken en projecten die eerder in gang zijn gezet. Bijvoorbeeld op het gebied van wonen en bereikbaarheid, cultuur en leefbaarheid, het landelijk gebied, economie en energie. Daarbij blijven we zoeken naar samenhang tussen de verschillende opgaven en naar kansen om investeringen elkaar te laten versterken.

In de Najaarsnota 2026 doen wij een aantal bijstellingen en andere voorstellen en geven we een doorkijk naar het financiële meerjarenperspectief. De Begroting 2027 moet daarom in samenhang met de Najaarsnota 2026 worden gelezen.

Onze financiële positie is gezond. Hoe deze zich de komende jaren ontwikkelt, hangt af van verschillende factoren. Daarbij gaat het onder andere om de ontwikkeling van het provinciefonds, onze belangrijkste inkomstenbron, en de ontwikkeling van de inflatie. Ook dividendinkomsten kunnen financiële ruimte bieden. Deze ruimte willen we waar mogelijk benutten om, samen met het Rijk en onze partners, strategische investeringen te doen die bijdragen aan de toekomst van Zeeland.

Zo werken we niet alleen aan de opgaven van vandaag, maar maken we ook keuzes voor de Zeeuwen van morgen. **Met Zeeland, voor Zeeland!**

1 Grote projecten

Inleiding Grote projecten

Inleiding

Met verschillende grote projecten werkt de Provincie Zeeland aan haar maatschappelijke opgaven. Deze projecten dragen vaak bij aan meerdere doelen en zijn meestal complexer dan andere projecten. Elk project is anders, maar ze hebben één ding gemeen: het zijn belangrijke projecten voor de provincie en er zijn grote bedragen mee gemoeid. Daarom worden de grote projecten en de bijbehorende baten en lasten apart opgenomen in de begroting.

De risico's van deze projecten worden beheerst volgens het provinciale risicomanagementbeleid. Financiële risico's worden zoveel mogelijk opgevangen binnen het budget van het project. Als dat niet mogelijk is, worden deze risico's opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Grote projecten

In deze begroting lichten we de drie lopende grote projecten toe. Het betreft de volgende projecten:

- N673 Zanddijk;
- Deltaweg;
- Vervanging schepen Westerschelde Ferry.

De grote projecten N290 Traverse Kapellebrug en NPW worden naar verwachting eind 2026 formeel afgerond.

Mijlpalen 2027

- NPW
    - Het aan PS voorleggen van het beëindigen van de afrondingsfase (nog door PS vast te stellen).
    - Na afronding van het NPW als groot project worden de resterende activiteiten ondergebracht in de begroting binnen het programma Balans in landelijk gebied, onder de doelstelling Natuurbeleving, -verbreding en -verbinding”.

- N673 Zanddijk:
    - Voortzetting werkzaamheden van de voorbereidingsfase.
    - Start realisatiefase

- Deltaweg:
    - Het verder uitwerken van de recent gestarte voorbereidingsfase. In deze fase worden onder andere de aanbesteding voorbereid en het uitvoeringsontwerp verder uitgewerkt.

- Vervanging schepen Westerschelde:

  Vloot:

    - Afronding voorbereidingsfase en vaststelling definitief ontwerp van de vloot.
    - Investeringsbesluit door Provinciale Staten over de realisatie van de nieuwe vloot.
    - Start realisatiefase: bouw van de nieuwe schepen.

Aanland- en laadvoorzieningen:

- Aanleg elektriciteitsvoorzieningen door Stedin, met aansluiting op de transformatorhuizen.
- Investeringsbesluit door Provinciale Staten en start van de aanpassingen aan de aanlandvoorzieningen.

Uitgangspunten grote projecten

In het Kader Grote Projecten zijn de afspraken vastgelegd over de invulling van het versterken van de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten. Onderstaande punten zijn met name van belang:

- Provinciale Staten besluiten of een project als “groot project” wordt aangemerkt.
- De opdracht wordt in een startnotitie vastgelegd.
- We rapporteren vier keer per jaar over de voortgang van het groot project.
- Besluitvorming vindt plaats door Provinciale Staten bij afronding van verschillende projectfasen.

Kader grote projecten

Het Kader Grote Projecten moet de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten voor de grote projecten versterken. Met dit kader kan eenduidig worden vastgesteld of een project kan worden gezien als groot. Verder zorgt het kader voor duidelijke besluitvorming per projectfase. De voortgangsrapportages grote projecten zijn hier een resultaat van en worden vier keer per jaar aan de Staten voorgelegd. In 2027 zullen uitkomsten van de tweejaarlijkse evaluatie van het Kader Grote Projecten wellicht leiden tot een herziening Kader Grote Projecten.

Naast het kader is er een Handboek Projectmanagement. Zowel het Kader als het Handboek zijn leidend bij de sturing op grote projecten. Het Handboek is een leidraad en hulpmiddel voor medewerkers die betrokken zijn bij projecten en programma's.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	
Lasten	
010102 Natuur Pakket Westerschelde	**3.961**
019999 Ambtelijke inzet	**1.093**
Totaal Lasten	**5.054**
Onttrekkingen	
980199 Bestemmingsreserves-Pr.1	**-5.984**
Totaal begroot	**930**

Natuurpakket Westerschelde

Omschrijving

Met het programma Natuurpakket Westerschelde (NPW) was het kerndoel ten minste 600 hectare estuariene natuur realiseren. Dit is getijdennatuur waar eb en vloed zorgt voor een landschap van schorren, kreken, zandplaten en slikken. Provincie Zeeland voerde dit programma volgens afspraak met de Rijksoverheid uit, met als doel natuurherstel van de Westerschelde. Binnen het NPW-programma werkten we daarnaast aan de volgende afspraken die ook van meerwaarde voor Zeeland zijn:

- De ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, met onder meer de realisatie van de panoramatoren met recreatieve voorzieningen in de Hedwigepolder.
- De ontwikkeling van het Landschapspark Zwinstreek.
- Regionale impulsen gemeenten Hulst en Sluis.
- Landbouwflankerend beleid.
- Bij de ontwikkeling van (getijden)natuur volgen we meerdere jaren de ontwikkeling van de natuur. We meten dit door diverse (monitorings)onderzoeken.

De looptijd van het convenant eindigde op 31 december 2025. Het Rijk heeft op 2 juni 2025 (onder voorwaarden) decharge verleend voor het NPW, nu het kerndoel van ten minste 600 hectare estuariene natuur behaald was. De resterende middelen maken nu onderdeel uit van de bestemmingsreserve NPW.

In afwachting van de evaluatie en afronding van het groot project NPW hebben we dit nog op deze plaats in de Begroting 2027 opgenomen. Zodra deze evaluatie en afronding met Provinciale Staten is gedeeld, zullen de resterende meerjarige monitoringsverplichtingen en bijbehorende middelen worden overgeheveld naar het begrotingsprogramma Balans in landelijk gebied.

Genomen besluiten

- Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium.
- Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde.
- Brief van 8 november 2016 over de voortgang van het Natuurpakket Westerschelde aan PS.
- Brief van 7 november 2017 Nota herijking Natuurpakket Westerschelde aan PS.
- Brief van 2 juni 2025 LVVN decharge en afsluiting NPW.

Risico's

- Het overdragen van eigendom en beheer (inclusief monitoring en nazorg) van de gerealiseerde projecten is nog niet (volledig) afgerond. Er kan verschil van inzicht zijn, waardoor niet tot volledige afspraken wordt gekomen. Ook is het mogelijk dat er meerkosten zijn.
- Mogelijk kunnen juridische en financiële risico’s ontstaan die de realisatie van de laatste projecten in het kader van het Grenspark in gevaar kunnen brengen. Denk aan het niet krijgen van verlengingen van vergunningen en/of het niet voldoen aan vergunningsvoorwaarden, het niet tijdig tot exploitatie brengen van de uitkijktoren en onvoorziene kosten.
- Meningsverschillen tussen betrokkenen kunnen ontstaan.

Doelstelling

Realiseren van ten minste 600 ha estuariene natuur conform de Herijking Natuurpakket Westerschelde en versterking identiteit en ontwikkeling van en samen met de regio

Met het realiseren van ruim 600 hectare estuariene natuur is de kerndoelstelling van het NPW behaald. Resterende activiteiten zullen na afronding als Groot Project een plek krijgen in de provinciale organisatie en in de begroting bij het Programma Balans in landelijk gebied. Hierbij ligt de

nadruk op het afbouwen en in gebruik nemen van de panoramatoren. Daarnaast worden de activiteiten in het Grenspark Groot Saeftinghe en het Landschapspark Zwinstreek (los van NPW) verder voortgezet.

Acties

Invulling geven aan de overige afspraken (grensoverschrijdende samenwerking Landschapspark Zwinstreek, Grenspark)

- Met de betrokken partners samenwerken in een parkbureau voor het Landschapspark Zwinstreek:
  Streven is samen met stakeholders invulling geven aan de uitvoering van het Interreg-project ZwinQuest. Voorbeelden van projecten waar de Provincie Zeeland, als onderdeel van ZwinQuest, bij betrokken is, zijn:
  - Pilot voedselhub.
  - Onthaalpoort Veerplein Breskens.
  - Belevingspunt(en) langs de Staats Spaanse linies.
    In het kader van de grensoverstijgende samenwerking, is er als eerste aanzet budget beschikbaar gesteld uit het resterende budget van Waterdunen.

- Grenspark Groot Saeftinghe:
  Voor het Grenspark is met streekholders een lijst met uitvoeringsprojecten samengesteld. Met bewoners en organisaties uit de streek wordt o.a. aan de volgende doorlopende projecten gewerkt:
  - Onthaalpoort 'Groeve Nieuw Namen'.
  - Afronding laatste projecten 'Versterk de Scheldekust'.
    Los van het afronden van de NPW-projecten werkt het Grenspark aan een agenda voor de toekomst. Binnen de begroting is er budget voor het Grenspark in het kader van de gebiedenaanpak.

Na afronding van het NPW als groot project, worden deze activiteiten ondergebracht in de begroting bij het Programma Balans in landelijk gebied bij de doelstelling Natuurbeleving, -verbreding en -verbinding.

Mogelijk maken van recreatief medegebruik in de Hedwigepolder (panoramaheuvel en bijbehorende infrastructuur)
In 2027 wordt de bouw van de panoramatoren, inclusief toegangsvoorzieningen, afgerond en wordt deze als voorziening in gebruik genomen.

Na afronding van het NPW als groot project, worden deze activiteiten ondergebracht in de begroting bij het Programma Balans in landelijk gebied bij de doelstelling Natuurbeleving, -verbreding en -verbinding.

Na afronding van de natuurherstelprojecten inregelen van het beheer en het opvolgen van projecten door middel van monitoring.
Natuurontwikkeling wordt conform afspraken met het Rijk en voortvloeiend uit vergunningsvoorschriften opgevolgd. De Provincie zal de monitoring zelf begeleiden.

Na afronding van het NPW als groot project, worden deze activiteiten ondergebracht in de begroting bij het Programma Balans in landelijk gebied bij de doelstelling Natuurbeheer.

Afronden overdracht eigendom en beheer gerealiseerde projecten
Resterende openstaande zaken rondom eigendom en beheer zullen worden afgerond.

Het gaat hierbij om de overdracht van de Hedwigedijk naar het Waterschap, het beheer, onderhoud en opstalrecht van de zuidelijke route naar de panoramatoren en het beheer en onderhoud voor de overige gerealiseerde Grensparkvoorzieningen in het kader van Versterk de Scheldekust en Onthaalpoort Groeve Nieuw Namen.

Na afronding van het NPW als groot project, worden deze activiteiten ondergebracht in de begroting bij het Programma Balans in landelijk gebied bij de doelstelling Natuurbeleving, -verbreding en -verbinding.

Zanddijk

Omschrijving

De Zanddijk-Molendijk (N673) is de belangrijkste toegangsweg van en naar Yerseke en de bedrijventerreinen. De weg is onveilig: smal en onvoldoende geschikt voor de huidige verkeersdrukte. De N673 is een gebiedsontsluitingsweg. Dat wil zeggen één rijstrook per rijrichting en er geldt 60km/u (was eerst 80km/u). De weg is van groot belang voor de ontsluiting van Yerseke en de (groeiende) bedrijvigheid daar. Provincie Zeeland wil daarom dit oplossen en de verkeersveiligheid en doorstroming verbeteren.

Onveilige, drukke weg
De N673 is niet ingericht volgens de ontwerprichtlijnen Basiskenmerken Wegontwerp van het CROW. De weg en bermen zijn te smal, bochten zijn te krap en op delen is sprake van een te steil talud. In september 2019 is daarom een maximumsnelheid van 60 km/h ingevoerd.

De N673 is ook een drukke weg. Per dag passeren ruim 9.500 motorvoertuigen de Zanddijk volgens de verkeersstromenkaart 2018. Waaronder ruim 1.400 vrachtwagens (ongeveer 15%). Volgens de verkeersprognose neemt het verkeer tot 2030 toe tot 12.000 motorvoertuigen per dag. Dit komt vooral door de verdere uitbreiding van de bedrijventerreinen.

Verder is de N673 niet overal meer in goede staat. Op diverse plekken zitten er scheuren in het wegdek en in de fundering. Dit leidt tot hoge onderhoudskosten.

Gedeputeerde Staten hebben daarom in 2017 de N673 in de top drie geplaatst van Zeeuwse wegen die met voorrang moeten worden opgeknapt. Doel is de veiligheid, bereikbaarheid en onderhoudssituatie van de weg te verbeteren.

Eind juni 2023 is de project BV opgericht. De Zanddijk BV* voert in opdracht van de Provincie Zeeland de verdere voorbereiding voor het (laten) uitvoeren van de reconstructie van de N673 met aansluitende wegen en rotondes en bijbehorende werken uit.

*zie paragraaf verbonden partijen

Voortgang algemeen

Het project Zanddijk betreft de reconstructie van de Provinciale weg N673 tussen Yerseke en de A58. Voor de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden heeft de Provincie een aparte rechtspersoon, Zanddijk BV, opgericht. De gemeente Reimerswaal realiseert gelijktijdig de verbindingsweg van de Zanddijk, door het bedrijventerrein Olzendepolder, naar Yerseke. Inmiddels werkt Zanddijk BV, conform onze werkwijze bij Grote Projecten, toe naar een formele faseovergang van voorbereiding naar realisatie. De aanbesteding van de werkzaamheden en het uitvoeringscontract zijn dan ook al in voorbereiding. De grondverwerving van de voor uitvoering noodzakelijke percelen is medio 2026 afgerond. Daarnaast wordt nog ingezet op de aankoop van enkele percelen die behulpzaam kunnen zijn voor een vlotte uitvoering (maar die op zich niet strikt noodzakelijk zijn). Zanddijk BV is ook de voorbereiding gestart voor het aanvragen van een Projectbesluit onder de Omgevingswet. Aangezien het hier gaat om nieuwe wetgeving vraagt dit een intensieve en zorgvuldige aanpak. Binnen het project wordt ook een spoorkruising gerealiseerd waarover al geruime tijd gesproken wordt met ProRail. Halverwege 2026 maakte ProRail bekend dat de bouw van de spoorkruising niet gerealiseerd kan worden binnen de oorspronkelijke planning. Naar aanleiding hiervan werkt Zanddijk BV op ons verzoek verschillende scenario’s uit die betrokken zullen worden bij

het besluit over de faseovergang, zodat de uitvoeringsfase gestart wordt met een actuele planning en een accurate raming.

Risico's

De belangrijkste risico's zijn:

- Bezwaren op het Omgevingsplan.
- Onbekendheid werkwijze en systematiek nieuwe Omgevingswet kan leiden tot vertraging.
- Planning en procedures ProRail in relatie tot afstemming over het ontwerp en gewenste realisatie.
- Onjuiste berichtgeving: het verspreiden van onjuiste berichten door derden die verstorend werken.
- Kabels en leidingen: het tijdig verleggen van kabels en leidingen is een belangrijk aandachtspunt om de overige werkzaamheden uit te kunnen voeren.
- Bodemgesteldheid: de milieutechnische staat van de bodem is een risico voor de uitvoeringsfase.
- Stikstofdepositie.

Met deze risico's is rekening gehouden in de projectraming. Het risico van de bandbreedte van 15% in de raming is een provinciaal risico en is meegenomen in het provinciale weerstandsvermogen.

Genomen besluiten

Gedeputeerde Staten (GS):

- GS hebben op 27 september 2017 plan voor uitvoering van een eerste fase volgens tracé 3c vastgesteld.
- In 2018 hebben GS besloten fase 1 vooralsnog niet uit te voeren en eerst een verdiepende studie uit te voeren naar de mogelijkheden van een totaaloplossing.
- De eindrapportage van deze verdiepingsstudie is door GS op 21 mei 2019 vastgesteld.
- In september 2019 hebben GS besloten om nog geen voorkeur alternatief vast te stellen maar eerst in overleg te gaan met het ministerie van infrastructuur en Waterstaat over cofinanciering door het Rijk.
- Op 3 december 2019 hebben GS besloten dat alternatief Bruin het voorgenomen voorkeursalternatief is en te starten met een informele inspraakprocedure.
- Op 9 juni 2020 hebben GS besloten om aan PS een Startnotitie voor het tracé Roze-Zwart aan te bieden.
- Op 14 juni 2022, hebben GS het projectplan vastgesteld en aangeboden aan de Staten.
- Op 8 november 2022 hebben GS het Definitieve Ontwerp, inclusief kredietaanvraag aangeboden aan PS.
- Op 24 januari 2023 hebben GS de wensen- en bedenkingprocedure gestart, middels een brief aan PS.
- Op 23 juni 2023 is de Zanddijk BV opgericht.
- Op 17 juni 2025 hebben GS ingestemd met de nieuwe afspraken met de partners in het project.
- Op 23 september 2025 hebben GS besloten de projectprocedure onder de Omgevingswet te starten met het voornemen tot het nemen van een projectbesluit en het daarvoor starten van de verkenning.
- Op 16 december 2025 hebben GS de reacties op de Verkenningsfase beantwoord.

Provinciale Staten (PS):

- Beschikbaarstelling voorbereidingskrediet van € 1,1 miljoen (PS 10 november 2017 € 800.000 en PS 8 juni 2018 aanvulling met € 300.000).

- PS hebben op 3 juli 2020 een extra Commissie Economie gehouden, om met belanghebbenden in gesprek te gaan.
- Op 6 november 2020 hebben PS de startnotitie Zanddijk vastgesteld.
- Op 5 februari 2021 hebben Provinciale Staten een totaal voorbereidingskrediet van € 8 miljoen beschikbaar gesteld voor de aankoop van grond en panden. Dit is inclusief de eerder beschikbaar gestelde € 1,1 miljoen.
- Op 22 juli 2022 hebben PS besloten over te gaan naar de ontwerpfase.
- Op 16 december 2022 hebben PS ingestemd met de afronding van de definitie- en ontwerpfase van het project N673 Zanddijk-Molendijk en de start van de voorbereidingsfase middels goedkeuring van het eindefase document definitie- en ontwerpfase N673 Zanddijk-Molendijk inclusief de daarin opgenomen scope, looptijd en beheers aspecten (inclusief financiën) van het project. Hiermee is aanvullend € 60 miljoen beschikbaar gesteld voor uitvoering, waarmee het totale investeringskrediet € 68 miljoen bedraagt.
- Op 28 maart 2023 hebben PS hun Wensen en Bedenkingenbrief aan GS vastgesteld.

Doelstelling

De verkeersveiligheid is verbeterd, de bereikbaarheid van Yerseke is vergroot en er is minder onderhoud nodig voor de N673.

De directe verkeersveiligheid is verbeterd, de bereikbaarheid van Yerseke is vergroot en er is minder onderhoud nodig voor de N673.

Doelstelling

Samenwerkingsmogelijkheden zijn benut, de zogenaamde meekoppelkansen, ter verbetering van de spoorveiligheid en de behartiging van de belangen van de omgeving.

Samenwerkingsmogelijkheden zijn benut, de zogenaamde meekoppelkansen, ter verbetering van de spoorveiligheid en de behartiging van de belangen van de omgeving.

Deltaweg

Omschrijving

De Deltaweg (N256) is één van de belangrijkste verkeersaders van Zeeland. De Deltaweg is onderdeel van een van de hoofdaderen van Zeeland in de noord-zuidverbinding. In de zomer zorgt het toeristenverkeer voor extra drukte. Na de A58 en de N62 behoort de Deltaweg tot de drukste wegen van Zeeland.

Op verschillende locaties doen zich onveilige situaties en incidenten voor, mede doordat de inrichting niet past bij het huidige verkeersbeeld, waardoor de kans op verkeersongevallen toeneemt. Dit zorgt voor een gevoel van onveiligheid bij weggebruikers. In het verleden zijn veel verschillende (kleinschalige) maatregelen getroffen aan de Deltaweg om de veiligheid te vergroten, maar enkele structurele knelpunten blijven bestaan. Daarnaast laat de doorstroming te wensen over. Met name de inrichting van de kruispunten zorgt tijdens de ochtend- en avondspits regelmatig voor vertragingen en opstoppingen, waardoor de bereikbaarheid van het gebied onder druk staat. Deze knelpunten hebben bovendien negatieve gevolgen voor de leefbaarheid en de economische ontwikkeling in de regio. Bovendien is de weg kwetsbaar bij calamiteiten. Wanneer een incident plaatsvindt, ontbreekt vaak een robuuste omleidings- of afwikkelingsmogelijkheid. Daarnaast laat de doorstroming voor hulpdiensten op dit moment te wensen over vanwege het ontbreken van vluchtstroken. De weg is niet toekomstbestendig; wanneer het verkeersaanbod groeit de komende jaren en er geen maatregelen getroffen worden, nemen de problemen met verkeersveiligheid, doorstroming en calamiteitenafwikkeling alleen maar toe.

In 2021 en 2022 is onderzoek gedaan naar mogelijkheden om de verkeersveiligheid en doorstroming op deze weg te verbeteren. Dit resulteerde in verschillende oplossingsrichtingen, vastgelegd in Planstudie Deltaweg van Haskoning, die in juli 2022 ter informatie aan Provinciale Staten is verstuurd. In het coalitieakkoord Met Zeeland, voor Zeeland is de Deltaweg benoemd als groot project. Uitgangspunt voor de verdere uitwerking van het project is de startnotitie Deltaweg waarmee Provinciale Staten 5 juli 2024 heeft ingestemd. De startnotitie bevat het maatregelenpakket (oplossingsrichting B) uit de Planstudie Deltaweg. De nadruk ligt op het verbeteren van de verkeersveiligheid en het bevorderen van de doorstroming, met name op de kruispunten. Daarbij wordt ook rekening gehouden met een mogelijke toekomstige verdubbeling (2x2), conform het Toekomstbeeld Midden Zeelandroute (MZR) en in lijn met het Toekomstperspectief Zeeland 2050.

In dit Toekomstbeeld MZR wordt deze als een robuuste tweede hoofdontsluiting van Zeeland aangemerkt. Deze route zorgt voor vlotte en betrouwbare reistijden en is verkeersveilig, In het Toekomstbeeld MZR wordt ervan uitgegaan dat een 2x2 verbinding na 2040 noodzakelijk is, bij verdere groei van het aantal woningen en economische ontwikkelingen. Dit is in lijn met de ambities uit het Toekomstperspectief Zeeland 2050.

Dit vraagt ook om nieuwe toekomstvaste functionele oeververbindingen (Zeelandbrug en Zandkreeksluis) in de MZR. Om deze Nieuwe Oosterschelde Oeververbinding (NOOV) verder te brengen is samenwerking met het Rijk gestart en zullen varianten voor de nieuwe oeververbinding(en) en bijbehorende tracés worden onderzocht.

Gezien de huidige problematiek op de Deltaweg kan de voorgenomen herinrichting hiervan daar niet op wachten. Het project Deltaweg is erop gericht om op korte termijn de verkeersveiligheid en doorstroming op kruispunten te verbeteren en is een eerste stap op weg naar de MZR als robuuste tweede hoofdontsluiting van Zeeland.

Voortgang algemeen

Aan het einde van de ontwerpfase wordt het definitief ontwerp opgeleverd. Hierin zijn ook de drie meekoppelkansen uitgewerkt: de fietsonderdoorgangen bij het kruispunt Goes, een faunapassage nabij de Schenge en een klimaatadaptieve maatregel op Noord-Beveland. Met de gemeenten Goes en Noord-Beveland is gesproken over hun bijdrage aan deze meekoppelkansen en aan het project Deltaweg.

In het vierde kwartaal van 2026 nemen Provinciale Staten een besluit over het opnemen van de drie meekoppelkansen in het definitief ontwerp en de daarmee samenhangende bijstelling van de scope van het project.

In 2027 start vervolgens de voorbereidingsfase. In deze fase worden onder meer de benodigde gronden verworven, de planologische procedures voorbereid en gestart, de werkzaamheden voorbereid voor marktbenadering en wordt met kabel- en leidingbeheerders afgestemd over de benodigde aanpassingen en verleggingen. De voorbereidingsfase zal naar verwachting tot eind 2029 duren.

Risico's

In de voorbereidingsfase verschuift de aandacht van ontwerp naar realisatie. De belangrijkste risico's hebben betrekking op grondverwerving, verlegging van kabels en leidingen, marktomstandigheden, bodemgesteldheid, juridische procedures en de uitvoeringscapaciteit van zowel marktpartijen als de projectorganisatie.

Deze risico's zijn bekend, worden actief beheerst en maken integraal onderdeel uit van de projectbeheersing. Via tijdige voorbereiding, marktconsultatie, onderzoeken en intensieve samenwerking met betrokken partijen worden de risico's zoveel mogelijk beperkt. Op dit moment zijn er geen risico's die aanleiding geven om de planning of de haalbaarheid van het project fundamenteel

te herzien. Over de ontwikkeling van de belangrijkste risico's wordt periodiek gerapporteerd via de voortgangsrapportages voor grote projecten.

Genomen besluiten

GS:

- 16 april 2024: Vaststellen Startnotitie Deltaweg en aanbieden aan Provinciale Staten.

- 28 oktober 2025: Goedkeuren van het Voorlopig Ontwerp, projectplan en Eindfasedocument Definitiefase. Instemmen met het aanbieden van het Statenvoorstel “Afsluiten definitiefase Deltaweg” aan Provinciale Staten en informeren van Waterschap Scheldestromen en een 4-tal betrokken gemeenten.

PS:

- 7 juni 2024: Vaststellen van de Voorjaarnota 2024 waarin voor de voorbereiding van het project een investeringskrediet is vastgesteld van € 2 miljoen.

- 5 juli 2024: Vaststellen Startnotitie Deltaweg zodat de definitiefase van het project kan starten. Het project is op basis van het adviesmodel Grote Projecten aangemerkt als groot project.

- 7 november 2025: Vaststellen van de Najaarsnota 2025 waarin voor het project € 20 miljoen is vrijgemaakt in de vorm van een investeringskrediet.

- 12 december 2025:

    - Instemmen met het Voorlopig Ontwerp voor het project Deltaweg bestaande uit zeven voorkeursontwerpen ter verdere uitwerking naar een Definitief Ontwerp in de ontwerpfase.
    - Instemmen met de afronding van de definitiefase van het project Deltaweg en de start van de ontwerpfase middels goedkeuring van het “Eindefasedocument definitiefase Deltaweg” inclusief de daarin opgenomen scope, looptijd en beheersaspecten uit het Projectplan Deltaweg.

Doelstelling

Doelstelling Deltaweg

De kern van het project is het realiseren van een veilige en toekomstbestendige weg. Het verbeteren van de verkeersveiligheid staat daarbij centraal: de weg wordt zo ingericht dat risicovolle situaties afnemen en de kans op en de ernst van ongevallen aanzienlijk vermindert. Daarnaast wordt de doorstroming op de kruispunten verbeterd, zodat verkeer vlotter en betrouwbaarder kan doorstromen en de bereikbaarheid van de regio toeneemt.

Met de aanleg van een vrijliggend fietspad wordt parallel aan de Deltaweg een veilige fietsverbinding gerealiseerd. De parallelstructuur voor gemotoriseerd verkeer wordt bovendien zo ingericht dat deze ook kan functioneren als omleidingsroute. De hoofdrijbaan in combinatie met de parallelroute voorziet in de doorgang van calamiteitenverkeer. Tot slot wordt de weg zodanig ontworpen dat een eventuele toekomstige uitbreiding naar 2x2 rijstroken eenvoudig en kostenefficiënt kan worden uitgevoerd.

Vervanging schepen Westerschelde Ferry

Omschrijvingen

De (brom)fiets- en voetveerverbinding tussen Vlissingen en Breskens is van essentieel belang voor de bereikbaarheid van Zeeland. De verbinding wordt intensief gebruikt door forenzen, scholieren, studenten en toeristen.

De huidige twee veerschepen naderen het einde van hun technische levensduur. Hierdoor nemen de onderhoudskosten toe en groeit het risico op uitval. Daarnaast is het dieselverbruik relatief hoog, wat leidt tot hogere uitstoot, stijgende exploitatiekosten door hogere brandstofprijzen en een negatieve impact op het milieu en de beschikbare stikstofruimte.

Het project heeft als doel om per 1 januari 2029 de huidige vloot te vervangen door een nieuwe zero-emissievloot. Hiermee wordt het aanbod beter afgestemd op de behoeften van reizigers. Door de inzet van accu-elektrische schepen, nieuwe aanlandvoorzieningen en laadinfrastructuur ontstaat een betrouwbare, veilige en toekomstbestendige verbinding die ook financieel verantwoord kan worden geëxploiteerd.

Voortgang algemeen

Met de vaststelling van de Startnotitie door Provinciale Staten is het project *Vervanging Schepen Westerschelde Ferry* officieel gestart en aangewezen als groot project.

Na afronding van de definitiefase is de ontwerpfase gestart. Op basis van de Nota van Uitgangspunten zijn de omvang en samenstelling van de toekomstige vloot en de functionele en technische eisen vastgesteld.

Voor de Europese aanbesteding is gekozen voor een concurrentiegerichte dialoog. Met drie geselecteerde scheepswerven zijn gesprekken gevoerd over de opdracht, de gunningscriteria en hun inschrijving. Na het voorlopige gunningsbesluit wordt de overgang naar de voorbereidingsfase voorgelegd aan Provinciale Staten. Bij instemming wordt het voorlopige ontwerp uitgewerkt tot een definitief ontwerp en het investeringsbesluit voorbereid. Daarna kan de bouw van de schepen starten. De schepen worden begin 2029 gefaseerd opgeleverd.

Parallel hieraan worden de aanland- en laadvoorzieningen voorbereid en gerealiseerd. Stedin heeft bevestigd dat in Breskens en Vlissingen voldoende transportcapaciteit beschikbaar is. Daarmee is een belangrijk projectrisico vervallen.

Over de voortgang van het project wordt ieder kwartaal gerapporteerd.

Risico's

De belangrijkste risico's op dit moment voor het project zijn vertragingen door:

Beperkte capaciteit of animo bij scheepswerven (deelnemers concurrentiegerichte dialoog)

Mitigerende maatregel:

- Door een inkoopstrategie te hanteren die gericht is op het vergroten van de interesse van een brede markt, kunnen we dit risico beperken. Dit geldt eveneens voor de beschikbaarheid van technisch personeel bij scheepswerven, aangezien deze capaciteit daarin is inbegrepen.

- Door de uitvraag van de besteding niet te gedetailleerd te specificeren, een ontwerpvergoeding te geven, een marktconsultatie te houden, reële selectiecriteria te hanteren en uit te gaan van de functionele eisen (zoals vastgelegd in de nota van uitgangspunten, aangevuld met duidelijke (technische) kaders), kan de belangstelling vanuit de markt worden vergroot en daarmee de concurrentie worden bevorderd.

- Een goed ingericht extern aanbestedingsteam met ruime kennis en ervaring is een belangrijke randvoorwaarde. Daarnaast is het essentieel om het financiële kader tijdig aan de markt te communiceren.

- Gebruik maken van een bij de markt bekend standaardcontract met een gebalanceerde verdeling van risico's tussen scheepswerf en Provincie Zeeland

Beperkingen in de interne capaciteit binnen de provinciale organisatie.

Mitigerende maatregel:

- Externe inhuur van expertise, waaronder bijvoorbeeld het aanbestedingsteam, kan helpen dit risico te beperken. Dit geldt eveneens voor technisch personeel.

Wijzigingen in wet- en regelgeving tijdens het ontwerpproces die kunnen leiden tot het doorvoeren van noodzakelijke alternatieve oplossingsrichtingen.

Juridische procedures tijdens de aanbestedingsfase

Mitigerende maatregel

- Het risico op juridische procedures wordt gemitigeerd door transparante aanbestedingsdocumenten, juridische toetsing vooraf, zorgvuldige dossiervorming en een objectieve beoordelingsmethodiek

In algemene zin is er voor het project nog onderstaand risico te benoemen:

Stijgende prijzen en verlaagde of vertraagde beschikbaarheid van de benodigde materialen en grondstoffen als gevolg van de geopolitieke situatie in de wereld.

Genomen besluiten

Gedeputeerde Staten (GS):

- 4 juli 2024: Brief van GS aan PS over Zero Emissie schepen, met voornemen groot project voor te bereiden en handhaving van de status als Dienst van Algemeen Economisch Belang voor de exploitatie.

- 9 juli 2024: Instemmen met 'Inzet ZEH dividend 2024' vastgesteld inclusief het instellen van een nieuwe bestemmingsreserve 'Zero emissie schepen WSF' en het toevoegen hieraan van het vrije deel van het ZEH-dividend van € 9,4 miljoen.

- 17 september 2024: Vaststellen Startnotitie ”Vervanging schepen Westerschelde Ferry”; het Statenvoorstel “Vervanging schepen Westerschelde Ferry” verzenden naar Provinciale Staten om voor het project “Vervanging schepen Westerschelde Ferry” de Startnotitie vast te stellen en als Groot Project te benoemen.

- 1 juli 2025: Goedkeuring van het Projectplan Vervanging schepen Westerschelde Ferry en het eindefasedocument definitiefase groot project Vervanging schepen Westerschelde Ferry.

- 27 januari 2026: Vaststellen Statenvoorstel 4e begrotingswijziging 2026 waarbij € 0,8 miljoen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve “Zero emissie schepen WSF” en toegevoegd aan de dekkingsreserve ZE-schepen als voorbereidingskrediet.

Provinciale Staten (PS):

- 27 september 2024: Statenvoorstel “Inzet ZEH dividend 2024” vastgesteld inclusief het instellen van een nieuwe bestemmingsreserve “Zero emissie schepen WSF” en het toevoegen hieraan van het vrije deel van het ZEH-dividend van € 9,4 miljoen.

- 15 november 2024: Vaststellen van de Startnotitie voor het project “Vervanging schepen WSF” zodat de Definitiefase van het project kan starten. Daarnaast is het project op basis van de uitkomsten van het adviesmodel grote projecten bestempeld als groot project en is € 1.5 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve “Zero emissie schepen WSF” en toegevoegd aan de nieuwe dekkingsreserve ZE-schepen als voorbereidingskrediet ten behoeve van de definitie- en ontwerpfase.

- 19 september 2025:

- Instemming met de afronding van de definitiefase van het project Vervanging schepen Westerschelde Ferry en de start van de ontwerpfase middels goedkeuring van het “Einde fasedocument definitiefase Vervanging schepen Westerschelde Ferry” Inclusief de daarin opgenomen scope, looptijd en beheer aspecten uit het “Projectplan Vervanging schepen Westerschelde Ferry”.

- Instemming met de Nota van uitgangspunten voor de (brom)fiets-/voetveer Veerdienst Vlissingen – Breskens.

- 10 maart 2026: Brief GS: Project Vervanging schepen Westerschelde Ferry – inkoopstrategie, financieel kader en proces & planning.

- 13 Maart 2026: Instemming met 4de begrotingswijziging 2026 waarbij € 0,8 miljoen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve “Zero emissie schepen WSF” en toegevoegd aan de dekkingsreserve ZE-schepen als voorbereidingskrediet.

Doelstelling

Vervanging schepen Westerschelde Ferry

Het project Vervanging Schepen Westerschelde Ferry heeft als doel om uiterlijk op 1 januari 2029 een nieuwe zero-emissievloot in gebruik te nemen voor de (brom)fiets- en voetveerverbinding tussen Vlissingen en Breskens. Hiermee wordt het vervoersaanbod beter afgestemd op de behoeften van

reizigers. Door de inzet van nieuwe schepen, aanlandvoorzieningen en laadinfrastructuur ontstaat een betrouwbare, veilige, duurzame en financieel verantwoord te exploiteren veerverbinding.

2 Programma Woonplaats Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland heeft een unieke ligging tussen water en land. Dit maakt Zeeland tot een bijzondere plek om te wonen, te werken, te leven en te recreëren. Onze delta zorgt voor rijkdom en vormt onze leefomgeving. Het programma Woonplaats Zeeland richt zich op de ruimte en mogelijkheden om te wonen, werken, leven en recreëren. Daarnaast vraagt het Rijk een bijdrage van Zeeland aan de landelijke doelen, zoals bijvoorbeeld voor de energievoorziening. Dat biedt kansen. We stellen ons de vraag welke ontwikkelingen gewenst zijn en in Zeeland passen. Waar kunnen woningen, bedrijven, recreatieactiviteiten en infrastructuur hun plaats vinden? Wat is nodig om de leefbaarheid en voorzieningen op korte en langere termijn te behouden en verbeteren? Wat zijn de effecten op milieu, landschap en leefbaarheid op korte en langere termijn? Aan dit soort vragen en opgaven werken we in het programma Woonplaats Zeeland en dit doen we niet alleen. We werken hierbij samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties en marktpartijen.

De doelen en de ambities voor de lange termijn staan in de Zeeuwse Omgevingsvisie. Dit vormt samen met het Milieuprogramma het belangrijkste beleidskader van het programma Woonplaats Zeeland.

Speerpunten

Recreatie en Toerisme

- Het laten meegroeien van (groene) recreatieruimte met de ontwikkeling van het aantal inwoners en bezoekers, met aandacht voor voldoende brede recreatiestranden.
- Het opleveren van een Zeeuws kwaliteitskader verblijfsrecreatie, met eenduidige begrippen en actualisatie van provinciale regels voor logiesaccommodaties.
- Zorgen voor duurzame instandhouding en doorontwikkeling van recreatieve voorzieningen en het Routenetwerk Zeeland.
- Doorontwikkeling van de toeristische marketingstrategie, gericht op spreiding van bezoekers in ruimte en tijd.
- Innovatie en verduurzaming van de vrijetijdssector.
- Samenwerking binnen Bestemming Zeeland 2035.
- Doorontwikkelen van kennis en monitoring van de vrijetijdssector en deze kennis benutten voor beleid en maatregelen.

Milieu

- Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) met specifieke aandacht voor PFAS-aandachtslocaties
- Staalslakken en de veilige toepassing van secundaire bouwstoffen.
- Indirecte lozingen en KRW-probleemstoffen.
- Lichtverontreiniging en het behoud van duisternis als kernkwaliteit van Zeeland.
- Actualisatie van vergunningen.
- Uitvoering geven aan het plan van aanpak Robuuste RUD.

Omgevingswet en ruimtelijke ordening

- De organisatie werkt “omgevingswetbewust”.
- Digitalisering die inwoners en initiatiefnemers helpt.
- Verkenning ontwikkelbedrijf.

Wonen

- Realiseren ambities en doelen Zeeuwse Woonagenda en geactualiseerde Woondeal met gemeenten, Rijk, corporaties en marktpartijen.
- Implementatie van de Wet versterking regie op de volkshuisvesting.
- Verstedelijkingsaanpak Sterke dorpen, bruisende steden - Zeeland 2050.

Bedrijventerreinen

- Met gemeenten werken aan voldoende ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen.

Beleidskader

- Zeeuwse Omgevingsvisie
- Omgevingsverordening Zeeland
- Verordening uitvoering en handhaving (omgevingsrecht) Provincie Zeeland 2024
- Milieuprogramma 2023-2027
- Uitvoerings- en Handhavingsbeleid Zeeland 2025-2028
- Woondeal 2023 en Zeeuwse woonagenda
- Toekomstbeeld Bestemming Zeeland 2035

Reguliere taken

Milieu

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven en activiteiten waarvoor de Provincie bevoegd gezag is en taken die daarmee samenhangen.
- Accounthouderschap van de RUD Zeeland en de DCMR.
- Interbestuurlijk toezicht Omgevingsrecht.
- Nazorg gesloten stortplaatsen.
- Coördinatie uitvoering VTH-taken binnen Zeeland.

Ruimtelijke kwaliteit

- Overleg over ruimtelijke plannen met betrokken bestuursorganen.
- Toezicht op huisvesting statushouders.

Toerisme en recreatie: bestemming in balans

Recreatie en toerisme zijn van grote betekenis voor Zeeland. De sector levert niet alleen een belangrijke economische bijdrage, maar draagt ook in brede zin bij aan de kwaliteit van leven. Vrijetijdsbesteding versterkt de leefbaarheid van dorpen en steden, ondersteunt voorzieningen, bevordert gezondheid en welzijn en maakt de Zeeuwse identiteit beleefbaar. Daarmee is de vrijetijdssector een belangrijke pijler onder een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat.

De betekenis van de sector blijkt ook uit de omvang. In 2025 werd in Zeeland circa € 4 miljard besteed door inwoners en bezoekers aan recreatie en toerisme. Er werden ongeveer 22 miljoen toeristische overnachtingen geregistreerd en Zeeuwen ondernamen jaarlijks circa 52 miljoen vrijetijdsactiviteiten. De sector biedt direct werk aan ongeveer 18.000 mensen, bijna één op de tien banen in Zeeland. Daarnaast profiteert een groot aantal andere sectoren, zoals horeca, detailhandel, vervoer en zakelijke dienstverlening, van deze bestedingen. Recreatie en toerisme zijn daarmee niet alleen een economische motor, maar ook een belangrijke drager van levendigheid, voorzieningen en brede welvaart in Zeeland.

Tegelijkertijd staat de sector voor grote uitdagingen. De beschikbare ruimte staat onder druk door andere maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, natuurontwikkeling en energietransitie. Ook de groei van het aantal inwoners en bezoekers vraagt om voldoende recreatieve voorzieningen en een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Daarnaast vragen klimaatverandering, verduurzaming, arbeidsmarktkrapte en veranderende wensen van inwoners en bezoekers om een toekomstgerichte aanpak. Samenwerking tussen overheden, ondernemers, kennisinstellingen en maatschappelijke partners blijft daarbij onmisbaar. Deze partijen hebben de ambitie voor recreatie en Toerisme benoemd in het document 'Bestemming Zeeland 2035'.

Doelstelling 2050

De Provincie werkt samen met haar partners aan een toekomstbestendige vrijetijdssector die economische en maatschappelijke waarde toevoegt aan Zeeland. Recreatie en toerisme leveren een positieve bijdrage aan de leefomgeving, versterken de brede welvaart en sluiten aan bij andere opgaven op het gebied van natuur, landschap, cultuur, gezondheid en sport, mobiliteit en klimaat. We benutten de koppelingen met andere opgaven.

Omgevingswet en Ruimtelijke Ordening

In 2027 werken we drie jaar onder de Omgevingswet. De Omgevingswet maakt het makkelijker voor inwoners en bedrijven om een vergunning aan te vragen en om te zien wat er op een bepaalde plek wel en niet mag. Dit kan via het (digitale) Omgevingsloket. Daarin laten de overheden samen aan de buitenwereld zien dat ze één overheid vormen.

Hiervoor is het belangrijk dat:

- De overheden onderling goed samenwerken.
- De overheden samen beleid voor de omgeving opstellen.
- Alle regels en beleid voor de fysieke leefomgeving in het Omgevingsloket staan en makkelijk vindbaar zijn.
- De functionaliteit van het Omgevingsloket verder wordt verbeterd.

Het Rijk geeft een belangrijke rol aan de provincies bij de ruimtelijke inpassing van nationale belangen in de regio. We stemmen dit met het Rijk af en maken afspraken over uitvoering en investeringsbeslissingen. In het ruimtelijk arrangement en de uitvoeringsagenda van het NOVEX-gebied North Sea Port District zijn afspraken opgenomen gericht op het maken van ruimtelijke keuzes die nodig zijn om zowel regionale en nationale doelen te behalen.

Wonen

Een passende duurzame woning en een prettige woonomgeving

De Zeeuwse Woondeal en de Zeeuwse Woonagenda vormen de gezamenlijke uitvoeringsagenda voor Rijk, Provincie en gemeenten voor nieuwbouw en voor het verbeteren van de bestaande woningvoorraad.

Met ingang van 1 juli 2026 is de Wet versterking regie op de volkshuisvesting in werking getreden. De wet vraagt van de provincie dat zij een actieve regierol op zich neemt. De wet verplicht niet alleen tot voldoende woningbouw, maar stelt ook eisen aan de betaalbaarheid en het aanbod voor specifieke doelgroepen.

Met een geactualiseerde Woondeal (tot en met 2036) en een provinciaal volkshuisvestingsprogramma maken we met gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen afspraken over de woonopgaven voor de komende jaren. We sturen op hoeveel er wordt gebouwd, waar dit gebeurt en voor welke doelgroepen. We zetten in op versnellen van de realisatie van woningbouw en zetten in op een schaalsprong.

De opgaven in de Zeeuwse Woonagenda en Woondeal pakken we samen met gemeenten, corporaties en marktpartijen aan. De Provincie ondersteunt dit met de inzet van een aantal subsidieregelingen en maken hierbij gebruik van het Kwalitatief Woononderzoek. Dit zijn:

- Subsidie voor hergebruik van leegstaande panden voor wonen.
- Subsidie voor gebiedsgerichte projecten voor wonen.
- Subsidies voor voorbereiding van woningbouwplannen.

Met de subsidie voor hergebruik van leegstaande panden gaan we de leegstand in commercieel en maatschappelijk vastgoed tegen. Ondersteuning voor flexibele woonvormen is gericht op specifieke doelgroepen als starters of voor tijdelijke woonbehoeften. Door gebiedsgerichte projecten versnellen we de bouw van woningen en verbeteren we de ruimtelijke kwaliteit in de bebouwde omgeving. Om de voorbereiding van woningbouwplannen te versnellen, ondersteunen we gemeenten bij de tijdelijke inhuur van deskundigheid.

Voldoende ruimte voor toekomstbestendige bedrijventerreinen

We werken aan het beschikbaar hebben van voldoende ruimte voor havenontwikkeling en bedrijven. De Provincie stelt hiervoor regelmatig een behoefteprognose voor bedrijventerreinen op. Deze vormt de basis voor de regionale bedrijventerreinenprogramma's van de gemeenten. We zetten ons met de gemeenten in voor het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen.

Milieu

In Zeeland werken we aan een schone, gezonde en veilige leefomgeving. In het Milieuprogramma 2023-2027 staat wat we willen bereiken en hoe we dat gaan doen. Daarbij voeren we niet alleen acties uit die direct op milieu gericht zijn. Ook bij andere onderwerpen zoals verkeer, economie en landbouw letten we op de effecten op het milieu. Want alles wat mensen doen, heeft invloed op de natuur en onze leefomgeving.

Dit jaar (2026) zijn we gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe milieuprogramma voor de periode vanaf 2028. We streven ernaar dit programma in mei 2027 gereed te hebben.

We werken hierin nauw samen met onze omgevingsdiensten en andere partijen, zodat we samen de doelen kunnen behalen.

Maatschappelijk effect
In 2030 is de milieukwaliteit van de fysieke leefomgeving beschermd en versterkt.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Aantal overnachtingen: toeristische overnachtingen **Totaal aantal overnachtingen in geregistreerde accommodaties**	13.400.000	13,226.000	12.499.000	*
Aantal overnachtingen: overige overnachtingen **Totaal aantal overnachtingen, berekening gebaseerd op toeristen- en forensenbelasting**	8.400.000	8.767.000	9.231.500	*
Aandeel van Zeeland in het Nederlandse verblijfstoerisme **Totaal aantal overnachtingen in geregistreerde accommodaties in Zeeland, gedeeld door het Nederlandse**	**	9,1%	8,5%	*

Trendindicatoren	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Aandeel toeristische overnachtingen buiten het hoogseizoen **Aantal overnachtingen met uitzondering van juli & augustus, gedeeld door het jaartotaal**	**	67,8%	67,1%	*
Werkgelegenheid **Aantal banen in de gastvrijheidsector**	**	17.985	*	*
Werkgelegenheid **Aandeel gastvrijheidsector in totale werkgelegenheid**	**	7,5%	*	*
Omvang van het logiesaanbod **Aantal eenheden in alle soorten logiesaccommodaties**	**	**	84.330	*
Energieverbruik van de sector Logies en horeca **Totaal bekend energieverbruik (aardgas, elektriciteit, stadswarmte, voertuigbrandstof), omgerekend in TeraJoules**	**	1.218	*	*
Vrijetijdsgedrag van Zeeuwse inwoners **Aantal vrijetijdsactiviteiten van Zeeuwen ondernomen in Zeeland** **Eens per vijf jaar. Volgende actualisatie verwacht in 2028 (betreft dan 2027)**	52 miljoen (jaar 2022)	**	**	**

In het milieuprogramma 2023-2027 zijn verdere doelen en indicatoren opgenomen. De resultaten hiervan worden jaarlijks in een monitoringsrapportage opgenomen. Deze wordt ter informatie met de Provinciale Staten gedeeld. We zijn bezig met het ontwikkelen van een nieuw milieuprogramma 2028-2032 waarin we onder anderen de bovenstaande punten en verdere punten beschreven worden.

*nog niet bekend

**niet gemeten

Doelindicatoren

Doelindicator	Indicator	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel
Waterkwaliteit (oppervlaktewater) (Informatiehuis Water)	% van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit	niet bekend	0%			100% (2027)
Waterkwaliteit (oppervlaktewater) (Informatiehuis Water)	% van de waterlichamen met een goede toestand voor vissen	niet bekend	56%			100% (2027)
Verbeteren van inzicht in PFAS-aandachtslocaties in Zeeland	Aantal PFAS-aandachtslocaties geïnventariseerd en beoordeeld	0	0	15	Actueel overzicht PFAS-aandachtslocaties beschikbaar	Risico's van PFAS voor mens en milieu beheersbaar

Beperken van risico's van toepassing van staalslakken in Zeeland	Aantal uitgevoerde onderzoeken, adviezen of bestuurlijke acties rondom staalslakken	-	-	Tijdelijk moratorium op toepassing van staalslakken in de Deltawateren. Expertsessie om de kennishiaten in kaart te brengen	Besluitvorming voorbereid en uitvoering motie afgerond	Veilige toepassing van bouwstoffen zonder negatieve effecten op bodem en water
Minimalisatie van KRW-probleemstoffenin in directe lozingen afvalwater	(Mogelijke) aanwezigheid en concentraties in het te lozen afvalwater	-	Omgevingsdiensten inventariseren mogelijke aanwezigheid KRW-probleemstoffen in indirecte lozingen afvalwater	DCMR heeft inventarisatie afgerond, RUD-Zeeland is aangevangen met onderzoek. Uitvoering gerichte (aanvullende) monsternames en analyses.	Uitvoering gerichte (aanvullende) monsternames en analyses. Indien nodig op basis van de resultaten, actualiseren van omgevings-vergunningen	Indirecte lozingen vormen geen bedreiging voor het behalen van de KRW-doelen
Beperken en voorkomen van lichtverontreiniging en het bevorderen en behouden van duisternis als kernkwaliteit in Zeeland	Ontwikkeling en uitvoering van beleid en bewustwordingsactiviteiten rondom lichthinder	-	Gestart met het gezamenlijk toewerken naar een richtlijn voor beleid op richtlijn door gemeenten en andere overheden. Mogelijkheden verkend om lichthinder te gaan meten/ beter in beeld te brengen	Beleidsrichting en samenwerkingsaanpak verder uitwerken met betrokken overheden en partners.	Bewustwordingsaanpak ontwikkeld en eerste acties uitgevoerd	Vermindering van onnodige lichthinder in Zeeland
Vergunningen actueel houden voor nieuwe milieu-opgaven	Percentage actuele vergunningen	71%	46,5%	Loopt nog	Actualisatieprogramma uitgevoerd conform planning	Vergunningen sluiten aan op actuele wet- en regelgeving
De RUD Zeeland is robuust	Het oordeel van de visitatiecommissie over de robuustheid van de RUD Zeeland	De staatssecretaris heeft ingestemd met het plan van aanpak. In 2024 is gestart met de uitvoering. Er is door de deelnemers budget beschikbaar gesteld om in 2025 het plan verder te kunnen uitvoeren.	Indienen van een door het Algemeen Bestuur van de RUD Zeeland vastgesteld plan van aanpak voor het robuust maken van de RUD Zeeland bij het ministerie.	Uitvoering van het plan van aanpak Robuuste RUD Zeeland is in gang en voortgang wordt gemonitord.	Positieve beoordeling van de voortgang door de visitatiecommissie en verdere uitvoering van de verbetermaatregelen.	De RUD Zeeland is per 1 april 2026 robuust, overeenkomstig een positief rapport van de visitatiecommissie.
Energieverbruik Recreatiesector	Gemeten in in TeraJoule	1216 afname -1%	*	*	1109 Terajoule	Jaarlijks 3% af van het laatst bekende gebruik,

Met de herijking van het 'Toekomstbeeld Bestemming Zeeland 2030' naar 2035, zullen naar verwachting nieuwe doelindicatoren worden benoemd voor de doelen voor recreatie en toerisme.

* cijfers nog niet bekend

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit: omgevingsvisie en verordening, advies

Door een jaarlijkse ronde van aanpassingen en verbeteringen blijven de Zeeuwse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Zeeland actueel.

Acties

Ruimtelijke Arrangement en NOVEX

Het nationale programma NOVEX is bedoeld om nationale belangen in de regio ruimtelijk in te passen. In 2025 hebben Rijk en regio voor het eerst bestuurlijke afspraken gemaakt over ruimtelijke ontwikkelingen in heel Zeeland. Er is bijzondere aandacht voor ontwikkelingen in het grensoverschrijdende NOVEX-gebied North Sea Port District (NSPD). De afspraken tussen Rijk en Provincie zijn opgenomen in een Ruimtelijk Arrangement en er een Uitvoeringsagenda voor het North Sea Port District. In 2026 zijn afspraken in het arrangement uitgevoerd en waar nodig aangepast en aangevuld. Ook in 2027 worden de afspraken geactualiseerd.

Omgevingsvisie en en Regionale Samenwerking

In de Zeeuwse Omgevingsvisie staat wat de Provincie op lange termijn belangrijk vindt voor de leefomgeving in Zeeland. Om de doelen uit de visie te bereiken zetten we middelen in zoals de omgevingsverordening. Om visie en verordening actueel te houden passen we deze jaarlijks aan. De Provincie werkt samen met gemeenten om de regels goed te laten passen in hun plannen en vergunningen.

WIZ Law Delta

De uitvoering van het pakket Wind in de Zeilen volgen we met veel aandacht. Een van de onderdelen uit dit pakket is het bouwen van een justitieel complex bij Vlissingen. Naast een extra beveiligde gevangenis zal ook een rechtbank deel uitmaken van het complex. Net als een ondersteunende faciliteit voor transport. Rijk en regio werken samen om dit complex te bouwen. Met name Rijk en gemeente Vlissingen zijn hiervoor verantwoordelijk.

North Seaport District NOVEX

In het North Sea Port District werken we aan een goede balans tussen de ontwikkeling van de haven en de leefbaarheid van het gebied. We nemen een actieve regierol gericht op de goede samenwerking met alle partners in het gebied. We hebben met alle partners een uitvoeringsagenda opgesteld en werken aan het uitvoeren van de acties en de projecten. De uitvoeringsagenda wordt voortdurend bijgewerkt. De afspraken tussen het North Sea Port District, Vlaanderen en Nederland zijn in het strategisch nota vastgelegd, waarvan de uitvoeringsagenda een bijlage is. Komend jaar werken we met de partners aan een uitwerking van de uitvoeringsagenda in een investeringsagenda.

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit: toekomstbestendige bedrijventerreinen

We zorgen voor voldoende ruimte voor havenontwikkeling en regionale bedrijventerreinen. We houden daarbij rekening met de omgeving. We zetten in op goed gebruik van de ruimte, verbetering van de kwaliteit en de duurzaamheid van bedrijventerreinen.

Acties

Impuls Bedrijventerreinen

Met het Investeringsbudget impuls bedrijventerreinen geven we subsidie voor de herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen. Het doel is om bedrijventerreinen beter te benutten om daarmee de balans tussen vraag en aanbod op de bedrijventerreinenmarkt in Zeeland te verbeteren.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. De Provincie voert met Impuls Zeeland en VNO-NCW Co-creatie een provinciaal programma uit voor

verduurzaming van de Zeeuwse bedrijventerreinen. Doel is om tot en met 2027 in totaal 37 bedrijventerreinen te ondersteunen bij het versterken van de organisatiegraad en het opstellen van een plan van aanpak.

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit: werken met de Omgevingswet
De organisatie is bekend met de belangrijkste instrumenten die de Provincie heeft binnen de Omgevingswet en gebruikt die bij het maken en uitvoeren van beleid voor de leefomgeving. Het Digitale Stelsel Omgevingswet achter de het omgevingsloket wordt verder ontwikkeld en gevuld met beleid en regels over de fysieke leefomgeving.

Acties

De organisatie "Omgevingswetbewust": een nieuwe werkwijze
De Omgevingswet vraagt om een andere werkwijze binnen de organisatie. Als Provincie hebben we verschillende instrumenten voor het opstellen en uitvoeren van dit beleid voor de leefomgeving. Deze instrumenten zijn onder andere de omgevingsvisie, de omgevingsverordening, het programma en het projectbesluit. In 2026 zijn er in onze organisatie afspraken over de inzet van deze instrumenten. Ook werken we aan kennisbevordering.

Doorontwikkeling Digitale Stelsel Omgevingswet
Het Omgevingsloket is de website waar inwoners makkelijk alle informatie en regels van de overheid kunnen vinden. Hier kunnen ze ook controleren of ze een omgevingsvergunning nodig hebben, een omgevingsvergunning aanvragen of een melding maken. Wij vullen het Omgevingsloket verder met onze regels en beleid. Dit doen we zo dat deze informatie makkelijk terug te vinden is door iedereen.

Het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) is de techniek achter het Omgevingsloket. Het DSO en het Omgevingsloket werken, maar het moet nog beter. Alle overheden werken nu onder de Omgevingswet, maar ze hebben nog behoefte aan deskundige ondersteuning. De Provincie draagt via het IPO financieel bij aan het beheer en de doorontwikkeling van DSO, inclusief de benodigde ondersteuning. Voor deze doorontwikkeling zijn in 2023 meerjarige interbestuurlijke afspraken gemaakt. Deze afspraken lopen door tot en met 2029. Via het IPO leveren wij input op keuzes voor de doorontwikkeling en indien van toepassing wijzigingen in de interbestuurlijke afspraken.

Doelstelling

Toerisme en recreatie: bestemming in balans
We zetten in op de realisering van meer toegankelijke (groene) recreatieruimte voor inwoners en gasten. We stimuleren een toekomstbestendige en vitale vrijetijdssector met een divers en jaarrond vrijetijdsaanbod.

Acties

Recreatie en toerisme versterken in de leefomgeving

- Afronding van de realisering van 2 resterende in de Kustvisie opgenomen aandachtsgebieden: Oranjezon en Domburg West.
- De norm en behoefteanalyse voor (groene) recreatieruimte in Zeeland nemen we mee in de gebiedsaanpak. We maken binnen de gebiedsaanpak concrete afspraken over de realisering van nieuwe toegankelijke (groene) recreatieruimte in combinatie met opgaven als natuurherstel, wonen, bereikbaarheid, klimaatadaptatie, gezondheid en sport.
- We borgen het belang van brede en droge recreatiestranden binnen de strategie waterveiligheid en zeespiegelstijging. Voor dit onderwerp trekken we gezamenlijk op met regionale Kustvisie- en landelijke Kustpactpartners en kustprovincies.
- We denken mee in het project 'Proeftuin Brouwersbaai'.

Zorgen voor een divers en kwalitatief vrijetijdsaanbod

- We brengen gekoppeld aan de gebiedsaanpak het beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen in N2000 gebieden in beeld en werken aan een duurzame instandhouding ervan. Hiervoor maken we afspraken in IPO verband en met lokale terreinbeheerders.
- We zorgen met gemeenten voor het beheer en onderhoud van het Routenetwerk Zeeland en ronden hiervoor de Europese aanbesteding af. We zetten met partners stappen in de productontwikkeling voor routes, mede gekoppeld aan het Geopark, zoals de Staats Spaanse Linies.
- We voeren de acties uit en maken beleidskeuzes die nodig zijn vanuit het nieuwe hotelmarktonderzoek.
- We stellen een Zeeuws kwaliteitskader voor verblijfsrecreatie op, in samenwerking met gemeenten, ondernemers en natuurorganisaties. We benutten hierbij praktijkervaringen en bestaande lokale kwaliteitskaders. Waar mogelijk benutten we het landelijke kwaliteitskader dat vanuit de Kustpactsamenwerking wordt ontwikkeld.
- We ontwikkelen een gezamenlijk begrippenkader voor verblijfsrecreatie door terminologie te harmoniseren, juridische risico's te duiden en uniforme definities vast te stellen.
- We ontwikkelen experimenteerruimte voor vernieuwende recreatieve initiatieven en vertalen de opgedane ervaringen naar provinciaal beleid en de provinciale Omgevingsverordening.
- We evalueren en actualiseren de NED-regeling voor logies, voeren een inventarisatie uit van de praktijk en verwerken de uitkomsten in een herziening van de provinciale regels.
- We ondersteunen gemeenten bij de implementatie van de Wet Toeristische Verhuur door afspraken te maken over registratie, organisatie en samenwerking, onder meer met Sabewa.

Zeeland beter jaarrond beleefbaar maken

- We maken afspraken over de borging van de toeristische marketing binnen en door Zeeland Partners.
- We zorgen voor de doorontwikkeling van de toeristische marketingstrategie, afgestemd op de behoeften van inwoners en gasten, zodat natuur, landschap, cultuur en erfgoed beter en jaarrond beleefbaar zijn. Hierdoor stimuleren we spreiding van bezoekers in ruimte en tijd.

Ontwikkeling in balans met de omgeving

- Kustvisie: screening bestemmingsplannen kustgemeenten: de aanbevelingen uit de screening vertalen we waar nodig in provinciaal beleid en Omgevingsverordening.
- We adviseren over ruimtelijke plannen. Hierbij zorgen we voor zorgvuldige ruimtelijke afweging van recreatieve ontwikkelingen en verblijfsaccommodaties, gebaseerd op het afwegingskader logiesaccommodaties.

Werken aan een vitale en toekomstbestendige sector

- Door de uitvoering van het 'Innovatie- en verduurzamingsprogramma 2025-2027', stimuleren we innovatie, kennisontwikkeling en een kwalitatief goed, jaarrond en divers vrijetijdsaanbod, afgestemd op doelgroepen. We bieden inspiratie en ondersteunen ondernemers in nieuwe businessmodellen, rentmeesterschap, financiering van investeringen, arbeidsmarkt, gastheerschap en digitalisering.
- Vanuit het IPO-rapport over regeldruk bekijken we welke stappen we kunnen maken in vermindering van regeldruk voor Zeeuwse recreatieondernemers.
- We voeren het uitvoeringsprogramma 2026-2027 uit voor versnelling in de verduurzaming van de vrijetijdssector in Zeeland. Acties zijn gericht op klimaatadaptatie, natuurinclusief ondernemen en energie. Met de Kerngroep Verduurzaming Vrijetijdssector monitoren we de uitvoering van deze acties en maken we afspraken over verduurzaming van de sector na 2027.
- We voeren de concrete aanpak uit voor de stikstofopgave voor recreatiebedrijven rondom de Manteling en Kop van Schouwen. Acties zijn gericht op energie, duurzame toeristische mobiliteit en natuurinclusief.
- We maken met Impuls Zeeland afspraken over de subsidiering van het innovatie- en verduurzamingsprogramma voor de vrijetijdssector voor de periode 2028 tot en met 2030

Duurzame samenwerking, kennis en monitoring

- We versterken de samenwerking tussen overheden, ondernemers, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties op Bestemming Zeeland 2035 door het opzetten van gezamenlijk programmamanagement.
- We voeren met onze partners gezamenlijke strategische communicatie over Bestemming Zeeland 2035 om de kennis over de positieve bijdrage van recreatie en toerisme aan de leefomgeving en brede welvaart te vergroten.
- We ronden de oprichting af van een 'Kennis- en Innovatienetwerk Recreatie en Toerisme Zeeland'.
- We voeren de Kennisagenda 2025-2027 van het Kenniscentrum Kusttoerisme uit om het bereiken van de doelen van Bestemming Zeeland 2035 en de effecten van nieuwe regelingen en beleidsmaatregelen structureel te monitoren. We delen deze kennis met onze partners en benutten deze data om maatregelen en recreatiebeleid waar nodig aan te passen.
- We maken met het Kenniscentrum Kusttoerisme afspraken over de subsidiering van de Kennisagenda vrijetijdssector voor de periode 2028 tot en met 2030.

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit: toekomstbestendig wonen in Zeeland

Het doel voor wonen is om een toekomstbestendige en duurzame woningvoorraad te creëren die voldoet aan de vraag in kwaliteit en aantallen. Daarbij zetten we in op bevolkingsgroei met sterke dorpen en bruisende steden voor een voorzieningenniveau dat Zeeland aantrekkelijk houdt.

Acties

Leegstaande Pandenregeling Investeringsagenda

Met de provinciale regeling Hergebruik Leegstaande Panden (HELP) geven we subsidie aan projecten die leegstaande panden hergebruiken voor wonen. Het gaat om panden zoals kantoren, bankgebouwen, kerken en bedrijfsgebouwen, die voor wonen geschikt gemaakt worden. Het kan ook gaan om sloop van een vervallen gebouw, waar woningen voor in de plaats komen.

Woonfonds Gebiedsgerichte Aanpak

Met de provinciale regeling gebiedsgerichte aanpak wonen (GAW) geven we subsidie aan projecten in de bebouwde omgeving. Gebouwen en openbare ruimte worden door sloop of herstructurering omgezet in nieuwe woningbouwprojecten. Dit zorgt voor een aantrekkelijkere woon- en leefomgeving.

Advies, onderzoek en monitoring wonen

De Provincie brengt in beeld hoe de bevolking verandert, hoe mensen wonen en wat de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad is. Dat gebruiken we om te bepalen hoeveel en wat voor soort woningen nodig zijn. Dat doen we onder andere met de bevolkingsprognose en het kwalitatief woononderzoek. We houden ook bij hoeveel woningen er gepland en gebouwd worden. Deze informatie is nodig bij het coördineren, monitoren en handhaven van de Wet versterking regie op de volkshuisvesting.

Realisatie Woondeal/Woonagenda

Begin 2027 verwachten we een nieuwe Woondeal 2027-2036 af te sluiten met gemeenten en Rijk. In de Woondeal zijn afspraken gemaakt om sneller nieuwe woningen te bouwen. De Provincie heeft een ondersteunende rol richting gemeenten en andere partijen. Dit doen we onder andere door kennisontwikkeling, onderzoek, bijeenkomsten en subsidies. Ook biedt de Provincie financiële steun aan gemeenten om tijdelijk extra mensen of experts in te huren.

Provinciaal volkshuisvestingsprogramma

In 2027 stellen wij het eerste Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma vast. Hiermee geven wij invulling aan onze wettelijke rol binnen de volkshuisvesting en bieden wij een provinciaal kader voor de realisatie van voldoende, betaalbare en passende woningen in Zeeland. Het programma vormt de basis voor samenwerking met gemeenten, woningcorporaties en andere partners bij het aanpakken van de Zeeuwse woonopgave.

Doelstelling

Milieu: Woon- en werkklimaat zijn versterkt

De Provincie Zeeland zet zich in voor een schone, gezonde en veilige leefomgeving voor haar inwoners, bedrijven en bezoekers. Vanuit haar wettelijke en beleidsmatige verantwoordelijkheden stelt de provincie kaders vast in het milieubeleid en geeft zij uitvoering aan milieutaken die bijdragen aan de bescherming en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

Acties

Uitvoeren Milieuprogramma 2023-2027

Het Milieuprogramma 2023–2027 is in februari 2023 door Provinciale Staten vastgesteld en vormt het beleidskader voor de provinciale inzet op het gebied van milieu. In dit programma zijn de ambities, doelstellingen en activiteiten opgenomen die bijdragen aan een duurzame, gezonde en veilige leefomgeving in Zeeland. De uitvoering van het programma is uitgewerkt in jaarlijkse actieplannen, waarmee stapsgewijs invulling wordt gegeven aan de vastgestelde doelen.

In 2027 wordt verder gewerkt aan het realiseren van de opgaven en doelstellingen binnen de verschillende milieuthema's. We werken vanaf 2026 bovendien aan een nieuw milieuprogramma voor de volgende periode (2028).

De voortgang en resultaten van het Milieuprogramma worden jaarlijks gemonitord. Hierover wordt apart gerapporteerd in een monitoringsrapportage, die in het tweede kwartaal aan Provinciale Staten wordt aangeboden. Deze rapportage biedt inzicht in de uitvoering van de activiteiten, de bereikte resultaten en de mate waarin de beoogde doelstellingen worden gerealiseerd.

Voor elk onderdeel van het Milieuprogramma zijn specifieke doelen en acties vastgesteld. In 2027 leggen we de nadruk op een aantal prioritaire activiteiten die een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen binnen de verschillende milieuthema's. Hieronder zijn deze acties nader weergegeven.

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)

De provincie Zeeland blijft zich in 2027 inzetten voor het terugdringen van de uitstoot en lozingen van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) in de leefomgeving. Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar PFAS-verontreinigingen in en rondom de Westerschelde. Het doel is niet alleen het verminderen van de aanwezigheid van PFAS in bodem, water en lucht, maar vooral het beperken van de blootstelling van mens, dier en natuur aan deze stoffen. Omdat de verspreiding van PFAS de regionale en nationale schaal overstijgt, werkt de provincie hierbij nauw samen met het Rijk, andere provincies, waterschappen, kennisinstellingen, omgevingsdiensten en internationale partners. Naast het terugdringen van emissies en lozingen blijft de provincie investeren in het vergroten van kennis over de omvang, verspreiding en effecten van PFAS-verontreinigingen in de leefomgeving. Monitoring, onderzoek en gegevensuitwisseling vormen hiervoor een belangrijke basis. De opgedane kennis wordt benut om maatregelen te kunnen prioriteren en bevoegde gezagen te ondersteunen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Ook in 2027 besteden we via de uitvoering van de VTH-taken door de omgevingsdiensten aandacht aan andere ZZS-gerelateerde milieuvraagstukken die gevolgen kunnen hebben voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Met deze inzet draagt de provincie bij aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving, waarbij het voorkomen van schadelijke blootstelling aan verontreinigende stoffen centraal staat.

Staalslakken

In 2027 blijft de provincie zich actief inzetten voor een definitief verbod op het gebruik van staalslakken in Zeeuwse wateren. Daarbij wordt het gesprek met het Rijk voortgezet om de Zeeuwse zorgen en belangen nadrukkelijk onder de aandacht te brengen. We zijn met de Zeeuwse partners actief betrokken bij nadere onderzoeken, gericht op een beter inzicht in de mogelijke effecten op waterkwaliteit, natuur en leefomgeving.

Indirecte lozingen:
In 2027 werkt de provincie Zeeland samen met Rijkswaterstaat, de waterschappen, Zeeuwse gemeenten en de omgevingsdiensten verder aan het verbeteren van de waterkwaliteit in het Schelde-stroomgebied door regulering van indirecte lozingen.

Daarbij wordt gebruikgemaakt van de door de Zeeuwse werkgroep emissies en waterkwaliteit ontwikkelde hotspottool, die inzicht biedt in indirecte lozingen en de afvalwaterketen. Doel van deze aanpak is beter te kunnen bepalen welke emissies bijdragen aan het niet behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en waar maatregelen het meest effectief zijn. De focus ligt daarbij op het identificeren en aanpakken van bronnen van verontreiniging, met bijzondere aandacht voor waterlichamen die worden beïnvloed door rioolwaterzuiveringsinstallaties en indirecte lozers. De verkregen inzichten worden benut om gerichte maatregelen, vergunningvoorschriften en samenwerkingsafspraken te ontwikkelen die bijdragen aan het behalen van de KRW-doelen en een verdere verbetering van de Zeeuwse waterkwaliteit.

Actualisatie vergunningen:
Actuele vergunningen zijn van belang voor een juiste doorvertaling van nieuwe wet- en regelgeving en beleidskaders naar de bedrijfsvoering. Bestaande vergunningen moeten door toename in nieuwe wettelijke kaders en beleidsregels, alsook de behoefte om landelijk een gelijk speelveld te waarborgen, vaker worden aangepast.

Tegelijkertijd krijgen sinds 2024 vergunningaanvragen die DCMR afhandelt voor nieuwe initiatieven in het kader van de energietransitie voorrang boven het actualiseren van bestaande vergunningen.
Dit mede vanwege de afhankelijkheid van subsidie- en investeringsprogramma's. Hierdoor is er meer druk ontstaan op het actualisatieprogramma en neemt het risico toe dat een aanzienlijk percentage vergunningen onvoldoende actueel zijn.

DCMR zet vanaf 2027 meer capaciteit in op de actualisaties van vergunningen met als doel de komende jaren door te groeien naar een actueel vergunningenbestand van 85% en daarmee in control te zijn op het afdekken van milieurisico's door actuele vergunningsvoorschriften te hebben opgenomen in vigerende vergunningen.

Lichthinder en duisternis:
Om lichthinder terug te dringen en duisternis als kernwaarde voor Zeeland te behouden trekken we gezamenlijk op met gemeenten, omgevingsdiensten, bedrijven en inwoners. We zetten in op borging in beleid, in omgevingsplannen en in de praktijk van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook werken we aan bewustwording onder bedrijven, inwoners en binnen onze eigen organisaties. Vanaf 2027 gaan we werk maken van lichtmetingen en een richtlijn voor het beoordelen van lichthinder.

RUD Zeeland – Robuuste RUD
Robuuste omgevingsdiensten zijn essentieel om milieurisico's effectief te beheersen. De RUD Zeeland voert het plan van aanpak voor een robuuste RUD uit en zet naar verwachting in 2027 de laatste stappen. Wij blijven ons, samen met de RUD en de gemeenten, inzetten voor een toekomstbestendige en robuuste RUD.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
020105 Ruimtelijke kwaliteit: werken met de Omgevingswet	**179**
020106 Milieu: Woon- en werkklimaat zijn versterkt	**18.978**
020107 Ruimtelijke Kwaliteit: toekomstbestendig wonen in Zeeland	**5.819**
020108 Toerisme en recreatie: bestemming in balans	**830**
020109 Ruimtelijke kwaliteit: omgevingsvisie en verordening, advies	**2.355**
020110 Ruimtelijke kwaliteit: toekomstbestendige bedrijventerreinen	**474**
029999 Ambtelijke inzet	**3.680**
Totaal Lasten	**32.315**
Baten	
020105 Ruimtelijke kwaliteit: werken met de Omgevingswet	**24**
020106 Milieu: Woon- en werkklimaat zijn versterkt	**1.327**
020107 Ruimtelijke Kwaliteit: toekomstbestendig wonen in Zeeland	**585**
020109 Ruimtelijke kwaliteit: omgevingsvisie en verordening, advies	**54**
020110 Ruimtelijke kwaliteit: toekomstbestendige bedrijventerreinen	**249**
Totaal Baten	**2.238**
Totaal begrote baten en lasten	**-30.077**
Onttrekkingen	
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	**-6.558**
Toevoegingen	
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	**-2.790**
Totaal begrote reserves	**9.348**
Totaal begroot	**-20.729**

3 Programma Balans in landelijk gebied

Inleiding en ontwikkelingen

In 2026 zijn Het Zeeuws Gebiedsprogramma, het stikstofplan en een groot deel van het uitvoeringsprogramma landelijk gebied samengevoegd tot het Zeeuws Programma Landelijk Gebied. Samen met het natuurbeheerplan en het Programma Natuur vormt zij de basis voor ons natuur- en landbouwbeleid. Hierin staat beschreven hoe we de natuur binnen en buiten de Natura 2000-gebieden verbeteren. De uitvoering van maatregelen doen we via het Programma uitvoering landelijk gebied. Daarmee versterken we de interne uitvoeringskracht, onder andere door meer gebiedsgericht te werken.

Met het Programma Natuur en het Programma Landelijk Gebied zetten we in op natuurherstel, vermindering van de stikstofdepositie, verbetering van de waterkwaliteit en zoetwaterbeschikbaarheid, klimaatadaptatie en een volhoudbare landbouw. Beide programma's zijn aanvullend op het natuurbeleid. Dat zich richt natuurbescherming, -beheer en -herstel.

Landelijke ontwikkelingen

Eind juni 2026 presenteerde het kabinet een aanpak voor stikstofreductie. Hiermee beoogt het kabinet Nederland van het (stikstof)slot te halen. In deze aanpak kiest het kabinet voor een samenhangend pakket van maatregelen op het gebied van stikstofreductie, waterkwaliteit en gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is er extra aandacht voor verbetering van het natuurbeheer. Een belangrijk onderdeel in de aanpak is het instellen van zonering langs stikstofgevoelige N2000 gebieden. Aan provincies wordt gevraagd dit, samen met maatschappelijke partners, in het najaar van 2026 uit te werken en met een reactie te komen. Dit landelijke beleid sluit op veel punten aan op ons provinciale beleid, maar uiteraard zijn er ook verschillen. In 2027 zal de uitwerking hiervan verder vormgegeven worden. 2027 wordt daarmee een belangrijk jaar. Niet alleen de rijks aanpak voor stikstof, gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit speelt daarin een rol, ook de Natuurherstelverordening zal van betekenis zijn. In september 2026 heeft het Rijk een ontwerp natuurplan aan Brussel gestuurd. Deze moet in september 2027 definitief zijn.

Ook is in de tweede helft van 2026 gestart met de voorbereidingen op een Natuurpact 2.0. Het huidige Natuurpact loopt in 2027 af. Rijk en provincies streven ernaar om in 2027 nieuwe afspraken te maken over het beleid en uitvoering van de opgaven in de natuur en landelijk gebied.

Landbouw

Binnen het landbouwbeleid richten wij ons op een verbeterde zoet water beschikbaarheid, het verbeteren van de bodemkwaliteit en het verder ontwikkelen van de gewasbescherming in relatie met de functionele agrobiodiversiteit. Als wij dit samen met de sector kunnen invullen en verzilveren zal dat tegelijkertijd leiden tot het terugdringen van verliezen van veldemissies en uitspoeling (waterkwaliteit). Daarnaast zullen wij ons inspannen de keten intensiever te betrekken bij het verder ontwikkelen van dit perspectief. Verdienvermogen van de agrarische ondernemer is namelijk een onlosmakelijk onderdeel van een volhoudbare landbouw.

Natuur

De natuur in Zeeland is verweven met de verschillende Zeeuwse waardevolle landschappen. De natuur binnen deze landschappen is in kwaliteit en omvang nog niet op orde. Met name de staat van instandhouding van soorten en habitats van buitendijkse gebieden (kust- en deltawateren), delen van de duinen en het agrarisch gebied zijn matig tot zeer ongunstig. De Zeeuwse natuurmonitor laat zien dat de huidige beleidsinspanningen effect hebben. Maar een extra inspanning is noodzakelijk. We blijven daarom inzetten op:

- Het op orde houden van de basis: bescherming van de natuur en inzet op een actief natuurbeheer, faunabeheer en soortenbeleid.
- Het nakomen van de gemaakte afspraken voor natuurherstel en –ontwikkeling.
- Het benutten van kansen voor herstel van de biodiversiteit (Vogel- en Habitat Richtlijn).

Om tot echt herstel van de biodiversiteit te komen is meer nodig dan alleen bescherming van de bestaande natuur. Dat wat verdwenen is vraagt, waar mogelijk, om herstel. Binnen de wettelijke kaders onderzoeken we of we elke soort of habitat tot elke prijs in Zeeland moeten behouden, zonder afbreuk te doen aan de biodiversiteit.

Stikstof en natuurherstel

In 2026 stelden wij het Programma Landelijk Gebied vast, inclusief het stikstofplan. In 2026 zijn wij gestart met de uitwerking en uitvoering van maatregelenpakketten, naast de nog lopende koplopermaatregelen uit het NPLG. In 2027 gaan wij hiermee verder, waarbij wij rekening houden met het nieuwe rijksbeleid. Hiermee willen we in 2027 verder werken aan de opgaven voor stikstofreductie, natuurherstel, zoet water beschikbaarheid en biodiversiteit. Met het verdwijnen van het transitiefonds voor het landelijk gebied in 2024 zijn er minder middelen beschikbaar dan nodig. In 2027 gaan wij daarom actief op zoek naar financieringsmogelijkheden voor het Programma Landelijk Gebied. We blijven samen investeren in de aantrekkelijkheid en de beleefbaarheid van het landelijk gebied. Wij staan daarbij een integrale, brede aanpak van het landelijk gebied voor. We kiezen voor een brede aanpak van het landelijk gebied, waarbij we alles in samenhang bekijken. De Zeeuwse integrale gebieden aanpak speelt daarbij een vooraanstaande rol.

De Zeeuwse Gebiedenaanpak

Deze ‘horizontale’ manier van werken is erop gericht om de top down overheidsdoelen en opgaven - die in een specifiek gebied samen komen - zo veel mogelijk af te stemmen met en te koppelen aan wensen en initiatieven van de mensen die in de gebieden wonen, werken, leven en/of ondernemen (bottum-up). Deze aanpak overstijgt dan ook het programma Balans in Landelijk gebied, want het raakt ook ieder ander programma. Om die reden is deze manier van werken als een centraal thema in de organisatiestructuur opgenomen.

De insteek is dat stakeholders zelf een belangrijke stem en actieve rol kunnen hebben in het samen nadenken over de toekomst van hun eigen leefomgeving, het maken van concrete plannen en het uitvoeren van projecten die passen bij een gezamenlijke ambitie.

Dat samen nadenken over de toekomst vertrekt te allen tijde vanuit de specifieke identiteit van de plek: hoe ziet deze specifieke plek er geografisch uit, welke kenmerken heeft het, wat is de historie, wat is de sociaaleconomische samenhang en welk gevoel heeft de plek. De geest van de plek – de genius loci – blijkt telkens weer een bindmiddel te zijn tussen diverse groepen inwoners, ondernemers en organisaties. Het geeft een vruchtbare basis om eigen belangen te overstijgen en na te denken over hogere doelen voor het gebied.

Speerpunten

In 2027 ligt de nadruk op de beinvloeding en uitwerking van de opgaven uit de Natuurherstelverordening (NHV), in het bijzonder de opgave voor estuariene natuur en de uitwerking van de kamerbrief stikstof (vanuit de Ministeriele Taskforce). Tegelijk wordt uitvoering gegeven aan het gebiedsgericht werken aan maatregelen om stikstof te reduceren en natuurherstel te bevorderen. Dit doen we via onder andere het programma landelijk gebied en programma natuur. Hierin hebben de uitvoering van de projecten uit het Programma Natuur en de koplopersmaatregelen een belangrijke plek. Daarnaast focussen we ons op de opgaven van de komende jaren zoals doelsturing, de natuurherstelverordening, de beperking van faunaschade, vergroting van het areaal Agrarisch Natuurbeheer en het voorbereiden op een vervolg op het natuurpact.

Beleidskader

- Omgevingsvisie 2021
- Natuurbeheerplan Zeeland
- Beheerplannen Natura2000
- Nota Natuurbeleving en -branding
- Natuurlijk genieten in Zeeland ! Nota Toegankelijkheid Zeeuwse Natuurgebieden
- Beleidsnota Natuurwetgeving
- Economische Agenda
- Nota Grondbeleid
- Natuurrapportage Zeeland
- Actieplan behoud Zeeuwse soorten
- Plan van aanpak Exotenbestrijding
- Programma Landelijk Gebied
- Programma Natuur 1e en 2e fase
- Natuurdoelanalyses

Reguliere taken

- Subsidieverlening voor natuurbeheer.
- Subsidieverlening agrarisch natuurbeheer aan Collectief Poldernatuur, die vergoedingen aan agrariërs uitkeert.
- Subsidieverlening aan de Faunabeheer Eenheid, die faunabeheerplannen opstelt en uitvoert.
- Het opstellen en/of actualiseren van Natura 2000 beheerplannen.
- Het verder realiseren van een strategie voor de afronding van het Natuurwerk Zeeland.
- Uitvoering van de wettelijke taken en vergunningverlening in het kader van de omgevingswet voor gebiedsbescherming en soortenbescherming, waaronder ook het fauna- en exotenbeleid.
- Opstellen en evalueren van beleidsregels voor gebieds- en soortenbescherming.
- Integrale Kosten Subsidie verstrekken aan IVN/De Zeeuwse Natuur, Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en Terra Maris.
- Zelfrealisatie, verwerving en vervreemding van gronden en tijdelijk beheer van gronden in combinatie met landbouwkundige structuurverbetering.
- Monitoring en beoordeling van natuurkwaliteit.
- Rapportage aan de Minister, de Tweede Kamer en Provinciale Staten via de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur.

Maatschappelijk effect

Versterken van de biodiversiteit, het realiseren van een volhoudbare landbouw en een kwalitatief hoogwaardige voedselvoorziening, samen met andere partijen. Dit zorgt ervoor dat Zeeuwen en bezoekers aan Zeeland hier prettig kunnen wonen en werken of van kunnen genieten.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Natuurbeheer Aantal hectare natuurareaal in beheer met contract	23.941	24.391	24.462

Doelindicatoren

Doelindicator	Indicator	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel
Volhoudbare landbouw	Aantal ondernemers betrokken bij nieuwe kennistrajecten.	200	niet bekend	**	400	500
	Aandeel biologische boeren	*	2,7%	3%	3,5	5%
	Aandeel eiwitgewassen in bouwplan	*	4,5%	**	5%	7%
	Helft van de boeren actief met doelsturing	*	*	**	**	50%
	Organische stof gehalte in de bodem	*	2%	**	**	3%
	Nieuwe Rusthoeve operationeel	*	*	**	**	in 2030
Natuurontwikkeling	Aantal ha nog te realiseren nieuwe natuur. *De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN).*	431	370	**	**	0
Natuurontwikkeling	Aantal ha nog in te richten nieuwe natuur	619	582	**	**	0

Natuurbescherming	Actuele natuurbeheerplannen voor alle Natura2000 gebieden.	7	7	**	**	7
Natuurbeheer	Percentage areaal waarbij instandhoudingsdoelen bereikt zijn	*	3%	**	**	100%
Natuurbeheer	Aantal ha agrarisch natuurbeheer	1.348	1.410	2600	2900	3.000
Natuurbeheer	Aantal waargenomen soorten lijst A Unie	27	21	21 (stand per 8 juli)	19	19 (alleen 19b exoten; gevestigd maar niet meer uit te roeien)
Fauna	Uitgekeerde landbouwschade	€ 2,2 miljoen	€ 3,6 miljoen	De stand op dit moment is € 527.963,- Dit is echter nog verre van compleet en het zegt erg weinig over het daadwerkelijke uitbetaalde schadebedrag van 2026.	Jaarlijkse streefwaarde is het maatschappelijke aanvaardbare schadebedrag. Dit bedrag is € 671.500,- Op dit moment is voor 2027 € 3.442.000 ,- begroot.	€ 671.500
Natuurherstel	Aantal uitgevoerde natuurherstelprojecten (realisatie tov doel)	*	85%	**	**	100% (elk jaar bestaat de lijst uit ca 90 projecten)

* Nieuwe indicatoren waarvan geen stand in 2024 en was er geen doel voor 2025 is.

** nog niet bekend.

Doelstelling

Natuurontwikkeling

In het Natuurpact is met het Rijk afgesproken dat de provincies het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027 afronden. Met het NNN dragen we bij aan het versterken van de biodiversiteit. In Zeeland ligt daarbij de nadruk op de ontwikkeling en bescherming van typisch Zeeuwse natuur: zout- en brakwaternatuur en natuur die kenmerkend is voor het Zeeuwse kreken- en duingebied. De begrenzing en inrichting van het NNN zijn hierop afgestemd, zodat de soorten die bij deze natuurdoelen horen voldoende leefgebied vinden.

2027 is het laatste jaar waarin actief wordt ingezet op verwerving van gronden voor het NNN. Naar verwachting kan de resterende verwervingsopgave grotendeels worden gerealiseerd. Een beperkte restopgave blijft naar verwachting bestaan. Het gaat hierbij met name om percelen die bijvoorbeeld binnen bestaande Natura 2000-gebieden liggen en die noodzakelijk zijn voor het realiseren van systeemherstel en het behalen van de natuurdoelen.

Voor deze percelen blijft de provincie inzetten op vrijwillige verwerving. De percelen worden daarom ook na 2027 in de verwervingsvoorraad aangehouden. Wanneer een dergelijk perceel vrijwillig op de markt komt, kan de provincie het verwerven en vervolgens inrichten.

De **inrichting van het NNN loopt ook na 2027 door**. Dit komt doordat de inrichting in de tijd doorgaans achterloopt op de verwerving. In de afgelopen jaren heeft het accent bovendien vooral op het verwerven van gronden gelegen. Na afronding van de verwervingsopgave verschuift het accent daarmee verder naar het daadwerkelijk inrichten en ontwikkelen van de verworven gronden, zodat de beoogde natuurdoelen worden gerealiseerd.

Acties

Vrijwillige verwerving van (landbouw)gronden ten behoeve van het Natuurnetwerk Zeeland door onder andere inzet kavelruilbureau en grondbank
In 2027 wordt net als in de andere jaren ingezet op de vrijwillige verwerving van de resterende hectares.

Realisatie van resterende hectares ontwikkelingsopgave Natuurwerk Zeeland via onder andere de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) en de Subsidieregeling Grondverwerving Natuurnetwerk Zeeland (SGNZ)

- Provinciale inzet: Realisatie van circa 70 hectare nieuwe natuur op percelen in eigendom van de Provincie (Passageule fase 2, St. Kruiskreek, Driewegen, De Geule, Welzingepolder, Braakman Vogelkreek). Via SKNL wordt 10 tot 15 hectare verwacht.
- Provinciale inzet: voorbereiden realisatie circa 40 hectare nieuwe natuur op provinciaal eigendom en de voorbereiding van ca 65 ha via SKNL door derden.

Vervreemden door provincie verworven en ingerichte natuur
Overdragen van verworven en ingerichte gronden aan een particuliere beheerder of een terreinbeheerder. De aktes voor de daadwerkelijke vervreemding (o.a. Smitschorre) passeren naar verwachting in 2027 en volgende jaren, bij de notaris.

Doelstelling

Natuurbeheer
Het Zeeuwse natuurbeleid richt zich op het behouden en versterken van natuur en biodiversiteit in Zeeland. Dit doen we onder andere door het stimuleren en ondersteunen van eigenaren en beheerders via subsidies, het uitvoeren van soortenprojecten en het beheer van fauna en invasieve exoten. Ook werken we aan het verder integreren van natuurinclusiviteit in beleid en uitvoering en investeren we in kennisontwikkeling en monitoring.

Voor het natuurbeheer beschikt de provincie over het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Het Natuurbeheerplan Zeeland vormt hiervoor de basis en beschrijft waar de natuurgebieden van het Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) liggen, welke leefgebieden en soorten centraal staan en welk natuurtype waar voorkomt. Op basis hiervan worden subsidies verstrekt voor natuurbeheer.

Het faunabeheer wordt gecoördineerd door de Faunabeheereenheid Zeeland. In het geval van schade door fauna kan onder voorwaarden een tegemoetkoming worden verstrekt. Voor het beheer en de bestrijding van invasieve exoten voeren we een Plan van Aanpak uit dat periodiek wordt geactualiseerd. Hierbij is ook ruimte voor nieuwe soorten en innovatieve bestrijdingsmethoden.

Monitoring en evaluatie zijn vaste onderdelen van de beleidscyclus. Met terreinbeheerders, soortenorganisaties en kennisinstellingen verzamelen en analyseren we data over de staat van de Zeeuwse natuur en biodiversiteit. In het Monitoringsplan Zeeland is opgenomen hoe dit wordt gedaan en welke informatie nodig is om bijvoorbeeld de natuurkwaliteit en biodiversiteit te kunnen beoordelen.

Acties

Het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) toepassen om natuurbeheer in natuurgebieden te vergoeden en aan te sturen volgens het vastgestelde beleidskader uit het Natuurbeheerplan

- Het natuurbeheer wordt gefinancierd op basis van landelijke standaardkostprijzen. In 2026 zijn deze geëvalueerd. Gebleken is dat de werkelijke kosten voor het natuurbeheer substantieel hoger liggen dan de bedragen die nu gehanteerd worden als standaardkostprijs. Deze ontwikkeling, in combinatie met indexering, leidt ertoe dat in het natuurbeheer tekorten ontstaan als daar niet op geacteerd wordt. Dit manifesteert zich in ieder geval op het moment dat lopende beheercontracten aflopen. In Zeeland is dat in 2029 en 2030. Omdat de kosten voor beheerders op dit moment, onder lopende contracten, al hoger zijn dan de beschikbare middelen, is er landelijk een discussie over mogelijke oplossingen. Hierover voeren provincies gesprekken met het rijk. In de kamerbrief stikstof (Taskforce) die in juni 2026 verscheen, zijn de eerste middelen voor aflopende contracten natuurbeheer vrijgemaakt. De uitkomst van de lopende discussie kan effecten hebben voor de begroting 2027. Indien nodig wordt hier op geanticipeerd.
- Uitbreiden natuurgebieden, waarvoor subsidiebeschikkingen worden afgegeven. Deze gebieden gaan in beheer bij enkele (nieuwe) particuliere natuurbeheerders die zijn aangesloten bij het Natuurcollectief Zeeland, Stichting Heerlijkheden Oosterland, Unie van Bosgroepen, Staatsbosbeheer, Het Zeeuwse Landschap en/of Natuurmonumenten.
- Actualiseren Natuurbeheerplan Zeeland.

Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) toepassen voor agrarisch natuurbeheer op landbouwgronden via het collectief Poldernatuur

- Met nieuwe rijksmiddelen wordt een verdere uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer gerealiseerd, met focus op bouwlandmaatregelen voor akkervogels en daarnaast prioritaire inzet bij kwetsbare natuurgebieden.
- Met aanvullende eigen middelen zullen extra maatregelen worden genomen binnen het Grenspark Groot-Saeftinghe.
- In 2027 wordt met ANB-middelen geïnvesteerd in de uitbreiding van de groenblauwe dooradering door heel Zeeland binnen de begrenzing van het agrarisch leefgebied dooradering.
- Onderzoeksprojecten naar een aantal agrarische Zeeuwse boerenlandvogels worden ondersteund.
- In het kader van de Zeeuwse ambitie voor het agrarisch natuurbeheer wordt uitgewerkt welke maatregelen ingezet kunnen worden op de middellange termijn, in relatie tot landelijke ontwikkelingen en de aanpassingen aan het GLB vanaf 2029.

Bestrijding van schade veroorzaakt door beschermde soorten en zorgdragen voor de uitkering van schadevergoedingen voor fauna

- In samenwerking met IPO en LVVN werken we in 2027 verder aan een transparanter en duidelijker landelijk stelsel voor jacht, beheer en schadebestrijding.
- We dragen in IPO-verband en samen met LVVN actief bij aan de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) om het duurzaam samenleven met wolven mogelijk te maken.
- In 2027 onderzoeken we de mogelijkheden om een Faunabeheerplan Ree op te stellen
- In samenwerking met de Faunabeheereenheid starten we een pilot voor intensieve verjaging van ganzen op Schouwen-Duiveland, gecombineerd met de ontwikkeling van een agrarische subsidie voor geschikt foerageergebied.
- In 2027 onderzoeken we of er extra mogelijkheden zijn om ganzenschade te verminderen dan enkel middels afschot.

- Ruimte bieden aan pilots met innovatieve, preventieve maatregelen tegen schade door faunasoorten in Zeeland.

Monitoring van natuurgebieden volgens landelijke afspraken en het provinciaal monitoringsplan 'Monitoring natuur en biodiversiteit'

- Ontwikkelen van specifieke monitoringsplannen voor de Natura 2000-gebieden waarvoor de Provincie Zeeland verantwoordelijk is.
- Opstellen monitoringsplan voor het Programma Landelijk gebied en stikstof.
- Online beschikbaar stellen en actueel houden van monitoringindicatoren van Programma Landelijke Gebied, Stikstof en Natuur.

Aanpak van invasieve exoten door middel van preventie, eliminatie en beheer

- We voeren in 2027 bestrijdingsacties uit van de rosse stekelstaart.
- We laten een onderzoek uitvoeren naar effectieve bestrijdingsmethoden voor watercrassula en gele bieslelie. Daarnaast inventariseren we mogelijke nieuwe onderzoekslijnen in samenwerking met kennisinstellingen.
- Er wordt ingezet op de uitvoering van bestrijdings-en beheermaatregelen van diverse (invasieve) exoten.
- Het exotendossier blijft dynamisch, zo kunnen er nieuwe invasieve exoten in Zeeland gemeld worden. Deze soorten worden (indien mogelijk) direct geëlimineerd.
- We organiseren in 2027 minimaal drie bijeenkomsten van de provinciale werkgroep Invasieve Exoten, gericht op kennisuitwisseling en participatie met overheden, terreinbeheerders en andere belanghebbenden.
- Naar aanleiding van de evaluatie van het plan van aanpak uit 2026, actualiseren we het plan van aanpak invasieve exoten.

Actueel houden van N2000 beheerplannen

- Opstarten van het proces voor het nieuwe beheerplan Zwin- en Kievittenpolder, met als doel vaststelling eind 2028.
- Rijkswaterstaat werkt aan nieuwe beheerplannen voor de Deltawateren. Provincie Zeeland is als mede-bevoegd gezag betrokken bij dit traject en levert hier input voor. De afronding van het totale proces staat gepland voor 2028.

Uitwerken van bijzondere onderwerpen via onder andere beleidsregels activiteiten binnen N2000

- Vaststellen van beleidsregels voor proceswater en tarra, inclusief een doorkijk naar de toekomst.
- Starten met het opstellen van kokkelbeleid voor Zeeland.

Voeren van actief soortenbeleid via onder andere realisatie van projecten

In 2027 gaan we verder met de uitvoering van maatregelen via projecten, onderzoek en het delen van kennis en praktijkervaring. We zetten onder andere in op:

- Onderzoek naar economisch haalbare kweek en afname van gecertificeerd autochtoon plantgoed ter bescherming, vermeerdering en uitplanting van autochtoon Zeeuws plantgoed.
- Onderzoek naar en uitvoering van maatregelen voor kustbroedvogels (zoals scholekster en visdiefjes).
- Onderzoek, behoud en bescherming van insecten(bestuivers), zoals de argusvlinder.

Daarnaast onderzoeken we de financiële behoefte van vogel en egelopvang De Mikke. Op basis van de uitkomsten zullen wij bezien welke mogelijkheden er zijn voor een extra provinciale bijdrage en welke mogelijkheden er liggen bij de gemeenten.

Doelstelling

Natuurherstel

Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitats uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, moeten herstelmaatregelen getroffen worden in de Natura 2000-gebieden (en deels ook daarbuiten). Deze maatregelen zijn gericht op het herstel van natuurwaarden in de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Gezien de uitkomsten van natuurdoelanalyses, de maatschappelijke discussie rond het stikstofdossier en de afstand tot het doelbereik vraagt dit in ieder geval een voortzetting van de focus op natuurherstel. Voor de periode tot 2033 zijn in programma natuur extra maatregelen geformuleerd e voor zowel natuur als systeemherstel. Deze worden de komende jaren uitgevoerd.

Acties

Uitvoeren van natuurherstelmaatregelen in of nabij Natura2000-gebieden zoals vastgelegd in de (ontwerp) Natura 2000-beheerplannen en Natuurdoelanalyses

- Uitvoeren van de natuurherstelmaatregelen en maatregelen uit het programma natuur.
- Bestrijden exoten in diverse natuurgebieden.
- Maatregelen treffen om de waterhuishouding in diverse natuurgebieden te verbeteren.
- Aanvullend maaibeheer en begrazing in diverse natuurgebieden.
- Maatregelen treffen ter bevordering van het broedsucces.

Uitvoeren van nazorgprojecten in of nabij Natura 2000-gebieden na de uitvoering van herstelmaatregelen

Verlenen van nazorg na verwerving en inrichting van gronden voor het Natuurnetwerk Zeeland. Dit zijn projecten die voorkomen uit gewenste aanpassingen, bijvoorbeeld als een systeem niet werkt zoals verwacht werd.

Uitvoeren maatregelenpakketten uit het Zeeuwse gebiedsprogramma, startende met de koploperprojecten

Het vervolgen van de uitvoering van koplopermaatregelen uit het gebiedsprogramma in 2027 en 2028:

- Cursus en coaching bodemverbetering (technische inhoudelijke coaching op bodemverbetering).
- Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) aanpak uitwerken, Biodiversiteitsmonitoring Akkerbouw ZWD.
- Ontwikkelen regionale keten eiwit- en biobased teelten en stimuleren eiwit-en biobased teelten in Grenspark Groot Saeftinghe.
- Uitwerken stimuleringsplan biologische landbouw.
- Slim real-time meetnetwerk.
- Stimulering regelbare drainage.
- Plaatsen van zoet/zout stuw en aanpassing systeem.
- Groenbeheer openbare ruimte.
- Erfplus.
- Opleiden veldcoördinatoren en maatregelenkoffer.
- Fieldlab Volhoudbare Landbouw.
- Koolstofboeren ZWD.
- Bodemverbetering door gebruik lokale biomassa.
- Agricycling ZWD.
- Landbouwgrond uit bemesting halen en reductie gebruik bestrijdingsmiddelen.
- Pilot verondiepen/verplaatsen sloten.
- Vrijwillige (gedeeltelijke) beeindiging veehouderijen.
- Versterken Agrarisch Natuurbeheer.
- Groenblauwe dooradering Reimerswaal.

Opzetten en uitbouwen van gebiedenaanpak

- Voor alle vijf de gebieden werken we toe naar een gebiedsvisie en concreet gebiedsplan met heldere doelen, prioriteiten, projecten, verantwoordelijkheden en afspraken met gebiedspartners. Per gebied wordt dit vertaald naar een dynamische uitvoeringsagenda: wat gaan we doen, met wie, wanneer en wat is daarvoor nodig? De nadruk verschuift daarmee van verkennen en organiseren naar keuzes maken en uitvoeren.
- We hebben steeds beter in beeld bij welke provinciale en Zeeuwse opgaven de werkwijzen van ZIGA-meerwaarde heeft. Daarbij is het zaak dat alle gestapelde opgaven waaronder landbouw, natuur, water, leefbaarheid, voorzieningen als cultuur, zorg en onderwijs, economie, woningbouw, energie en ruimtelijke ontwikkeling in samenhang bezien worden. Daarom richten we ons erop het pakket aan opgaven mee te nemen in de gebieden en samen met de streek te komen tot maatwerk passend bij de identiteit, wensen en draagkracht van de streek zelf (ontwerpend onderzoeken).
- Het onderzoeken in welke andere gebieden een gebiedenaanpak uitgerold kan worden wordt voortgezet. We haken daarbij aan bij Zeeland 2050 en het proces van De Kaart als Kompas waarbij de regio's in Zeeland meer in hun kracht worden gezet.

Opstellen en uitwerken van Natuurdoelanalyses

In 2027 wordt de uitvoering van de tweede fase van het Programma Natuur voortgezet. Met deze fase wordt ingezet op het herstel en de versterking van de natuurkwaliteit in en rondom de Zeeuwse Natura 2000-gebieden. Daarbij ligt de prioriteit bij de gebieden waar de natuurkwaliteit het meest onder druk staat en waar natuurherstel de grootste bijdrage kan leveren aan het versterken van de biodiversiteit en het herstel van natuurlijke systemen.

De Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren hebben hierbij de hoogste prioriteit. In deze gebieden wordt onder meer ingezet op herstel van de duinnatuur, het vergroten van natuurlijke dynamiek, hydrologische maatregelen en de bestrijding van invasieve exoten. Ook wordt gewerkt aan maatregelen in de Oosterschelde, Westerschelde en Saeftinghe, het Zwin en de Kievittepolder, de Yerseke en Kapelse Moer, de Vogelkreek, Canisvliet, het Groote Gat en de Grevelingen. Deze maatregelen zijn gericht op het versterken van de natuurkwaliteit en het herstel van het natuurlijke systeem van de gebieden.

Naast concrete herstelmaatregelen blijft kennisontwikkeling en onderzoek belangrijk. Onderzoek naar bijvoorbeeld de begrazingsdynamiek in de duinen, de kwaliteit van de eikenbossen in de Manteling van Walcheren en de hydrologische condities levert kennis op die nodig is om maatregelen effectief uit te voeren en het natuurbeheer waar nodig bij te sturen.

De uitvoering van Programma Natuur fase 2 is meerjarig. In 2027 wordt daarom verder gewerkt aan de voorbereiding, uitvoering en monitoring van de geprioriteerde maatregelen. Daarbij wordt samengewerkt met terreinbeheerders, waterschappen, gemeenten en andere betrokken partijen. Door maatregelen binnen én rondom de Natura 2000-gebieden met elkaar te verbinden, wordt gewerkt aan duurzaam systeemherstel, een robuustere Zeeuwse natuur en een verdere versterking van de biodiversiteit.

Uitvoeren projecten en onderzoeken uit het Programma Natuur

In 2027 wordt de uitvoering van SPUK 2 van het Programma Natuur voortgezet. Met deze middelen wordt verder gewerkt aan het herstel en de versterking van de Zeeuwse natuur en biodiversiteit.

De maatregelen richten zich zowel op kwaliteitsverbetering binnen bestaande Natura 2000-gebieden als op maatregelen buiten de bestaande natuur. Buiten de bestaande natuur gaat het bijvoorbeeld om het versterken van het Natuurnetwerk Zeeland en het realiseren van groenblauwe dooradering. Hiermee wordt niet alleen de kwaliteit van afzonderlijke natuurgebieden verbeterd, maar wordt ook gewerkt aan een betere samenhang en verbinding tussen natuurgebieden.

Belangrijke aandachtspunten bij de uitvoering zijn het verbeteren van de hydrologische omstandigheden, het versterken van de gebieden rondom bestaande natuurgebieden en het verbeteren van de ecologische verbindingen tussen natuurgebieden. Door maatregelen binnen en buiten natuurgebieden in samenhang uit te voeren, wordt gewerkt aan robuuste natuurgebieden en een veerkrachtiger Zeeuws natuurnetwerk.

De uitvoering van het Programma Natuur vindt plaats volgens de prioriteiten en maatregelen zoals opgenomen in de aanvraag voor het programma. De planning van de uitvoering wordt jaarlijks door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Op basis daarvan wordt bepaald welke maatregelen in het betreffende jaar worden voorbereid, uitgevoerd en gemonitord. De voortgang wordt gevolgd, zodat waar nodig kan worden bijgestuurd en de beschikbare middelen doelgericht worden ingezet.

Doelstelling

Natuurbeleving, -verbreding en -verbinding

We gaan de natuur en het landschap in Zeeland beter bekend en beleefbaar maken. Met het nationaal park Oosterschelde en Geopark Schelde Delta wordt ingezet op deze beken- en beleefbaarheid. Daarnaast doen we dit door een betere spreiding van bezoekers over de natuurgebieden in Zeeland en het inrichten van nieuwe beleefpunten. Daarbij houden we rekening met de kwetsbaarheid van gebieden en natuurwaarden. Ook zoeken we naar verbindingen tussen mens en natuur en werken we toe naar een natuur-inclusieve samenleving.

Acties

Realiseren 90% toegankelijkheid en/of beleefbaarheid van natuurgebieden

De Provincie vindt het belangrijk dat de Zeeuwse natuur niet alleen wordt beschermd en versterkt, maar ook toegankelijk en beleefbaar is voor inwoners en bezoekers. Door mensen op een passende manier in contact te brengen met natuur en landschap ontstaat meer waardering en betrokkenheid bij de Zeeuwse natuur. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de kwetsbaarheid van natuurgebieden en de aanwezige natuurwaarden.

De provincie verstrekt openstellingsbijdragen aan terreinbeheerders voor natuurgebieden die toegankelijk en/of beleefbaar zijn. Hiermee wordt bijgedragen aan het openstellen en toegankelijk houden van natuurgebieden en aan voorzieningen die de natuurbeleving ondersteunen. Bij nieuwe natuurgebieden wordt, waar dit passend is, de toegankelijkheid en beleefbaarheid vanaf de inrichting meegenomen.

Via periodieke jaargesprekken met de terreinbeheerders wordt gemonitord in hoeverre de afgesproken openstelling wordt gerealiseerd. De ambitie is dat 90% van de daarvoor geschikte natuurgebieden toegankelijk en/of beleefbaar is. Daarbij wordt steeds gezocht naar een goede balans tussen recreatief medegebruik en het beschermen van kwetsbare natuur.

Naast de openstelling wordt geïnvesteerd in fysieke voorzieningen die de natuurbeleving versterken. Hierbij kan worden gedacht aan entreepunten, informatievoorzieningen en andere voorzieningen die bezoekers op een passende manier toegang geven tot natuurgebieden. Een voorbeeld hiervan zijn de entreepunten rond de Oosterschelde en de Yerseke en Kapelse moer, waarmee de beleving en toegankelijkheid van dit bijzondere natuurgebied verder worden versterkt.

Ook ondersteunt de provincie projecten die bijdragen aan de beleefbaarheid van de Zeeuwse natuur. Dit gebeurt onder meer via de verdere ontwikkeling van het Geopark en via het Nationaal Park Oosterschelde en De Zeeuwse Natuur. Deze organisaties dragen bij aan natuurbeleving, educatie, bewustwording en het verbinden van inwoners en bezoekers met de Zeeuwse natuur en het landschap.

In 2027 wordt de bestaande openstelling zoveel mogelijk gecontinueerd. Voor nieuwe natuurgebieden wordt, waar mogelijk en passend binnen de natuurdoelen, de toegankelijkheid en/of beleefbaarheid geborgd via de openstellingsbijdrage. Daarnaast wordt verder gewerkt aan fysieke voorzieningen en projecten die de natuurbeleving versterken en bijdragen aan een groter draagvlak voor natuur en landschap in Zeeland.

In de praktijk brengen van de ontwikkelde brandingstrategie, samen met natuur- en toeristisch-recreatieve organisaties

- Versterken van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van de Zeeuwse natuur via bestaande samenwerkingsverbanden, zoals "de Zeeuwse Natuur", Geopark of gebiedenbeleid.
- Inzetten op promotie van natuur en landschap in Zeeland via team Zeeland Marketing (zeelandvisit.com) en het kernteam Toeristisch Zeeland, de social media kanalen van de Provincie en de Zeeuwse natuurorganisaties.
- Natuurbeleving aanmoedigen in díe gebieden in Zeeland die meer bezoekers kunnen gebruiken (spreiding van bezoekers in tijd en ruimte over Zeeland) via marketingcampagnes, natuuractiviteiten en excursies. De ontwikkelde brandingstrategie wordt hierbij als uitgangspunt genomen.

Vormgeven van UNESCO Geopark status

Verder vormgeven aan de status Geopark door gebieden voor inwoners en bezoekers beter zichtbaar te maken. We doen dat onder andere door:

- Het ontwikkelen van algemene communicatiematerialen.
- Het organiseren van partnerbijeenkomsten, themabijeenkomsten, werkgroepbijeenkomsten.
- Informatievoorziening aan de Zeeuwse geosites (UNESCO erkende plekken), educatief materiaal en beleefobjecten om zo integraal het verhaal van ontstaan, natuur en de mens daar te vertellen. Dit gezamenlijk met de beherende organisaties.
- Het voorzien van het bestaande wandel- en fietsnetwerk van het UNESCO keurmerk.
- Het verzorgen bijscholingscursussen voor bestaande gidsen van partnerorganisaties.

Via bestaande organisatievormen, zoals gebiedenbeleid of instellingen, betrekken van bewoners en vrijwilligers bij de natuur

De Provincie vindt het belangrijk dat inwoners, ondernemers en bezoekers betrokken zijn bij de ontwikkeling en het beheer van de Zeeuwse natuur en het landschap. Door hen actief te betrekken, ontstaat meer draagvlak voor natuur- en landschapsmaatregelen en wordt de verbinding tussen de samenleving en het Zeeuwse landschap versterkt.

Via de reguliere subsidies aan Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), terreinbeheerders en het Nationaal Park Oosterschelde worden inwoners en bezoekers betrokken bij natuur en landschap. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de gastheerschappen van het Nationaal Park Oosterschelde, waarbij inwoners en bezoekers worden geïnformeerd en meegenomen in de bijzondere waarden van het gebied. Ook worden via SLZ-projecten op boerenerven uitgevoerd, waarbij samen met agrariërs en bewoners wordt gewerkt aan de versterking van landschap en biodiversiteit.

In 2027 wordt daarnaast verder invulling gegeven aan het project Erfplus vanuit het NPLG. Hiermee wordt ingezet op het versterken van de kwaliteit van erven en het omliggende landschap en wordt bijgedragen aan een aantrekkelijk en biodivers Zeeuws buitengebied.

Ook wordt in 2027 verder vormgegeven aan het gebiedenbeleid. Hierbij staat een gebiedsgerichte aanpak centraal, waarbij provincie, gemeenten, waterschap, terreinbeheerders, ondernemers, inwoners en andere belanghebbenden gezamenlijk werken aan de opgaven in een gebied. Het doel is om zoveel mogelijk betrokkenen actief te laten deelnemen en gebruik te maken van de kennis en initiatieven die in de gebieden aanwezig zijn.

Het gebiedenbeleid vormt daarmee een belangrijke schakel tussen provinciale doelen en de uitvoering in de praktijk. Vanuit deze aanpak wordt onder andere gewerkt aan de koplopersprojecten uit het

gebiedsprogramma en aan projecten vanuit het Programma Natuur. Door deze projecten samen met gebiedspartners vorm te geven en uit te voeren, wordt gewerkt aan breed gedragen oplossingen voor natuur, landschap en een toekomstbestendig landelijk gebied.

Ondersteunen van het Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en de Zeeuwse Natuur bij hun taken
De Provincie werkt samen met verschillende Zeeuwse natuur- en landschapsorganisaties om de provinciale doelen op het gebied van natuur, biodiversiteit, landschap en natuurbeleving te realiseren. De provincie ondersteunt De Zeeuwse Natuur en Stichting Landschapsbeheer Zeeland via een integrale kostensubsidie (IKS). Met deze structurele ondersteuning kunnen deze organisaties hun kennis, netwerk en uitvoeringskracht inzetten voor het behoud en de versterking van de Zeeuwse natuur en het landschap.

De activiteiten van deze organisaties dragen bij aan verschillende provinciale opgaven. Het gaat onder meer om het versterken van de biodiversiteit, het beheer en onderhoud van landschapselementen, het vergroten van de natuurbeleving en het stimuleren van natuur- en landschapseducatie. Ook dragen zij bij aan het betrekken van inwoners, vrijwilligers en andere maatschappelijke partijen bij natuur en landschap. Daarmee vormen zij een belangrijke schakel tussen het provinciale beleid en de uitvoering in het veld.

Ook het Nationaal Park Oosterschelde ontvangt jaarlijks een provinciale financiële bijdrage voor de uitvoering van het bestedingenplan. Het Nationaal Park heeft een belangrijke rol in het onder de aandacht brengen en versterken van de bijzondere natuurwaarden van de Oosterschelde en het verbinden van natuur, recreatie, educatie en beleving. Daarnaast levert de provincie capaciteit voor het secretariaat van het Nationaal Park Oosterschelde. Hiermee wordt bijgedragen aan de continuïteit van de organisatie en aan de samenwerking tussen de betrokken overheden, terreinbeheerders, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Door deze structurele samenwerking en financiële ondersteuning kan de Provincie haar eigen inzet verbinden met de kennis, ervaring en netwerken van de Zeeuwse natuur- en landschapsorganisaties. Zo wordt gezamenlijk gewerkt aan een robuuste, beleefbare en toekomstbestendige Zeeuwse natuur en een aantrekkelijk landschap.

Invulling geven aan de agenda Natuurinclusief
- Afgelopen jaren is er op het gebied van o.a. landbouw, recreatie en bedrijventerreinen ingezet op een transitie naar een meer natuurinclusieve benadering. Komend jaar wordt gewerkt aan het verbreden en versnellen hiervan door samen met maatschappelijke partners, bedrijfsleven en andere overheden nieuwe werkwijzen te ontwikkelen en toe te passen. Waar mogelijk dragen we bij aan andere maatschappelijke opgaven, waaronder Zeeland 2050, de Klimaatadaptatie Strategie en de Natuurherstelverordening.
- Borging van natuurinclusief werken in een beleidsplan, dat eind 2027 aan GS wordt voorgelegd.

Doelstelling

Een volhoudbare landbouw
Zeeland kent op de lange termijn een volhoudbare landbouw. Een sector die economisch gezond is en produceert in evenwicht met de natuurlijke omgeving. Hiervoor ondersteunen we ondernemers en organisaties die aan de slag willen met belangrijke thema's als bodem, water, biodiversiteit, innovatie etc. Het GLB/NSP programma is hiervoor een belangrijke financieringsbron, naast provinciale subsidieregelingen zoals Zeeland in Stroomversnelling. De beleidsmatige basis is ons Programma Landelijk Gebied.

De indicatoren:

1. In 2030 de Nieuwe Rusthoeve operationeel.
2. In 2050 het gehalte organische stof in de bodem verhoogd tot 3%.

3. In 2030 is de helft van de Zeeuwse boeren actief bezig met doelsturing.
4. In 2030 is het aandeel eiwitgewassen gestegen tot 7%.
5. In 2030 is het aandeel biologische boeren gestegen tot 5%.

Acties

Ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan het herstel en beter benutten van functionele agrobiodiversiteit

Het versterken van biodiversiteit in het landelijk gebied is essentieel voor een toekomstbestendige landbouw, een robuust ecosysteem en het behalen van klimaat- en waterdoelen. Functionele agrarische biodiversiteit (FAB) richt zich op het bevorderen van natuurlijke processen die landbouw ondersteunen en tegelijkertijd bijdragen aan maatschappelijke opgaven zoals waterkwaliteit, bodemgezondheid en klimaatadaptatie.

Drie sporen staan hierin centraal: agrarisch natuurbeheer, groenblauwe dooradering en natuurinclusieve landbouw. Via agrarisch natuurbeheer worden concrete maatregelen uitgevoerd op landbouwgrond, zoals bloemrijke akkerranden, vogelakkers of het beheer van dijken en poelen, gericht op behoud van soorten en versterking van de ecologische kwaliteit. Groenblauwe dooradering, bestaande uit kleine landschapselementen als hagen, sloten, kruidenrijke bermen en houtwallen, verbindt natuurgebieden en maakt het landschap leefbaarder voor planten, dieren én mensen. Natuurinclusieve landbouw integreert biodiversiteit in teeltplannen en bedrijfsvoering, bijvoorbeeld via strokenteelt, agroforestry of natuurvriendelijk slootbeheer.

Met deze aanpak werkt Zeeland aan een veerkrachtig platteland waar natuur en landbouw elkaar versterken. De Provincie zet hierbij in op gebiedsgerichte samenwerking, kennisdeling en het benutten van Europese en nationale middelen, zodat agrariërs een volwaardige rol kunnen vervullen als beheerder van het landschap.

Activiteiten in 2027:

1. Ondersteunen van ten minste twee initiatieven waarbij het herstel en beter benutten van (functionele) agrobiodiversiteit centraal staat. Dit in nauwe samenwerking met natuur en agrarische organisaties.
2. Inzicht krijgen in de huidige status (nul punt) van (functionele) agrobiodiversiteit in Zeeland, dit om de jaarlijkse voortgang bij te houden.
3. Stimuleren van minimaal 1 campagne welke (functionele) agrobiodiversiteits landbouwpraktijken bevorderd.

Ondersteunen van initiatieven die zich richten op voedselzekerheid

De landbouw- en voedselsector speelt een belangrijke rol in Nederland en is van bijzonder belang voor Zeeland, als grootste akkerbouwprovincie van Nederland. Deze sector vormt het karakter van ons (cultuur)landschap, levert voedsel, uitgangsmateriaal, planten en biobased grondstoffen, en draagt bij aan agrarisch natuurbeheer. Daarnaast versterkt zij de sociale samenhang in landelijke gebieden en heeft zij een aanzienlijke economische waarde. Provincies zetten zich in om vanuit deze sector een positieve bijdrage te leveren aan de economie, het landschap, de samenleving en het welzijn van mensen. Het Rijk heeft een aankondiging gedaan om toe te werken naar een Strategische Agenda Voedselzekerheid. Deze agenda zet vooral in op voedselzekerheid in tijden van crisis en verstoring. We zullen hier nadrukkelijk bij aansluiten en het belang van voedselproductie voor Zeeland benadrukken. Gezamenlijk met de andere provincies verkennen we ook de bredere rol van provincies bij voedselzekerheid en onderschrijven we het belang van grond als strategische positie voor voedselzekerheid.

Aansluitend op de landelijke Interprovinciale toekomstvisie voor voedsel en voedselzekerheid en de visie van het Rijk – werken we de Zeeuwse voedselstrategie verder uit en actualiseren we deze, waarbij ingegaan wordt op thema’s als; voedsel uit de regio, voedselverwerkende industrie, Zeeland als proeftuin, gezond eten door inwoners en minimalisering en tegengaan van verspilling.

Activiteit in 2027:

1. Doorontwikkelen van de Zeeuwse voedselvisie- en strategie, inclusief de infographic over de Zeeuwse ambities in het kader van voedsel.
2. Aansluiten bij ontwikkeling Strategische Agenda Voedselzekerheid vanuit het Ministerie van LVVN.

Ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen voor een betere bodemstructuur en bodemvruchtbaarheid

In Zeeland blijft actief gezocht worden naar manieren om de kwaliteit van landbouwbodems te behouden en te verbeteren. Verbetering en verhoging van het organische stofgehalte is daarbij cruciaal vanwege de invloed op bodemleven, structuur en chemie. Daarnaast kunnen alternatieve bewerkingstechnieken en lichtere machines bodemverdichting tegengaan, wat de structuur ten goede komt.
Het bevorderen van het organische stofgehalte versterkt de bodemkwaliteit en draagt bij aan betere water- en nutriëntenhuishouding. Verschillende initiatieven lopen vanuit de koplopermaatregelen onder het Programma Landelijk Gebied om de bodem te verbeteren.
Ondanks dat we inmiddels veel kennis hebben over de bodem, blijven er vragen bestaan. Het inzetten op kennisopbouw en -verspreiding op het gebied van bodem in de agrarische sector blijft hierdoor uiterst belangrijk.

- Activiteiten:

- In 2027 wordt gewerkt aan een Zeeuws Bodemprogramma waarin ontwikkelingen en initiatieven op Zeeuws bodemgebied worden gestructureerd.

- In 2027 tenminste één project ten behoeve van stimulering KPI/doelsturing in relatie tot het verbeteren van het organische stofgehalte in de bodem.

- In 2027 de ondersteuning van tenminste vier initiatieven in de ontwikkeling van regeneratieve landbouw, agricycling, boerderijcompostering en kwaliteitsverbetering mest.

Ondersteunen van initiatieven die zich richten op de doelstelling voor het versterken van de positie van de boer in de keten

Zeeland is een Provincie met sterke agrarische ketens (onder andere aardappelen, uien, suikerbieten, eiwitgewassen en biobased gewassen), waar vaak alle schakels van de ketens van aanwezig zijn (van de veredeling, de agrarische producent, de collecteur en de verwerker tot aan de eindconsument/retail). Voor de agrarische sector zijn deze ketens van groot belang om een goed verdienmodel te behouden en afspraken over de afzet van de teelten te garanderen. We stimuleren daarom ketenontwikkeling en nieuwe innovaties om de keten te verbeteren.
Tevens werken veel agrariërs naast deze agrarische ketens ook aan multifunctionele landbouw. Hieronder worden diverse nevenactiviteiten van agrariërs naast de reguliere bedrijfsvoering verstaan. Korte ketens wordt vaak als onderdeel gezien van multifunctionele landbouw. De Europese definitie van een korte keten luidt als volgt; ‘geen of maximaal één ketenpartij tussen de landbouwpartij en de consument aanwezig’. Voorbeelden van deze nevenactiviteiten zijn directe/huis-aan-huis verkoop, verkoopautomaten- of stallen en boerderijwinkels.
Eiwittransitie is de overgang van dierlijke eiwitten naar meer plantaardige eiwitten, met name wat mensen eten en drinken. Samen met de andere Nederlandse provincies kijken naar ondersteuning van keteninitiatieven op landelijk niveau en de ondersteuning van netwerken die daaraan bijdragen. We doen dit onder andere via provinciale subsidieregelingen en de samenwerking met de andere provincies binnen het Interprovinciaal Eiwitnetwerk NL. Tevens blijven we de kansen verkennen via de Protein Delta Zeeland (de Zeeuwse ambitie voor eiwittransitie) en Zeeuwse en Europese subsidieopenstellingen. Eiwittransitie heeft ook een directe link met thema's als gezondheid en voedsel. Cross-sectorale ketensamenwerking voor eiwitketens zou nog meer gestimuleerd kunnen worden. Daarom zetten we expliciet in op één project per jaar voor de ketenontwikkeling van eiwitgewassen met als doel de afzet te bevorderen.

Activiteiten in 2027:

1. Ondersteunen van ten minste twee initiatieven, waarbij het ontwikkelen van nieuwe ketens (of het verbeteren van ketensamenwerking) centraal staat. We doen dit o.a. samen met diverse ketenorganisaties en het K&I-netwerk FoodDelta Zeeland.
2. Minimaal twee initiatieven per jaar voor biobased teelten, met minimaal één project in het kader van ketenontwikkeling.
3. Minimaal twee initiatieven per jaar die zich richten op de ontwikkelingen van de eiwittransitie voor humane consumptie, waarvan minimaal één initiatief dat zich richt op ketenontwikkeling voor eiwitgewassen (afzetbevordering).

Ondersteunen van initiatieven die zich richten op de doelstellingen voor de biologische sector
De biologische sector is in Zeeland goed georganiseerd maar de ontwikkeling van het areaal biologische landbouw loopt achter op het landelijke gemiddelde. Middels subsidieopenstellingen als het NSP en de koplopermaatregelen binnen het Programma Landelijk Gebied ondersteunen we innovatie voor de biologische sector. Samen met de ZLTO werken we aan het ontwikkelen van nieuwe projecten voor de biologische sector, demonstraties voor agrariërs en ondersteuning bij omschakeling. Ook werken we aan het stimuleren van de afzet voor biologische producten. Sinds 2026 hebben we hiervoor de Stuurgroep Biologische Landbouw in het leven geroepen. We zoeken daarbij nadrukkelijk ook naar koppelingen met het landelijke stimuleringsbeleid, waaronder de regelingen voor het ontwikkelen van biologische regio's (Bioregio's) en de landelijke Vabiola-regeling voor de stimulering van afzet en kennisdeling voor de biologische sector. We nemen actief deel aan de werkgroep Biologisch vanuit het IPO. Ook verkennen we welke mogelijkheden er zijn om meer biologische producten in ons provinciale bedrijfsrestaurant op te nemen en welke rol biologisch kan hebben binnen de stikstofaanpak en de zones rondom Natura-2000 gebieden.

Activiteit:

1. Ondersteunen van ten minste twee initiatieven die bijdragen aan de (door)ontwikkeling van de biologische sector, mede in samenwerking met/ op initiatief van de aangestelde Projectleider biologische landbouw. Tevens minimaal één project gericht op afzetbevordering van biologische producten.
2. Verkennen verhogen aandeel biologische producten in provinciale bedrijfsrestaurant, naast de inzet op streekproducten en producten uit de korte keten.

Ondersteunen van programma's ter bevordering van kennis en innovatie in de agrarische sector
Er wordt naar gestreefd om Zeeland als kennisregio en proeftuin op te nemen in het fundament van Zeeland 2050. Zo werken we toe naar een Zeeland als kennis- en innovatieregio voor toekomstbestendige landbouw en landelijk gebied, met proeflocaties, onderwijs, onderzoek en doorontwikkeling van innovatieve teelttechnieken. Om door deze investeringen ook in de toekomst economisch en ecologisch vitaal te blijven. Door de Zeeuwse agrarische sector nóg slimmer te verbinden met toonaangevende kennisinstellingen, jagen we de innovatie binnen onze voedselketen aan. Maar ook het ondersteunen van agrariërs bij deze transitie, met nadruk op de thema's bodem, water en biodiversiteit.
Kennis en innovatie spelen hierin een sleutelrol. Proefboerderij De Rusthoeve (en de doorontwikkeling naar de Nieuwe Rusthoeve) fungeert hierin als kennis- en innovatiecentrum, waar onderzoek, experimenten en demonstraties plaatsvinden op het gebied van onder meer gewasdiversificatie, bodembeheer en duurzame teeltsystemen. We werken eraan dat verschillende onderwijsniveau's samenkomen. De provincie zet in op het stimuleren van innovaties die bijdragen aan de klimaat- en milieudoelen, en zorgt dat kennis en toepassingen toegankelijk zijn voor een brede groep ondernemers. Zo bouwen we samen aan een veerkrachtige, toekomstgerichte landbouwsector in Zeeland.

Activiteiten in 2027:

1. Ondersteunen van minimaal twee projecten op het gebied kennis en innovatie in de agrarische sector door middel van het openstellen van subsidieregelingen in het kader van het GLB/NSP.
2. Uitwerking en uitvoering van aangenomen moties (‘Versterken groen onderwijs in Zeeland, De Nieuwe Rusthoeve’ en ‘Motie Rusthoeve 2.0 - regionale proeftuin’) tot provinciale (financiele) bijdrage aan de Nieuwe Rusthoeve middels de najaarsconferentie 2026.
3. Start uitvoering project ‘de Nieuwe Rusthoeve’.

Doelsturing
In Zeeland hebben we de afgelopen 5 jaar verschillende pilots uitgevoerd naar de implementatie van kritische prestatie indicatoren (KPI's) voor de landbouwsector in het kader van het project Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw Zuidwestelijke Delta. Vanuit het Programma Landelijk Gebied en de koplopermaatregelen zetten we de implementatie van doelsturing en KPI's in Zeeland voort en werken we er naartoe dat een groot deel van de agrariërs in Zeeland wordt beloond voor hun maatschappelijke prestaties middels een gedragen systematiek door overheden, vertegenwoordigers, banken en ketenpartijen. In de periode 2026 tot en met eind 2028 werken we via het Interbestuurlijk Netwerk Toekomstbestendige Landbouw Zuidwestelijke Delta (IBN TL ZWD) samen met de Provincie Noord-Brabant en Provincie Zuid-Holland en verschillende projectpartners aan de opschaling van de KPI-systematiek naar 600 boeren in de Zuidwestelijke Delta, waaronder 100 agrariërs in Zeeland. Daarbij worden agrariërs begeleid bij deze systematiek en wordt de systematiek zo goed mogelijk gekoppeld aan alle recentelijke ontwikkelingen omtrent stikstof en andere provinciale doelstellingen.

Activiteiten in 2027:

Ondersteunen van ten minste twee projecten op het gebied van doelsturing en KPI’s voor de Zeeuwse akkerbouw, waarvan ten minste één project met de focus op ketensamenwerking gericht op Zeeuwse gewassen.

Doelstelling

Natuurbescherming
De Provincie is vanuit de Omgevingswet het bevoegde gezag voor natuurbescherming, met als doel de aanwezige gebieden en soorten te beschermen op grond van wet- en regelgeving. Een belangrijk instrument daarbij is het verlenen van omgevingsvergunningen in het kader van:

- Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden en stikstof).
- Soortenbescherming (ruimtelijke ingrepen en schadebestrijding).
- Maatwerkvoorschriften herplantplicht houtopstanden.

2027: voor vergunningverlening zal de kamerbrief stikstof en de Natuurherstelverordening inzet vragen en impact hebben. We geven hier dus in 2027 verder invulling aan.

Voor wat betreft stikstof zien we dat met het plan van aanpak stikstof en natuurherstel, en de beleidsregel verduurzaming, iets meer ruimte komt voor doorgang van projecten.

Dit jaar zijn de beleidsregels afroming, intrekken latente ruimte en slapende vergunningen vastgesteld. Dit zorgt niet direct voor ruimte voor vergunningverlening, maar draagt er wel aan bij dat ongebruikte ruimte niet kan worden ingezet waarmee reeds overbelaste Natura 2000-gebieden verder overbelast worden, en er dus juist minder ruimte is voor vergunningverlening.

Acties

Jaarlijks samen met de RUD een handhavingsuitvoeringsprogramma (zowel n 2000 als soorten) opstellen met de speerpunten voor het komende jaar

Provincie en RUD maken samen jaarlijks een handhavings- en uitvoeringsplan, daarin komen onze speerpunten. De Provincie maakt vervolgens een HUP in samenwerking met de groene toezicht houdende organisaties. Hierin worden concrete uitvoeringsacties aan speerpunten gekoppeld. De Provincie heeft hierbij het voortouw. Medio augustus komen partijen bij elkaar voor het jaarplan 2027.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
030103 Natuurherstel	**24.482**
030105 Natuurbeleving: verbreding en verbinding	**4.119**
030106 Een volhoudbare landbouw	**1.725**
030107 Natuurbeheer	**23.899**
030108 Natuurontwikkeling	**3.598**
030109 Natuurbescherming	**1.074**
039999 Ambtelijke inzet	**6.644**
Totaal Lasten	**65.541**
Baten	
030103 Natuurherstel	**16.861**
030107 Natuurbeheer	**206**
030108 Natuurontwikkeling	**1.166**
030109 Natuurbescherming	**1.050**
Totaal Baten	**19.282**
Totaal begrote baten en lasten	**-46.259**
Onttrekkingen	
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	**-5.718**
Toevoegingen	
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	**83**
Totaal begrote reserves	**5.635**
Totaal begroot	**-40.624**

4 Programma Ondernemend Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland scoort op dit moment goed op economische cijfers zoals het bruto regionaal product, het werkloosheidscijfer en het inkomen per hoofd van de bevolking. Tegelijkertijd staat de Zeeuwse economie voor grote uitdagingen, zoals de krappe arbeidsmarkt, de plannen voor twee nieuwe kerncentrales en de transitie naar een klimaat neutrale economie. Sommige gebieden binnen Zeeland scoren niet hoog op brede welvaart en er zijn aspecten waar heel Zeeland laag scoort. Economische structuurversterking blijft dus belangrijk. Hiervoor is meer massa nodig. Met Zeeland 2050 is de ambitie uitgesproken om dit te realiseren.

Drie grote uitdagingen vormen de basis voor onze economische inzet:

- Het trekken en ontwikkelen van talent: de arbeidsmarkt in Zeeland is al decennialang erg krap en er is in Zeeland een gebrek aan universitair onderwijs en onderzoek. Vergrijzing en ontgroening zijn bedreigingen voor een vitale economie.
- Een vitaal economisch “ecosysteem”. Door gebrek aan massa is het in Zeeland geen vanzelfsprekendheid dat bedrijven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties met wederzijds profijt kunnen samenwerken. Innovaties, stevige kennisnetwerken maar ook ruimte voor bedrijven en bereikbaarheid zijn belangrijk.
- De energietransitie: Bedrijven krijgen te maken met andere grondstoffen en energievormen. Hier te laat op inspelen kan leiden tot grote schade in de toekomst. Anderzijds is het ook een kans voor veel bedrijven en (nieuwe) sectoren om op in te spelen.

Speerpunten

Het versterken van de regionale economie doen we door in te zetten op:

Europa, Rijk en Regio
De opgaven in Zeeland zijn groot. Dat kan de provincie niet alleen dragen, daarvoor is financiële hulp van en samenwerking nodig met Europa, het Rijk en de regio. Daarnaast is investeren in economische ontwikkeling op zichzelf niet voldoende om concurrerend te blijven en Zeeland te behouden als aantrekkelijke leef- en werkomgeving. Ook hiervoor is samenwerking nodig met het Rijk en de regio gericht op sociaal-economische ontwikkeling, brede welvaart, leefbaarheid en vestigingsklimaat. Onze inzet:

- Het voeren van een gezamenlijke lobby.
- De inzet van een groot aantal subsidies en financieringen op Europees, nationaal en regionaal niveau.
- Het aangaan van regionale en/of grensoverstijgende samenwerkingen die de aanpak van Zeeuwse transities helpen versnellen.

De belangrijke onderleggers hiervoor zijn de RIS-3, Zeeland in Stroomversnelling, het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid en mogelijke in de toekomst de uitkomsten van Elke Regio Telt.

Vestigingsklimaat, talent en kennis:
Een gezonde economie heeft een passende infrastructuur voor onderwijs, gekwalificeerd personeel en bedrijven/ ondernemers nodig. Onze inzet:

- Het versterken van het imago van Zeeland als regio om te leven en te werken. Het behouden van het sterke imago als toeristische bestemming.
- Samen met publieke en private partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden) te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt.

- Het doorontwikkelen van Campus Zeeland, met focus op de thema's water, energie en voedsel.
- De onderwijs- en kennisinfrastructuur versterken door het aantrekken van universitair onderwijs op onderwerpen die het DNA van Zeeland raken.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht
Zeeland heeft een goed klimaat voor vindingrijke ondernemers die innovaties omzetten in concrete producten of diensten. Tegelijk blijven we nog achter bij de rest van Nederland. Onze inzet:

- Het verstevigen en uitbouwen van het regionale innovatie-ecosysteem.
- Het versterken van de financieringsketen en door middel van revolverend financieren een bijdrage leveren aan de structuurversterking van de Zeeuwse economie.
- Het realiseren en versterken van Kennis- en Innovatienetwerken binnen iedere Zeeuwse economische sector, met speciale aandacht voor het toekomstbestendig maken van het mkb in Zeeland op het gebied van digitalisering.
- De concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden.
- Inzetten op kansen voor het mkb binnen de sectoren (maritieme) maakindustrie en defensie en daardoor bijdragen aan de strategische autonomie van Nederland.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie
Voor de Zeeuwse economie zijn vernieuwing en duurzamer maken van onze sectoren belangrijk. Onze inzet:

- Verduurzaming industrie (zie ook programma 'Energie en klimaat').
- Het goed inpassen van de kernenergieambities van het Rijk, inclusief de ontwikkeling van SMR en/of AMR.
- Verandering naar een circulaire en biobased economie door het sluiten van kringlopen en het benutten van groene grondstoffen.

Reguliere taken

De Provincie zet zich in voor een sterke regionale economie en duurzame economische groei. Om dit te bereiken werkt de Provincie aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Speciale aandacht gaat uit naar de sectoren Haven- en industrie. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De Provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstellingen.

Beleidskader

- Economisch Uitvoeringsprogramma 2024-2028
- MKB Samenwerkingsagenda en MKB Actieplan (Rijk-Provincies)
- Implementatieagenda Smart Industries (Rijk)
- Regionale Innovatie Strategie 2021 - 2027
- Campus Zeeland
- Strategische agenda Economic Board Zeeland
- Regio Deal North Sea Port District
- Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030

Maatschappelijk effect

De Provincie Zeeland zet in op versterking van de Zeeuwse economie en de brede welvaart van de Zeeuwen. Dit betekent een combinatie van:

- Het versterken van de innovatiekracht van het Zeeuwse bedrijfsleven met focus op de Zeeuwse economische sectoren, waaronder de havens en industriesector.
- Het verhogen van het Bruto Regionaal Product.
- Voldoende werkgelegenheid én voldoende arbeidsaanbod op alle niveaus (van laaggeschoold tot wetenschappelijk).
- Een sterk imago van Zeeland dat ervoor zorgt dat mensen hier graag komen leven, werken en ondernemen.
- Inzetten op de transitie naar een duurzame en circulaire economie.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2023	2024	2025	2026	streefwaarde 2027
Beroepsbevolking (CBS)	207.000	212.000	212.000 (Q4)	210.000 (Q1)	210.000
Werkgelegenheid (arbeidsplaatsen bron: LISA)	196.028	201.800	nnb	nnb	196.000
Werkgelegenheid in groei (LISA)	0,2%	0,97%	nnb	nnb	0%
Werkloosheid (CBS)	2,5%	2,8%	3,2% (Q3)	3,7% (Q1)	3%
Bruto-arbeidsparticipatie %	74,2%	74%	75%	74%	75%
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt (UWV)	5,23 zeer krap (Q4)	4,55 zeer krap (Q4)	6,22 zeer krap (Q3)	3,1% krap (Q1)	3 krap
Regionaal economische groei in % (CBS): Zeeuws-Vlaanderen Overige Zeeland	-5,5% 1,1%		nnb nnb	nnb nnb	1% 1,5%
Bruto regionaal product (verplicht) Betreft % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	0,3%	1,3%	nnb	nnb	1%
Verleende Europese subsidies (2021-2027, cumulatief)	nb	30.478.64	131.000.000 (31-12-25)	€163.620.000 (9-6-2026)	werken niet met streefwaarden

Doelindicatoren

Doelindicator	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026	Streefwaarde 2027
Nieuwe bedrijfsvestigingen (via Impuls)	6	3	1 (behoud van)	Voorspelling lastig door onzekerheden. Ook inzet op behoud van bedrijfsvestigingen.
Innovatie-index (2-jaarlijkse EU-cijfer waarbij regio's worden vergeleken ten opzichte van EU-27 landen)	2-jaarlijkse cijfers, niet in 2024	107, strong	2-jaarlijkse cijfers, niet in 2026	107, strong
Aantal Europese programma's waarbij we in de governance betrokken zijn	7 POP3/NSP OP-zuid JTF Interreg Vlaanderen-Nederland Interreg NWE Interreg Europe Interreg North Sea	7 POP3/NSP OP-zuid JTF Interreg Vlaanderen-Nederland Interreg NWE Interreg Europe Interreg North Sea	7 NSP OP-zuid JTF Interreg Vlaanderen-Nederland Interreg NWE Interreg Europe Interreg North Sea	7 NSP OP-zuid JTF Interreg Vlaanderen- Nederland Interreg NWE Interreg Europe Interreg North Sea
Totaal beschikbaar bedrag in de 5 investeringsprogramma's (Wind in de Zeilen, Gebiedsinvesteringen Netten op Zee 1e en 2e tranche, Regiodeal North Sea Port District, Zeeland/Zeeuws-Vlaanderen (nieuwe Regiodeal).	€ 687,5 miljoen	€ 737,5 miljoen	€ 797 miljoen	€ 797 miljoen
Imago (ranking Nederlandse provincies, Beerda Consultancy)	9	5	6	Laatste keer cijfers uit deze ranking.
Vissersvloot	135	130	125	125

Doelstelling

Europa, Rijk en Regio

Om innovatie te stimuleren zijn subsidies nodig (Europees, nationaal en provinciaal). Ook fondsen die geld lenen helpen bij innovatie. Dit doen we door:

- Deelnemen en bijdragen aan de governance structuur van de Europese subsidieprogramma's OP Zuid, Just Transition Fund, Interreg Vlaanderen-Nederland en Interreg B en C, NSP-GLB (Inclusief LEADER).
- Aanjagen en ondersteuning bieden aan Zeeuwse organisaties bij het verwerven van (Europese) fondsen, samenwerken en kennisdelen met organisaties over de grens; we willen de mogelijkheden van deze programma's maximaal benutten voor Zeeland. Ook via onder andere het Straits Comité en Euregio Scheldemond.
- Voorbereiding en inzet Zeeland voor Toekomstig Cohesiebeleid na 2027. Grensoverstijgende samenwerking en de lobby in Brussel worden ingezet om Zeeuwse uitdagingen sneller, effectiever of efficiënter aan te pakken en innovatie te stimuleren en/of op te schalen en innovaties te implementeren.
- Verschillende organisaties te ondersteunen die onderdeel uitmaken van de economische basisinfrastructuur. Bijvoorbeeld NV Economische Impuls Zeeland, EN-Zuid, het Roosevelt Institute for American Studies, Dockwize en Economic Board Zeeland. En het implementeren van diverse regelingen zoals Zeeland in Stroomversnelling (ZIS) en MIT Zuid.

Acties

De inzet van subsidies en financiering op Europees, nationaal en regionaal niveau

Zeeuwse transities versnellen door het aangaan van grensoverstijgende samenwerkingen en het verwerven van Europese middelen. Door:

- Zo veel mogelijk bekendheid genereren voor de Europese programma's die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van provincie Zeeland.
- Onze betrokkenheid bij de beoordeling van subsidie aanvragen en de monitoring van de subsidieprogramma's.
- Ondersteuning bieden en informatie verstrekken aan initiatiefnemers om kwalitatief goede projecten ingediend te krijgen bij de Europese programma's.
- Initiatiefnemers aan elkaar verbinden middels het organiseren van inspiratiemomenten en het faciliteren van partnersearch.
- Betrokkenheid bij het opstellen van het nieuwe cohesiebeleid en Europese programma's voor de nieuwe programma periode vanaf 2028.
- Actief inzetten op "nieuwe" en/of onderbenutte subsidieprogramma's.

Het aangaan van regionale en/of grens-overstijgende samenwerking die de aanpak van Zeeuwse transities helpen te versnellen

We bevorderen brede welvaart, vestigingsklimaat en leefbaarheid door regiodeals en andere gebiedspakketten met het Rijk op te stellen en uit te voeren. Concreet:

- Uitvoering geven aan de Regio Deals North Sea Port District en Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen, Gebiedsinvesteringen Netten op Zee en het compensatiepakket Wind in de Zeilen.
- Samenwerking met BZK – regionaal beleid BZK.

Doelstelling

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht

Bedrijven moeten innoveren om concurrerend te blijven. Om te kunnen innoveren, hebben ze kennis, technologische infrastructuur en investeringsmiddelen nodig. We ondersteunen bedrijven door deze basisvoorwaarden te bieden. Specifiek richten we ons ook op de concurrentiepositie van het mkb, met speciale aandacht voor familiebedrijven en digitalisering en werken we aan het versterken van de mkb-dienstverlening. We zetten in op kansen voor het mkb binnen de sectoren (maritieme)

maakindustrie en defensie en dragen daardoor bij aan de strategische autonomie van Nederland.
Op het gebied van visserij willen we stappen zetten in de richting van een economisch gezonde en duurzaam opererende visserijsector. We zetten in op een sector die goed en modern is toegerust en in zijn bedrijfsvoering rekening houdt met natuurwaarden.
Elders in deze begroting vindt u onze doelen ten aanzien van toerisme (programma 2) en landbouw (programma 3).

Acties

Versterken concurrentiepositie Zeeuwse industrie & maintenance sector

- We bieden ondersteuning aan logistieke bedrijven, bijvoorbeeld door het bundelen van uitvoeringskracht via onderzoek en kennis, en we helpen bedrijven met het verwerven van Europese en landelijke subsidies. Ook ontwikkelen we met landelijke partners een implementatiestrategie voor laad- en vulinfrastructuur voor weg en water.
- Het Zeeuwse mkb hebben vaak onvoldoende capaciteit en financiële middelen om zelfstandig bij te blijven bij grote innovatieve ontwikkelingen die nu aan de gang zijn. Via de K&I-netwerken kunnen bedrijven gezamenlijk het wiel uitvinden. Diverse innovatie Europese projecten zijn uitgevoerd of zijn nu onderhanden. Dit beleid is succesvol en wordt gecontinueerd. Daarnaast investeren we in het mobiliseren van de MKB-sector om in te stappen in de dual-use trajecten voor de defensie-industrie. Ook investeren we in een propositie voor een grotere aanwezigheid van defensie in Zeeland.
- De haven - en industriesector, incl de SMR ontwikkelingen zijn van groot belang voor de Zeeuwse Economie. Vis ondersteuning op innovatie, ruime voor bedrijven, inzet op samenwerking en kennisnetwerken willen we inzetten op de toekomstbestendigheid van de industrie in Zeeland.
- Voor de maintenance sector is er K&I-netwerk KIC|MPI, waarmee we samenwerken aan o.a. projectontwikkeling en kennisdeling rond robotisering en digitalisering van de maintenance- en procesindustrie. De Provincie neemt ook deel aan diverse landelijke innovatieoverleggen, om informatie te verkrijgen die weer gedeeld kan worden met onze regionale partners. Voor de logistieke sector is K&I-netwerk Zeeland Connect belangrijk, met vier innovatieprogramma's in uitvoering: logistieke stromen en verbindingen, zero emissie logistiek, digitalisering & robotisering en autonoom transport. De Provincie neemt desgewenst deel aan deze plannen en kan via lobby of subsidiëring ook voor financiële ondersteuning zorgen.

Innovatiefinanciering; Een financieringsketen met voldoende ondersteuning in alle financieringsfasen: van seed (het geld waarmee een startup de eerste bedrijfsactiviteiten financiert) tot venture capital (durfkapitaal in een latere fase)

We versterken innovatiefondsen zoals het Regionaal fonds Vroege Fase Financiering, InnoGo! en ZPF en leveren door middel van revolverend financieren een bijdrage aan de structuurversterking van de Zeeuwse economie. De projecten richten zich hoofdzakelijk op investeringen in innovatieve startups, scaleups en mkb-ondernemingen. In toenemende mate wordt ingezet op het maken van impact, het leveren van een bijdrage aan de energie- en grondstoffentransitie en creatie en behoud van hoogwaardige directe en indirecte werkgelegenheid. Verder wordt steeds meer aangesloten bij de trend "volume to value", waarbij het meer van belang is in de juiste bedrijven te investeren dan alleen de investerings- en overige kwantitatieve targets te behalen. Gezien de krappe arbeidsmarkt en het willen behouden van high potentials in de regio, richten de fondsen zich op bedrijven met een hoog innovatievermogen.

- Het regionale fonds Vroege Fase Financiering (VFF) verstrekt leningen aan innovatieve starters. Zij gebruiken deze lening om te onderzoeken of hun idee een kans van slagen heeft op de markt. De VFF moet ervoor zorgen dat ideeën van de planfase in de startfase komen.
- InnoGo! stimuleert innovatieve ondernemers in de vroege fase door begeleiding van hun innovatie, het introduceren van de ondernemer in het netwerk en het verstrekken van leningen.

- Met het Zeeuws Participatiefonds (ZPF) verstrekken we risicodragend kapitaal, kennis en kunde van de aandeelhouders, het fondsmanagement en hun netwerken. Dit door aandelenparticipaties en/of achtergestelde leningen uit te geven aan innovatieve ondernemers. Deze bedrijven zitten in de (door)ontwikkelfase of de groeifase. Ze voegen waarde toe met een belangrijk effect op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Daarnaast faciliteren we financieringstafels, de voucherregeling Zeeland FM en het Zeeuws Informal Investing Netwerk. We versterken ook de subsidiemogelijkheden in Zeeland, waaronder Zeeland in Stroomversnelling, CrossRoads, MIT Zuid, OPZuid en andere Europese innovatiesubsidies voor ondernemers.

MKB Samenwerking; Versterken van de concurrentiepositie van het brede mkb (innovatieve, jonge en reguliere mkb)
De regionale economie is de motor achter brede welvaart, werkgelegenheid en leefbaarheid binnen de Zeeuwse samenleving. Daarom zet Provincie Zeeland zich met haar partners in om de concurrentiepositie van bestaande Zeeuwse ondernemers, de economische positie en het vestigingsklimaat duurzaam te versterken. Vanuit daar ondersteunen we hen met diverse (innovatie)regelingen, helpen we met de energietransitie en geven we daarnaast periodiek een Zeeuws Economisch bericht uit (signalering en monitoring). Samen met Campus Zeeland werken we aan de verbinding tussen onderwijs en mkb. Daarnaast zetten we in op de kansen voor het mkb binnen de sectoren Maritiem, Defensie en Nucleair, die door de geopolitieke ontwikkelingen in urgentie toenemen (zoals benoemd in Zeeland 2050).

MKB-dienstverlening
Provincie Zeeland werkt samen met een grote vertegenwoordiging dienstverleners aan de Zeeuwse actieagenda mkb-dienstverlening. Tot doel om samen een goed georganiseerde, vraaggestuurde en samenhangende dienstverlening te bieden aan ondernemers. Het mkb is een onmisbare pijler binnen de Zeeuwse economie en levert een belangrijke bijdrage aan de regionale werkgelegenheid. Daarom zet de provincie zich in voor een nog betere samenwerking tussen overheden, onderwijsinstellingen en netwerkorganisaties. Zo faciliteren we ondernemers beter en maken hen vanuit daar klaar voor de onderneming van de toekomst.

Impuls Zeeland
Met Impuls Zeeland werken we aan ontwikkelingen die bijdragen aan een duurzaam en toekomstbestendig Zeeland: met name door het geven van een impuls aan initiatieven die bijdragen aan de voedsel-, energie- en grondstoffentransitie (circulaire economie) en digitalisering voor een duurzaam verdienvermogen. Impuls Zeeland bedient ondernemers vanuit haar drie kerntaken: investeren, innoveren en internationaliseren.

Dockwize
Met Dockwize zorgen we voor een plek voor verbinding, ontwikkeling en ondersteuning van het MKB, studenten, start-ups en scale-ups. Binnen deze regionale ondernemers- en innovatiehotspot worden ondernemers ondersteund in het maken van hun volgende stappen, met nadruk op de ontwikkelingen in de transities water, energie en voedsel.

Digitale innovatie in het mkb, Toekomstbestendig mkb met behulp van digitalisering
- Voor het toekomstbestendig maken van Zeeland op het gebied van digitalisering wordt 'Digitaal Verder, het Digitaliseringsprogramma Zeeland 2024-2027' ingezet. Dit programma van Impuls Zeeland komt tegemoet aan de specifieke behoeften van de Zeeuwse Kennis & Innovatienetwerken en richt zich op ondersteuning en samenwerking op het gebied van digitalisering, automatisering, robotisering en technologische ontwikkelingen.
- Dockwize ondersteunt ondernemers met het programma CTRL om grip te krijgen op hun bedrijfsvoering op het gebied van kansen en bedreigingen van digitalisering en digitale veiligheid.

- Met Impuls Zeeland en de HZ University of Applied Sciences werken we aan de AI-hub Zeeland, een initiatief om bedrijven, onderwijs en overheid in de regio te verbinden. Het doel is niet om zelfstandige AI-technologie te bouwen, maar om bestaande AI-toepassingen in het Zeeuwse mkb sneller en slimmer in te zetten.
- Via EDIH Zuid-Nederland worden Zeeuwse mkb'ers geholpen met hun digitaliseringsslag, waarbij er nog meer aandacht zal zijn voor de thema's AI en digitale weerbaarheid.
- HZ University of Applied Sciences en Scalda zetten de Human Capital Agenda voor IT & Digitalisering Zeeland 2030 voort om voldoende ICT-arbeidskrachten op te leiden en de digitale vaardigheden in Zeeland te verbeteren.

Versterken concurrentiepositie Zeeuwse visserij- en aquacultuursector

- Gezamenlijk met visserijbedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties en betrokken overheden uitvoering geven aan de Intentie-overeenkomst Oesterkweek, Duurzaamheid en Natuur.
- Gezamenlijk met visserijbedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties en betrokken overheden uitvoering geven aan de Blue Deal Mosselkweek Voordelta die in maart 2026 verlengd is tot 2028.
- Uitvoering geven aan het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) Zuidwest Nederland ter versterking van het visserijbedrijfsleven en de visserijgemeenschappen.
- Behartigen belangen visserijgemeenschappen in het kader van Bestuurlijk Platform Visserij.

Versterken concurrentiepositie Zeeuwse foodsector

Ondersteunen netwerkorganisaties Food Delta Zeeland en Zeker Zeeuws. Dit doen we door een jaarlijkse subsidie te verstrekken en gezamenlijk activiteiten uit te voeren op het gebied van de promotie van streekproducten en het innovatieprogramma Food Delta Zeeland.

Doelstelling

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie

Alle sectoren, waaronder industrie, mobiliteit, bouw en energie, streven naar klimaatneutraliteit in 2050. Het verduurzamen van de industrie en het benutten van kansen in logistiek, bouw en mkb zijn cruciaal voor de economie van Zeeland.

Duurzame en Klimaatneutrale Industrie

Voor 2050 moet de Zeeuwse industrie overschakelen naar duurzame energie en grondstoffen. De mogelijke bouw van een nieuwe kerncentrale en Small Modular Reactors kan hierbij bijdragen, evenals de ontwikkeling van een waterstofhub en een nucleair kenniscentrum. Daarnaast onderzoekt het Rijk of bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale mogelijk is.

Circulaire Economie

Geopolitieke ontwikkelingen zetten leveringszekerheid van grondstoffen onder druk. Circulaire economie is een strategische keuze die de economische kracht van Provincie Zeeland duurzaam versterkt. De inzet op slimmer grondstoffengebruik en het versterken van (regionale) waardenketens maakt Zeeland minder afhankelijk van externe aanvoer en verstevigt daarmee haar concurrentiepositie. De provincie faciliteert door samenwerking te organiseren, investeringen aan te jagen, ruimte te bieden aan innovatie én duidelijke randvoorwaarden te scheppen wat leidt tot een weerbare en toekomstbestendige Zeeuwse economie.

Acties

Stimuleren circulaire/biobased economie

- Voor de circulaire (chemische) industrie brengen we bedreigingen en kansen in kaart voor bestaande én nieuwe industrie om de circulaire transitie te versnellen.
- We subsidiëren de programma's Groene Economie Nieuwe Economie en nemen deel aan Smart Delta Resources. We volgen de Critical Chemicals Alliance om Europese invloed uit te oefenen.
- In de taken van omgevingsdiensten wordt circulaire economie opgenomen.

- We steunen het K&I-netwerk circulair bouwen in hun professionaliseringsslag om te groeien in omvang en kwaliteit. Dit is noodzakelijk om circulair en biobased op te schalen (landelijk én Europees).
- We maken een uitvoerbare en onderbouwde strategie voor vestiging en opschaling van innovatief en circulair MKB dat zich richt op kansrijke producten en productgroepen in de markt. Zo beïnvloeden we gerichter de markt.
- Voor biobased grondstoffen verkennen we kansen voor (land)bouw en industrie door vraag en aanbod aan elkaar te koppelen gericht op maximale economische waarde voor Zeeland.
- Het Plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen stimuleert de marktintroductie van innovatieve circulaire projecten en producten.
- We stimuleren onderzoek en zetten in op beleidsbeïnvloeding. We richten ons op het ondersteunen van de Zeeuwse gemeenten (uitvoering gemeentelijke beleidsplan 'Zeeland Circulair 2025-2028' en 'bouwstenen visie VTH CE'). We werken samen met kennisinstellingen (Hogeschool Zeeland, Delta Climate Centre en Universiteiten). We maken gebruik van Europese projecten (en Europese gelden) om circulair op te schalen.

Het goed inpassen van kernenergie in de Zeeuwse economie, landschap en het energiesysteem
Het Rijk heeft op 19 juni 2026 via een Kamerbrief laten weten dat er nog twee zoeklocaties in beeld zijn voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Die bevinden zich in Terneuzen en Groningen. Daarnaast onderzoekt het Rijk ook of bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale Borssele mogelijk is. In aanloop naar een locatiekeuze werken we aan een voorlopig Rijk-Regiopakket met voorwaarden. Dit pakket is klaar als het ontwerp locatiebesluit door het ministerie zal worden genomen. Dit besluit volgt waarschijnlijk in de eerste helft van 2027, volgens de Kamerbrief van 19 juni 2026. Dit is later dan eerder gedacht. Daarna maken we een definitief locatie gebonden Rijk-Regiopakket dat klaar is als de definitieve locatie is gekozen. Dat verwachten we vanaf de tweede helft van 2027. Bij het opstellen van het Rijk-Regiopakket werken we nauw samen met de gemeente Terneuzen.

SMR-ontwikkeling (sleutelproject in Zeeland 2050)
Small Modular Reactor is een verzamelnaam voor een breed palet aan veelbelovende kernenergie-ontwikkelingen. De SMR is modulair en schaalbaar, en biedt stabiele en CO2-neutrale energie voor het nationale energienet of voor grote energie- en warmtevragers zoals in het Zeeuwse (chemisch) industrieel cluster. In Zeeland werken we concreet aan de mogelijke komst van Advanced Modular Reactors (AMR's). Deze innovatieve reactortypen dragen bij aan drie strategische doelen voor de provincie: versterking van het Zeeuwse nucleaire kennniscluster, verduurzaming van de bestaande Zeeuwse industrie en economische spin-off voor maakindustrie. Zeeland wil met relevante geïnteresseerde partijen kennis opbouwen over de toeleveringsketen en bouw van SMR's, de toepassing voor industrieel gebruik en de optimale inpassing in het haven- en industrieelsysteem van North Sea Port. Dit versterkt de internationale concurrentiepositie van Nederland in een snel opkomende markt. Om dit te kunnen doen geven we uitwerking aan het SMR-actieprogramma; 'randvoorwaarden voor de komst van een SMR in Zeeland op orde' en verkennen samen met het Rijk, ontwikkelaars zoals Allseas en Thorizon en Zeeuwse stakeholders de mogelijkheden in Zeeland.

Doelstelling

Vestigingsklimaat, imago en talent
Het trekken, vasthouden en ontwikkelen van talent is een belangrijk onderdeel van het verbeteren van het Zeeuwse vestigingsklimaat. De focus ligt op onderwijs door het versterken van Campus Zeeland, het Delta Climate Center, en samenwerkingen met onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Doel is een hoogwaardig onderwijs- en kennisaanbod te creëren, zowel voor reguliere als nicheopleidingen. We werken samen met partners aan de doelen uit de Strategische Onderwijs- en Onderzoeksagenda van Campus Zeeland.

Onder andere via het 'Aanvalsteam Arbeidsmarkt' wordt ingezet op een wendbare en toekomstbestendige arbeidsmarkt, die kan voldoen aan de vraag naar voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten voor ons bedrijfsleven.

We werken met diverse organisaties en bedrijven samen om het imago van Zeeland te verbeteren met de merkstrategie 'Shaping the Future Delta'. Zeeland heeft een sterk imago onder toeristen, maar het imago voor wonen, werken en studeren blijft achter bij de kwaliteiten die wij als Zeeuwen al lang kennen. We willen voorkomen dat dit een economische belemmering wordt. Zeeland is aantrekkelijk om te leven, werken, studeren, ondernemen en recreëren, maar dit willen we buiten Zeeland beter onder de aandacht brengen.

Acties

Zeeland top of mind krijgen (zichtbaar en vindbaar) als aantrekkelijke regio om te leven, werken, studeren, ondernemen en recreëren.

Provincie Zeeland en Zeeuwse organisaties werken samen aan het verbeteren van het imago van Zeeland. Vanuit de merkstrategie 'Shaping the future delta' werken we aan Zeeland als aantrekkelijke regio om te leven, werken, studeren, ondernemen en recreëren. Het doel is Zeeland top of mind te krijgen (zichtbaar en vindbaar) en op de specifieke domeinen te werken aan de daaraan verbonden maatschappelijke doelen. Hieraan ligt een (digitale) marketingstrategie ten grondslag.

Dit doen we via 4 sporen:

- Digitale Marktbewerking via www.zeeland.com:
  - Behoud en breid fans en doelgroepen uit.
  - Interactie met (potentiële) fans via social media, nieuwsbrieven en online marketingkanalen.
  - Zorg voor goede vindbaarheid op zoekmachines met inspirerende inhoud over Zeeland.
- Verder ontwikkelen en uitdragen van de merkstrategie op basis van de positioneringsstrategie "Shaping the Future Delta": een sterk merk Zeeland maakt de regio ook in de toekomst ideaal om te ondernemen, werken, wonen, studeren en bezoeken.
- Omvormen van Team Zeeland Marketing naar een Merkorganisatie Zeeland, die voor de hele regio:
  - Structureel werkt aan een sterk merk Zeeland voor leven, werken, studeren en recreëren, gebaseerd op de positioneringsstrategie en de merkwaarden vindingrijk, daadkrachtig, rechtdoorzee en verbindend.
  - Inspireren, faciliteren, verbinden en optreden als proactieve gesprekspartner.
- Activiteiten en campagnes gericht op specifieke doelgroepen:
  - Bevorderen van toeristische spreiding in tijd en plaats.
  - Samenwerken met event partners om doelgroepen te bereiken en Zeeland als aantrekkelijke regio te positioneren voor leven, werken, studeren en recreëren.
  - Gezamenlijk werven van talent voor Zeeland door middel van campagnes en product/marktcombinaties.

Het creëren van een hoogwaardig onderwijs, kennis en onderzoekaanbod en - infrastructuur in heel Zeeland

De Provincie werkt samen met bedrijven, kennis- en onderzoeksinstellingen en medeoverheden aan de doelen uit de Strategische Onderwijs- en Onderzoeksagenda van Campus Zeeland. Een procescoördinator zal is bezig om namens de partijen het jaarprogramma maken en projecten opzetten.

We ontwikkelen ideeën en helpen uitvoeren van een samenhangende visie, focus en samenwerking rondom het Zeeuwse innovatie-ecosysteem en de bijbehorende fysieke inrichting: een campusgebied waar studenten, docenten, onderzoekers en startups elkaar kunnen ontmoeten, samenwerken, wonen, leven en werken.

Ook wordt er ingezet op de verdere versterking van academisch onderwijs en onderzoek in de Zeeuwse waaier in Zeeland, in lijn met de ambities uit Zeeland 2050. Daarbij wordt samengewerkt met universiteiten en andere kennisinstellingen, onder meer op thema's die voor Zeeland van strategisch belang zijn, zoals water, energie, voedsel, maritiem, landbouw, klimaat en zorg .

Momenteel worden zes K&I-netwerken ondersteund en zijn twee nieuwe netwerken in ontwikkeling. Met het oog op het aflopen van de regeling in 2028 wordt in 2027 een tussenevaluatie uitgevoerd naar onder meer de duurzaamheid van het organiserend vermogen, de ontwikkeling van de triple-helixsamenwerking en de aansluiting op Zeeuwse ambities.

Creëren van een arbeidsmarkt die wendbaar en toekomstbestendig is en kan voldoen aan de vraag naar voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten voor de Zeeuwse arbeidsmarkt
In 2026 is een aangepaste inzet op arbeidsmarkt vastgesteld.

Samen met onze partners uit het onderwijs, bedrijfsleven en overheden stellen we Human Capital Agenda's op voor die sectoren en opgaven waar Zeeuwse organisaties en bedrijven een groot tekort aan mensen ervaart. Een samenhangende aanpak, met gebruikmaking van bestaande expertise en activiteiten. Op dit moment ligt de focus op de sectoren techniek, zorg en ICT & digitalisering.

We faciliteren het Aanvalsteam Arbeidsmarkt, waarin de Provincie Zeeland een verbindende rol heeft. Hierin nemen het Zeeuwse bedrijfsleven, de Arbeidsmarktregio, onderwijsinstellingen en andere overheden deel. We werken aan een duurzame Zeeuwse arbeidsmarktinfrastructuur en het Aanvalsteam Arbeidsmarkt is een centraal punt waar initiatiefnemers terecht kunnen voor kennisdeling, vragen of initiatieven.

In het Provinciale beleid zijn verschillende doelgroepen gedefinieerd. Als eerste doelgroep hebben we jongeren, hier wordt op ingezet door het binden & boeien van jongeren aan/voor Zeeland door projecten te ondersteunen gericht op eindexamenscholieren, MBO-, HBO- en WO-jongeren (binnen en buiten Zeeland) en een traineeprogramma. Een andere doelgroep is Nieuwe Zeeuwen. Hierbij wordt ingezet op het versterken van regionale samenwerking en samenhang rondom het aantrekken en behouden van nieuwe Zeeuwen en het stimuleren van initiatieven die bijdragen aan een warme landing, sociale binding en het versterken van het imago van Zeeland. Als laatste doelgroep is er Kansrijk Arbeidspotentieel. Hier wordt ingezet op het vergroten van arbeidsparticipatie onder andere (bijna) gepensioneerden, studenten en deeltijdmedewerkers.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
040109 Vestigingsklimaat, imago en talent	**5.038**
040110 Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht	**9.531**
040111 Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie	**606**
040112 Europa, Rijk en Regio	**3.097**
049999 Ambtelijke inzet	**3.513**
Totaal Lasten	**21.785**
Baten	
040109 Vestigingsklimaat, imago en talent	**131**
040110 Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht	**2.419**
040112 Europa, Rijk en Regio	**894**
Totaal Baten	**3.444**
Totaal begrote baten en lasten	**-18.340**
Onttrekkingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	**-5.178**
Toevoegingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	**120**
Totaal begrote reserves	**5.058**
Totaal begroot	**-13.283**

5 Programma Mobiliteit op maat

Inleiding en ontwikkelingen

Voor wonen, werken, recreëren, bedrijven en voorzieningen is de bereikbaarheid van Zeeland een cruciale voorwaarde. Die bereikbaarheid is kwetsbaar, omdat ze afhankelijk is van een beperkt aantal bruggen en tunnels. Daarom werken we aan het verbeteren van de bereikbaarheid én het duurzaam in stand houden van de provinciale infrastructuur. Met het Rijk werken we daaraan samen vanuit de bereikbaarheidsagenda in de strategische agenda Zeeland 2050. Binnen Zeeland wordt samen met gemeenten, waterschap en vervoerders aan verbetering van de bereikbaarheid gewerkt.

In 2027 zal de reparatie van de Westerscheldetunnel een grote impact hebben op de bereikbaarheid binnen Zeeland. Met bereikbaarheidsmaatregelen wordt de hinder beperkt, maar hinder zal niet helemaal kunnen worden voorkomen. Van de NV Westerscheldetunnel en de Provincie Zeeland zal de reparatieperiode veel vragen.

Als regio staan we voor een grote onderhoudsopgave. Veel van onze infrastructurele assets, zoals bruggen en wegen, zijn aangelegd in de periode 1950-1960. Door het ouder worden en toenemende belasting door intensiever verkeer, nadert steeds meer infrastructuur het einde van hun levensduur. Het in stand houden van de provinciale wegen, fietspaden en het Kanaal door Walcheren is hierdoor een grote opgave. De werkzaamheden zijn ingericht op behoud van een stabiele kwaliteit en veiligheid. Dat bereiken we door assets grondig te renoveren of vervangen. Dat met deze werkzaamheden hinder gepaard gaat is onvermijdelijk en merkbaar, waarbij met de samenwerking in Zeeland Bereikbaar de inzet is om die hinder te beperken.

Met investeringen in de Zanddijk, Randweg Oud-Vossemeer en Deltaweg wordt gewerkt aan versterking van de bereikbaarheid. De Midden-Zeelandroute is het toekomstbeeld om de komende decennia te komen tot een volwaardige tweede hoofdontsluiting voor Zeeland.

Het is de afgelopen decennia gelukt het aantal verkeersdoden en verkeersgewonden fors omlaag te brengen. Landelijk is de trend dat het aantal ernstig verkeersgewonden weer toeneemt. In Zeeland is die kanteling naar een stijgende trend ook zichtbaar. De grootste verkeersveiligheidsrisico's worden aangepakt door een samenhangende inzet op gedrag, handhaving en infrastructuur. Voor de infrastructuur is daarvoor een top 18 aan knelpunten geprioriteerd om aan te pakken. De aanpak voor gedrag en handhaving scherpen we aan met vernieuwing van het uitvoeringsprogramma Zeeland van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.

De Flex is in heel Zeeland geïntroduceerd en per 13 december 2026 voert EBS de busconcessie uit. Daarmee wordt heel Zeeland van 6.00 uur tot 23.00 uur met publiek vervoer bereikbaar. Het systeem van publiek vervoer, zoals beschreven in de Regionale Mobiliteitsstrategie is daarmee tot stand gebracht. Via de Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer Zeeland wordt ingezet om het stap voor stap verder door te ontwikkelen om het aanbod van vervoersmogelijkheden steeds beter aan te laten sluiten bij de vervoersvraag van reizigers.

Speerpunten

- Vertaling Bereikbaarheidsagenda Strategische Agenda Zeeland 2050 naar realisatie- en investeringsstrategie.
- Besluitvorming over vierde trein voor Zeeland.
- Start verkenningsfase voor de vervanging van de Zeelandbrug en verdere uitwerking Midden-Zeelandroute.
- Vertaling analyse Bereikbaarheid op Peil naar bereikbaarheidsaanpak voorzieningen.
- Uitvoering programma binnenvaart.
- Uitvoering bereikbaarheidsplan tijdens reparatieperiode Westerscheldetunnel.
- Werkwijze van bijsturen vervoeraanbod op vervoervraag in werking via Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer Zeeland.

- Uitbreiding aantal deelnemende basisscholen aan verkeerseducatie.
- Vernieuwing en aanscherping uitvoeringsprogramma strategisch plan verkeersveiligheid.
- Doorzetten versnellingsaanpak op instandhouding provinciale infrastructuur.
- Start realisatiefase Vervanging Schepen Westerschelde Ferry.
- Uitvoeren voorbereidingsfase Deltaweg.

Beleidskader

- Regionale Mobiliteitsstrategie: Zeeland Slim en Duurzaam Bereikbaar (2022)
- Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland (2018)
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (2019, landelijk kader)
- Zeeuwse uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid (2020)
- Zeeuws toekomstbeeld fiets (2023)

Reguliere taken

- Het beheren, onderhouden én het toekomstbestendig houden van de provinciale infrastructuur. Die bestaat uit:
    - (water)wegen
    - fietspaden
    - civiele kunstwerken (nat en droog)
    - aanlandingsvoorzieningen en terminals voor het fietsvoetveer
- Het beheer en ontwikkelen van de concessies voor openbaar vervoer: bus en Westerschelde Ferry.
- Het laten uitvoeren vervoersconcessies en - contracten.
- Het uitvoeren van maatregelen voor de verkeersveiligheid.

Maatschappelijk effect

Provincie Zeeland werkt samen met andere overheden aan de bereikbaarheid van Zeeland met een netwerk van infrastructuur en publiek vervoer in Zeeland. Het infrastructurele netwerk moet betrouwbaar, veilig en snel zijn. Het publiek vervoer in Zeeland moet bereikbaar, betaalbaar en beschikbaar zijn.

Doelstelling

Investeren in bereikbaarheid voor personen en goederen

We werken aan de versterking van een goede bereikbaarheid voor inwoners, bedrijven, toeristen en forenzen en een goede bereikbaarheid via (vaar)wegen en spoor van de Zeeuwse havens- en grootschalige bedrijventerreinen door:

- Snelle en betrouwbare wegverbindingen.
- Een netwerk van spoor- en (vaag)wegverbindingen met het achterland met genoeg capaciteit voor de Zeeuwse havens (Terneuzen en Vlissingen-Oost) en grootschalige bedrijventerreinen.

Hierbij werken we aan versterking van de bereikbaarheid in en van Zeeland. Zo zijn we in 2026 in breed Zeeuws verband gestart met een Bereikbaarheidsanalyse waarbij eind 2026 een ‘foto’ van de huidige bereikbaarheidssituatie in Zeeland wordt opgeleverd. Dit wordt in 2027 door vertaald naar een aanpak op de bereikbaarheid van voorzieningen en Zeeland in samenhang met voorzieningenbeleid en ruimtelijke ordening (zorg, onderwijs en woningbouw).

Het Zeeuwse netwerk is kwetsbaar door met name de afhankelijkheid van bruggen en tunnels. Zo hebben problemen met de Vlaketunnel de kwetsbaarheid van het Zeeuwse netwerk opnieuw aangetoond. Dit heeft geleid tot afspraken over het gaan calamiteitdoorsteken naar de omleidingsroute bij de Vlaketunnel. Tijdens de reparatieperiode van de Westerscheldetunnel wordt een groot pakket aan bereikbaarheidsmaatregelen uitgevoerd, om de hinder zo veel mogelijk te beperken.

Tegelijkertijd groeit Zeeland. Door de groei van de economie en de bevolking neemt het verkeer ook toe. Om die groei op te kunnen vangen, en de robuustheid van het netwerk te vergroten, is de ontwikkeling van de Midden-Zeelandroute naar tweede hoofdontsluiting voor Zeeland belangrijk. Hierin krijt de vervanging van de Zeelandbrug prioriteit gezien einde levensduur in haar huidige rol van de Zeelandbrug.

Om de druk op het Zeeuwse wegennet af te laten nemen, gaat het ten slotte ook om het stimuleren van de modal shift van weg naar water, spoor en buisleidingen, wat het investeren in de binnenvaart en het verbeteren van het spoor legitimeert. Zo zijn de havens en andere bedrijventerreinen niet alleen via de weg bereikbaar. Nationaal werken we daarvoor samen in het programma Topcorridors. We geven daarbij specifiek uitvoering aan het realisatiepact voor Zeeland dat we binnen dit programma hebben afgesproken.

Acties

Versterken van het incidentmanagement en verkeersmanagement

- Professionalisering van de uitvoering van het incidentmanagement met behulp van de samenwerking met verkeerscentrale Zuid-Nederland, de kantonniers en de daarvoor opgeleide weginspecteurs van Provincie Zeeland en Rijkswaterstaat. Het verkeersmanagement verloopt nu nog via het Regionaal Verkeerskundig Team (RVT); dit is een samenwerking tussen Provincie, Rijkswaterstaat, NV Westerscheldetunnel, North Sea Port en Waterschap Scheldestromen. Ook deze samenwerking wordt geprofessionaliseerd en uitgebreid door toetreding van de 13 Zeeuwse gemeenten en ProRail. Het RVT zal ophouden te bestaan en alle voorbereidingen worden getroffen om dit samenwerkingsverband voor te zetten als Zeeland Bereikbaar.
- Verder opzetten van het Samenwerkingsverband Zeeland Bereikbaar dat eind 2026 officieel zal zijn opgericht.

Verbeteren logistiek en goederenvervoer

- Nationale samenwerking tussen Rijk (I&W), provincies en havenbedrijven via het programma Topcorridors.
- Uitvoeren projecten vanuit Realisatiepact Zeeland North Sea Port in het kader van de Topcorridors in samenwerking met North Sea Port en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.
- Stimuleren innovatie (digitalisering, verduurzaming, autonome oplossingen) in de logistieke en transportsector samen met en via het Kennis en Innovatienetwerk Zeeland Connect.
- Stimuleren modal shift van weg naar water en spoor via Zeeland Connect in samenwerking met Impuls Zeeland (modal shift makelaar) en North Sea Port.
- Truckparkings; na onderzoek meest geschikte locatie met betrokken partijen bezien hoe aanspraak te maken op door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat beschikbaar budget voor realisatie van Truckparkings.

Versterken binnenvaart

Uitvoeren actieprogramma binnenvaart, waaronder:

- Verdere samenwerking tussen gemeentelijke binnenhavens; komen tot samenwerkingsverband Zeeland Inland Ports.
- Gemeenten faciliteren en stimuleren te investeren in ligplaatsen en daarbij behorende voorzieningen in gemeentelijke binnenhavens met de ter beschikking gestelde provinciale subsidieregeling.

- Inzetten op digitalisering; deelname in landelijk project Portlinq.
- Kansen inventariseren voor mogelijke extra ligplaatsen.

Investeren in bereikbaarheid en verkeersveiligheid provinciale infrastructuur

- Uitvoering bereikbaarheidsplan Westerscheldetunnel voor reparatiewerkzaamheden in 2027.
- Vervolgstappen op basis van het Toekomstbeeld Midden-Zeeland route, besluitvorming verkenningsfase vervanging Zeelandbrug bij voorkeur via start MIRT-verkenning en verdere uitwerking vervolgstappen Midden-Zeelandroute.
- Op basis van monitoring landelijke vrachtwagenheffing worden maatregelen vastgesteld en uitgevoerd.
- Naast de investeringen in grote projecten (Zanddijk en Deltaweg) worden goedgekeurde projecten in uitvoering gebracht (Randweg Oud-Vossemeer).

Beleid en prioritering bereikbaarheid en verkeersveiligheid

We werken aan de versterking van een goede bereikbaarheid in en van Zeeland en daarvoor moeten ook de wegen die in beheer zijn bij Provincie Zeeland voldoende van kwaliteit zijn. Met name in de verkeersveiligheid is winst te behalen. Met de prioritering verkeersveiligheid Provinciale N-wegen is de inzet voor de komende jaren bepaald. Op 18 wegen/ fietspaden wordt gewerkt aan verbeteringen.

Acties met betrekking tot beleid en prioritering bereikbaarheid en verkeersveiligheid:

- Uitvoering Prioritering verkeersveiligheid Provinciale N-wegen, in 2027 uitvoering Traverse Schuddebeurs en voorbereidingen segmenten N289 in samenhang met renovatieopgave N289.
- Jaarlijkse voortgangsrapportage Prioritering verkeersveiligheid Provinciale N-wegen.

Doelstelling

Uitvoering regionale mobiliteitsstrategie

Samen met onze regionale partners geven we uitvoering aan de Regionale Mobiliteitsstrategie. Met de oprichting van de Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer Zeeland, de uitrol van de Flex in heel Zeeland en de start van de nieuwe concessie voor de bus zijn de basisonderdelen ingevuld. In 2027 werken we verder door het aanbod van vervoer steeds meer aan te passen op de daadwerkelijke vervoervraag en de overstappunten (de hubs) te verbeteren. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ondersteunt de activiteiten actief, als voorbeeld voor andere delen van Nederland. Provincie Zeeland is hierin een koploperregio en is initiator of volger van innovaties die bijdragen aan het verbeteren en versterken van publiek vervoer vanuit het reizigersperspectief.

Acties

Uitvoering busconcessie

- Focus ligt op, een voor de reiziger soepele overgang eind 2026 van Connexxion naar EBS en betrouwbare uitvoering in 2027 van de concessie door EBS.
- 94% van de dienstregelinguren zal met Zero-emissie bussen worden uitgevoerd.
- In 2027 vinden de laatste controles en afrekeningen met Connexxion over de concessie 2015-2026 plaats.

Uitvoering Westerscheldeferry

- Vanuit de lopende opdracht betrouwbare uitvoering van de veerverbinding Vlissingen-Breskens door de Westerschelde Ferry BV.
- Uitvoering geven gedurende reparatieperiode aan extra afvaarten door de Westerschelde Ferry BV.
- Voorbereidingen treffen voor exploitatieafspraken en afspraken over aanpassing terminals en gebouwen op toekomstige exploitatie van de Westerschelde Ferry BV met nieuwe schepen.

Invoering flex en startprojecten

- De invoering en uitrol van de Flex is afgerond in 2026.

- Uitvoering van systematiek van evalueren en bijstellen van inzet van de Flex in Zeeland op basis van gebruiksdata en reizigerservaringen door de GR Publiek Vervoer Zeeland.
- Verwerking jaarlijks in vervoerplan in samenhang met busconcessie en andere vervoermogelijkheden.

Verbetering hubs en haltes

- Zeeuws netwerk van hubs en haltes optimaliseren en aan laten sluiten op de nieuwe dienstregeling van de bus, trein, de Flex en deelvervoer in het kader van de uitvoering van de regionale mobiliteitsstrategie.
- Realisatie van nieuwe hubs of upgraden van bestaande hubs ten behoeve van de algemene bereikbaarheid en van North Sea Port District (realisatie gereed voor 2028).

Totstandkoming mobiliteitscentrale

- 2026 is het jaar van organisatie richten en gewennen aan nieuwe werkwijze.
- 2027 optimaliseren op organisatie invulling in kennis en disciplines.
- Evalueren en bijsturen op kwaliteit, beleid voorbereiding en dienstverlening.

Digitaal plannen, boeken en betalen

- Uitrol van OV-pay in de Flex in 2027.
- Verbetering van de digitale systemen bij de Mobiliteitscentrale.
- Informatievoorziening "Reizen door Zeeland" voor reizigers via website, app en telefonisch via mobiliteitscentrale.
- Toewerken naar zichtbaarheid in apps zoals 9292.

Living Lab Smart Mobility

Via het Living Lab worden innovaties gericht op verdere verbetering voor reizigers uitgeprobeerd. Tot eind 2027 worden binnen het living lab projecten opgepakt. Hiervoor is in 2026 de subsidieregeling gepubliceerd. De verwachting is dat voor eind 2026 over projectaanvragen is besloten, zodat deze in 2027 worden uitgevoerd.

Implementatie busconcessie

- Implementatie busconcessie met EBS en wissel van concessiehouder van Connexxion naar EBS zal per 13 december 2026 zijn afgerond.
- In 2027 evaluatie van de concessieovergang met Connexxion en EBS.
- Waar nodig begeleiden GR Publiek Vervoer Zeeland bij uitvoering concessiebeheer.

Doelstelling

Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen

Een doelmatig en doeltreffend beheer van de provinciale (water)wegen op zodanige wijze dat deze aansluit bij de principes van assetmanagement en voldoet aan het onderhoudsniveau zoals door het bestuur vastgesteld. Ten behoeve van een efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen is in 2026 het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP) met daarin opgenomen een ontwikkelagenda geactualiseerd. Bij het in stand houden van de infrastructuur kijken we naar de prestaties die de provinciale infrastructuur (onder andere vaarwegen, wegen, fietspaden, bruggen) moet leveren, de kosten die daaraan verbonden zijn en de risico’s die daarbij acceptabel zijn. Het SAMP bevat de kaders en uitgangspunten op strategisch niveau op grond waarvan de instandhouding (beheer en onderhoud) van de provinciale (vaar)wegen en daarmee verbonden kunstwerken doelmatig en doeltreffend georganiseerd wordt. Als nadere uitwerking van het SAMP stellen we per infrastructureel kapitaalgoed een geactualiseerd assetmanagementplan (beheerplan) op. Daarin is op operationeel niveau beschreven op welke wijze dat specifieke kapitaalgoed in stand wordt gehouden.

Acties

De versterking van de samenwerking met andere (vaar)wegbeheerders door periodieke afstemmingsmomenten, we richten ons onder andere op een goede afstemming van wegwerkzaamheden en het voorkomen van overlast voor de weggebruikers.
Zeeland Bereikbaar biedt actuele, betrouwbare en complete informatie over werkzaamheden en hinder, zodat iedereen in Zeeland voorbereid op pad kan gaan. Samen houden we de provincie bereikbaar

Zeeland Bereikbaar stuurt op een gezamenlijke hinderaanpak, dit leidt tot:

- Multimodaal inzicht van de geplande werkzaamheden, waardoor reiziger/lader/vervoerder een goede afweging kan maken van zijn reis.
- Minder verkeershinder.
- Een efficiëntere, eenduidigheid en kostenbesparing bij uitvoering van werkzaamheden.
- Een betere bereikbaarheid en veiligheid van Zeeland.
- Draagt op termijn bij aan bredere duurzaamheidsdoelen.

Het plannen en uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan infrastructurele kapitaalgoederen op dusdanige wijze dat ze op het vastgestelde niveau in stand worden gehouden.

- We verbeteren het inzicht in meerjarige onderhoudsplanningen van de assets. Dat doen we op basis van het vastgestelde Strategisch Assetmanagement Plan.
- We nemen bij het plannen van onderhoudswerkzaamheden de opties voor verbetering van de verkeerveiligheid vanuit prioritering verkeersveilige infrastructuur mee. Het vastgestelde niveau is met deze werkwijze geborgd en onderdeel van uitvoering van onze reguliere taak.

Nadere uitwerking assetmanagement door actualisatie en implementatie uitvoeringsstrategieën

- Aan de hand van het geactualiseerde Strategische Asset Management Plan (SAMP) stellen we per assetgroep nieuwe assetmanagementplannen op.
- We nemen hierbij expliciet de thema's veiligheid en duurzaamheid mee.

Doelstelling

Verbetering verkeersveiligheid
De ambitie is op weg naar 0 verkeersslachtoffers in 2050. Met de Zeeuwse uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid uit 2020 was het doel om in 10 jaar tijd het aantal verkeersslachtoffers te halveren. Een forse en steeds minder haalbare opgave aangezien de landelijke trend laat zien dat zonder aanvullende maatregelen, met name onder de kwetsbare verkeersdeelnemers (waaronder een groot aandeel fietsers), het aantal ernstige verkeersslachtoffers (doden en gewonden) stijgt. Ook in Zeeland is de afgelopen jaren de daling van het aantal verkeersslachtoffers gestopt en reigt een stijgende trend te ontstaan.

Het vergroten van de verkeersveiligheid vraagt om aanpak van de grootste risico's in de samenhang tussen gedrag, handhaving en infrastructuur. Mede op basis van de verkeersveiligheidsanalyse provinciale N-wegen en de door SWOV gepubliceerde Zeeuwse Staat van de verkeersveiligheid zijn prioriteiten voor de infrastructurele investeringen bepaald en wordt de aanpak op gedrag en handhaving doorgezet.

Samen met de gemeenten, de scholen (zowel basis- als voortgezet onderwijs) en met onze partners zoals Veilig Verkeer Nederland, ANWB en ZLM geven we verkeerseducatie vorm van 4 tot 18 jaar. Door aan te sluiten bij landelijke gedragsbeïnvloedingscampagnes met daarbij een Zeeuwse invulling , proberen we verkeersonveilig gedrag terug te dringen. Nationaal lobbyen we voor meer verkeershandhaving en werken we samen met de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeenten, die sinds kort hun BOA's kunnen inzetten voor kleine verkeershandhavingstaken.

Acties

We maken het verkeer veiliger voor kwetsbare en onervaren weggebruikers

- Vernieuwing van het educatieaanbod aan scholen en vergroting van het bereik door meer deelnemende scholen. Het aanbod aan interventies op basisscholen en voortgezet onderwijs zal strikter op effectiviteit worden getoetst. Met het programma Zeeuws Verkeersveiligheidslabel (ZVL) voor de basisscholen streven we naar een groei met 5% per jaar van het aantal basisscholen dat het label behaald. Vanuit Verkeers Educatie Voortgezet Onderwijs (VEVO) gebeurt dit voor de middelbare scholen. Daarvan neemt inmiddels 100% van de scholen deel.
- Stimuleren van de uitrol van het landelijke project gericht op senioren 'Doortrappen, gezond en veilig fietsen tot je 100e!' onder en door Zeeuwse gemeenten.
- Uitvoering landelijke campagnes (zoals BOB, snelheid, Helm op) en aspecifiek Zeeuwse campagnes uitvoeren zoals Bob sport en een Oogstcampagne 'Wie zaait moet oogsten.

We verminderen de risico's van afleiding in het verkeer

De activiteiten over afleiding richten zich voornamelijk op het tegengaan van het gebruik van de mobiele telefoon tijdens deelname aan het verkeer. De landelijke campagne MONO is daarbij een belangrijk instrument. Hierbij volgen we de landelijke campagne kalender. In de MONO maanden organiseren we ook veel Zeeuwse MONO activiteiten, zoals een posterwedstrijd en MONO Scoort.

We verminderen de risico's van vermenging van landbouwverkeer met ander verkeer

- We zetten in op bewustwording rond veilig omgaan met landbouwverkeer onder verkeersdeelnemers tijdens zaai- en oogstseizoen via de campagne 'Wie zaait, moet oogsten'.
- Waar nodig en mogelijk zetten wij samen met andere wegbeheerders ons in voor het oplossen van knelpunten in het landbouwroutenetwerk.

We verminderen het aantal verkeersovertredingen.

Verkeersovertreders vormen een gevaar voor andere weggebruikers en zijn dus een risico in het verkeer. Daarom inzet op verschillende sporen:

- We spreken weggebruikers aan op hun gedrag? en proberen dat gedrag positief te beïnvloeden via campagnes.
- Via contacten met Politie en Openbaar Ministerie dringen we aan op handhaving.
- Door onderwijs proberen we het gedrag van toekomstige weggebruikers positief te beïnvloeden.

Gecoördineerde uitvoering van de Zeeuwse uitvoering agenda SPV 2030.

De samenhangende inzet vanuit het nationale Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) op educatie en voorlichting (education), infrastructuur (engineering) en handhaving (enforcement) blijft het uitgangspunt. Het in 2020 opgestelde uitvoeringsprogramma voor Zeeland vernieuwen we. Daarbij bepalen we de focus en inzet in Zeeland samen met de partners in het ROVZ.

Ondersteunen en stimuleren Verkeershandhaving

- We werken in landelijke verband aan het inzetten van meer verkeershandhaving en meer invloed vanuit regio's op de locaties en wijze van verkeershandhaving.
- Het openbaar ministerie plaatst in overleg met Zeeuwse overheden extra flitsers voor snelheid en telefoongebruik in Zeeland. In 2027 worden extra locaties waar flitsers geplaatst kunnen worden bepaald.
- Stimuleren van de uitrol BOA verkeerstaken onder Zeeuwse gemeenten.
- Inzetten op verkeershandhaving thema afleiding in verkeer in samenwerking met de Politie Zeeland-West-Brabant met het project 'Ogen op de Weg (MONO bus)'.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2024	2025	2026
doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen: het basisniveau wordt behaald	ja	ja	ja
bereikbaarheid van basisvoorzieningen (ziekenhuis, huisarts, basisschool, middelbare school, Mbo, Hbo en wo, supermarkt) per auto *	matig	matig	matig
bereikbaarheid van basisvoorzieningen (ziekenhuis, huisarts, basisschool, middelbare school, Mbo, Hbo en wo, supermarkt) met Openbaar Vervoer)*	beperkt	beperkt	matig
verkeersveiligheid : # geregistreerde verkeersdoden (ROVZ)	18	20	Stand 24 augustus 2026: 20

* Nationaal is een traject ingezet om de bereikbaarheid van voorzieningen in beeld te brengen. In de tweede helft van 2025 en in 2026 wordt hier samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor Zeeland een uitwerking aan gegeven.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel
(Vaar)wegen	Onderhoudsniveau infrastructurele kapitaalgoederen	Basis	Basis	*	Basis	Basis
Vergroten verkeersveiligheid	Aantal verkeersdoden	18	20	*	Minder dan 15	halvering aantal verkeersdoden in 2030 (<11)*
Snelle en betrouwbare wegverbindingen	De reistijd is voor weggebruikers voorspelbaar		99%	*	99%	99%
Waardering openbaar vervoer (OV-klantenbarometer)	Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de Provincie	Bus: 8,0 WSF: 8,6	Bus: 7,8 WSF: 8,6	*	Bus: 8,0 WSF: 8,5	bus: 8,0 WSF: 8,5

*Nog niet bekend.

* * Landelijke doelstelling halvering verkeersslachtoffers in 2030 (referentiejaar 2020). In 2020 waren er 22 verkeersdoden. Met de landelijke Monitor Verkeerveiligheid (MOVE), beschikbaar begin 2026 komen betrouwbaardere cijfers over verkeersongevallen tot stand.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	**29.930**
050105 Wegeninvesteringen	**41**
050111 Verbetering verkeersveiligheid	**919**
050112 Investeren in bereikbaarheid voor personen en goederen	**39.652**
050113 Uitvoering regionale mobiliteitsstrategie	**37.600**
059999 Ambtelijke inzet	**15.844**
Totaal Lasten	**123.986**
Baten	
050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	**1.251**
050112 Investeren in bereikbaarheid voor personen en goederen	**29.300**
050113 Uitvoering regionale mobiliteitsstrategie	**3.516**
Totaal Baten	**34.067**
Totaal begrote baten en lasten	**-89.919**
Onttrekkingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	**-18.311**
Toevoegingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	**12.487**
Totaal begrote reserves	**5.824**
Totaal begroot	**-84.096**

6 Programma Iedereen telt!

Inleiding en ontwikkelingen

Het programma “Iedereen telt!” gaat over brede welvaart. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving. En over sociale binding, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. In dit programma hebben we in het bijzonder aandacht voor het sociaal-cultureel functioneren van Zeeland. Hoe zijn individuen en groepen in de samenleving onderling in contact? En zijn zij in staat om relaties op te bouwen en zichzelf verder te ontwikkelen? We zetten cultuur, erfgoed, leefbaarheid, gezondheid en sport in om een levendig en sociaal Zeeland voor iedereen te bereiken. Dit doen we samen met andere overheden en organisaties, die hierin allemaal hun eigen rol hebben.

Cultuur

Cultuur is een belangrijke taak van de Provincie. Onder cultuur verstaan we het hele culturele veld van kunsten tot erfgoed en van cultuureducatie tot evenementen. Het Zeeuwse cultuur profiel kent regionale, nationale en internationale onderdelen. Een breed cultuuraanbod zorgt voor een aantrekkelijke regio waar mensen willen wonen, werken en recreëren voor (nieuwe) inwoners en toeristen. Met cultuur versterken we onze stedelijke aantrekkelijkheid en landschappelijke kenmerken. Cultuur draagt bij aan het Zeeuws bruto regionaal product (BRP) en de werkgelegenheid. Cultuur is daarnaast creatief, zorgt voor verbinding en connectie, maakt blij, prikkelt en spiegelt.

Ons beleid richt zich op Zeeuwse inwoners, bezoekers én op mensen die zich hier willen vestigen. We hechten veel waarde om aandacht te besteden aan makers, culturele vernieuwing, erfgoed en creatieve economie en zorgen ervoor dat dit voor iedereen toegankelijk en bereikbaar is. Hoewel de bezoekersaantallen binnen de cultuur- en erfgoed sector (onder andere musea, theaters, etc). Landelijk stijgen, nemen tegelijkertijd de kosten voor personeel en huisvesting toe. Daarnaast zorgt krapte op de arbeidsmarkt voor onvervulbare vacatures. Volgens ons is onder andere het bundelen van krachten door samenwerking nodig om de deze problemen op te vangen. Om de waarde van Zeeland te versterken en wendbaar te blijven in deze complexe maatschappelijke veranderingen, is het van belang dat er geïnvesteerd wordt in samenwerkingen om deze problemen op te vangen en om in gezamenlijkheid te ontwikkelen en innoveren.

Erfgoed

Het Zeeuwse erfgoed is een belangrijk onderdeel van de Zeeuwse identiteit; het geeft een beeld van het verleden, het draagt bij aan de culturele identiteit in het heden en het geeft richting aan (ruimtelijke) ontwikkelingen in de toekomst. De Provincie heeft zowel wettelijke taken voor het behoud van erfgoed, als eigen ambities op het gebied van immaterieel erfgoed en de ondersteuning van erfgoedvrijwilligers.

Onder erfgoed verstaan we zowel het materieel erfgoed (roerend en onroerend), als het immaterieel erfgoed (tradities, ambachten, etc.). De talrijke monumenten, streekproducten en streekdrachten, dialecten en landschappen, zijn voorbeelden van erfgoed die het niet alleen waard zijn om te behouden en beschermen, maar ook om te ontsluiten aan zowel de inwoners van Zeeland als bezoekers. Ons beleid richt zich op de doelstelling om erfgoed te behouden, benutten, ontsluiten en beleefbaar en toegankelijk te maken.

Leefbaarheid en gezond leven

We geven uitvoering aan de leefbaarheidsagenda 2024-2027, complementair aan andere overheden en partijen en dragen daarmee bij aan de brede welvaart van alle Zeeuwen. Speerpunt is om zorg toekomstig te maken en te houden in Zeeland. Hierop wordt extra inzet gepleegd in de komende periode.

Sport

Met de verlenging van de inzet op het Zeeuws Sportakkoord 'Sport verenigt Zeeland' werken we aan een duurzame en toekomstbestendige sportinfrastructuur in Zeeland. Deze moet bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar zijn. We stimuleren bewegen en zetten in op een gezondere leefstijl. Ook brengen we op deze manier mensen samen.

Wettelijke taken

- Bibliotheekwet (Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB)).
- Erfgoedwet (inclusief wettelijke taken met betrekking tot archeologie).
- Omgevingswet.
- Mediawet.

Beleidskader

- Zeeuwse Omgevingsvisie
- Koersdocument Uitvoeringsagenda Zeeuws Erfgoed
- Uitvoeringsagenda cultuur en erfgoed 2025 - 2032
- Zeeuws Sportakkoord
- Nationaal Sportakkoord 2018
- Coalitieakkoord 2023-2027 Met Zeeland, voor Zeeland

Trendindicatoren

Trendindicatoren	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Aantal bezoekers Zeeuwse musea	617.768	603.570	n.n.b.
Aantal toekenningen voor restauratie rijksmonumenten	14	15	n.n.b.
Aantal leerlingen cultuureducatie VO-MBO-HBO	niet bekend	nog niet bekend	n.n.b.
Aantal deelnemers Talentontwikkelingstrajecten	niet van toepassing	niet van toepassing	n.n.b.
Aantal toekenningen voor onderzoeksvragen en producties over Zeeland	niet van toepassing	niet van toepassing	n.n.b.
Aantal deelnemers restauratie opleidingsproject en restauratie cursusaanbod	niet van toepassing	niet van toepassing	n.n.b.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2024	Stand 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel
Basis voor cultuur en erfgoed	Aantal banen in de Zeeuwse creatieve sector (totaal) Aantal banen in de subsector Kunsten en erfgoed	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	1800 860	1850 900
Participatie en publieksverbreding	Gemiddeld rapportcijfer voor Zeeuws cultuur- en erfgoedaanbod	6,8	nog niet bekend	nog niet bekend	7,1	8,0
Jeugd en jongeren	Gemiddeld rapportcijfer zichtbaarheid van cultuur- en erfgoedaanbod door jongeren	6,1	nog niet bekend	nog niet bekend	6,5	7,5
Makersklimaat en kennisontwikkeling	Aantal bezoeken aan voorstellingen voor professionele podiumkunsten per capita	n.n.b.	nog niet bekend	nog niet bekend	0,5	1,0 bezoeken per inwoner
Innovatie en transitie	Aantal behandelde casussen bij het Zeeuws Erfgoed Expertteam	0	nog niet bekend	nog niet bekend	4	10
Leefbaarheid: meedoen en gezond in Zeeland	Percentage (2022 : 41,2%) van de bevolking van 15 jaar en ouder dat georganiseerd vrijwilligerswerk verricht in Zeeland (bron; CBS)	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	44%	50%

Doelstelling

Basis voor Cultuur en Erfgoed

Het aanmoedigen van meer dynamiek en samenwerking in de cultuur- en erfgoedsector en zorgen voor een stabiele basis(infrastructuur).

Acties

We voldoen aan de wettelijke taak om de restauratie van rijksmonumenten te faciliteren door middel van subsidies en ondersteuning

Sinds 2012 hebben Rijk en Provincies bestuurlijke afspraken gemaakt over de restauraties van rijksmonumenten zonder woonfunctie. Ook is afgesproken welke (rijks)middelen hiervoor worden ingezet. De restauratieopgave voor niet-woonhuismonumenten in Zeeland is groot; uit de erfgoedmonitor blijkt dat in Zeeland de staat van onderhoud slechter is dan in andere delen van Nederland. Daarom wordt een regeling voor de restauratie van niet-woonhuis en groene rijksmonumenten opengesteld. Het religieus erfgoed neemt hierin een bijzondere plek. We zetten volop in om het religieus erfgoed zoveel mogelijk te behouden door subsidies beschikbaar te stellen voor haalbaarheidsstudies en ondersteunen de gemeenten bij hun planvorming hierin.

Door middel van ons Zeeuws Archeologisch Depot versterken we de Zeeuwse archeologie

De Provincie Zeeland onderhoudt een depot voor archeologische bodemvondsten. Dit is een wettelijke taak. Vanuit dit depot wordt gewerkt aan het behoud van, onderzoek naar en publieke ontsluiting van de Zeeuwse archeologie. We onderzoeken de haalbaarheid van een nieuw archeologisch depot, al dan niet gecombineerd met andere functies (Zeeuws Collectie Centrum)

We voldoen aan onze wettelijke taak ter ondersteuning van de openbare bibliotheekfunctie
De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) omschrijft specifieke provinciale taken die zijn toevertrouwd aan de Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI):

- Ontwikkeling van innovaties ten behoeve van de lokale bibliotheken.
- De distributie van fysieke middelen en media tussen bibliotheekvestigingen binnen de provincie en tussen de provincies.
- Levering van gegevens, bijvoorbeeld over collecties aan de Koninklijke Bibliotheek en beleidsinformatie aan het ministerie van OCW.

In 2026 wordt naar verwachting een wetswijzing aangenomen voor een provinciale en gemeentelijke zorgplicht voor bibliotheken. De gemeenten ontvangen daarvoor ook structureel extra middelen. Door deze gemeentelijke zorgplicht, krijgen de Provincies een nieuwe taak op het gebied van het interbestuurlijke toezicht op gemeenten.

We subsidiëren één organisatie voor de ondersteuning van het cultuur- en erfgoedveld, daar waar het niet sector specifiek is
Uit landelijke vergelijkingen blijkt dat Zeeland veel culturele voorzieningen per inwoner heeft. Hiermee wordt een basisniveau aan culturele voorzieningen nagestreefd. Veel maar relatief kleine locaties brengen ook mogelijke risico's met zich mee. Er is vaak te weinig geld en personeel om te investeren in professionaliteit. Door gebrek aan financiële middelen is er minder tijd en ruimte om te ontwikkelen. Daarnaast zijn de gestegen kosten binnen de culturele sector moeilijker te dragen voor relatief kleinere instellingen.

Om de behoefte aan ondersteuning bij niet sector specifieke kennisverzameling, kennisdeling, deskundigheidsbevordering en netwerkvorming te vervullen, wordt gekozen voor één ondersteuningsorganisatie subsidie te verlenen.

Doelstelling

Innovatie en Transitie
Het activeren van de cultuur- en erfgoedsector om bij te dragen aan het vormgeven van de grote transities.

Acties

We intensiveren de aandacht voor historische landschapselementen en – inrichting die bijdragen aan (landelijke) transities, zoals de klimaatopgave
De Provincie Zeeland intensiveert de aandacht voor historische landschapselementen en -inrichting. Hierbij wordt aandacht besteed aan onderdelen van de klimaatopgave die een bedreiging vormen voor dit erfgoed, zoals bijvoorbeeld droogte. Naast het behoud van gebouwd erfgoed dat als rijksmonument is aangewezen, geven we ook meer aandacht aan groene cultuurhistorische elementen rijksmonumenten.

We intensiveren de aandacht voor de waarde van cultuur in innovatieve processen bij onder andere het bedrijfsleven
Kunst, cultuur en erfgoed spelen een rol in het bevorderen van de creativiteit, ook binnen het bedrijfsleven. Daarom zetten we in op de wederkerigheid in deze relatie: cultuur en erfgoed brengen meerwaarde voor de omgeving, dus ook voor de werknemers. Daarnaast kan vanuit ontwerpend denken (als methode uit de creatieve sector) een andere kijk op bedrijfsprocessen komen. Met goede voorbeelden van bedrijven die deze methode succesvol hebben toegepast, worden Zeeuwse bedrijven gemotiveerd ook hierin te investeren. Daarnaast is er een lectoraat Kunst & transities ingesteld via de HZ en DCC.

Een Zeeuws Erfgoed Expertteam is ingesteld om de transitie van erfgoed te bevorderen
Zeeland kent veel monumentale gebouwen zoals kerken, landhuizen en fabriekspanden. De beheerkosten van deze panden zijn vaak hoog, waardoor steeds meer monumentale panden

leegstaan. De beste manier om het behoud van een gebouw te garanderen, is om te zorgen dat het in gebruik blijft. Om dit te realiseren moet soms een pand een nieuwe, innovatieve functie krijgen. Het Zeeuws Erfgoed Expertteam kan hiervoor ingezet worden. We beginnen met een Erfgoed Expertteam voor agrarisch erfgoed en verkennen een uitbreiding naar andere categorieën monumenten.

Doelstelling

Jeugd en Jongeren
Het vergroten van de waardering, productie en deelname van jongeren aan cultuur en erfgoed.

Acties

We faciliteren een doorgaande leerlijn cultuur- en erfgoededucatie
Alle Zeeuwse kinderen en jongeren kunnen via cultuur- en erfgoed educatie in aanraking komen met het cultuur en erfgoedveld. Ze kunnen hiermee zichzelf ontwikkelen, maar ook gemotiveerd raken om in deze sector te gaan werken. De doorgaande leerlijn loopt daarom van het primair onderwijs tot en met het hoger onderwijs.

We zetten in op talentontwikkeling en (bij)scholing van startende en midcareer professionals in de cultuur- en erfgoed sector
Het ondersteunen van talenten in de cultuur- en erfgoedsector helpt bij het professionaliseren van de sector. De organisaties die een subsidie ontvangen uit de meerjarige regeling kunsten en festivals 2025-2028 voeren dit uit. Het draagt ook bij het binden van talent aan de regio en aan de persoonsontwikkeling.

Doelstelling

Leefbaarheid: meedoen en gezond in Zeeland
We streven naar een samenleving waarbij iedereen kan meedoen. De zorg moet daarbij beschikbaar en bereikbaar zijn.

Acties

De beschikbaar van (zorg)voorzieningen en kansengelijkheid
We ondersteunen (provincie brede) initiatieven die de bereikbaarheid en beschikbaarheid van (zorg)voorzieningen verbeteren en bijdragen aan de leefbaarheid in onze provincie. Daarnaast zetten we ons in voor kansengelijkheid door initiatieven te steunen die de deelname van alle inwoners aan de Zeeuwse samenleving bevorderen.

Sociale samenhang en participatie
In afstemming met de Zeeuwse gemeenten ondersteunen we (bewoners)initiatieven in de kernen die tot versterking van het voorzieningenniveau en de leefbaarheid leiden. We sluiten hierbij nadrukkelijk aan bij de initiatiefkracht en de betrokkenheid van de inwoners zelf. Hieraan geven we invulling door via de leefbaarheidsregeling subsidies toe te kennen.

Veilige en vrije samenleving
Een vrije, veilige, duurzame, inclusieve, rechtvaardige samenleving vraagt om actieve betrokkenheid van iedereen. Vanuit het programma 'Four Freedoms door het jaar heen' (Samenleving) investeert de Provincie in de thema's Vrijheid en Mensenrechten. Met als doel: de bewustwording over de waarde en betekenis van de Vier Vrijheden van Roosevelt en fundamentele mensenrechten in onze samenleving te versterken. En bewoners en partners (bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties etc.) te stimuleren zich in te (blijven) zetten voor een 'vrije en veilige' samenleving waarin mensenrechten worden gerespecteerd en gepromoot.

Gezond leven – sport verenigt Zeeland
Binnen het Zeeuws Sportakkoord werkt de provincie Zeeland met partners aan 6 themalijnen die betrekking hebben op sport en bewegen in Zeeland, per thema zijn er nadere doelstellingen en acties.

Een selectie van de voor 2027 geprogrammeerde acties welke via provinciale uitvoeringsorganisatie SportZeeland op de rol staan:

Inclusie

De Kustmarathon is er voor iedereen. We streven naar een toegankelijk en inclusief evenement waarin iedereen, ongeacht een aandoening, beperking of achtergrond, op een passende manier kan deelnemen en de kracht van bewegen en sport kan ervaren.

We ontwikkelen een toegankelijke en prikkelarme Kustmarathonroute, die iedereen de mogelijkheid biedt om de unieke beleving van de Kustmarathon op een rustig moment te ervaren.

Sociaal Veilige Sport;

Onze ambitie is om sociale veiligheid en integriteit structureel via gemeenten en sportbonden te verankeren in de sport, zodat zij het onmisbare fundament vormen voor een veilige, plezierige en geloofwaardige sportomgeving.

Bij tenminste 3 gemeenten is sociaal veilige sport verankerd in het sport & beweegbeleid

Vaardig in Bewegen;

Onze ambitie is om de motorische ontwikkeling (MQ+LQ) van Zeeuwse kinderen zichtbaar en bespreekbaar te maken door deze op te nemen in schoolrapporten, zodat ouders beter inzicht krijgen in de motorische ontwikkeling en leefstijlcomponenten van hun kind. Hiertoe zal SportZeeland ism het Health Development Instituut het mogelijk maken de kind gegevens te koppelen aan de onderwijs app Parro.

In deze pilot streven we naar tenminste 1 school waarin (AVG proef) de kind gegevens MQ, in het rapport wordt meegenomen waarmee deze kan dienen als voorbeeld voor bredere verspreiding.

Vitale aanbieders:

Onze ambitie is dat Zeeland in 2050 beschikt over een sport- en beweeginfrastructuur die iedereen uitnodigt en faciliteert om een leven lang, op eigen wijze en naar eigen mogelijkheden, te sporten en bewegen.

Hiervoor ontwikkelen we een duidelijke routekaart sport- en beweeginfrastructuur 2050, die is te gebruiken voor zowel gemeenten, sportbonden als sport- en beweegaanbieders.

Sportevenementen:

Sportevenementen zijn tegenwoordig een belangrijke drijfveer voor velen om 'in beweging te komen' ook voor jongeren. Provinciale Staten hebben hierover een motie aangenomen. We gaan hier in 2027 met een of twee evenementen en betreffende gemeenten, sportverenigingen invulling aan geven in pilots.

We geven in 2027 uitvoering aan de door Provinciale Staten aangenomen motie mbt 'sportevenementen en jongeren'.

Versterken gezondheidszorg en infrastructuur
We zetten ons in voor het (Provinciebreed) behoud en versterken van de zorg- en gezondheidsvoorzieningen in Zeeland. Dit doen we onder andere door samenwerking met de Zeeuwse Zorg Coalitie (ZZC), faciliteren van innovaties in de zorg en ondersteunen van initiatieven. Bijvoorbeeld die bijdragen aan het oplossen of verminderen van het personeelstekort in de zorg, zoals onder andere het tekort aan huis- en tandartsen.

Bevorderen positieve gezondheid
We ondersteunen Provinciebrede activiteiten die bijdragen aan de gezondheid in Zeeland.

- Een gezonde levensstijl en bewegen.
- 'Health in all policies' (Zorg en gezondheid in alle beleidsopgaven).

Doelstelling

Makersklimaat en kennisontwikkeling
Het mogelijk maken van meer producties in en over Zeeland inclusief kennisontwikkeling.

Acties

We faciliteren (wetenschappelijk) onderzoek naar Zeeuwse thema's
Provincie Zeeland heeft een rijk verleden, maar het verhaal hiervan is nog niet compleet. Door verschillende soorten onderzoek te ondersteunen, zoals archeologisch onderzoek, literatuurstudies of collectieonderzoek, kunnen de ontbrekende delen worden opgevuld.

We ondersteunen producties in alle cultuur- en erfgoed disciplines.
Provincie Zeeland wil het beroepsklimaat en culturele productie in Zeeland ondersteunen. Dit kan gaan om het ontwikkelen van nieuwe concepten, het maken van nieuwe (kunst)werken, het ontwikkelen van tentoonstellingen, of het uitvoeren van archeologisch en historisch onderzoek. Het gaat ook om produceren van kennis over Zeeuwse thema's. Stimulering van het productie- en makersklimaat vergroot de verbeelding en het bewustzijn van de Zeeuwse identiteit. Dit doen we onder andere door het ondersteunen van Provinciaal Archeologisch Onderzoek (POAZ) en een innovatiefonds (via Regio Deal 4).

Doelstelling

Participatie en Publieksverbreding
Het behouden, toegankelijk maken en benutten van cultuur en erfgoed voor iedereen.

Acties

We investeren in samenwerkingsverbanden binnen de cultuur- en erfgoedsector om daarmee de vrijwilligersparticipatie te vergroten
Vrijwilligers vormen de ruggengraat van veel cultuur- en erfgoedorganisaties in Provincie Zeeland. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de continuïteit en het functioneren van de organisaties in Zeeland. Zij zorgen er mede voor dat cultuur- en erfgoed beschikbaar en beleefbaar blijven voor het publiek. Wanneer (vrijwilligers)organisaties de krachten bundelen, ontstaat er onder andere kennisuitwisseling Bij de herijking van de ondersteuningstaken die we tot de provinciale opdracht rekenen, worden de behoeften vanuit de vrijwilligers(organisaties) betrokken. Provincie Zeeland en Zeeuwse gemeenten bekijken samen, in het kader van het convenant cultuur en erfgoed, welke (aanvullende) ondersteuning geboden kan worden om vrijwilligerswerk in de sector aantrekkelijker te maken, zodat we de huidige vrijwilligers langer behouden en meer vrijwilligers mee gaan doen. Hierbij wordt ook onderzocht of en zo ja, welke samenwerkingsverbanden ondersteund kunnen worden. Een van de instrumenten hierbij is het realiseren van een erfgoedwerkplaats voor erfgoedvrijwilligers.

We brengen de behoefte in kaart met betrekking tot erfgoed in relatie tot herdenken en vieren en agenderen deze
Door in te zetten op herdenken en vieren, bevordert de Provincie Zeeland de aandacht voor de geschiedenis van slavernij en de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast wordt via de Four Freedoms door het jaar heen aandacht gevraagd voor de vier universele vrijheden en vieren van vrijheid.

Er wordt een regeling voor immaterieel erfgoed opengesteld
Landelijk is steeds meer aandacht voor immaterieel erfgoed. Dit komt mede door het Verdrag van Faro en de ontwikkelingen op het gebied van erfgoedparticipatie. We hebben oog voor het unieke en rijke immaterieel erfgoed van vroegere, huidige en nieuwe inwoners van Zeeland. We blijven het immateriële erfgoed in Zeeland verbinden aan het materiële erfgoed (bijvoorbeeld een restauratieopgave met ambachten). Om de cultuur- en erfgoedparticipatie te vergroten wordt hiervoor een regeling opengesteld gericht op erfgoedvrijwilligersinitiatieven.?

Het Verdrag van Faro draait om meedoen, openstaan en verbinden. Het stelt dat erfgoed meer dan nu een functie kan hebben voor de samenleving. Niet alleen de historische plek zelf, het voorwerp of de traditie is belangrijk, maar vooral ook de verschillende betekenissen die mensen daaraan geven en de manier waarop het gebruikt wordt. Erfgoed is een bron voor ruimtelijke, sociale, economische en democratische ontwikkeling als alle belanghebbenden daar een betrokkenheid bij hebben. De cruciale elementen zijn samen te vatten in drie punten:

- Erfgoed als kwaliteit van een samenleving (erfgoed als sociale waarde).
- Erfgoed is een mensenrecht; iedereen en elke gemeenschap heeft recht op toegang tot en betrokkenheid bij erfgoed.
- Democratisering van erfgoed (medezeggenschap over wat erfgoed is).

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
060105 Basis voor Cultuur en Erfgoed	**21.242**
060106 Participatie en Publieksverbreding	**2.116**
060107 Jeugd en Jongeren	**752**
060108 Makersklimaat	**1.251**
060109 Innovatie en Transitie	**550**
060110 Leefbaarheid – Meedoen en Gezond in Zeeland	**3.034**
069999 Ambtelijke inzet	**2.116**
Totaal Lasten	**31.060**
Baten	
060105 Basis voor Cultuur en Erfgoed	**506**
060109 Innovatie en Transitie	**20**
Totaal Baten	**526**
Totaal begrote baten en lasten	**-30.534**
Onttrekkingen	
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	**-750**
Toevoegingen	
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	**1.142**
Totaal begrote reserves	**-392**
Totaal begroot	**-30.927**

7 Programma Bestuur

Inleiding en ontwikkelingen

Inleiding en ontwikkelingen

Omschrijving (toelichting)

De begroting 2027 van de Provincie Zeeland maakt ons doel zichtbaar: het realiseren van een sterk en toekomstgericht bestuur. Een bestuur dat richting geeft aan de toekomst van Zeeland (2050) en inspeelt op de uitdagingen en kansen van deze tijd. Het programma Bestuur kent vier pijlers:

1. **Een sterk provinciaal bestuur**
2. **Een weerbaar bestuur**
3. **Een samenwerkend bestuur**
4. **Een signalerend bestuur**

De rode draad is de kwaliteit van het openbaar bestuur: hoe de overheid functioneert en hoe betrouwbaar zij is voor de burger. Voor inwoners betekent dit dat de Provincie open communiceert, goed functioneert en luistert naar wensen en verwachtingen. Waar mogelijk nemen we deze wensen mee in beleid en besluiten; als dat niet kan, leggen we uit waarom niet.

1.Sterk provinciaal bestuur

Als toezichthouder controleren we de financiën van gemeenten, waterschappen en samenwerkingsverbanden. Ook houden we toezicht op de uitvoering van medebewindstaken door gemeenten. Indien nodig bieden we ondersteuning in samenwerking met betrokken partijen en zoeken we samen naar verbeteringen. Waar nodig handhaven we regels om naleving te borgen. Daarnaast vinden we het belangrijk om informatie open en duidelijk te delen, zodat inwoners begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt.

2. Weerbaar bestuur

Weerbaar bestuur betekent dat we zorgen voor eerlijkheid, veiligheid en veerkracht. We bewaken dat onze diensten en producten niet worden misbruikt. Bij vergunningverlening passen we, indien voorgeschreven of noodzakelijk, de Wet Bibob toe. Deze wet ondersteunt ons in integere besluitvorming en creëert een gelijk speelveld voor ondernemers. Zo zetten we ons actief in tegen ondermijning.

3. Samenwerkend bestuur

Samenwerkend bestuur houdt in dat de Provincie Zeeland actief samenwerkt met verschillende partners om gezamenlijk meer te bereiken. Dit doen we in de regio, met Vlaanderen en met andere provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Ook nemen we deel aan het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO). Samen met gemeenten en het waterschap werken we aan belangrijke opgaven, zoals Zeeland 2050 en de Zeeuwse Norm Weerbare Overheid. We versterken onze positie, onderhouden relaties en zorgen voor positieve, duurzame veranderingen aan beide zijden van de grens. Dat doen we door kennis en middelen te delen en gezamenlijk op te treden.

4. Signalerend bestuur

Als signalerend bestuur volgen we veranderingen en trends die Zeeland kunnen raken. Dit kan gaan om nieuwe regelgeving, beleid, economische ontwikkelingen, technologische innovaties of maatschappelijke trends. Door deze vroegtijdig te signaleren kunnen we proactief inspelen op wat er gebeurt. Met onze lobby brengen we Zeeuwse belangen onder de aandacht bij landelijke en Europese beleidsmakers. Zo versterken we de positie van Zeeland en benutten we toekomstige kansen.

2027 staat daarnaast in het teken van de verkiezingen voor Provinciale Staten. Deze verkiezingen markeren de start van een nieuwe bestuursperiode en vormen een belangrijk moment voor de democratische legitimiteit van het provinciaal bestuur. De Provincie zet zich in voor een zorgvuldig, transparant en goed georganiseerd verkiezingsproces en ondersteunt een ordentelijke overdracht naar een nieuw provinciebestuur. Daarmee leggen we een solide basis voor de bestuurlijke continuïteit en de uitvoering van de maatschappelijke opgaven in Zeeland.

Speerpunten

- Samen met onze partners vertalen we het toekomstperspectief Zeeland 2050 naar een investerings- en realisatiestrategie waarin concrete keuzes en acties voor slimme groei centraal staan en economische ontwikkeling, talent, leefbaarheid en de Zeeuwse kwaliteiten van rust, ruimte en natuur elkaar versterken.
- In nauwe samenwerking met de statengriffie bereiden we de Provinciale Statenverkiezingen 2027 voor en werken we toe naar een nieuwe bestuursperiode. Hierbij zetten we in op een goede overdracht en overgang van het huidige- naar een nieuwe Statenperiode en een zorgvuldige vorming en start van een nieuw college van Gedeputeerde Staten.
- We bouwen samen met Zeeuwse partners verder aan de uitvoering van het Zeeuwse plan voor maatschappelijke weerbaarheid. Daarbij richten we ons op het versterken van de voorbereiding op maatschappelijke ontwrichting en op de zelf- en samenredzaamheid van inwoners en gemeenschappen.
- We geven samen met gemeenten en het waterschap uitvoering aan de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid. In 2027 zetten we in op toepassing van de norm in de praktijk, kennisdeling en gezamenlijke opvolging van signalen en risico's op het gebied van onder andere integriteit, ondermijning en weerbaar bestuur.
- We geven uitvoering aan het vernieuwde OZO-convenant en versterken daarmee de samenwerking met de Zeeuwse overheden. Hierin zetten we in op meer focus en sturing op de belangrijkste Zeeuwse opgaven waaronder Zeeland2050. Het gezamenlijk bepalen van prioriteiten en een krachtige gezamenlijke belangenbehartiging richting het Rijk zijn hierin van belang.

Beleidskader

- Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 versie 12 april 2022 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)
- Rijkstaken Openbare Veiligheid - Organisatieplan Commissaris van de Koning in Zeeland (2019)
- Strategische Visie Euregio Scheldemond (2021)
- Ambtsinstructie Commissaris van Koning
- Advies bestuurlijke werkgroep Donner-Berx inzake oplossen van (juridische) grensknelpunten
- Gedragscode Politieke Ambtsdragers 2024
- Expliciete politiek - Politiek en netwerksturing in de provincie Zeeland (2019)
- Zeeuwse norm weerbare overheid (2025)
- Beleidsregel Bibob Provincie Zeeland 2024 inzake omgevingsvergunningen, subsidies, vastgoedtransacties en overheidsopdrachten
- Beleidskader IBT 2023-2027

Reguliere taken

1. Taken commissaris van de Koning (CvdK) als rijksorgaan en als boegbeeld van de Provincie Zeeland:

- Voorzitter van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.
- De CvdK stimuleert samenwerking tussen instellingen en organisaties in de provincie. De commissaris gaat regelmatig op werkbezoek bij de gemeenten in de Provincie. Daarnaast draagt hij bij aan het behartigen van de Zeeuwse belangen buiten de provincie.
- Bestuurlijk toezicht op de Veiligheidsregio Zeeland.
- Coördinatie grensgovernance: het zorgen voor goede afstemming en besluitvorming tussen de verschillende bestuurslagen op de grens van Vlaanderen-Nederland.
- Regietafel vluchtelingen.
- Integrale en fysieke veiligheid.
- Bestuurlijke verantwoordelijkheid om als rijksorgaan, in de vorm van een wettelijke zorgplicht, de bestuurlijke integriteit van de provincie te bevorderen. De CvdK heeft bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen een adviserende en bemiddelende rol.

2. Ondersteuning, van Provinciale Staten, (Staten)commissies en Gedeputeerde Staten.

3. Taken Gedeputeerde Staten:

- Interbestuurlijk toezicht (financieel en generiek) gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
- Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob).
- Bevorderen bestuurlijke integriteit; Samenwerking RIEC Zeeland West-Brabant.
- Bevorderen en bewaken kwaliteit lokaal bestuur.

Maatschappelijk effect

Wij werken als een democratisch, open en inclusief provinciebestuur. Wij vinden iedere inwoner even belangrijk en waarderen inbreng van buitenaf. Verder bewaken wij de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit is in het belang van het welzijn van de Zeeuwse inwoners en de economische prestaties in onze provincie. Dit doen wij met bewustzijn van de bijzondere ligging van onze regio, weerbaar tegen ondermijnende invloeden aan beide kanten van de grens.

Trendindicatoren

Gemeenten onder preventief toezicht:	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Landelijk	2	2	2	0
Zeeland*	1	1	1	0

*Naast het toezicht op gemeenten houden wij ook toezicht op gemeenschappelijke regelingen. Sinds het begrotingsjaar 2026 staat de Gemeenschappelijke Regeling Muziekschool Zeeland onder preventief financieel toezicht. Dit betekent dat de begroting, begrotingswijzigingen en kostenverhogende besluiten voorafgaand aan de uitvoering de goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeven.

Opkomstpercentage statenverkiezing (Kiesraad):	Stand 2015	Stand 2019	Stand 2023	Stand 2027
Landelijk	47,8%	56,2%	58,8%	-
Zeeland	52,2%	59,2%	62,4%	-

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Indicator	Stand 2025	Stand 2026	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel
Financieel gezonde Zeeuwse gemeenten	Gemeenten onder preventief toezicht	1	1	1	0	0
Weerbaar bestuur	Integrale controle uitgevoerd	*	*	*	1	1
Weerbaar bestuur	Actueel en toekomstbestendig provinciaal Bibob beleid. Zeeuwse gemeenten en provincie ondersteund met kennisdeling en expertise op het gebied van Bibob in 2027	*	*	*	14	14

* In 2024, 2025 en 2026 niet bekend wegens een andere systematiek.

Doelstelling

Sterk provinciaal bestuur

Een Provincie die samen met inwoners, bedrijven, instellingen en overheden de (grote) opgaven voor Zeeland aanpakt.

Acties

De volksvertegenwoordiging van Zeeland is zichtbaar en benaderbaar voor de Zeeuwse kiezer.

De volksvertegenwoordiging van Zeeland streeft ernaar zichtbaar en benaderbaar te zijn voor alle Zeeuwse kiezers. Provinciale Staten en de Statencommissies vergaderen openbaar en deze bijeenkomsten zijn live te volgen via internet, zodat inwoners direct kunnen meekijken met de besluitvorming. Daarnaast worden de activiteiten van Provinciale Staten actief gedeeld via sociale media om de betrokkenheid te vergroten. Besluitvorming wordt transparanter gemaakt door het gebruik van een publiek toegankelijk stateninformatiesysteem, waarmee inwoners eenvoudig inzicht krijgen in wat er speelt. Verder gaan Provinciale Staten actief de dialoog aan met inwoners, om het draagvlak voor beleid te versterken en het vertrouwen in de politiek te vergroten. In aanloop naar de verkiezingen van maart 2027 worden Zeeuwse inwoners actief betrokken, middels onder meer een verkiezingsmarkt. Zo wordt de participatie versterkt en krijgen meer mensen de kans om betrokken te raken bij het Zeeuwse bestuur.

Provinciale Staten geven invulling aan hun rollen volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur

Provinciale Staten van Zeeland geven invulling aan hun drie kernrollen: volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur. Afhankelijk van de aard van de maatschappelijke opgaven en de specifieke situatie kiezen zij de meest passende werkwijze om publieke doelen te bereiken. Daarbij worden medeoverheden, maatschappelijke organisaties, instellingen en inwoners actief betrokken bij het ontwikkelen van provinciaal beleid.
Na de verkiezingen van maart 2027 worden de statenleden door de organisatie ingewerkt op inhoud en werkwijzen zodat de staten als geheel snel weer hun taken kunnen vervullen.
Ook wordt gewerkt aan het verder verbeteren van de samenwerking tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, met als doel een goed functionerende democratie. Bijvoorbeeld tijdens de heidagen die elk halfjaar plaatsvinden. Ook na de verkiezingen voor Provinciale Staten in 2027 zal bevordering van deze samenwerking nadrukkelijk weer aandacht krijgen.

Doelstelling

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht door Gedeputeerde Staten (GS) is een wettelijke taak. Met dit toezicht zorgen GS ervoor dat gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun medebewindstaken uitvoeren en een reëel sluitende begroting hebben.

Samenwerking is hierbij belangrijk. Gemeenschappelijke regelingen zijn samenwerkingsverbanden tussen verschillende gemeenten of overheidsorganisaties die gezamenlijk bepaalde taken of diensten uitvoeren en bijdragen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zeeland. GS en de Zeeuwse gemeenten werken samen aan diverse maatschappelijke vraagstukken. Zo draagt de Provincie bij aan een betrouwbare en transparante overheid. Om de transparantie verder te vergroten, publiceert de Provincie de resultaten van het interbestuurlijk toezicht op gemeenten ook via haar website. Hierdoor zijn de beoordelingsscores voor inwoners, bestuurders en andere belanghebbenden inzichtelijk en wordt een open bestuurscultuur bevorderd.

Het doel is het vergroten van de effectiviteit van het toezicht en daarmee het versterken van de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zeeland, nu en in de toekomst. Daarnaast is de Provincie actief in het aanpakken van grote opgaven in samenwerking met inwoners, bedrijven, instellingen en overheden.

Acties

Het publiceren van een totaaloverzicht per gemeente/waterschap

De Provincie publiceert jaarlijks op haar website een overzicht van de financiën en stand van zaken per generiek domein per gemeente en waterschap. Deze beoordeling stelt ons in staat om gemeenten en het waterschap onderling en over de tijd heen te vergelijken, wat bijdraagt aan objectiviteit en transparantie.

Onder regie van BZK onderzoeken en mogelijk implementeren van aanvullingen op de SRE-norm (eis structureel en reëel sluitende begroting). Een reëel sluitende begroting houdt in dat de baten en lasten in evenwicht zijn én dat deze op een realistische en onderbouwde manier zijn geraamd. Dit is een voorwaarde voor het interbestuurlijk toezicht door Gedeputeerde Staten. Wanneer de begroting niet reëel sluitend is, kan dit aanleiding zijn voor verscherpt toezicht.

Toezichtinformatie is pas van waarde als deze actueel en bruikbaar is. Daarom streven we ernaar om toezichtsinformatie domeinspecifiek en binnen vastgestelde termijnen te beoordelen en terug te koppelen. Een kortere toezichtcyclus draagt bij aan tijdige bijstelling door gemeenten en het waterschap. Dit vergroot het lerend vermogen binnen het toezicht.

Waar mogelijk beoordelen we de verschillende toezichtdomeinen (zoals gebouwd erfgoed, omgevingsrecht) in samenhang Een integrale benadering biedt een vollediger beeld van de prestaties en risico’s van een gemeente en voorkomt versnippering in toezichtsignalen of interventies.

Doelstelling

Weerbaar bestuur

Het zorgen voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving is een kerntaak van de overheid. Provincie Zeeland werkt daarom samen met gemeenten, het Rijk, veiligheids- en uitvoeringspartners en maatschappelijke organisaties aan een weerbaar Zeeland. Daarbij zetten we in op het versterken van de maatschappelijke, bestuurlijke en ambtelijke weerbaarheid. De integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit, de uitvoering van de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid en de verdere ontwikkeling van de Zeeuwse aanpak maatschappelijke weerbaarheid vormen hierbij belangrijke bouwstenen.

Acties

De aangescherpte Bibob-beleidsregel passen we toe
In 2027 zetten we de doorontwikkeling van de signaalgerichte toepassing van de Wet Bibob voort. De vernieuwde beleidsregel wordt in de praktijk toegepast en geëvalueerd, waarbij we verder bouwen aan een sterk netwerk van partners om signalen tijdig te delen en te duiden. Hierdoor kunnen we de Wet Bibob gerichter, risicogerichter en effectiever inzetten.

Daarnaast blijven we, vanuit onze verantwoordelijkheid voor het thema Bibob binnen de geactualiseerde Zeeuwse Norm, werken aan een zo uniform mogelijke toepassing van de Wet Bibob door de Zeeuwse overheden. Zo versterken we de gezamenlijke bestuurlijke weerbaarheid en de kwaliteit van de Bibob-uitvoering in Zeeland.

We voeren het Beleidsplan Aanpak Ondermijning verder uit en versterken daarmee de weerbaarheid van de provinciale organisatie
In 2027 voeren we het Beleidsplan Aanpak Ondermijning verder uit. Een belangrijk onderdeel hiervan is de uitvoering van de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid. Samen met de Zeeuwse overheden werken we aan het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid, met bijzondere aandacht voor informatiebeveiliging, Veilig Publieke Taak en ambtelijke en bestuurlijke integriteit. Vanuit onze coördinerende en faciliterende rol ondersteunen we de Zeeuwse gemeenten bij de uitvoering van de gezamenlijke afspraken uit de Zeeuwse Norm.

In 2027 geven we samen met de Zeeuwse overheden uitvoering aan de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid
In 2027 zetten we de uitvoering van de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid voort. De provincie stimuleert en ondersteunt de gezamenlijke uitvoering van de afspraken door de Zeeuwse overheden. Daarbij werken we aan het verder versterken van de bestuurlijke en ambtelijke weerbaarheid, onder meer op de thema's Bibob, informatiebeveiliging, integriteit en Veilig Publieke Taak. Binnen de Zeeuwse Norm vervult de provincie de trekkersrol voor het thema informatiebeveiliging. De provinciale inzet op informatiebeveiliging is nader uitgewerkt in de paragraaf Bedrijfsvoering.

In de eerste helft van 2027 stellen wij agressie protocollen op voor politieke ambtsdragers en medewerkers
Om politieke ambtsdragers veilig hun werk te laten doen verfijnen we in 2027 het meldpunt voor gevallen van agressie, intimidatie en bedreiging op basis van eerste praktijkervaringen.

Omgevingsdiensten RUD en DCMR voeren in opdracht van de Provincie het beleidsplan aanpak ondermijning en het Bibob beleid uit
De RUD Zeeland en DCMR zijn belangrijke partners bij de uitvoering van het omgevingsbeleid, omdat zij vergunningaanvragen behandelen en toezicht houden. Zij vervullen daarnaast een steeds belangrijkere signalerende rol, waardoor de Wet Bibob gerichter kan worden ingezet. Ook voeren zij jaarlijks, in opdracht van de provincie, integrale controles uit bij bedrijven die onder het bevoegd gezag van Gedeputeerde Staten vallen. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor signalen van ondermijnende criminaliteit. Deze controles vinden plaats in samenwerking met partners als de politie, ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport) en andere toezichthouders. Daarnaast past de RUD voor de voor haar relevante onderdelen de geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid toe.

Doelstelling

Samenwerkend bestuur
De wereld om ons heen verandert snel. De maatschappelijke uitdagingen worden steeds complexer en vragen om meer doordachte oplossingen. Dit heeft invloed op hoe lokale overheden werken. Zij moeten meer samenwerken en taken verdelen. We werken nu op verschillende niveaus samen om de problemen in Zeeland aan te pakken. Dit doen we door in de regio samen te werken via onder andere

het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO). Op landelijk niveau werken we samen met andere provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Zo kunnen we kennis delen en leren van elkaar.

Acties

In 2027 blijven we investeren in de Interbestuurlijke samenwerking. Zo kan Zeeland samen met de andere Provincies en onze samenwerkingspartijen in en buiten Zeeland actuele maatschappelijke vraagstukken aanpakken

We vinden het belangrijk om onze overlegstructuren goed te organiseren en daarmee ook goed te kunnen benutten. Daarom brengen we hierin focus aan. We nemen actief deel aan het OZO en het IPO om onze krachten in de regio en met andere provincies te bundelen.

We blijven investeren in de communicatie over het werk van de Provincie: wat we doen, voor wie en waarom. Dat doen we interactief, transparant en toegankelijk

We zetten ons dagelijks in om het beste te doen, met én voor Zeeland en de inwoners van Zeeland. Nog afgezien van de plicht die we als overheid hebben om over onderdelen van ons werk te communiceren, willen we gewoon zelf ook laten zien wat we doen, voor wie we dat doen en waarom we dat doen. En dat zo begrijpelijk en toegankelijk mogelijk.

Visie op communicatie

Provinciale Staten hebben in 2025 de Visie op communicatie vastgesteld. Daarin is te lezen dat we communicatie allereerst inzetten om beleid en besluitvorming over het voetlicht te brengen. We vertellen wat we doen, welke keuzes we maken en waarom. Daarnaast gaan we (digitaal) in gesprek met inwoners, organisaties en andere overheden.

Middelen

We zorgen dat Zeeland en de inwoners van Zeeland weten waarvoor ze terechtkunnen bij de Provincie Zeeland. Maar ook wat ze van Provincie Zeeland mogen verwachten en hoe ze zaken kunnen aankaarten. Die communicatie geven we onder meer vorm via onze (digitale) communicatiemiddelen:

- Social media (Facebook, LinkedIn, X, Instagram, Bluesky, YouTube).
- www.zeeland.nl.
- E-mail nieuwsbrieven.
- Online en gedrukte magazines (bijvoorbeeld magazine IN ZEELAND)
- Narrowcasting (beeldschermen met informatie).
- De Abdijstudio voor webinars of live gesprekken.
- Beeldloket voor foto en video.
- Mediaberichten.
- Podcasts.

IN ZEELAND

IN ZEELAND, het kwartaalmagazine van de Provincie Zeeland, begon in 2022 en is sinds 2024 een vast communicatiemiddel met een oplage van inmiddels 5200 exemplaren en ruim 4.300 abonnees. Dat aantal groeit na het verschijnen van elke nieuwe editie. Het magazine, dat verder via gemeentehuizen en bibliotheken verspreid wordt, geeft inzicht in provinciaal beleid, subsidies en politieke besluiten.

Sociale media

De inzet op sociale media blijft van groot belang. Zowel voor de provinciale kanalen als voor die van de commissaris. Met name laatstgenoemde heeft een zeer groot aantal volgers, dat vrijwel dagelijks wordt bediend met posts ter ondersteuning van het provinciale beleid. Maar ook de provinciale kanalen doen het, zeker in vergelijking met andere provincies, bovengemiddeld.

Participatie

Dat de inwoners van Zeeland , bedrijven, instellingen en medeoverheden door middel van participatie

beter en meer betrokken kunnen worden bij de beleidsontwikkeling staat niet ter discussie. Dat is immers ook de gedachte achter de titel van het coalitieakkoord en de gebiedsgerichte aanpak. Wel is het zaak participatie gericht en verstandig in te zetten. Plat gezegd: je moet iets kunnen en willen doen met wat je ophaalt. We nemen initiatief om participatie meer handen en voeten te geven. Dat gaat de komende jaren zijn beslag krijgen, onder meer via een gerichte aanpak en trainingen van medewerkers

Met de kwaliteit van een krachtig openbaar bestuur in Zeeland als overkoepelend doel ondersteunt Team Kabinet de CvdK bij de vervulling van zijn rijkstaken die genoemd worden in Ambtsinstructie commissaris van de Koning.
De Commissaris van de Koning vervult een verbindende rol tussen Rijk, gemeenten, waterschap en andere maatschappelijke partners. Door regelmatig bestuurlijk overleg en werkbezoeken bevordert de Commissaris de samenwerking tussen overheden en draagt hij bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zeeland. Daarbij is bijzondere aandacht voor de versterking van de maatschappelijke weerbaarheid. Als rijksorgaan en hoeder van de bestuurlijke integriteit vervult de Commissaris daarnaast een belangrijke adviserende en, waar nodig, bemiddelende rol. De geactualiseerde Zeeuwse Norm Weerbare Overheid vormt hierbij een belangrijk instrument.

Doelstelling

Signalerend bestuur
De Provincie signaleert en beïnvloedt vroegtijdig besluitvormingstrajecten van Nationaal- en Europees beleid en regelgeving. Zo zorgen we ervoor dat er voldoende rekening gehouden wordt met Zeeland.

Acties

Het continueren en waar mogelijk versterken van de samenwerking met Vlaanderen
De Provincie Zeeland blijft inzetten op het continueren en waar mogelijk versterken van de samenwerking met Vlaanderen. Dit gebeurt onder andere door actieve deelname aan het samenwerkingsverband governance Vlaanderen-Nederland, waaronder het bestuurlijk overleg Vlaanderen-Nederland, de Deltakamer en het North Sea Port District.

De inzet op samenwerking vertaalt zich in verschillende concrete acties. Zeeland neemt actief deel aan bestuurlijke overleggen en werkt mee aan de ontwikkeling en uitvoering van de strategische agenda voor de Vlaams-Nederlandse grensregio. Daarnaast blijven we in 2027 participeren in het Schakelpunt Grensbelemmeringen Vlaanderen-Nederland, dat knelpunten rond grensoverschrijdende samenwerking agendeert en oplost. Ook ondersteunen we de Commissaris van de Koning in zijn Rijksrol als bestuurlijk grenscoördinator. Tot slot wordt er actief gewerkt aan het verbinden van provinciale programma’s met grensoverstijgende uitdagingen en zorgen we voor effectieve inzet van Europese fondsen uit het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2027–2034, met specifieke aandacht voor projecten in de grensregio.

Het versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel. Dit doen we door beleidsontwikkeling en besluitvorming te beïnvloeden met lobby in Brussel en Den Haag.
Ook in 2027 zullen gemeenten, het waterschap en Provincie Zeeland, al dan niet, gezamenlijk in OZO-verband, intensief werken aan een effectieve lobby en signaleringsfunctie richting Den Haag en Brussel. Acties die hierbij horen zijn:

- Zeeland onder de aandacht brengen bij het Kabinet, de Eerste- en Tweede Kamer, de Europese Commissie en het Europees parlement.
- Onder de vlag van Zeeland 2050 benadrukken van de Zeeuwse belangen en specifieke thema’s en zorgen dat deze een plek krijgen in bijvoorbeeld Prinsjesdag, de begrotingsbehandelingen en de voorjaarsnota.
- Het nadrukkelijk kenbaar maken van de specifieke (en unieke) situatie van Zeeland op thema’s zoals elke regio telt, kernenergie, milieuzaken, financiën, Clean Industrial Deal, energietransitie en agrofood door onder andere team Public Affairs, in samenwerking met de programma’s en opgaven.

- Versterken van de Zeeuwse positie door de organisatie van werkbezoeken van ministers, staatssecretarissen, DG's, deputaties, Europarlementariërs, Kamerleden en andere hoogwaardigheidsbekleders.
- Zeeland verder zichtbaar maken door periodieke lunches en afspraken met (Zeeuwse) tweede Kamerleden, regelmatige nieuwsbrieven en bestuurlijke besprekingen.

Strategische evenementen van de Provincie Zeeland samen met externe partners uitvoeren. Denk aan de Haagse Dag, Oesterontmoeting en Nieuwjaarsbijeenkomst
In 2027 voert de Provincie Zeeland samen met partners edities van verschillende strategische evenementen uit:

- De Nieuwjaarsbijeenkomst aan het begin van ieder jaar.
- De Haagse- en Brusselse lobbyacties organiseren we samen met Zeeuwse- en Vlaamse partners.
- Activiteiten rondom de Four-Freedom Awards. Dit jaar vindt de uitreiking plaats in New York.
- We zijn gastheer voor de jaarlijkse Zeeuwse Oesterontmoeting.
- We voeren bijeenkomsten en -sessies en netwerkbijeenkomsten met collega-bestuurders uit die bijdragen aan de opgaven die voor Zeeland belangrijk zijn.
- In 2027 zal ook met de Open Dag weer aandacht worden gegeven aan de provinciale organisatie en een inkijkje worden gegeven in het werk van een Provincie.
- We bouwen Zeeuwse netwerken op en onderhouden deze door relatiemomenten als Concert at Sea en de Vestingcross.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
070101 Interbestuurlijk toezicht	**37**
070102 Herkenbaar en samenwerkend bestuur	**1.652**
070103 Sterk provinciaal bestuur	**1.431**
070104 Signalerend bestuur	**760**
070105 Weerbaar bestuur	**450**
079999 Ambtelijke inzet	**8.888**
Totaal Lasten	**13.219**
Baten	
070104 Signalerend bestuur	**239**
Totaal begrote baten en lasten	**-12.980**
Onttrekkingen	
980799 Bestemmingsreserves-Pr.7	**-237**
Toevoegingen	
980799 Bestemmingsreserves-Pr.7	**30**
Totaal begrote reserves	**207**
Totaal begroot	**-12.774**

8 Programma Energie op klimaat!

Inleiding en ontwikkelingen

Het klimaat verandert. Dit wordt jaarlijks bevestigd door het klimaatpanel van de VN (IPCC) en de klimaatscenario's van het KNMI. De temperatuur op aarde stijgt: dit komt door de toename van broeikasgassen in de lucht. Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Daarom nemen we maatregelen. Maatregelen om klimaatverandering te beperken door over te gaan op schone energie (energietransitie). Maatregelen om ons aan te passen aan het veranderende klimaat (klimaatadaptatie). En maatregelen om voldoende bruikbaar zoet water te behouden in Zeeland (zoetwatersituatie).

De Provincie Zeeland voert haar klimaatbeleid en watertaken uit via het uitvoeringsprogramma "Energie op Klimaat!".

Op Europees én nationaal verband is afgesproken om de CO2-uitstoot te beperken. De Provincie neemt haar verantwoordelijkheid om het Zeeuwse aandeel van deze wereldwijde opgave te behalen. Zo dragen we bij aan de wereldwijde en landelijke klimaatdoelen én om een aantrekkelijke vestigingslocatie te zijn en blijven. De uitdaging is om grondstoffen slimmer te gebruiken, omdat ze niet oneindig zijn en ook op kunnen raken. Daarnaast moeten we veel meer energie duurzaam opwekken, energie en water besparen en willen we de ontwikkeling naar een circulaire economie bevorderen. Een economie waarin we meer hergebruiken en minder afval overhouden. De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners. In 2027 hebben wij blijvende aandacht voor oplossingen voor netcongestie en de realisatie van energie-infrastructuur. Op deze manier maken wij onze Zeeuwse samenleving toekomstbestendig.

Ondanks het terugdringen van de CO2-uitstoot en het beperken van klimaatverandering, is klimaatverandering al gestart en niet meer terug te draaien. De klimaatveranderingen zijn ondertussen steeds merkbaarder. De verwachting is dat we vaker te maken krijgen met extremere vormen van droogte, hitte en wateroverlast. En daarnaast te maken hebben met de stijgende zeespiegel met een grotere kans op overstromingen. Om een goede leefomgeving te behouden moeten we ons daaraan aanpassen. De kans op lange droge periodes wordt steeds groter. Dat is een probleem en een uitdaging voor heel Nederland en ook daarbuiten. In Zeeland is het extra ingewikkeld. Zeeland heeft namelijk maar een kleine verbinding met het zoete rivierwater. Daarnaast wordt het water op de lange termijn steeds zouter door het omringende zeewater en zoute grondwater. Daarom is voor Zeeland een eigen toekomstplan gemaakt. In 2027 hebben wij bijzondere aandacht voor de uitwerking van de strategie Zeespiegelstijging, het opstellen van een nieuwe Klimaatadaptatiestrategie Zeeland 2027-2033 en de uitvoering van het Zeeuws Deltaplan Zoetwater 2027-2033.

De opgaven ten aanzien van energietransitie, klimaatadaptatie en water zijn uitgewerkt in verschillende regionale Zeeuwse strategieën. Ook (wettelijke) watertaken zijn verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland. De uitvoering hebben wij vormgegeven in het programma Energie, Klimaat en Water.

Speerpunten

- Opbrengst windenergie (op land): 700 MW in 2030 en zonne-energie: 1.000 MW in 2030.
- Toewerken naar een energiemix, inclusief kernenergie.
- Helpen met uitvoering SDR-regioplan 2030-2050 ten behoeve van een klimaatneutrale Industrie.
- Uitvoeren acties Regionale energiestrategie (RES).
- Bijdrage leveren aan beperken netcongestie.
- Opstellen Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) 2027-2033.
- Uitwerken strategie Zeespiegelstijging.
- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Zeeuws Deltaplan Zoet Water.

- Uitvoeren van (wettelijke) taken rond het waterkwaliteit en -veiligheid.
- Bijdrage leveren aan de Zeeuwse Integrale gebiedenaanpak.

Beleidskader

- Regionale Energiestrategie
- Energievisie
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland
- Richtlijn overstromingsrisico's
- Omgevingsvisie
- Zeeuws Deltaplan Zoet Water
- Deltaprogramma
- Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta
- Zwemwaterrichtlijn
- Kaderrichtlijn Water

Maatschappelijk effect

Door de CO2 uitstoot te verminderen, oplossingen voor netcongestie te vinden en energie-infrastructuur te realiseren werken we aan een duurzame Zeeuwse economie en leefomgeving. We passen de leefomgeving en het watersysteem aan, zodat we kunnen omgaan met veranderende (klimaat)omstandigheden. Zo kunnen inwoners en bezoekers van Zeeland leven in een veilige, prettige en klimaatbestendige leefomgeving. Door verschillende maatregelen op elkaar af te stemmen, zorgen we ervoor dat Zeeland goed kan optreden bij dreigende tekorten van zoet water.

Energie, Klimaat en Water

In Zeeland werken we aan het voorkomen van klimaatverandering én het aanpassen aan en voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. We sluiten aan bij de doelstellingen van het Rijk om het Klimaatakkoord van Parijs uit te voeren. Dit betekent een CO2-afname van 55% in 2030 en het einddoel is geen CO2 uitstoot in 2050.
Voor de energietransitie werken we samen met de Zeeuwse overheden en belangenorganisaties:

- In de Regionale Energiestrategie (RES) werken we aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving en mobiliteit en de opwek van duurzame energie (zon en wind).
- Voor de verduurzaming van de industrie werken we samen met Smart Delta Resources (SDR) aan de uitvoering van de Cluster Energie Strategie (CES).
- Tot slot werken we met de Zeeuwse overheden en de netwerkbeheerders Stedin, TenneT en Gasunie aan de Energievisie en pMIEK (provinciaal Meerjarenprogramma. Infrastructuur Energie en Klimaat) voor het toekomstbestendig maken van het energiesysteem.

Het doel van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KASZ) is een klimaatbestendig en waterrobuust Zeeland in 2050. Dat betekent dat we werken aan een Zeeland dat minder kwetsbaar is voor klimaatverandering. De strategie richt zich op doelen op de lange termijn, maar om die te bereiken moeten nu al maatregelen en keuzes gemaakt worden. De KASZ is een samenwerkingsverband van alle Zeeuwse overheden en belangenorganisaties in Zeeland. Klimaatadaptie wordt voorwaardelijk voor alles wat we in Zeeland ondernemen, van landbouw en natuur tot wonen en infrastructuur. In de KASZ brengen we de effecten van hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen in beeld en helpen met het opstellen van een handelingsperspectief voor aanpassingen en voorbereiden op weersextremen en overstromingen. In 2027 stellen we in alle Raden, Staten en Dagelijks Bestuur van het waterschap Scheldestromen de nieuwe KASZ 2028-2033 vast.

Daarnaast is in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water een strategie opgesteld om Zeeland weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten. In 2026 is het Zeeuws Deltaplan Zoet Water herzien, verdiept en verbreed. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma biedt de basis voor het treffen van maatregelen om ook de komende jaren de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten.

Binnen de Zuidwestelijke Delta werken we samen met onze partners binnen het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta om ons doel van een ecologisch gezonde, veilige en economisch aantrekkelijke delta te kunnen realiseren. Dit doen we aan de hand van de vastgestelde Voorkeursstrategie.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025	Stand 2026
Emissie van broeikasgassen volgens bronbenadering (kton CO-eq.)	7.883	**	**	**
Productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ)	10.251	**	**	**
Percentage van de waterlichamen met goede ecologische kwaliteit*	0%	0%	0%	0%

* Op afzonderlijke onderdelen wordt progressie geboekt. In het totaaloordeel is dit niet zichtbaar. Onder andere door one out, all out principe” van de KRW, voldoet geen enkel waterlichaam aan de deze voorwaarde.

** De gegevens in de kerndataset regionale klimaatmonitor zijn deels nog niet beschikbaar.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2024	Stand 2025	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027	Einddoel 2030
Aantal (semi)publieke laadpunten EV	Aantal laadpalen	4.543	5.518	*	*	*	10.000
Hernieuwbare energie door wind op land	Totale productie van hernieuwbare energie in MW	601	621	*	*	*	700
Hernieuwbare energie zon wind op land (> 15 kW)	Totale productie van hernieuwbare energie in MW	573	660	*	*	*	1.000
Faciliteren energyhubs	Aantal	n.v.t.	1	n.v.t.	2	4	10
Adviestrajecten verduurzaming MKB	Aantal	n.v.t.	10	80	80	80	85
Adviseren bedrijven ten aanzien van netcongestie via expertplatform	Aantal	251	324	nvt	350	400	500
Reductie emissie broeikasgassen provincial organisatie t.o.v. 2021	%	23	**	* *	*		55
Acties uitvoeringsagenda KaZ in uitvoering	Aantal	23	34	40	40	45	48
Klimaatrisico's zijn inzichtelijk en up to date via stresstesten en klimaatscenario's	%	100	100	100	100	100	100
Vergroenen schoolpleinen (incl VO)	Aantal	49	73	73	86	96	180
Actief benutten Zeeuwse labelsystematiek Klimaatadaptatie en klimaatonderlegger door Zeeuwse overheden	Aantal	6	7	15	15	15	15
Voldoen aan wettelijke normen aangewezen zwemwaterlocaties.	%	100	100	100	100	100	100
Waterlichamen voldoen aan de norm/omgevingswaarde voor vis.	%			56	59		100

* In het klimaatakkoord en Zeeuwse uitwerking daarvan zijn doelenstellingen afgesproken voor 2030.

** De gegevens van 2024 in de kerndataset regionale klimaatmonitor zijn deels nog niet beschikbaar.

Doelstelling

Klimaatadaptatie en voldoende zoet water

Zeeland kan in 2050 de effecten van klimaatverandering (van hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen) opvangen of tegengaan. Ook is Zeeland in 2050 weerbaar tegen zoetwatertekorten en gaan we zuinig om met zoet water. Om dit te bereiken voeren wij de acties van de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland en het Zeeuws Deltaplan Zoet Water uit.

Acties

Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR

De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) heeft als doel de negatieve gevolgen van overstromingen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het culturele erfgoed en de economische bedrijvigheid te beperken. Concreet verplicht de ROR het maken van een voorlopige risicobeoordeling, overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten en overstromingsrisicobeheerplannen. Dit ligt landelijk vast in het Overstromingsrisicobeheerplan 2022-2027 en is op Zeeuws niveau opgenomen in het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 (Provinciale Staten 12 november 2021). In 2025 zijn de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten geactualiseerd en vastgesteld. De actualisering van de overstromingsbeheerplannen is voorzien in 2028.
In 2026 zijn door het Rijk de Overstromingsbeheerplannen voor Rijn, Maas, Schelde en Eems opgesteld. Deze moeten uiterlijk 22 december 2027 gepubliceerd zijn.
De Provincie Zeeland moet de benodigde informatie voor het opstellen van de overstromingsbeheerplannen verstrekken aan het Rijk.
De Provincie Zeeland sluit aan bij internationaal afstemmingsoverleg ROR met Vlaanderen.

Stimuleren adaptatie maatregelen, onder andere via subsidieregeling realisatie groene schoolpleinen

Wij verlenen subsidie voor Groene Schoolpleinen en Groene en Klimaatadaptieve Bedrijventerreinen. We gaan verder met de vergroening van schoolpleinen van het basisonderwijs. In 2027 worden weer 8 basisschoolpleinen vergroend en 2 schoolpleinen bij VO- en Mbo-scholen.

Voor het vergoenen van bedrijventerreinen verkennen we de subsidiemogelijkheden voor een integrale aanpak vergroening en klimaatadaptatie voor Zeeuwse gemeenten, in 2027 willen we deze subsidieregeling openstellen.

Toepassen van meerlaagsveiligheid

We werken aan het versterken van de waterveiligheid in Zeeland volgens het principe van meerlaagsveiligheid. Dat betekent dat we niet alleen inzetten op het versterken van primaire en secundaire keringen, maar ook kijken naar ruimtelijke ontwikkeling én crisisbeheersing en evacuatie.

Meerlaagsveiligheid is ook onderdeel van de Klimaat Adaptatie Strategie Zeeland 2028-2033 (KASZ) die in 2027 wordt vastgesteld. Meerlaagsveiligheid vormt één van de bouwstenen voor de Zeeuwse Strategie Zeespiegelstijging en waterveiligheid. Deze wordt uitgewerkt voor een concreet gebied in Zeeland. Naar verwachting zal deze concrete uitwerking/pilot in 2027 plaatsvinden

In 2026 voerden we een pilot uit voor laag 2: ruimtelijke ingrepen die de gevolgen van een overstroming kunnen beperken. Voorbeelden zijn maatregelen die nu al genomen kunnen worden om schade in de toekomst te minimaliseren.

In 2027 werken wij aan de afronding van het Project FIER. Hierin is aandacht voor laag 3 en 4: crisisaanpak en herstel.

Opnemen Zeespiegelstijging onderdeel van de KasZ
Het thema zeespiegelstijging wordt opgenomen in de KASZ 2028-2033. We werken zeespiegelstijging verder uit als vijfde klimaateffect (naast wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen).
We geven uitvoering aan de vast te stellen Zeeuwse Strategie Zeespiegelstijging. Dit doen we door aan de slag te gaan met het opstellen van plannen van aanpak voor de thema's bewustwording, mitigatie, kennis en onderzoek, adaptatie en inspiratie.

Uitvoering geven aan de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)
De Klimaatadaptatiestrategie Zeeland is in 2021 vastgesteld in Provinciale Staten. Doel is dat Zeeland in 2050 weerbaar is tegen de gevolgen van klimaatverandering. De provincie voert samen met haar partners de gezamenlijke acties van de uitvoeringsagenda van de KASZ uit die in 2024 is geactualiseerd. Eén van de acties is het opstellen van een "Klimaatsignaalkaarten" (afwegingskader) om klimaatrisico's mee te nemen bij (ruimtelijke) ontwikkelingen. In 2026-2027 wordt gewerkt aan de KASZ voor 2028-2033 zodat deze eind 2027 kan worden vastgesteld door gemeenten, Dagelijks bestuur Waterschap Scheldestromen en provinciale staten.

Uitvoering geven aan het Zeeuws Deltaplan Zoet Water
Het doel van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water is om Zeeland voortdurend weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten. De huidige versie van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water wordt verdiept en verbreed waarna deze eind 2026 vastgesteld wordt. In het plan zetten wij in op 3 sporen: (1) de zelfvoorzienende aanpak, (2) het gebiedsgericht aanvoeren en (3) lange termijn systeemkeuzes. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma 2027-2033 biedt de basis voor het treffen van maatregelen de aankomende jaren om de zoetwaterbeschikbaarheid te vergoten. Ook kijken we in samenwerking met het Rijk naar mogelijke steun in de vorm van beleidsontwikkeling en aanvullende financiële middelen. Tevens zetten we in 2027 de verkenning naar de mogelijkheden voor aanvoer van zoet water voort.

Doelstelling

Energietransitie
In 2030 willen we als Zeeuwse samenleving 55% minder CO2 uitstoten. Het einddoel is geen CO2 uitstoot in 2050. Aan de hand van de Zeeuwse Energievisie, het (Provinciaal) Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, de Cluster Energiestrategie (CES) en de Regionale Energiestrategie (RES) werken we aan die doelstelling.

Acties

Aanpak energie-infrastructuur
In 2027 werken we vanuit de Aanpak Energie Infrastructuur aan de uitvoering van acties binnen drie geformuleerde actielijnen. Dit zijn:

1. Sneller bouwen.
2. Beter benutten van het bestaande systeem.
3. Integraal programmeren.

In actielijn 1 heeft Provincie Zeeland samen met de Werkgroep Integraal Programmeren een regierol in (ruimtelijke) processen voor de realisatie van energie-infraprojecten. Vanuit de Taskforce Zeeuwse Netoplossingen (actielijn 2) werken we aan energiehubs en maatwerkoplossingen gericht op verduurzaming van het MKB en optimaal functioneren van het energiesysteem. In actielijn 3 staat het integraal programmeren centraal en starten we met de voorbereiding van het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK 3.0). De door PS vastgestelde Energievisie Zeeland vormt hiervoor de basis. De Energievisie wordt in 2027 herzien en ter vaststelling voorgelegd aan PS.

In 2027 werken we aan de herziening van de governance voor energietransitie in Zeeland. Dit doen we o.a. vanuit de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda (ISA) Energie.

Het fonds energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen wordt besteed aan projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen voor de Energietransitie
De projectportefeuille van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen (SZPB) is goed gevuld dankzij de challenges "Boost the grid" en “Boost the Energy Transition”. Daarnaast weten de kennisinstellingen, organisaties en bedrijven uit de regio de Stichting steeds beter te vinden. De lopende projecten worden begeleid en opgedane kennis wordt actief gedeeld met het netwerk (onder andere TaskForce Zeeuwse Netoplossingen en RES en Stedin). SZPB blijft open voor nieuwe projectaanvragen. Hierbij zijn het verhelpen van netcongestie en het leveren van een innovatieve bijdrage aan de Zeeuwse energietransitie belangrijke criteria. Er is nog een budget van circa € 2 miljoen beschikbaar. Verwachting is dat er genoeg budget is om in 2027 door te kunnen met het ondersteunen van innovatieve projecten. 2028 zal benut worden om de lopende projecten te monitoren en adviseren waar nodig.

In het waterstofdossier geven we prioriteit aan het industriële verbruik: de komende jaren maken we werk van het vergroenen van de bestaande Zeeuwse waterstofvraag (elektrolyse)
Waterstof speelt een belangrijke rol in de energietransitie. Zeker voor de industrie en zware mobiliteit. Zeeland heeft de ambitie om de grootste waterstofhub van West-Europa te worden. Dat is in lijn met de toekomstperspectief visie Zeeland2050. Dat betekent dat er niet alleen voor eigen gebruik geproduceerd en geïmporteerd zal worden, maar ook voor afname elders. Hoe deze ambitie verder wordt ingevuld, werken we uit in een provinciale waterstofstrategie. Deze wordt in 2026-2027 opgesteld in samenwerking met Arcadis. In deze strategie houden we ook rekening met de ruimtelijke inpassing van elektrolysers op grond van de provinciale omgevingsverordening.

We zetten verder in op de volgende activiteiten:

- Samen met andere overheden, (landelijk, regionaal en Europees), SDR, NSP en het bedrijfsleven werken we aan goede randvoorwaarden en aan de daadwerkelijke de bouw van voldoende productielocaties (electrolysers). Dit doen we om te kunnen voldoen aan de vraag naar groene waterstof.
- Omdat de eigen lokale productie zeker de eerste jaren niet groot genoeg is om aan de regionale - en landelijke vraag te kunnen voldoen, maken we deels ook werk van import van groene waterstof. Dat gebeurt o.a. in de vorm van ammoniak als waterstofdrager. Samen met betrokken partijen werken we aan inpassing daarvan in het havengebied. Ook wordt gewerkt aan oplossingen voor het daarmee samenhangende transport naar het achterland.
- We bekijken op welke manier blauwe waterstof een rol kan spelen in de energietransitie. Dit is waterstof die met fossiele energie is gemaakt, maar waarbij de CO2 is afgevangen.
- We dragen bij aan het tijdig realiseren van het landelijk waterstofnetwerk (de backbone) die de 5 grote landelijke industrieclusters met elkaar verbindt en die ook aansluit op het netwerk van de buurlanden. Het doel is om de backbone Zuid West eind 2030 in werking te hebben.
- Helpen ontwikkelen en realiseren van verschillende regionale waterstofketens, onder andere in de gemeente Kapelle met het realiseren van een lokaal distributienet met aansluiting op de backbone.
- Via Hydrogen Europe vindt kennisuitwisseling plaats over de Europese ontwikkelingen omtrent waterstof (marktcondities, wetgeving, financierbaarheid).
- Verkennen van het opzetten van een Hydrogen Valley.

Kernenergie
Het Rijk heeft op 19 juni 2026 via een Kamerbrief laten weten dat er nog twee zoeklocaties in beeld zijn voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Die bevinden zich in Terneuzen en Groningen. Daarnaast onderzoekt het Rijk ook of bedrijfsduurverlenging van de huidige kerncentrale Borssele mogelijk is.
In aanloop naar een locatiekeuze werken we aan een voorlopig Rijk-Regiopakket met voorwaarden. Dit pakket is klaar als het ontwerp locatiebesluit door het ministerie zal worden genomen. Dit besluit volgt waarschijnlijk in de eerste helft van 2027, volgens de Kamerbrief van 19 juni. Dit is later dan eerder gedacht. Daarna maken we een definitief locatie gebonden Rijk-Regiopakket dat klaar is als de definitieve locatie is gekozen. Dat verwachten we vanaf de tweede helft van 2027. Bij het opstellen van het Rijk-Regiopakket werken we nauw samen met de gemeente Terneuzen.

Samen met gemeenten werken we aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving waaronder het maatschappelijk vastgoed en particuliere woningen
Gemeenten en Provincie zetten in op de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. We geven uitvoering aan de Regionale Energiestrategie (RES). De focus ligt op stimulering bij de isolatie van woningen met een D, E, F, of G energielabel. De stimuleringslening Langer Duurzaam Thuis voor particuliere woningeigenaren wordt uitgerold en gemeenten kunnen aansluiten op deze provinciale regeling.
Het ontzorgingsprogramma Maatschappelijk vastgoed (KlimOp) wordt door de Provincie Zeeland uitgevoerd. Het doel is om zoveel mogelijk duurzaamheidsmaatregelen te realiseren. Hiervoor benaderen we actief eigenaren die in een eerder stadium met een advies geholpen zijn. Daarnaast werken we nauw samen met de gemeenten over de aanpak van hun eigen maatschappelijk vastgoed. Ook de gemeenten kunnen vanuit het programma hulp en ondersteuning krijgen. Wij verwachten dat wij de huidige KlimOp regeling in 2027 volledig kunnen afronden.

We faciliteren het MKB bij het verduurzamen van hun processen, bedrijfsvoering en gebouwen
Begin 2024 is de Taskforce Zeeuwse Netoplossingen opgericht om bedrijven te ondersteunen bij het verminderen van de gevolgen van netcongestie. Daarnaast biedt het Expertplatform bedrijven advies over het verduurzamen van bedrijfsprocessen en gebouwen. De provincie Zeeland heeft hiervoor subsidie verstrekt in de periode 2024-2025. De Taskforce en het Expertplatform blijven ook in 2027 actief voor het Zeeuwse bedrijfsleven.

Via de SPUK MKB-regeling kunnen MKB-ondernemers ondersteuning krijgen bij het verduurzamen van hun bedrijfspand of bedrijfsprocessen. De regeling is in 2026 aangepast en wordt uitgevoerd via een Open House-constructie, waardoor ondernemers eenvoudiger gebruik kunnen maken van onafhankelijk duurzaamheidsadvies. De regeling loopt tot en met mei 2027, met een mogelijke verlenging tot mei 2028 om de landelijke doelstellingen te behalen. De provincie rondt deze regeling binnen de eigen organisatie af en werkt ondertussen aan een toekomstbestendige regionale aanpak voor het MKB.

We initiëren het gebruik van restwarmte en andere mogelijkheden voor kleinschalige duurzame warmte

- De grootschalige warmteprojecten Midden-Zeeland en Terneuzen zijn op dit moment financieel niet haalbaar. Deze projecten liggen op dit moment stil. Wij verkennen de kansen voor warmtenetten bij de ontwikkeling van de energiebeelden en energiedeals met het Rijk.
- Aanjagen en verbinden van initiatieven voor de toepassing van mini-warmtenetten. In een aantal gemeenten worden initiatieven uitgewerkt tot een project.
- Via het interprovinciaal overleg blijven we aangehaakt op de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de warmtetransitie (NPLW, NDW, fondsen en subsidies).

We ondersteunen de verduurzaming van het Zeeuwse industriecluster
Provincie Zeeland stimuleert en faciliteert de verduurzaming van het industriecluster in de bijdrage aan de klimaatdoelstellingen. Dat gebeurt onder andere door:

- Voortzetten deelname aan het platform Smart Delta Resources (SDR). We nemen als Provincie actief deel aan de 5 programma's van SDR (Spark Delta (elektriciteit), Hydrogen Delta (waterstof), Carbon Delta (CCS), Circular Delta (circulariteit) en Heat Delta (restwarmte)). Waarbij aangemerkt kan worden dat de Activiteiten op Heat Delta zijn op dit moment wegens onrendabele marktcondities on-hold gezet.
- Als partij deelnemen aan de overleggen over het clustermaatwerk om de verduurzaming van het Zeeuws industriecluster in z'n geheel te bevorderen. Naast de grote bedrijven zitten ook de netbeheerders, de ministeries van EZK en I&W, SDR en North Sea Port aan tafel. De aanpak voor clustermaatwerk vervangt de eerder gestarte maatwerkafspraken met de individuele bedrijven. Enkel met Zeeland Refinery loopt nog een individueel maatwerktraject.
- Actief inbreng leveren bij de voorbereiding (o.a. procedures) van de in het NMIEK en pMIEK opgenomen energie infrastructuurprojecten van nationaal en regionaal belang zoals 380 kV Zeeuws Vlaanderen, de Multi Utiliteiten Kruising (MUK) en het landelijk waterstofnetwerk.

- Deelnemen aan de overleggen m.b.t. de ontwikkeling van regionale waterstofnetten, onder andere in de gemeente Kapelle.

We realiseren wind- en zonprojecten, met als doel in 2030 binnen de provinciegrenzen 10,5/11 PJ duurzaam op te wekken
Om het doel te bereiken coördineert, regisseert en zo nodig bemiddelt de Provincie in projecten tussen initiatiefnemers, gemeenten, belangenorganisaties en omwonenden. Verder zorgt de Provincie voor beleid op hoofdlijnen waarbinnen wind- en zonprojecten gerealiseerd kunnen worden. Dit is opgenomen in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

We werken aan de uitvoering van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuidwest (RAL ZW)
De NAL geeft landelijk sturing aan het ontwikkelen van kennis en beleid op gebied van laadinfrastructuur. Provincies Zuid-Holland en Zeeland werken samen onder de noemer NAL-regio Zuidwest en voeren acties uit volgens de door beide besturen vastgestelde Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuidwest (RAL Zuidwest) en het daaruit afgeleide jaarlijkse Plan van Aanpak. Voor 2026 en 2027 is de aanpak gericht op het uitvoeren van de regionale concessie laadinfrastructuur voor Zuidwest Nederland, het realiseren van een regionaal logistiek laadnetwerk en het realiseren van laadinfrastructuur voor de bouwsector. Daarnaast blijft de NAL-regio Zuidwest waar dat nodig is gemeenten ondersteunen met kennis.

We werken met het netwerk aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategie
De RES Zeeland is een samenwerkingsverband met o.a. de Zeeuwse gemeenten, het Waterschap en netbeheerder Stedin. We werken aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategie 2.0. De basis is gelijkwaardigheid en er wordt gewerkt volgens het principe van netwerksturing. Kennis en expertise over de opwek van duurzame energie op land/dak, de uitdagingen in de gebouwde omgeving en het gebruik van andere warmtebronnen delen we met alle stakeholders van RES Zeeland. Jaarlijks organiseren we hiervoor een grote bijeenkomst. Vier keer per jaar verschijnt de RES Nieuwsbrief. In de RES 2.0 naderen we het doel van duurzame opwek voor 2030. In 2027 verkennen wij de opgaven en kansen voor de periode na 2030.

We geven zelf het goede voorbeeld door ons eigen vastgoed te verduurzamen en hiermee onze CO2 uitstoot te verminderen
In 2025 is een start gemaakt met het meerjaren verduurzamingsplan voor het Abdijcomplex van de Provincie. Na een selectieprocedure is een adviseur gekozen die het gehele complex in kaart gaat brengen en verschillende scenario's opstelt voor verduurzaming. De bestaande plannen en adviezen worden hierin meegenomen.

In 2026 is het verduurzamingsplan voor het Abdijcomplex afgerond. Dit plan biedt nieuwe inzichten in de mogelijkheden en voorwaarden voor de verdere verduurzaming van het Abdijcomplex. Op basis hiervan wordt het gewenste ambitieniveau bepaald en wordt beoordeeld welke maatregelen op korte, middellange en lange termijn haalbaar zijn. Daarbij worden de uitkomsten van het verduurzamingsplan afgezet tegen de meer jaren onderhoudsbegroting. Vervolgens wordt een plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van deze verduurzamingsopgave.

Doelstelling

Water en Bodem met kwaliteit
Een duurzaam bodemgebruik en goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Hiervoor werken we aan een watersysteem waarin waterpeilen en (ruimtelijke) ontwikkelingen op elkaar zijn afgestemd. Ook voldoet het watersysteem aan de Europese Kaderrichtlijn Water.

Wettelijke taken op het vlak van water(beheer) worden structureel uitgevoerd. De Provincie draagt samen met andere overheden (waterschap, gemeenten, Evides, Rijk) bij aan het behoud en waar mogelijk verbetering van de waterkwaliteit in grond- en oppervlaktewater, drinkwater en zwemwater.

Acties

Aanwijzen en bewaken beschermingsgebieden drinkwaterwinningen
Dit doen we voor onze regionale drinkwatervoorziening en om te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. In de Omgevingsverordening zijn de grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen en is de bescherming ervan bepaald. In gebiedsdossiers brengen we eventuele bedreigingen van drinkwaterwinningen in beeld en stellen we zo nodig een maatregelenprogramma op. De toestand wordt gevolgd via monitoring en de 6-jaarlijkse KRW toestandsbeoordeling.

Aanwijzen zwemlocaties en toezien op veilige en hygiënische omstandigheden in samenwerking met waterbeheerders, gemeenten en RUD
Voldoen aan de Zwemwaterrichtlijn.

Bevorderen van een goed en efficiënt functionerende waterketen
Het samenwerkingsverband Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+) bestaat uit alle Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en waterbedrijf Evides. De Provincie is geen actief deelnemer, maar adviseur en agendalid. Wij zien er op toe dat SAZ+ bijdraagt aan de provinciale, nationale en Europese doelen voor waterkwaliteit, waterkwantiteit en klimaatadaptatie.

Monitoren voortgang en uitvoering van het Waterschapsbeheerprogramma via de jaarlijkse voortgangsrapportage, op basis van de doelstellingen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit in het Regionaal waterprogramma en/of de Omgevingsverordening Zeeland
Dit is onderdeel van de wettelijke toezichthoudende taak die de Provincie heeft ten opzichte van Waterschap Scheldestromen. Naar aanleiding van het Rekenkamer onderzoek over de Provinciale watertaken geven we uitvoering aan de aanbeveling om het inzicht te vergroten in de activiteiten en resultaten van het grondwaterbeleid. Dit doen wij door eind 2027, gelijktijdig met vaststellen van het Regionaal Waterprogramma 2028-2033, een voortgangsrapportage op te leveren.

Zoeken naar synergie mogelijkheden voor realisatie waterdoelen met provinciale opgaven.
Het Zeeuwse watersysteem moet worden ingericht op het veranderende klimaat en ontwikkelingen uit de Zeeuwse samenleving. We stellen een strategie op hoe wij doelen van natuur, landbouw, recreatie, wonen en werken kunnen combineren met het inrichten van een toekomstig gericht watersysteem.

Doelstelling

Deltawateren
We werken aan een ecologisch gezonde, veilige en economisch aantrekkelijke delta. Dit doen we door samen met onze partners in te zetten op:

- Het realiseren van een gezond ecologisch systeem.
- Het verder versterken van de (water)veiligheid en klimaatbestendigheid.
- De zorg voor voldoende zoet water.
- Het stimuleren van de economische vitaliteit.

Acties

Bijdrage leveren aan uitvoeren voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta
In het uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta staat uitgeschreven hoe het Gebiedsoverleg de komende jaren wil helpen in om 2050 de eerste delta ter wereld te zijn die klaar is voor klimaatverandering. Zo kunnen mensen hier ook na 2050 prettig blijven wonen, werken en recreëren.

In 2026 is door het Gebiedsoverleg ZWD de nieuwe Integrale Voorkeursstrategie vastgesteld. In 2027 leveren wij een bijdrage aan de uitvoering van het bijbehorende Uitvoeringsprogramma.

Vervolg Lange Termijn Perspectief Natuur Westerschelde (LTP-N)
Na het afrond van de LTP-N (Lange Termijn Perspectief Natuur) in 2024 is de VNSC gestart met de herijking van de Lange Termijn Visie (LTV2030) voor het beleid en beheer van het Schelde Estuarium. Zo kunnen Vlaanderen en Nederland tussen de periode 2030 tot 2060 opnieuw grensoverschrijdende keuzes maken om het Schelde-estuarium ruimtelijk te blijven gebruiken.
Het gaat hierbij om beleid en beheer voor de drie gedeelde kernpijlers: veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. De herijking wordt geleid door het Nederlandse ministerie van I&W en het Vlaamse Departement Mobiliteit en Openbare Werken via het 'projectteam LTV Schelde-estuarium'. Hierin zitten de partners van de VNSC, waaronder ook de Provincie Zeeland. Stakeholderparticipatie in het proces van de herijking vindt plaats via de Schelderaad. In het najaar van 2025 is de probleemanalyse in de Schelderaad besproken. In 2027 en 2028 wordt verder gewerkt aan de herijking van de LTV door de probleemanalyse te vertalen naar mogelijke keuzes en concrete inrichtingsprincipes. De laatste stap in het proces is het opstellen van een uitvoeringsagenda.

Uitvoering Programmatische aanpak Grote Wateren: Grevelingen en Oosterschelde
Voor de Programmatische Aanpak Grote Wateren, werkt het Rijk samen met de regio. Doel is het verbeteren van de waterkwaliteit en ecologische toestand van de grote wateren. In 2027 werken wij aan de volgende onderwerpen:

Uitvoering zandsuppletie Galgeplaat is zoals gepland 2e helft 2026 gestart en wordt afgerond in 2027.

In 2026 heeft Rijkswaterstaat de planvoorbereiding voor de zandsuppletie Kom Oosterschelde opgepakt. In 2027 wordt deze verkenning verder vormgegeven.

Het project Getij Grevelingen wacht op landelijke besluitvorming. Wanneer de planuitwerkingsfase in 2027 door het rijk wordt opgepakt zullen we daar een actieve bijdrage aan leveren zoals vastgelegd in de bestuursovereenkomst Getij Grevelingen 2019.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
080101 Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	**1.103**
080103 Energietransitie	**6.691**
080107 Deltawateren	**68**
089999 Ambtelijke inzet	**3.364**
Totaal Lasten	**11.225**
Baten	
080101 Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	**8**
080103 Energietransitie	**1.138**
080107 Deltawateren	**220**
Totaal Baten	**1.366**
Totaal begrote baten en lasten	**-9.860**
Onttrekkingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	**-1.466**
Toevoegingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	**31**
Totaal begrote reserves	**1.435**
Totaal begroot	**-8.424**

9-1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inleiding

In dit deel van de begroting verantwoorden we de provinciale baten die niet rechtstreeks aan één van de programma's uit het programmaplan zijn te koppelen. Dit zijn inkomsten waar de provincie zelf over kan beslissen. Provincie Zeeland heeft de vrijheid om deze middelen voor elke gewenste provinciale doelstelling in te zetten.

In het overzicht staan:

- Lokale inkomsten, zoals de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, die vrij besteed kunnen worden.
- De uitkering van het provinciefonds.
- Ontvangen dividend.
- Het saldo van de financieringsfunctie.
- Overige algemene dekkingsmiddelen (stelposten).

We beoordelen de risico's met ons risicomanagementsysteem en bepalen daarmee hoeveel reserves we nodig hebben.

Speerpunten

Na een lang en intensief traject is er door provincies, IPO en fondsbeheerders gewerkt aan de actualisatie van het verdeelmodel. Net voor het zomerreces 2026 hebben de 12 provincies overeenstemming bereikt over een nieuw verdeelmodel. De uitkomsten van dit nieuwe model zullen in de septembercirculaire provinciefonds 2026 door de fondsbeheerder worden gepresenteerd.

Kengetallen

- € 50,0 miljoen motorrijtuigenbelasting
- € 193,4 miljoen provinciefonds
- € 16,3 miljoen dividend Westerscheldetunnel
- € 5,7 miljoen saldo financieringsfunctie (inclusief rentebaten ZEH)

Beleidskader

- BBV, art. 8 lid 1b en lid 5
- Financiële verordening

Doelstelling

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het tarief voor provinciale opcenten in de begroting 2027 bedraagt 84,4 opcenten en wijzigt daarmee niet ten opzichte van 2026.

Doelstelling

Provinciefonds

Het herstel van de weeffout voor de verrekening van de OEM (overige eigen middelen) korting moet via een aanpassing van het verdeelmodel van de algemene uitkering provinciefonds. In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK), in samenwerking met het IPO, is dit verdeelmodel geactualiseerd. Sinds 2022 is gewerkt aan deze actualisatie, wat in juni 2026 tot bestuurlijke overeenstemming heeft geleid. De fondsbeheerder onderschrijft het overeengekomen model. Het nieuwe model zal ingaan met ingang van 1 januari 2027. De uitkomsten voor de financiële effecten van de algemene uitkering voor het jaar 2027 zullen duidelijk worden bij de septembercirculaire

provinciefonds 2026. Voor Zeeland wordt rekening gehouden met een positief effect, aangezien bij de tussenstap van 2026 nog niet het volledige bedrag in de provinciale meerjarenbegroting is ingerekend.

Doelstelling

Dividend

Als vergoeding voor rente en risico wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. Voor 2027 worden dividendbaten verwacht van ZEH, GBE Aqua, de Westerscheldetunnel (WST) en Stedin. Voor het ZEH dividend hebben Provinciale Staten een afwegingskader vastgesteld. Dit dividend wordt niet op voorhand ingerekend in de begroting. De dividendbaten van de WST worden structureel toegevoegd aan de bestemmingsreserve WST en Sluiskiltunnel, waardoor wijzigingen van dividend geen invloed hebben op de budgettaire ruimte van de provincie. Het dividend van GBE Aqua en Stedin wordt toegevoegd aan de budgettaire ruimte.

Doelstelling

Saldo van de financieringsfunctie

Dit betreft het saldo van de werkelijk ontvangen en betaalde rente. De omvang neemt toe als gevolg van dividenduitkeringen van ZEH maar we zien dat de rentebaten op de reguliere overtollige middelen afnemen. De middelen worden onder andere gestald bij de schatkist, gemeenten en waterschappen. Over het saldo ontvangen we rente. We verwachten over 2027 € 5,7 miljoen rentebaten. Zie voor verdere uitleg de paragraaf Financiering.

Doelstelling

Overige algemene dekkingsmiddelen

Hierin zijn opgenomen de budgettaire ruimte en de geraamde afwikkelverschillen voorgaande dienstjaren.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
900102 Provinciefonds	**3.729**
900104 Saldo van de financieringsfunctie	**550**
900105 Budgettaire ruimte	**-11**
900106 Onvoorzien inclusief stelposten	**-500**
909999 Ambtelijke inzet	**550**
Totaal Lasten	**4.318**
Baten	
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting	**50.000**
900102 Provinciefonds	**198.928**
900103 Dividend	**19.314**
900104 Saldo van de financieringsfunctie	**4.620**
Totaal Baten	**272.862**
Totaal begrote baten en lasten	**268.544**
Onttrekkingen	
989098 Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen	**-12.831**
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	**-12.399**
Totaal Onttrekkingen	**-25.230**
Toevoegingen	
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	**39.307**
Totaal begrote reserves	**-14.077**
Totaal begroot	**254.468**

9-2 Kosten van overhead

Inleiding

In deze paragraaf van de begroting staan de provinciale lasten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de programma's zijn te koppelen. Dit geeft meer inzicht in de totale kosten van overhead.

Beleidskader

- BBV, artikel 8 lid 1c en 1e
- Notitie overhead – commissie BBV, 2023
- Wet op de vennootschapsbelasting

Uitgangspunten

Definitie overhead (Notitie overhead, commissie BBV 2023)

Het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen.

Uitgangspunten (Notitie overhead, commissie BBV 2023)

Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden.
Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren daarom tot de overhead. Wanneer we deze ondersteunende taken uitbesteden, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.
Taken van hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren tot de overhead. Uitzondering zijn leidinggevenden wiens takenpakket nadrukkelijk een focus heeft op inhoud. De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.

Vennootschapsbelasting

Er moet inzicht gegeven worden in het verwachte bedrag aan te betalen Vennootschapsbelasting (hierna: Vpb) in 2026.

De Provinciale activiteiten zijn beoordeeld. Hieruit is geconcludeerd dat Provincie Zeeland voor al haar activiteiten, evenals in de afgelopen jaren, geen fiscale onderneming drijft, dan wel dat er een vrijstelling kan worden toegepast.

Dit betekent dat er geen activiteiten plaatsvinden die tot een bedrag voor Vpb zullen leiden. Bij eventuele wijzigingen van activiteiten zal worden beoordeeld of zij tot een Vpb belaste activiteit zullen leiden.

Invulling overhead begroting

Hierna is op hoofdlijnen de uitwerking van overhead voor onze provinciale begroting:

Personeel

Rekening houdend met de notitie overhead van de commissie BBV is voor het personeelsbestand beoordeeld of er sprake is van directe taken in het primaire proces. Deze verdeling hanteren wij ook in de jaarrekening. Deze verdeling actualiseren we eenmaal per jaar, bij het opstellen van de begroting, tenzij er tussentijds een zodanig belangrijke ontwikkeling is die het beeld wezenlijk anders zal laten zijn. Dan leggen we een begrotingswijziging voor aan Provinciale Staten.

Huisvesting

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen provinciale organisatie.

Kantoor- en opslagruimten die behoren tot een specifiek uitvoerende taak worden verantwoord op dat taakveld. Denk bijvoorbeeld aan de wegensteunpunten, die onder het programma regionale bereikbaarheid zijn opgenomen.

ICT-middelen

Kosten voor hardware en software rekenen we tot overhead. De reden hiervoor is dat we als provincie nauwelijks specifieke applicaties hebben voor één specifiek taakveld.

Overige overhead

Hieronder zijn de kosten voor onder meer algemene communicatie, juridische en financiële dienstverlening en overige facilitaire kosten opgenomen.

Bijdragen verbonden partijen

De bijdrage(n) die verbonden partijen, zoals Gemeenschappelijke Regelingen, in rekening brengen, worden verantwoord op het taakveld/de taakvelden waarvoor de verbonden partijen werkzaam zijn. Dat sluit aan bij landelijke voorschriften uit het BBV. Hierin is voorgeschreven dat de beleidsdoelstellingen van verbonden partijen bij de programma’s moeten worden opgenomen waarvoor een verbonden partij actief is.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027
Lasten	
960101 Personeel	**37.128**
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	**3.378**
960103 ICT	**8.494**
960104 Overige overhead	**1.944**
Totaal Lasten	**50.944**
Baten	
960101 Personeel	**24**
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	**33**
960103 ICT	**12**
960104 Overige overhead	**4.583**
Totaal Baten	**4.652**
Totaal begrote baten en lasten	**-46.292**
Onttrekkingen	
989699 Bestemmingsreserves overhead	**-2.292**
Toevoegingen	
989699 Bestemmingsreserves overhead	**542**
Totaal begrote reserves	**1.750**
Totaal begroot	**-44.541**

Paragrafen

Paragraaf Provinciale heffingen

Inleiding

De inwoners en bedrijven van Zeeland betalen heffingen aan de Provincie Zeeland. Met dit geld én het geld uit het provinciefonds betaalt de Provincie gemeenschappelijke voorzieningen. In deze paragraaf bespreken we het beleid achter de verschillende heffingen. Daarnaast geven we inzicht in de berekening van de tarieven van heffingen.

Beleid

We gaan bij heffingen zo veel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Inwoners of bedrijven betalen naar de mate van het profijt dat ze van een bepaalde overheidsvoorziening of dienst hebben. Zeeland kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen. Zeeland kent wel enkele vrijstellingen van legesheffing.

Wijzigingen vergeleken met het beleid van vorig jaar

Vergeleken met 2026 zijn er geen beleidswijzigingen over heffingen.

Lokale lastendruk

Tarief opcenten MRB = 84,4

- Landelijk gemiddelde tarief MRB = 91,3
- Maximale tarief opcenten MRB = 147,7
- Maximaal kostendekkende tarieven voor heffingen en leges.

Geraamde opbrengsten

Bedragen x € 1 miljoen:

- € 50,50 opcenten motorrijtuigenbelasting.
- € 0,18 grondwaterheffing.
- € 1,20 leges

Beleidskader

- Financiële verordening Provincie Zeeland 2025
- Verordening grondwateronttrekkingsheffing Provincie Zeeland 2024
- Verordening op de heffing en de invordering van leges provincie Zeeland 2024

Belastingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting (MRB) geldt voor het bezit van een auto en niet over het gebruik. Boven op de MRB betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen zelf hun opcenten tarief vast, tot een wettelijk bepaald maximum. De Belastingdienst int de belasting tezamen met de opcenten en draagt de opcenten aan de provincie af.

Het Zeeuwse tarief voor 2027 bedraagt 84,4 opcenten. Het landelijk gemiddelde tarief voor 2027 is 91,3. In 2027 mag maximaal 147,7 opcenten geheven worden. Zeeland heft in 2027 7,6% minder dan het landelijk gemiddelde.

Heffingen

Algemene uitgangspunten

Het uitgangspunt is dat de opbrengsten van heffingen en leges niet hoger mogen zijn dan de lasten van de activiteiten. Dit zijn alle materiële kosten en de salarissen. Iedere 4 jaar wordt het tarief verhoogd voor inflatie. Als blijkt dat het tarief ver beneden of boven de kostprijs ligt, wordt er een grotere stijging of daling doorgevoerd.

Grondwateronttrekkingsheffing

Onder de naam 'grondwateronttrekkingsheffing' wordt een provinciale heffing geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengsten van deze heffing zijn om de kosten die we hiervoor maken te dekken. Het gaat om specifieke kosten van het voorkomen en tegengaan van de nadelige gevolgen van onttrekkingen en infiltraties én van onderzoeken in relatie tot het grondwaterbeleid. De provincie heft de provinciale grondwateronttrekkingsheffing op grond van de Waterwet en de provinciale verordening grondwateronttrekkingsheffing. De verordening grondwateronttrekkingsheffing Provincie Zeeland is van 2024.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten

In de meerjarenraming staat een structurele inkomst van € 184.000 geraamd. De opbrengst bestaat voor een groot deel uit inkomsten van permanente onttrekkingen. Daarnaast is er jaarlijks opbrengst van de grondwaterheffing van incidentele onttrekkingen. De materiële kosten van de grondwaterheffing zijn geraamd op € 160.000 per jaar.

Naast deze materiele kosten zijn er personeelslasten en overheadkosten gemaakt die samenhangen met deze activiteit. Hiervoor is respectievelijk € 107.500 en € 53.750 in de begroting aan lasten geraamd. Een overzicht van de mate van kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 1 in deze paragraaf.

Leges

Provincie Zeeland legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan inwoners en bedrijven. In de legesverordening Zeeland 2024 zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We vernieuwen de legesverordening en tarieventabel minimaal elke vier jaar. Wanneer hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de legesverordening plaats.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten

De opbrengsten van leges voor 2027 zijn geschat op € 1.201.000 per jaar. De verdeling van de opbrengsten is als volgt: Milieu € 500.000, € 450.000 BRIKS taken (Bouwen, Reclame, Inrit, Kappen en Slopen), Natuur € 186.000 en Verkeer en Vervoer € 50.000 en ontgrondingen € 15.000.
Naast de materiële kosten van de leges, worden voornamelijk personeelskosten en overheadkosten gemaakt die ook samenhangen met deze leges. De loonkosten zijn geraamd op € 411.000 en de overheadkosten op € 193.000. De kosten aan de RUD en DCMR voor Milieuleges, BRIKS taken en ontgrondingen bedragen € 965.000. Een overzicht van de mate van kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 1.

Bijlage 1 Berekening kostendekkendheid

Bijlage 1: Berekening kostendekkendheid Leges en Grondwaterheffing									
	grondwaterheffing		leges verkeer en vervoer	leges ontgrondings vergunning	leges omgevingsverg unning (WABO BRIKS)	leges milieuvergun ningen	leges Natuur	totaal leges	
Kosten taakveld	267.500		92.000	15.000	450.000	500.000	304.000	1.361.000	
Inkomsten taakveld	0		0	0	0	0		0	
Netto kosten taakveld	267.500		92.000	15.000	450.000	500.000	304.000	1.361.000	
Toe te rekenen kosten:									
Overhead	53.750		41.000	0	0	0	152.000	193.000	
Totale kosten	321.250	100%	133.000	15.000	450.000	500.000	456.000	1.554.000	100%
Opbrengst heffingen	184.000	57%	50.000	15.000	450.000	500.000	186.000	1.201.000	77%

Paragraaf Duurzaamheid

Inleiding

Dit jaar is er net als vorige 2 jaren een paragraaf over duurzaamheid opgenomen in de begroting 2027 van Provincie Zeeland. In deze paragraaf staan de ambities om in 2027 bij te dragen aan onze duurzaamheidsdoelen. We richten ons specifiek op de projecten en uitvoeringstaken van onze organisatie waar we directe invloed op hebben.

Waarom een paragraaf over duurzaamheid?
Met het realiseren van uitvoeringstaken willen we positieve impact maken op klimaat, milieu en/of maatschappij. We vinden het een logische stap om hierover verantwoording af te leggen. De ambities om bij te dragen aan de duurzaamheidsbeleidsdoelen zijn concreet gemaakt voor deze begroting. Op basis van de verwachte (inkoop)projecten en uitvoeringstaken zijn ambities geformuleerd. Hierbij zijn de ervaringscijfers van de monitoring in het jaarverslag 2025 voor maatschappelijk verantwoord inkopen en aanbesteden (MVOI) gebruikt. Provincie Zeeland vervult voor maatschappelijk verantwoord inkopen nog steeds een koploperspositie. Vanuit deze rol stimuleren wij transparantie en verantwoording in de gehele productieketen.

Beleidskaders

In onderstaande tabel staan de kaders aan welke de Provincie zich heeft gebonden om invulling te geven aan de duurzaam beleidsdoelen van de Provincie . In de tabel is ook aangegeven op welke wijze de impact wordt gemeten.

Beleidskader	Wijze van meten
Klimaat mitigatie (SDG 13)	
Klimaatakkoord van Parijs, Regionale Energiestrategie (RES 2.0) RES 2.0 - RES Zeeland, CO2 prestatieladder niveau 3	Hoeveelheid kilogram vermeden CO2
Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (2021 – 2026), Stresstesten	Klimaatrisico's voor Zeeland in beeld brengen
Een klimaat robuuste en waterbestendige infrastructuur in 2050 (Klimaatadaptatiestrategie Zeeland 2021-2026)	Totaal percentage areaal dat klimaat robuust is ingericht
Ongelijkheid verminderen (SDG 10)	
Besluit Gedeputeerde Staten van Zeeland 1 oktober 2015: 'Invulling afspraken participatiewet en social return'	Social return: percentage uitgave loonsom in opdrachten besteed aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
Besluit Gedeputeerde Staten van Zeeland 17 december 2020: 'Charter diversiteit' en actieprogramma Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie.	Aantal stages Provincie Zeeland Aantal personen met een afstand tot de arbeidsmarkt of arbeidsbeperking werkzaam bij de Provincie Zeeland
Directiebesluit Genderplan 2025-2027	Balans in het aantal man-vrouw op hogere salarisschalen (vanaf schaal 11). Aantrekken en behouden van divers talent.
Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)	
Schone Lucht Akkoord 2020 Convenant Schoon en Emissie loos Bouwen (d.d. 2023)	Aantal vermeden kilogram NOx
Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)	

Grondstoffen akkoord 2017 Economisch uitvoeringsprogramma 2024- 2028	Aantal kilogram vermeden primaire grondstoffen
Manifest Duurzaam GWW 2030 (d.d. 2022)	Toepassen Milieukosten Indicator bij inkopen en aanbestedingen voor Grond-Weg-, en Waterbouw
Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)	
Regionale Energie Strategie (RES 2.0) RES 2.0 - RES Zeeland	Megawatt opgesteld vermogen hernieuwbare energie Provincie Zeeland
Leven op het land (SDG 15)	
Natuurbeheerplan 2024	Aantal vierkante meter inheems groen
Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)	
Voortvloeiend uit interbestuurlijk programma Omgevingswet: weren van Zeer Zorgwekkende Stoffen (Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)) Green Deal duurzame catering	Aantal kilogram vermeden stoffen die Carcinogeen (kankerverwekkend) en/of Mutageen (veranderingen in erfelijke eigenschappen inducerend) en/of Reproductie toxisch (schadelijk voor de voortplanting of het nageslacht) zijn (CRM- stoffen)

Inkoop

Voor 2027 hebben wij de volgende effecten begroot. In de tabellen hieronder wordt weer gegeven met welke uitvoeringstaken en projecten wij verwachten in 2027 een (positieve) duurzaamheidsimpact willen maken.

Samen met de markt gaan we, de uitdaging aan om de percentages voor de te behalen effecten, te verhogen. Waar referenties uit voorgaande jaren bekend zijn, worden de percentages in onderstaande tabel weergegeven. De witte vlakken geven aan dat er wel mogelijkheden om effecten te behalen maar er zijn nog geen cijfers beschikbaar. De realisatie van de ambities worden gemeten en gemonitord gedurende het gehele jaar. Voor de monitoring wordt gebruik gemaakt van de online rekenbladen die voor iedereen toegankelijk zijn via https://mvidatabase.nl/. In de handleiding MVOI effectmeting zijn de definities en berekeningsmethodes uitgelegd per doel. Voor vermeden kg CO2 wordt emissie equivalenten van de Nederlandse emissiefactoren gebruikt. We rekenen met CO2-equivalenten; dus ook andere broeikasgassen met ‘Global Warming Potential’ worden waar mogelijk meegenomen. Emissiefactoren worden uit gedrukt in cijfers die de Nederlandse praktijksituatie zo goed mogelijk benaderen. Er worden Internationale/Europese cijfers gebruikt, tenzij de Nederlandse situatie afwijkend is (GHG-effect protocol). Er wordt uitgegaan dat koolstof die vrijkomt in de kort cyclische keten geen versterkend effect heeft op het broeikaseffect. De grijze vlakken geven aan dat we op dit moment geen mogelijkheden zien om voor deze ambities effecten te behalen. De percentages in de tabel zijn een realistische inschatting op basis van ervaring uit de voorgaande jaren.

Grote projecten

Er zijn in 2027 geen grootschalige projecten in uitvoering. Eventuele toekomstige projecten zullen worden beoordeeld op hun bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen.

Vanwege de Westerschelde tunnel afsluiting zal Provincie Zeeland extra bussen in zetten. Dit is vanaf januari 2027 voor een periode van 4 maanden.

Mobiliteit

Mobiliteit							
	Kilogram vermeden CO2	Kilogram vermeden NOx	Kilogram vermeden primaire materialen	MegaWatt additionele geïnstalleerde hernieuwbare energie	Vierkante meter landschaps-elementen	Kilogram vervangen CRM-stoffen	Aantal werkervarings-plaatsen en stages
Busconcessie	78%	78%					
Wagenpark – weginspectie	45%	5%					
48%Wagenpark - personen	100%	100%					

Busconcessie

Vanaf 13 december 2026 gaat de nieuwe busconcessie (2027-2039, uitgevoerd door EBS) in. In deze nieuwe concessie zullen 90% van de ritten elektrisch uitgevoerd worden. Hiermee wordt een 78% reductie van CO2- en NOx-uitstoot verwacht door het vervangen van fossiele brandstoffen door elektrische aandrijving.

Wagenpark

Ons wagenpark is elektrisch, met uitzondering van de weginspectievoertuigen.

In 2027 blijven we werken aan de verdere verduurzaming van het wagenpark. Daarbij wordt rekening gehouden met de uitvoerbaarheid, de inzetbaarheid van de voertuigen en de ontwikkelingen binnen de markt. Deze aanpak sluit aan bij de ambities van het Interprovinciaal Overleg (IPO) om de mobiliteit verder te verduurzamen en de CO2-uitstoot te beperken.

Uit de verkenning naar de elektrificatie van de weginspectievoertuigen is gebleken dat de huidige generatie elektrische pick-ups nog onvoldoende aansluit op de operationele eisen van de weginspectie. De actieradius, in combinatie met de benodigde uitrusting en het gebruik van de voertuigen, maakt volledige elektrificatie op dit moment nog niet passend. Daarom blijven wij de ontwikkelingen op het gebied van emissievrije aandrijftechnieken volgen en beoordelen wij periodiek welke toepassingen binnen de organisatie mogelijk zijn.

Het huidige wagenpark bestaat uit 27 pick-ups, waarvan momenteel 7 voertuigen gebruikmaken van HVO100-brandstof. In het komende jaar worden naar verwachting nog 6 voertuigen vervangen door HVO100-geschikte alternatieven. Hierdoor zal in 2027 naar verwachting 13 van de 27 pick-ups op HVO100 rijden, waarmee circa 48% van het totale aantal pick-ups gebruikmaakt van deze duurzame brandstof.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen								
	Kilogram vermeden CO2	Kilogram vermeden NOx	Kilogram vermeden primaire materialen	MegaWatt additionele geïnstalleerde hernieuwbare energie	Vierkante meter landschaps-elementen	Kilogram vervangen CRM- stoffen	Aantal werkervarings-plaatsen en stages	Vierkante meter Klimaatbestendig
Grond, Weg en Waterbouw - Onderhoud	65%	15%	50%				2%	
Grond, Weg en Waterbouw - Projecten	65%	20%	75%				2%	ja
Onderhoud gebouwen	4%		100%				2%	

Grond, weg en waterbouw

Voor 2027 heeft de afdeling Infrastructuur zes onderhoudscontracten en zes vervangings- en renovatieprojecten gepland.

Binnen de onderhoudscontracten die planmatig zijn uitgevoerd, heeft het maaibestek de hoogste ambitie, met een sterke focus op duurzaam bouwmaterieel en duurzame brandstoffen. Dit draagt ook bij aan de biodiversiteit door de toepassing van ecologisch maaibeheer, zoals sinusmaaien en biodiversiteitseilanden. Ook de raamovereenkomsten voor planmatig onderhoud van asfaltverhardingen (ROK) en de renovatie van fietspaden zetten in op emissiereductie en het gebruik van circulaire materialen, zoals hergebruikt asfalt.

Van de vervangings- en renovatieprojecten levert de N656 Randweg Oud-Vossemeer naar verwachting de grootste bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Dit project richt zich op de inzet van emissieloos materieel, elektrisch laden, het gebruik van duurzame materialen en de aanleg van landschapselementen en een faunapassage.. Ook Arnestein II – Vervanging Kade kent een hoge ambitie door de toepassing van duurzaam bouwmaterieel en duurzaam geproduceerd staal. We kunnen ook het project N659 Vervangen duikers uitlichten. Binnen dit project onderzoeken we de mogelijkheid om een pilot uit te voeren waarbij een modulaire duiker wordt toegepast.

Voor de overige projecten zijn de duurzaamheidsambities beperkter. Deze projecten zijn voornamelijk arbeidsintensief, waardoor de mogelijkheden voor emissiereductie en materiaalbesparing kleiner zijn. Waar mogelijk worden ook hier duurzame uitvoeringsmethoden toegepast.

Onderstaand is de ambitie per gepland project weergegeven.

Grond, weg en waterbouw	Type								
		Kilogram verm	Kilogram verm	Kilogram vermeden prim	Mega Watt additionele geïnst	Vierkante meter landschaps	Kilogram verva	Aantal werkervarings-plaatse	Vierkante meter Klimaatbestendig

		eden CO2	eden NOx	aire materiale n	alleerde hernieuwbare energie	- elementen	ngen CRM-stoffen	n en stages	
Maaibestek	Onderhoud	90%	10%					2%	
Raamovereenkomst planmatig onderhoud asfaltverharding ROK	Onderhoud	60%	20%	70%				2%	
N656 Aanleg Randweg Oud-Vosseemeer	Project	70%	50%	60%	ja	ja		2%	ja
Basculebrug Zeelandbrug	Project	50%	10%	15%				2%	
Middelburg Arnestein II Vervanging Kade	Project	70%	20%	55%				2%	ja
PLC installatie	Project	25%						2%	
N254 Groot onderhoud Nieuwdorp viaduct en Kats	Project	25%						2%	
A256 Vervangen voegovergangen Spoorviaduct Oost Goes	Project	25%						2%	

Raamovereenkomst Klein onderhoud Droge Kunstwerken	**Onderhoud**	**25%**						**2%**	
Raamovereenkomst Mechanisch onderhoud	**Onderhoud**	**25%**						**2%**	
Raamovereenkomst renovatie fietspaden	**Project**	**60%**	**20%**	**60%**				**2%**	**ja**
N289 & N659 Vervangen duikers	**Project**	**50%**		**35%**				**2%**	
Conserveringswerken Zeelandbrug	**Onderhoud**	**25%**						**2%**	

Onderhoud gebouwen

In het Integraal Provinciaal Overleg (IPO) hebben de provincies afgesproken dat het vastgoed van alle provincies in 2028 energie-neutraal moet zijn, met uitzondering van monumentale panden. Voor deze monumenten geldt de landelijke afspraak om, ten opzichte van 1990, de CO2-uitstoot in 2030 met 40% te verminderen en in 2040 met 50%. Als strategie voor het behalen van de energie-neutrale doelstelling wordt uitgegaan van de Trias Energetica. Dit houdt in dat gebouwen eerst zo veel mogelijk worden verduurzaamd, bijvoorbeeld door middel van isolatie, zodat er zo min mogelijk energie nodig is. De energie die wel verbruikt wordt, moet zoveel mogelijk duurzaam worden opgewekt. Fossiele brandstoffen worden zo efficiënt mogelijk ingezet, met compensatie via Garanties van Oorsprong (GVO's).

De gebouwen C&K worden in 2027 gerenoveerd. De ambitie is om de panden zoveel mogelijk te verduurzamen zodat het een leidraad/ voorbeeld wordt voor de overige gebouwen van het Abdijcomplex. Voor de verduurzaming is een advies opgesteld door Rothuizen Erfgoed. Dit advies wordt op dit moment verwerkt in het bestek en tekeningen. De uitvoering van de werkzaamheden wordt in Q3-4 van 2026 aanbesteed.

Uit het verduurzamingsadvies blijkt dat bij implementatie van alle voorgestelde maatregelen een energiebesparing van circa 80% mogelijk is. Gebouw C en K maken naar schatting circa 5% uit van het totale Abdijcomplex. Voor deze gebouwen is de ambitie geformuleerd om circa 4% van het totale complex te verduurzamen. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op de toepassing van biobased materialen.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering	Kilogram vermeden CO2	Kilogram vermeden NOx	Kilogram vermeden primaire materialen	MegaWatt additionele geïnstalleerde hernieuwbare energie	Vierkante meter landschaps-elementen	Kilogram vervangen CRM- stoffen	Aantal werkervarings-plaatsen en stages
Personeel en Organisatie	15%						27,1%.
ICT: Printers	50%		90%				
Energie - elektra	100%	100%					
Energie - Gas	86%						

Personeel en Organisatie

Provincie Zeeland blijft zich inzetten voor een duurzaam mobiliteitsbeleid en stimuleert het gebruik van duurzame vervoersmiddelen, zoals de fiets, het openbaar vervoer en emissievrije voertuigen. De Regeling Duurzaam Reizen is in 2025 herzien en blijft gericht op het ondersteunen en stimuleren van duurzame mobiliteitskeuzes door medewerkers. Hierbij wordt ingezet op hogere vergoedingen voor emissievrij vervoer en een volledige vergoeding van openbaar vervoer voor woon-werkverkeer. De voortgang en effecten van het beleid worden gemonitord via de verplichte rapportage Werkgebonden Personenmobiliteit (WPM), zodat de ontwikkelingen kunnen worden gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Inclusieve werkgelegenheid is een belangrijk uitgangspunt binnen het personeelsbeleid van Provincie Zeeland. Daarom wordt ingezet op het behouden en, waar mogelijk, vergroten van het aandeel medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt of een arbeidsbeperking. Het huidige quotumpercentage bedraagt 26,8%, met een doelstelling van 27,1% voor 2027. Voor de toepassing van de Participatiewet wordt uitgegaan van een omvang van 1 fte gelijk aan 25,5 uur. Daarnaast investeert Provincie Zeeland in de ontwikkeling van toekomstig talent door studenten de mogelijkheid te bieden praktijkervaring op te doen binnen de organisatie. Jaarlijks worden minimaal 20 stageplaatsen beschikbaar gesteld aan mbo-, hbo- en wo-studenten. Hiermee draagt de provincie bij aan de ontwikkeling van jong talent en aan een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Printers

In 2027 vervangt Provincie Zeeland 12 economisch afgeschreven printers door duurzame, refurbished modellen. Met deze vervanging wordt invulling gegeven aan de provinciale ambitie om circulair in te kopen en de milieu-impact van de bedrijfsvoering te verminderen. De refurbished printers bestaan voor circa 90% uit hergebruikte grondstoffen, waardoor het gebruik van primaire materialen aanzienlijk wordt beperkt en de hoeveelheid afval afneemt. Daarnaast wordt de CO2-uitstoot tijdens de gebruiksfase naar verwachting met circa 50% gereduceerd door de toepassing van energiezuinige apparatuur. Hiermee levert de vervanging een bijdrage aan zowel de circulaire economie als de klimaatdoelstellingen van de provincie. Om het duurzaamheidsbewustzijn binnen de organisatie verder te vergroten, worden de printers voorzien van een opvallende opdruk die zichtbaar maakt dat het om refurbished apparatuur gaat. Hiermee wordt niet alleen de duurzame keuze uitgedragen, maar worden medewerkers ook gestimuleerd om bewuster om te gaan met het gebruik van materialen en bedrijfsmiddelen.

Energie

In 2026 is een nieuw contract afgesloten. waarbij 100% groen gas en elektra wordt ingekocht inclusief de certificaten van oorsprong (GVO’s). Hiermee wordt de ambitie van 100% hernieuwbare energie gehandhaafd. Omdat groen gas ondanks dat het hernieuwbaar is een CO2 emissie heeft (die per jaar verschilt) gebruiken we de emissiewaarde van 2026 voor de reductie %.

CO2 Prestatieladder

Vanaf 2026 is de Provincie Zeeland overgestapt naar het nieuwe handboek 4.0. Dit handboek is de nieuwe manier van werken met de CO2 Prestatieladder. Hierbij werken we aan verschillende invalshoeken, namelijk: inzicht, reductie, communicatie en samenwerking. In Handboek 4.0 wordt een nieuw beginjaar vastgesteld, in ons geval 2025, en vanaf daar worden nieuwe doelen gesteld naar het klimaatdoel van 2050.

Voor 2027 blijft dezelfde ambitie gelden als in 2026, namelijk een absolute CO2-uitstoot die 30% lager ligt dan in 2021.

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding en uitgangspunten

In deze paragraaf worden de risico’s in beeld gebracht en gerelateerd aan de beschikbare risicobuffer. Risicomanagement is een belangrijk middel om onze doelen te bereiken. Hierbij worden risico’s goed in kaart gebracht, beheersmaatregelen genomen en bij de uitvoering vinger aan de pols gehouden. Beheersmaatregelen zijn onder andere aanpassen van werkprocessen, wegnemen van de oorzaak, treffen van een voorziening of het afsluiten van een verzekering.

De bestuurlijke kaders voor risicomanagement zijn de risicobereidheid, de onderdelen van de risicobuffer, de gewenste omvang van de risicobuffer en het niveau van verantwoording.

De risico's zijn geïnventariseerd op projecten en op afdelingen. De berekende ratio (verhouding) weerstandsvermogen is gebaseerd op de manier zoals opgenomen in het Risicomanagementbeleid Provincie Zeeland.

Kernpunten

- Ratio weerstandsvermogen is berekend op 2,4 en gewaardeerd als uitstekend
- Benodigde risicobuffer is € 10,7 miljoen
- Beschikbare risicobuffer is € 23,8 miljoen

Beleidskader

- Risicomanagementbeleid Provincie Zeeland.
- Ratio weerstandsvermogen is minstens 1,2. Dit betreft de verhouding tussen de beschikbare en benodigde risicobuffer.
- Zekerheidspercentage is 90%. Door het gebruik van de risicosimulatie berekenen we welk bedrag nodig is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage. Hoe hoger het zekerheidspercentage hoe hoger de berekende risicobuffer zal zijn. Het te hanteren zekerheidspercentage geeft zo de mate van risicobereidheid aan. De Provincie hanteert een zekerheidspercentage van 90%.
- Risicobuffer is de algemene reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves en de vrije ruimte meerjarenraming.
- Risico's van € 200.000 of meer. Om grote risico's van kleine te onderscheiden wordt gewerkt met een grensbedrag. Er wordt verantwoording afgelegd over risico's met een maximaal financieel effect (worst case) van € 200.000 of groter.

Wijzigingen beleid ten opzichte van 2026
Er zijn geen wijzigingen in het risicomanagementbeleid ten opzichte van 2026.

Risico's

In het risicoprofiel van Zeeland zijn alle risico's waaraan onze Provincie wordt blootgesteld opgenomen. Enkele van deze risico's heeft ook een relatie met (voormalige) grote projecten. Het gaat om risico's over onderstaande onderwerpen.

Positie	Risico omschrijving	Kansklasse	kansinschatting dat risico zich voordoet	Maximale impact x € 1,0 miljoen
1	Project Zanddijk	3	31% - 50%	8,9
2	Nadeelcompensatie verkeersbesluit WST	3	31% - 50%	10,0
3	Nadeelcompensatie Traverse Kapellebrug	3	31% - 50%	1,5
4	Controle POP-3 en overige Europese projecten	2	10% - 30%	1,6
5	Garantstelling Hulst i.v.m. Perkpolder	2	10% - 30%	3,3
6	Tekort in Faunafonds	3	31% - 50%	1,0
7	Westerschelde Ferry	1	< 10%	4,7
8	Cybercrime	2	10% - 30%	2,0
9	Busconcessie PZ-EBS	1	< 10%	8,0
10	Garantstelling ZB	1	< 10%	0,8
11	Wijziging licentiestructuur	2	10% - 30%	0,2

De maximale impact betekent de inschatting van de maximale financiële gevolgen van het risico door de inhoudelijk deskundige. De risico's met betrekking tot project Zanddijk en Nadeelcompensatie verkeersbesluit WST bepalen het grootste deel (72,8%) van het risicoprofiel van de provincie.

Ten opzichte van de tweede voortgangsrapportage 2026 zijn er geen wijzigingen.

Project Zanddijk

Op 16 december 2022 hebben Provinciale Staten een krediet voor project Zanddijk verstrekt van € 68 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op de kostennotitie van RHDHV van 28 oktober 2022 en de aanpassingen hierop, zoals opgenomen in het statenvoorstel kredietaanvraag en definitief ontwerp.

In het projectkrediet is op basis van een risicodossier een risicoreserve opgenomen. De raming waarop het krediet is bepaald, heeft een bandbreedte van 15%. Deze bandbreedte hangt samen met de detaillering van berekeningen, zoals de hoeveelheid aan materiaal dat nodig is om de bouw te realiseren. Het kan voorkomen dat de werkelijk benodigde hoeveelheden en prijzen hoger zijn dan hetgeen is opgenomen in de raming voor het projectkrediet. Er is daardoor een risico op het ontoereikend zijn van het projectkrediet. Daarnaast is er bij een infrastructuurproject, naast het optreden van risico's die leiden tot budgetoverschrijding ook het risico op een langere doorlooptijd van de planning aanwezig. Beide risico's zijn opgenomen in het risicoprofiel van de Provincie

Beheersmaatregelen:
Door de verdere uitwerking en aanbesteding van het project wordt de bandbreedte op de raming kleiner en zal het risico afnemen.

Nadeelcompensatie verkeersbesluit WST

Tijdens de reparatie van de Oostbuis van de Westerscheldetunnel, die op 11 januari 2027 begint en vier maanden gaat duren, kan er 50 tot 80% minder verkeer door de Westerscheldetunnel. Er wordt een Verkeersbesluit genomen om te garanderen dat er ruimte is voor noodzakelijk verkeer. Door goed te plannen en slim te spreiden ontstaat ruimte voor overige passages. Het openbaar vervoer wordt een betrouwbaar alternatief voor wie geen toegangsbewijs krijgt voor de tunnel. Voor schade groter dan het normale maatschappelijke risico of bedrijfsrisico kan worden gekozen nadeelcompensatie te claimen. Hiervoor geldt de provinciale verordening nadeelcompensatie. Omdat het gedurende de uitwerkingen moeilijk te voorzien is in welke gevallen nadeel boven normaal maatschappelijk risico of bedrijfsrisico uit kan komen, is hiervoor een risico-inschatting gemaakt.

Benodigde risicobuffer

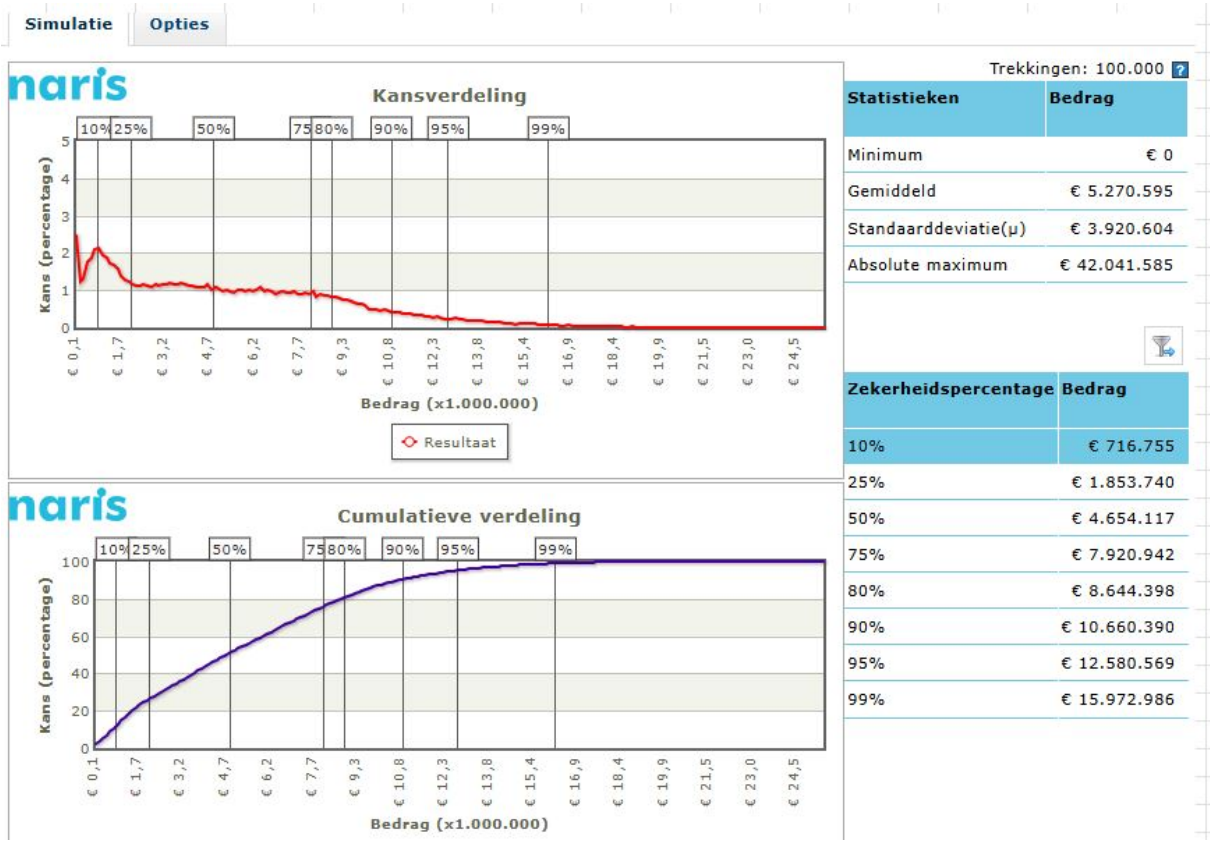

Statistieken	Bedrag
Minimum	€ 0
Gemiddeld	€ 5.270.595
Standaarddeviatie(μ)	€ 3.920.604
Absolute maximum	€ 42.041.585

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 716.755
25%	€ 1.853.740
50%	€ 4.654.117
75%	€ 7.920.942
80%	€ 8.644.398
90%	€ 10.660.390
95%	€ 12.580.569
99%	€ 15.972.986

Op basis van de risicogegevens wordt door middel van een risicosimulatie de benodigde risicobuffer berekend. Dit is de buffer die nodig is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Deze simulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag in de "worst case" ongewenst en onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de berekening van de risicosimulatie gaan we uit van het door Provinciale Staten vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Uit de risicosimulatie volgt dat met 90% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's zijn afgedekt met een bedrag van € 10,7 miljoen.

Beschikbare risicobuffer

De beschikbare risicobuffer bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's in financiële zin af te dekken.

	Bedragen x € 1 miljoen
Algemene reserve	20,0
*Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	0,0
Ruimte meerjarenbegroting	3,8
Totaal	**23,8**

In bovenstaande opstelling is uitgegaan van cijfers inclusief de verwerking van de 10e begrotingswijziging 2026 en is nog geen rekening gehouden met de voorstellen uit de najaarsnota 2026. In de Najaarsnota worden nieuwe ratio's gepresenteerd. Hierbij is rekening gehouden met voorstellen die een verlaging van de ruimte in de meerjarenbegroting tot gevolg heeft.

* De ontvangen middelen ZEH zijn toegevoegd aan de reserve ZEH. Hoewel deze reserve nog geen bestemming hebben, heeft Provinciale Staten een kader vastgesteld waarin is opgenomen dat de middelen in deze reserve (meerjarig) uitgezet worden voor het genereren van rendement. Deze middelen zijn inmiddels ook meerjarig uitgezet bij gemeenten en waterschappen, waardoor deze middelen niet direct inzetbaar zijn voor andere doelen.
Ten opzichte van het oude risicomanagementbeleid maakt de vrije belastingcapaciteit motorrijtuigenbelasting geen onderdeel meer uit van de beschikbare risicobuffer. Hoewel deze ruimte niet meer wordt meegenomen in de beschikbare buffer, kunnen Provinciale Staten deze ruimte wel inzetten, jaarlijks per 1 januari. De opcenten gedurende het jaar aanpassen kan niet. De vrije belastingcapaciteit MRB bedraagt op dit moment € 37,5 miljoen per jaar.

De Algemene reserve is gewoonlijk de primaire risicobuffer, omdat deze direct is in te zetten. Het gaat om incidentele middelen.

De ruimte in de meerjarenbegroting wordt ook wel budgettaire ruimte genoemd. Dit betreft middelen zonder bestemming en maken deel uit van de beschikbare risicobuffer.

Ratio weerstandsvermogen

e ratio weerstandsvermogen toont aan of het weerstandsvermogen van de Provincie toereikend is bij het huidige risicoprofiel. Via het risicomanagementbeleid hebben Provinciale Staten een ondergrens voor het ratio van het weerstandsvermogen vastgesteld van 1,2. Dit valt in de klasse voldoende.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare risicobuffer}}{\text{Benodigde risicobuffer}} = \frac{23{,}8}{10{,}7} = 2{,}2$$

De ratio weerstandsvermogen is berekend op 2,2 en valt daarmee in de klasse uitstekend.

Ontwikkeling risicobuffer en risicoprofiel

De ontwikkeling van de beschikbare risicobuffer en het risicoprofiel ziet er als volgt uit:

Ten opzichte van de 2e voortgangsrapportage 2026 is de beschikbare risicobuffer gelijk. De ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen is in onderstaande grafiek weergegeven:

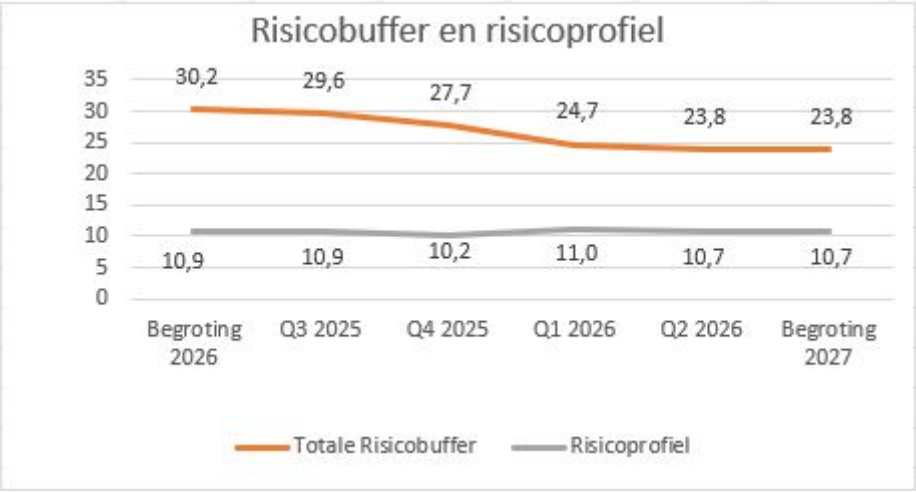

Het risicoprofiel en de ratio weerstandsvermogen is gelijk gebleven ten opzichte van de 2e kwartaalrapportage 2026.

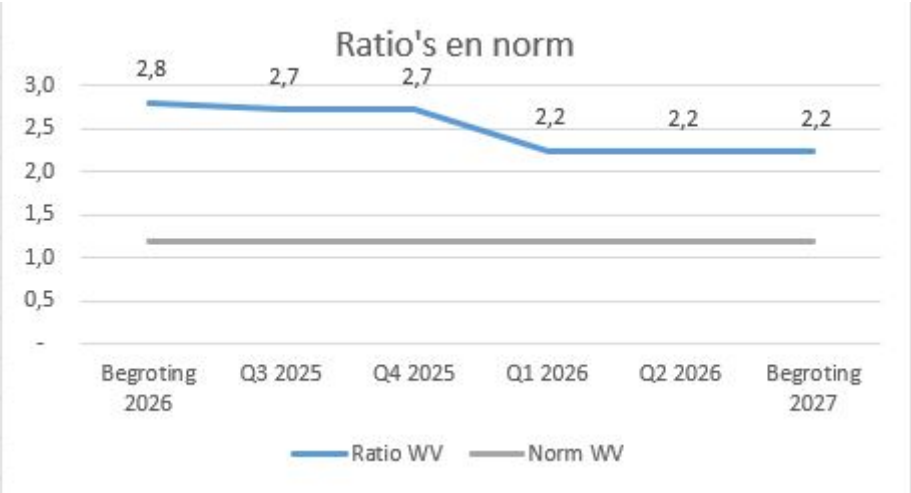

Kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf financiële kengetallen staan. Deze kengetallen geven meer inzicht in de (financiële) ruimte om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ofwel, ze geven inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de Provincie. In hun samenhang zeggen de kengetallen hoe de Provincie er financieel voor staat, zeker als we de ontwikkeling van de kengetallen over enkele jaren bekijken. Daarnaast wordt met de invoering van de kengetallen een verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid van Provincies beoogd.

Voor meer informatie en berekeningswijze van de kengetallen verwijzen we u naar de regeling: https://wetten.overheid.nl/BWBR0036853/2019-04-01.

Formeel zijn er geen harde criteria voor de waarden waaraan de kengetallen moeten voldoen. Als richtlijn op signaalwaarden van de normen volgen we het gemeenschappelijk financieel toetsingskader, zie ook : http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Zeeland/CVDR623323/CVDR623323_1.html. In onderstaand overzicht hebben we met kleur aangegeven of onze kengetallen voldoen aan deze norm waarbij groen betekent minst risicovol, oranje neutraal en rood meest risicovol. Voor de volledigheid is hieronder een overzicht van de normen opgenomen:

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90 %	90-130 %	>130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90 %	90-130	>130 %
Solvabiliteitsratio	>50 %	20-50	<20 %
Grondexploitatie	<20 %	20-35	>35 %
Structurele exploitatieruimte (begroting)[1] [1] Zie ook paragraaf 7.1, Structureel en reëel begrotingsevenwicht.	>0 %	0	<0 %
Belastingcapaciteit	<95 %	95-105	>105 %

Kengetallen	Rekening 2025	Basis Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	-20,8%	31,4%	42,9%	41,5%	26,6%	-1,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-21,0%	31,6%	42,9%	41,5%	26,6%	-1,2%
Solvabiliteitsratio	72,5%	57,7%	53,3%	56,4%	59,2%	66,0%
Structurele exploitatieruimte	38,9%	-4,0%	0,7%	5,3%	8,2%	9,2%
Grondexploitatie	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	99,6%	95,0%	94,0%	NNB	NNB	NNB

Netto schuldquote / netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van schuldenlast (rente/aflossing) op de eigen middelen. De quote wordt berekend door de netto schuld te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er ook sprake is van verstrekte leningen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief verstrekte leningen weergegeven. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen en de betekenis daarvan voor de schuldenlast. Als de netto schuld groter is dan 130% van de inkomsten, is er sprake van een erg hoge schuld. Een netto schuld die minimaal 100% van de inkomsten is, wordt als hoog gezien. Vanaf 2030 is sprake van een negatieve schuldquote wat wil zeggen dat er een overschot aan middelen aanwezig is.

Solvabiliteit
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de Provincie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hiertoe wordt de omvang van het eigen vermogen (de reserves en het resultaat van de Provincie) gerelateerd aan de totale omvang van het vermogen (het eigen en het vreemde vermogen). Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter het deel van de activa dat is gefinancierd met eigen middelen en hoe groter de financiële weerbaarheid van de Provincie. Een solvabiliteitsratio van 20% - 50% wordt als gezond gezien. De solvabiliteitsratio geeft een indicatie over de hoogte van de schuldenlast die de Provincie is aangegaan en de mate dat deze schuldenlast beheersbaar is. In lijn met het gepresenteerde positieve kengetal in de jaarstukken 2025, laat zien dat er flexibiliteit in de begroting zit en ruimte is om aanvullende structurele lasten aan te gaan, zonder dat de begroting structureel uit evenwicht raakt.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft weer hoeveel structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, ook als bijvoorbeeld de baten afnemen of lasten in de toekomst gaan toenemen. De ruimte wordt berekend door het structurele saldo (verschil tussen structurele baten en lasten) te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en de inkomsten uit opcenten. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel beleid, bedrijfsvoeringlasten en kapitaallasten. Een positief kengetal betekent dat we een positief saldo hebben tussen de structurele baten/lasten inclusief de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. Het gepresenteerde positieve kengetal vanaf 2027 laat zien dat er flexibiliteit in de begroting zit en ruimte is om aanvullende structurele lasten aan te gaan, zonder dat de begroting structureel uit evenwicht raakt.

Grondexploitatie
Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie is (de totale waarde van de gronden in eigendom bij de Provincie die kwalificeren als bouwgronden in exploitatie volgens het BBV) in relatie tot het totaal aan jaarlijkse baten. De Provincie kan namelijk risico’s lopen inzake de waardeontwikkeling van gronden die op de balans staan. De omvang van de grondexploitatie is bij de Provincie op dit moment nihil. Dit betekent geen risico voor de financiële positie.

Belastingcapaciteit
Een provincie heeft de mogelijkheid het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van Provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te relateren aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

De ratio’s in onderling verband
De kengetallen netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen, de solvabiliteitsratio en het kengetal grondexploitatie hebben met name betrekking op de balanspositie van de Provincie. Geen van deze kengetallen bevindt zich in een gevarenzone. Sterker nog, de kengetallen laten alle een positieve ontwikkeling zien, waaruit ook blijkt dat de Provincie een gezonde balanspositie kent. De ratio grondexploitatie is 0%, omdat er geen sprake meer is van provinciale grondexploitaties.

De vreemd vermogenspositie is beheersbaar en biedt zelfs ruimte voor groei indien dat noodzakelijk is. Daarnaast laat de ratio weerstandstandvermogen en ratio algemene reserve zien dat de algemene reserve ruimte biedt om niet voorziene tegenvallers te kunnen afdekken. Tezamen met de gezonde vreemd vermogenspositie geeft dat ook ruimte om die eventuele tegenvallers op dat moment ook daadwerkelijk te kunnen financieren. De Provincie is dus weerbaar om onverwachte zaken te kunnen opvangen.

De kengetallen structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit hebben betrekking op de exploitatie. Uit de berekening van de kengetallen blijkt dat de structurele baten vanaf 2027 ruim voldoende zijn om de structurele lasten af te dekken. De onbenutte belastingcapaciteit biedt bovendien ook mogelijkheden om de structurele baten verder te vergroten, mocht dat noodzakelijk zijn.

Bovenstaande uiteenzetting toont dat de financiële positie van de Provincie Zeeland beheersbaar en op orde is. De ratio's voldoen in ruime mate aan de gestelde normen. Ten opzichte van voorgaande perioden heeft de financiële positie zich positief ontwikkelt, met name doordat de vreemd vermogenspositie is afgebouwd en de eigen vermogenspositie is gegroeid. Daarmee biedt de financiële positie ook ruimte om eventuele tegenvallers zelfs op structurele basis te kunnen opvangen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over het beheer en onderhoud van de provinciale kapitaalgoederen. Dit zijn bezittingen die de Provincie jarenlang kan gebruiken, zoals wegen en gebouwen. We leggen uit wat het kost om deze bezittingen goed te onderhouden en hoe we deze kosten indelen.

In deze paragraaf bespreken we:

- Het beleid voor het onderhoudsniveau.
- De huidige staat van onderhoud.
- De onderhoudsplannen.

Het in stand houden van de provinciale kapitaalgoederen verdelen we in drie categorieën:

- Klein en dagelijks onderhoud.
- Groot onderhoud.
- Vervanging en renovatie.

Daarnaast tonen we de geschatte kosten voor het onderhoud van provinciale eigendommen. We maken daarbij onderscheid tussen infrastructuur (wegen) en gebouwen van de Provincie.

Speerpunten

- Beheer en onderhoud worden uitgevoerd volgens de principes van assetmanagement, zoals is vastgelegd in het Strategisch Asset Management Plan.
- De provinciale infrastructuur in stand houden zodat deze minimaal voldoet aan de basisvereisten (wet- en regelgeving en goed rentmeesterschap).
- Groot onderhoud wordt gefinancierd via de onderhoudsreserve infrastructuur.
- De vervangings- en renovatieopgaven worden zorgvuldig geprogrammeerd, uitgevoerd en geborgd.
- Achterstallig onderhoud wordt niet toegestaan.

Acties

- De uitgangspunten van het geactualiseerde Strategisch Asset Management Plan doorvertalen in de beheerplannen per asset (assetmanagementplannen).
- Zorgen voor volledigheid en actualiteit van het integrale informatiebeheersysteem (sturen op data via iAsset).
- De werkzaamheden voor vervanging en renovatie programmeren.
- Onderhoud (monumentale) panden Abdijcomplex.
- Aanpassing gebouwen in het kader van Flexibel Werken.
- Focus op Tijd- en plaats bewust werken.
- Implementatie Hospitality-concept en ontwikkeling netwerkruimte ten behoeve van externe samenwerking.

Beleidskader

- Regionale Mobiliteitsstrategie: Zeeland Slim en Duurzaam Bereikbaar (2022).
- Strategisch Assetmanagement Plan 2026.

Infrastructuur

De Provincie is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de provinciale wegen en vaarwegen. Als beheerder zorgen wij ervoor dat deze infrastructuur in goede staat verkeert en voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

Tabel 1 biedt een globaal overzicht van de provinciale infrastructuur.

Tabel 1 – Provinciaal areaal infrastructuur (afgerond)

Wegen	Hoofdrijbaan	400 km
	Fietspaden	280 km
	Parallelwegen	105 km
	Droge kunstwerken (overbruggingen, duikers en andere civiele bouwwerken):	
	Overbruggingen (over provinciale wegen)	105 overbruggingen
	Overbruggingen (over wegen van andere beheerders)	32 overbruggingen
	Verkeersregelinstallaties	27 stuks
	Lichtmasten	3.500 stuks
	Bewegwijzering	1.500 stuks
Water	*Natte kunstwerken (vaarwegen, bruggen, sluizen):*	
	Vaarweg	15 km
	Beweegbare bruggen	9 stuks
	Sluizencomplexen	2 stuks

Groen	Berm	960 hectare
	Bomen	22.000 stuks

We hanteren de principes van 'assetmanagement' om de instandhouding van de provinciale wegen en vaarwegen efficiënt te onderhouden. Assetmanagement betekent het goed beheren van fysieke infrastructurele objecten, onze kapitaalgoederen. Het gaat om het plannen en onderhouden van deze assets zodat ze veilig, beschikbaar en betrouwbaar blijven. Het doel is dat ze lang meegaan en zo min mogelijk storingen of hoge kosten veroorzaken. Om dat doel te bereiken kijken we wanneer onderhoud nodig is en hoe middelen slim ingezet kunnen worden. De keuze die we daarbij maken baseren we op wet- en regelgeving, provinciale doelen en beleidsregels en inbreng van belanghebbende.

Bij het maken van de keuzes wegen we het volgende af:

- De prestaties die onze infrastructuur moeten leveren.
- De kosten die daarmee gepaard gaan.
- De risico's die we acceptabel achten.

We maken daarbij onderscheid tussen de wettelijk verplichte taken die voortvloeien uit onze rol al wegbeheerder (basis) en aanvullende maatregelen die bijdragen aan het realiseren van onze ambities en doelen (beleid).

Tabel 2 – Vastgestelde ambitie infrastructurele kapitaalgoederen	
Thema	Vastgestelde ambitie
Droge kunstwerken	Basis
Natte kunstwerken	Basis
Elektrotechnische Verkeersvoorzieningen	Basis
Verhardingen	Basis
Groen	Basis + Beleid (ecologisch bermbeheer)
Dienstverlening	Basis + Beleid (verkeers- en incident management)
Overige infrastructurele kapitaalgoederen	Basis

Het in stand houden van de provinciale kapitaalgoederen verdelen we in drie categorieën:

Dagelijks of regulier onderhoud
Een groot deel van het onderhoud aan de (vaar)weginfrastructuur vindt jaarlijks plaats. Dit betreft dagelijks of regulier onderhoud, waaronder het reinigen van de wegen, het maaien van bermen en het herstellen van (kleine) schades. Voor dit type onderhoud hanteren we de volgende criteria:

- Planbare activiteiten met een frequentie van minder dan 1 jaar.
- Niet-planbare activiteiten, zoals het verhelpen van calamiteiten.
- Activiteiten die niet zijn opgenomen in de reserve voor groot onderhoud.

Groot of planmatig onderhoud
Naast het jaarlijks terugkerend onderhoud voeren we ook werkzaamheden uit die minder frequent voorkomen, maar die relatief goed planbaar zijn. Dit noemen we groot onderhoud. Denk hierbij aan het opnieuw asfalteren van de wegen, het reviseren sluisdeuren en het vervangen van lichtmasten. Om deze werkzaamheden duurzaam te kunnen uitvoeren, is een financiële reserve ingesteld. Deze reserve groot onderhoud waarborgt dat er voldoende budget beschikbaar is voor een periode van tien jaar.

Onder de reserve groot onderhoud vallen:

- Planbare werkzaamheden met een frequentie van meer dan 1 jaar.
- Vervanging van objectonderdelen van infrastructuurobjecten.
- Vervangen van volledige objecten met een maximale investeringswaarde van € 250.000.

Vervanging en Renovatie

Veel bruggen, tunnels, dijken en sluizen zijn gebouwd in de wederopbouwperiode na de oorlog en de watersnoodramp van 1953. Ze hebben Zeeland al die tijd verbonden, beschermd en ontwikkeld. Maar nu raken ze verouderd en onvoldoende voorbereid op zwaarder wordend verkeer en intensiever gebruik. Het einde van de technische levensduur van deze kunstwerken is in zicht.

De instandhoudingsopgave, zoals het vervangen van al deze infrastructuur heet, is er een van de lange adem. Het betreft het vernieuwen van volledige infrastructuurobjecten, waarbij de kosten minimaal €250.000 bedragen.
De instandhoudingsopgave heeft een enorme impact op de bereikbaarheid van én binnen de provincie. De urgentie om nu te investeren is dan ook hoog. Dit kan enkel met oog voor de toekomst, een toereikend budget en goede afstemming tussen alle partners.

Om deze uitdaging het hoofd te bieden, is er een reserve voor vervanging en renovatie ingesteld. Deze reserve is bedoeld om pieken in afschrijvingslasten te egaliseren.

De geschatte kosten voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur zijn opgenomen in de tabellen 3 en 4.

Tabel 3 – Kosten onderhoud infrastructuur (× €1.000)	2027	2028	2029	2030
Wegen	12.988	12.120	12.343	12.409
Vaarwegen	8.799	4.418	4.849	2.623
Groen	1.724	1.633	1.614	1.611
Totaal onderhoud infra	**25.537**	**20.198**	**20.834**	**18.672**

Tabel 4 – Kosten (vervangings)investeringen infrastructuur (× €1.000)	2027	2028	2029	2030
Wegen	33.400	8.500	44.400	400
Vaarwegen	3.500	1.500	-	-
Groen	PM	PM	PM	PM
Totaal investeringen infra	36.900	10.000	44.400	`400

De genoemde bedragen in tabel 4 zijn gebaseerd op het totale investeringskrediet. De investeringen schrijven we af volgens het Besluit begroting en verantwoording en de financiële verordening van de Provincie Zeland. Hierdoor verdelen we de totale kosten over de periode waarin we de investering gebruiken.**Provinciale gebouwen**

Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegensteunpunten en de bedieningsgebouwen voor het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug.
Voor het meerjarig groot onderhoud beschikken we over een beheerkader. Op basis van, een bijgewerkte, 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen buitendienst, voeren we het uit. In de huidige meerjarenbegroting staan de volgende bedragen voor het gebruikelijke en het groot onderhoud van deze panden:

Tabel 5 – Onderhoud bedrijfsgebouwen en terreinen (× €1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel onderhoud	1.044	907	674	583
Incidenteel onderhoud	549	569	586	801
Totaal onderhoud Bedrijfsgebouwen en terreinen	**1.593**	**1.476**	**1.260**	**1.384**

Fietsvoetveer

In 2004 zijn de gebouwen, aanlandingsvoorzieningen en twee SWATH-schepen voor het fietsvoetveer aangekocht en in gebruik genomen. Het kantoorgebouw in Vlissingen is sindsdien aangepast om te voldoen aan actuele Arbo-eisen en de wensen van de gebruiker.

De provincie verhuurt deze voorzieningen aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens: Westerschelde Ferry B.V. De verantwoordelijkheden rondom het beheer en onderhoud zijn als volgt verdeeld:

- Westerschelde Ferry B.V**.:** Verantwoordelijk voor het onderhoud aan de schepen (zoals vastgelegd in de huurovereenkomst).
- Provincie Zeeland: Verantwoordelijk voor het onderhoud van de gebouwen en de aanlandingsvoorzieningen.

De bijbehorende onderhoudskosten zijn overzichtelijk weergegeven in onderstaande tabel:

Tabel 6 – Kosten onderhoud faciliteiten fietsvoetveer (× €1.000)	2027	2028	2029	2030
Totaal onderhoud	901	1.120	952	806

Kantoorgebouwen, waaronder Provinciehuis

De provinciale kantoorgebouwen betreffen het Abdijcomplex (inclusief het deel van het Zeeuws Museum) en het pand Schuytvlot te Middelburg (huisvesting Erfgoed Zeeland). Een meerjarig Beheer- en onderhoudsplan (BOS) reguleert het beheer en onderhoud aan deze gebouwen. Het onderhoud bestaat uit bouwkundig onderhoud en installatietechnisch onderhoud.

Installatietechnisch onderhoud

- Installatietechnisch onderhoud baseren we op de NEN 2767 (conditiemeting voor bouw- en installatiedelen). Een externe gespecialiseerde partij voert vierjaarlijks de inventarisatie en inspectie uit. Deze inventarisatie wordt ook gebruikt voor de aanbesteding van het installatietechnisch onderhoud.
- De planning van dit onderhoud wordt, waar nodig, aangepast aan de planning van investeringen in de gebouwen en bouwkundige renovaties. Dit om deze werkzaamheden gecombineerd/tegelijk uit te kunnen voeren (prijsvoordeel) en om de overlast zoveel mogelijk te beperken.

Bouwkundig onderhoud

- De planning van het bouwkundig onderhoud wordt gebaseerd op de inspectierapporten van de Monumentenwacht, die deze inspecties tweejaarlijks uitvoert. Het onderhoud kent 4 classificaties: slecht; matig; redelijk en goed.
- In de rapporten wordt het onderverdeeld in:
    - Herstel binnen 0-1 jaar (slecht)
    - Herstel binnen 1-3 jaar (slecht/ matig)
    - Herstel binnen 3-6 jaar (matig/ redelijk)
    - Herstel binnen 6-10 jaar (redelijk)
- Dit wordt opgenomen in het BOS.
- Ook grotere renovaties van gebouwen, waarbij geen bouwkundige aanpassingen aan het gebouw worden uitgevoerd, zijn hierin opgenomen.

Voor het meerjarig groot onderhoud wordt een aparte reserve groot onderhoud gevormd. Dit gebeurt op basis van een bijgewerkte 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd. In de huidige meerjarenbegroting staan de volgende bedragen voor het regulier en groot onderhoud van deze panden:

Tabel 7 – Kapitaalgoederen gebouwen (× €1.000)	2027	2028	2029	2030
Onderhoud en vervanging Abdijcomplex	979	862	920	918
Onderhoud gebouwen en terreinen	205	205	205	205
Pand Schuytvlot	186	232	36	286
Zeeuws Museum	223	177	99	65

Totaal Kapitaalgoederen gebouwen	**1.593**	**1.476**	**1.260**	**1.384**

Voor de periode 2026 t/m 2031 is er weer een BRIM-subsidie aangevraagd voor het meerjarig bouwkundig onderhoud van de monumentale panden. Op basis hiervan kan er in de periode 2025-2031 50 % van de kosten gesubsidieerd worden. De komende jaren zal dan de nadruk liggen op het onderhoud van de monumentale panden. De subsidie is inmiddels toegekend. Er is momenteel geen sprake van achterstallig onderhoud.

Verduurzaming vastgoed
In het IPO spraken provincies af dat het vastgoed van alle provincies in 2028 energie neutraal is behalve de monumentale panden. Voor monumenten geldt de landelijke afspraak om in 2030 40% CO2 gereduceerd te hebben (ten opzichte van 1990) en in 2040 50%. De voorbereidingen voor de realisatie hiervan zijn al gestart. Uitvoering vindt de komende jaren plaats. Daarbij kijken we niet alleen naar de eigen gebouwen maar wordt, waar mogelijk, ook de omgeving hierin betrokken. Ook wordt er rekening gehouden met extreme weerssituaties. De planning is om de gebouwen aan de Korte Giststraat (gebouw C en K) in 2027 te renoveren waarbij ook de verduurzamingsmaatregelen worden meegenomen. Deze renovatie wordt een voorbeeldproject voor de verdere verduurzaming van de panden van het Abdijcomplex die voor latere jaren gepland staan.
Bij de reguliere onderhoudswerkzaamheden wordt zoveel mogelijk voor duurzame oplossingen gekozen. Voorbeelden zijn o.m. defecte verlichtingsarmaturen vervangen door ledverlichting; pompen vervangen door toerengeregelde pompen, etc.

Paragraaf Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de financieringsfunctie door de Provincie Zeeland. Financiering houdt voor de Provincie in dat er voldoende liquide middelen in kas zijn om aan alle financiële verplichtingen te voldoen. Zeeland beschikt over overtollige liquide middelen die verplicht zijn gestald bij de Schatkist of andere decentrale overheden (gemeenten en waterschappen). In deze paragraaf geven we naast de liquiditeitspositie inzicht in de rentebaten, het renteresultaat en de rentetoerekening.

Beleid

Naast de provinciale kaders gelden de wettelijke kaders die zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), https://wetten.overheid.nl/BWBR0011987/2013-12-15.
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), https://wetten.overheid.nl/BWBR0012076/2014-12-30.
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), https://wetten.overheid.nl/BWBR0014606/2019-07-01.

In deze kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verstrekken van leningen en garanties of afgeven van waarborgen voor de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een voorzichtig karakter hebben en niet zijn gericht op het ontwikkelen van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling staat wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico).

Wijzigingen ten opzichte van beleid 2026

Er zijn geen wijzigingen in het beleid van 2027 vergeleken met het beleid van 2026.

Speerpunten

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen.
- Beheersen van financiële risico's.
- Minimaliseren van de kosten en optimaliseren van opbrengsten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Kengetallen

Kasgeldlimiet: € 28,7 miljoen.
Renterisiconorm: € 82,0 miljoen.

Beleidskader

- Besluit Financieringsstatuut Provincie Zeeland 2022.
- Financiële verordening Provincie Zeeland 2025.

Schatkistbankieren

Vanaf 2013 is de Wet verplicht Schatkistbankieren ingesteld. Dat houdt in dat de Provincie al haar overtollige liquide middelen moet aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Dit kan in de vorm van een rekening courant of het plaatsen van (meerjarige) deposito's. Onder voorwaarden mogen er ook leningen verstrekt worden aan medeoverheden, het zogenaamde onderling uitlenen. Zeeland ontvangt over het saldo rente. De belangrijkste voorwaarde is dat er geen lening mag worden verstrekt aan een decentrale overheid waarop de uitlener ook financieel toezicht houdt. Een provincie mag dus geen overtollige middelen uitlenen aan een gemeente binnen de provincie. Onder bepaalde voorwaarden mag afgeweken worden van verplicht schatkistbankieren, bijvoorbeeld om leningen en of garanties te verstrekken onder de noemer Publieke taak. De bevoegdheid om een lening of garantie te verstrekken onder de publieke taak ligt bij Provinciale Staten. Dat wil zeggen dat deze altijd moeten worden voorgelegd aan Provinciale Staten ter besluitvorming. 80% van het dividend ZEH wordt ingezet voor het genereren van structureel rendement door het uit te zetten bij de schatkist of uit te lenen aan een andere decentrale overheid.

Risicobeheer vlottende schuld

De zogeheten 'kasgeldlimiet' stelt een grens aan de korte financiering (7% van het begrotingstotaal, totale lasten). Dit betekent dat we investeringen tot deze kasgeldlimiet mogen financieren met leningen die een looptijd hebben van maximaal 1 jaar, waardoor het renterisico van korte financiering beperkt wordt.

Wij voldoen aan de kasgeldlimiet, we lenen op dit moment niet en de verwachting is dat dit de komende jaren niet nodig is.

Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet fido ook een norm beschreven, de zogenaamde 'renterisiconorm'. De renterisiconorm is het maximaal toegestane renterisico over langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). Een langlopende schuld wordt ook wel vaste schuld genoemd. Het renterisico op deze leningen is afhankelijk van:

- Het gedeelte van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente met de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening).
- Het gedeelte van de vaste schuld dat in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

In de Wet fido, artikel 1 h, wordt de renterisiconorm beschreven als een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij start van het jaar. Voor provincies is dit percentage 20% van het begrotingstotaal. Omdat we vanaf 2022 niet meer lenen en er geen sprake meer is van een schuld, wordt voldaan aan de renterisiconorm.

Verwacht rendement op uitzettingen

Overtollige liquide middelen moeten verplicht worden aangehouden in de schatkist. De rentevergoeding op de aangehouden middelen lopen de laatste tijd op vanwege de gestegen inflatie. De ECB heeft als gevolg van de gestegen inflatie in 2026 een renteverhoging doorgevoerd. Dit heeft invloed op de renteopbrengsten op de lopende rekening bij de schatkist. In onderstaand overzicht zijn de te verwachten rentebaten opgenomen. In onderstaand overzicht is rekening gehouden met de ZEH dividendontvangsten in 2024 tot en met 2026. Rentebaten over latere dividenduitkeringen worden pas geraamd indien de dividenduitkering ZEH is vastgesteld.

Bedragen x € 1 miljoen	2026	2027	2028	2029	2030
Te verwachten liquiditeitspositie per einde jaar (inclusief vaste uitzetting ZEH dividend)	329	261	199	133	89
Te verwachten rentebaten (inclusief uitzettingen ZEH)	7,2	5,7	4,5	3,2	2,4

Rentetoerekening

In artikel 13 BBV is voorgeschreven dat de paragraaf financiering in ieder geval inzicht geeft in:

- De rentelasten.
- Het renteresultaat.
- De financieringsbehoefte.
- De manier waarop rente aan investeringen, grondexploitaties, en taakvelden wordt toegerekend.

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de manier van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat de rentekosten aan deze taakvelden moeten worden toegerekend door een (rente)omslag. De commissie BBV adviseert het renteschema hieronder in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen.

RENTE SCHEMA 2027	€	€
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		-
b. De externe rentebaten (idem)		-5.700.000,00
saldo externe rentelasten en baten		-5.700.000,00
c. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
c. De rentebaat van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	-	
Saldo door te rekenen externe rente		-5.700.000,00
d1. rente over eigen vermogen	-	
d2. rente over voorzieningen	0	
Saldo rente over eigen vermogen en voorzieningen		-5.700.000,00
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		0
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		-5.700.000,00

Overzicht verstrekte geldleningen

In onderstaand overzicht zijn de uitzettingen opgenomen met looptijden langer dan 1 jaar. Middelen die worden aangehouden op de lopende rekening bij de schatkist zijn hierin niet opgenomen.

De uitzettingen bij de schatkist en decentrale overheden betreffen € 154 miljoen en zijn in 2024, 2025 en begin 2026 weggezet. Hoewel er tussentijds wordt afgelost op een deel van deze leningen gaan wij de afgeloste middelen weer als leningen meenemen in de uitzettingen, daarom is het bedrag meerjarig gelijk. Het vrije deel van het ZEH dividend en uitkering ZEH in 2026 van € 74 miljoen zijn (voorlopig) geplaatste op de lopende rekening bij de schatkist en zijn niet opgenomen in onderstaand overzicht.

Wachtgeldvoorziening van de voormalige Provinciale Stoombootdiensten (PSD). De middelen voor die voorziening zijn via een ‘cash-flow swap’ op lange termijn belegd. Rente en aflossingen op deze lening worden ieder kwartaal ontvangen tot en met 2028.

Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). Aan SVN is in totaal € 3 miljoen aan leningen bestemd voor stimulering duurzame woningverbetering. Deze leningen mochten tot en met 2013 worden uitgezet, daarna vloeien alle aflossingen terug naar de Provincie.

Tabel overzicht verstrekte geldleningen.

Verstrekte geldlening	Stand ultimo (bedragen x € 1.000)				
Leningen uitgezet	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Langlopende leningen bij schatkist en decentrale overheden (stamkapitaal ZEH)	154.000	154.000	154.000	154.000	154.000
Wachtgeldvoorziening PSD	23	2	0	0	0
Duurzaamheidslening woningverbetering aan SVN	395	270	145	20	0
Totaal	**154.418**	**154.272**	**154.145**	**154.020**	**154.000**

Paragraaf Bedrijfsvoering

Vooruitgang door samenwerking

Vooruitgang door samenwerking

We werken aan het Zeeland van 2050. De maatschappelijke opgaven zijn groot en vragen steeds vaker om samenwerking over de grenzen van beleidsterreinen, afdelingen en organisaties heen. Tegelijkertijd zijn mensen, middelen en expertise niet onbeperkt beschikbaar. Dat vraagt om scherpe keuzes, integraal werken en een bedrijfsvoering die de uitvoering van onze maatschappelijke opgaven ondersteunt.

In 2027 werken we verder vanuit het vernieuwde sturingsconcept en de nieuwe inrichting van de organisatie. We verbinden maatschappelijke doelen, prioriteiten, uitvoeringskracht, capaciteit en financiële middelen nadrukkelijker met elkaar. Bedrijfsvoering staat daarbij niet naast het primaire proces, maar helpt de organisatie om haar doelen daadwerkelijk te realiseren.

Digitalisering, data en AI bieden mogelijkheden om werk slimmer en eenvoudiger te organiseren. Tegelijkertijd blijven vakmanschap, leiderschap en samenwerking bepalend voor het resultaat. Zo bouwen we stap voor stap aan een wendbare en uitvoeringsgerichte organisatie die samenwerkt aan het Zeeland van de toekomst.

Kengetallen

Omvang ambtelijke organisatie (peildatum 30 juni 2026)
Ambtelijke organisatie: 731,8 fte
Statengriffie: 6,5 fte
Rekenkamer: 1,0 fte

Beleidskader

- Norm voor externe inhuur is, volgens de Rijksnorm, maximaal 10% van de totale personele uitgaven
- Inkoopbeleid
- Informatiebeleid
- Informatiebeheer

Deze beleidskaders zijn een bevoegdheid van GS/Concerndirectie.

Goed werkgeverschap: blijvende aandacht voor strategisch personeelsbeleid en personeelsplanning

Goed werkgeverschap: blijvende aandacht voor personeelsbeleid en personeelsplanning

Goed werkgeverschap blijft in 2027 een belangrijk uitgangspunt. De arbeidsmarkt blijft krap, terwijl de maatschappelijke opgaven van de provincie vragen om voldoende capaciteit, passend vakmanschap en medewerkers die duurzaam inzetbaar zijn. Dat betekent dat we niet alleen aandacht hebben voor het aantrekken van nieuwe medewerkers, maar juist ook voor het behouden, ontwikkelen en gericht inzetten van het talent dat al in de organisatie aanwezig is.

In lijn met de werkgeversvisie van de provincies werken we aan een wendbare organisatie waarin medewerkers zich blijven ontwikkelen, verantwoordelijkheid nemen voor hun vakmanschap en breed inzetbaar zijn waar de opgaven daarom vragen. We investeren in professionele ontwikkeling, leiderschap, duurzame inzetbaarheid en een sociaal en fysiek veilige werkomgeving. Binnen duidelijke kaders bieden we ruimte voor maatwerk, ontwikkeling en mobiliteit. Goed werkgeverschap vraagt daarbij ook om helderheid over verwachtingen, prioriteiten en de bijdrage die van medewerkers en teams wordt gevraagd.

Goed werkgeverschap staat niet los van de ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering. In 2027 geven we verder vorm aan de manier waarop we samenwerken, sturen en organiseren. We versterken eigenaarschap, integraal werken en professioneel leiderschap en organiseren processen en ondersteuning zo eenvoudig en effectief mogelijk. Mensen, organisatie, capaciteit en middelen worden daarbij steeds meer in samenhang bezien. Zo ondersteunt de bedrijfsvoering de organisatie om de maatschappelijke opgaven van Zeeland daadwerkelijk te realiseren.

Strategische personeelsplanning krijgt in 2027 verder vorm. We brengen de toekomstige personeelsbehoefte, beschikbare capaciteit, benodigde kennis en vaardigheden en verwachte in- en uitstroom steeds beter met elkaar in verband. Zo kunnen we eerder anticiperen op schaarste, uitstroom en veranderende werkzaamheden. Daarbij kijken we niet alleen naar het invullen van vacatures, maar ook naar interne mobiliteit, ontwikkeling van medewerkers, anders organiseren van werk en de mogelijkheden die digitalisering en AI bieden.

Ook blijven we aandacht houden voor vitaliteit, werkdruk, verzuim en duurzame inzetbaarheid. Het doel is dat medewerkers gezond, gemotiveerd en vakbekwaam hun werk kunnen blijven doen en zich kunnen blijven ontwikkelen in een veranderende organisatie.

Goed werkgeverschap en organisatieontwikkeling dragen zo samen bij aan een wendbare, lerende en uitvoeringsgerichte organisatie die in staat is de ambities van Zeeland 2050 te realiseren.

Communicatie

We zetten ons dagelijks in om het beste te doen, met én voor Zeeland en de inwoners van Zeeland. Nog afgezien van de plicht die we als overheid hebben om over onderdelen van ons werk te communiceren, willen we gewoon zelf ook laten zien wat we doen, voor wie we dat doen en waarom we dat doen. En dat zo begrijpelijk en toegankelijk mogelijk.

Visie op communicatie
Provinciale Staten hebben in 2025 de Visie op communicatie vastgesteld. Daarin is te lezen dat we communicatie allereerst inzetten om beleid en besluitvorming over het voetlicht te brengen. We vertellen wat we doen, welke keuzes we maken en waarom. Daarnaast gaan we (digitaal) in gesprek met inwoners, organisaties en andere overheden.

Middelen
Team Communicatie zorgt dat Zeeland en de inwoners van Zeeland weten waarvoor ze terechtkunnen bij de Provincie Zeeland. Maar ook wat ze van Provincie Zeeland mogen verwachten en hoe ze zaken kunnen aankaarten. Die communicatie geven we onder meer vorm via onze (digitale) communicatiemiddelen:

- Social media (Facebook, LinkedIn, X, Instagram, Bluesky, YouTube).
- www.zeeland.nl.
- E-mail nieuwsbrieven.
- Online en gedrukte magazines (bijvoorbeeld magazine IN ZEELAND)
- Narrowcasting (beeldschermen met informatie).
- De Abdijstudio voor webinars of live gesprekken.
- Beeldloket voor foto en video.
- Mediaberichten.
- Podcasts.

Heldere communicatie
Team Communicatie is verantwoordelijk voor heldere en eenduidige communicatie met de Zeeuwse samenleving. Maar het team is er niet alléén van: heldere communicatie is een verantwoordelijkheid van de gehele organisatie. Team Communicatie kan daar wél heel goed bij helpen. En doet dat dan ook. Onder meer door te streven naar heldere, begrijpelijke teksten en het toegankelijk maken van documenten die op de website staan.

IN ZEELAND
IN ZEELAND, het kwartaalmagazine van de Provincie Zeeland, begon in 2022 en is sinds 2024 een vast communicatiemiddel met een oplage van inmiddels 5200 exemplaren en ruim 4.300 abonnees. Dat aantal groeit na het verschijnen van elke nieuwe editie. Het magazine, dat verder via gemeentehuizen en bibliotheken verspreid wordt, geeft inzicht in provinciaal beleid, subsidies en politieke besluiten.

Sociale media
De inzet op sociale media blijft van groot belang. Zowel voor de provinciale kanalen als voor die van de commissaris. Met name laatstgenoemde heeft een zeer groot aantal volgers, dat vrijwel dagelijks wordt bediend met posts ter ondersteuning van het provinciale beleid. Maar ook de provinciale kanalen doen het, zeker in vergelijking met andere provincies, bovengemiddeld.

Participatie
Dat de inwoners van Zeeland , bedrijven, instellingen en medeoverheden door middel van participatie beter en meer betrokken kunnen worden bij de beleidsontwikkeling staat niet ter discussie. Dat is immers ook de gedachte achter de titel van het coalitieakkoord en de gebiedsgerichte aanpak. Wel is het zaak participatie gericht en verstandig in te zetten. Plat gezegd: je moet iets kunnen en willen doen met wat je ophaalt. Team Communicatie heeft het initiatief genomen om participatie meer handen en voeten te geven binnen de organisatie. Dat gaat de komende jaren zijn beslag krijgen, onder meer via een gerichte aanpak en trainingen van medewerkers.

Ondersteuning college
Vast onderdeel van het werk van het Team Communicatie is de ondersteuning van het college van Gedeputeerde Staten en zijn individuele leden. Het college heeft samen 4,5 fte aan communicatieondersteuning/woordvoering . Die ondersteuning bestaat onder meer uit het geven van communicatieadvies op allerlei terreinen, en het voorbereiden en begeleiden van mediaoptredens, het beantwoorden van persvragen en het (mee)schrijven aan speeches. Daarnaast werken de communicatieadviseurs aan de communicatie van en over projecten en programma's in de portefeuille van 'hun' bestuurder.

Subsidies

Met ingang van het jaar 2023 is de Algemene subsidieverordening Zeeland 2023 (Asv 2023) en het Algemene subsidiebesluit Zeeland 2023 (Asb 2023) van kracht geworden. Gezamenlijk vormen zij het juridisch kader voor het subsidiebeleid van de Provincie Zeeland. Aansluitend is ook de beleidsnota subsidies herzien en geactualiseerd, deze beleidsnota is bekend onder de benaming 'Samen meer resultaat met subsidies'.

In de afgelopen jaren is het aantal aanvragen, waaronder vanuit specifieke regelingen, fors toegenomen hetgeen ook uitvoeringslast met zich meebrengt. Tevens merken we een toename van verantwoording richting Rijk en Europa, een voorbeeld daarvan is het per 2026 door het Rijk ingevoerde 'deminimis register' wat extra uitvoeringslasten bij de provincie tot gevolg heeft.

Er is en wordt nog steeds ingezet op verdere professionalisering middels digitalisering en de toepassingen die het biedt, digitaal indienen is de norm en er wordt verder bezien of toepassing van AI wellicht mogelijkheden biedt. Aansluitend werken we binnen de mogelijkheden van ons digitaal systeem aan signalering waarmee aanvragers een melding krijgen van naderende deadlines. De eerste oriëntatie wordt gedaan naar een specifiek subsidie-volgsysteem, waarmee naast efficiencyvoordeel ook het nog beter extraheren van concrete (management-)informatie de doelstelling is.

Financieel meerjarig perspectief

De begroting toont een gezond meerjarig financieel perspectief. In de najaarsnota 2026 schetsen we een geactualiseerd financieel perspectief. Ook houden we daarin rekening met de onzekerheden die op de Provincie af kunnen komen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de herijking van het provinciefonds, onze belangrijkste inkomstenbron. De dividenden van ZEH kunnen ertoe leiden dat komende jaren incidentele ruimte binnen de meerjarenbegroting ontstaat. Hiervoor hanteren wij de kaders die door Provinciale Staten zijn vastgesteld.

Financiële informatievoorziening

Voor het opstellen en digitaal publiceren van onze P&C documenten zoals begroting en jaarrekening gebruiken we het softwarepakket Pepperflow.

Het verder ontwikkelen van Horizontaal Toezicht

In het najaar van 2023 liep het verlengde convenant Horizontaal Toezicht met de Belastingdienst af. De Belastingdienst heeft de afgelopen jaren gewerkt aan de door ontwikkeling van het zogenaamde Horizontaal Toezicht (DHT). Deze veranderingen hebben gevolgen voor de samenwerking tussen de Provincie en de Belastingdienst. In het verleden lag de nadruk op de samenwerking met de Belastingdienst. Nu is het accent verschoven naar het zelf (systematisch) in de gaten houden van interne beheersmaatregelen. De Belastingdienst stelt vanuit haar eigen eisen DHT specifieke eisen aan de inrichting en controle van onze interne processen. De Provincie Zeeland wil de processen kunnen beheersen voor zowel de rechtmatigheidsverantwoording als voor het DHT.

De organisatie heeft stappen gezet om te kunnen voldoen aan de eisen van het ‘doorontwikkelde’ convenant Horizontaal Toezicht. Maar toch wil de provincie het verlengen van het Horizontaal Toezicht convenant voorlopig on hold zetten. Dit omdat de provincie met ingang van winter 2026-2027 met een nieuw financieel systeem gaat werken. De implementatie van dit nieuwe systeem zal in 2026 en 2027 veel tijd en energie gaan kosten.

De Belastingdienst zal de reguliere klantbehandeling in 2027 bij onze organisatie voorzetten. Bij de vormgeving hiervan houden ze daarbij rekening met de onder het oorspronkelijke convenant met ons opgedane ervaringen. Ook zullen er periodiek bedrijfsgesprekken gevoerd blijven worden en blijft de mogelijkheid tot vooroverleg bestaan. Er verandert hierdoor feitelijk niets in onze huidige (werk)relatie met de Belastingdienst.

Betalen en invorderen

De Provincie Zeeland heeft als doelstelling om 95% van de facturen binnen de wettelijke betalingstermijn te betalen. Wij zetten dit beleid voort in 2027.

Controlfunctie

In 2027 zetten we verdere stappen naar een organisatie die aantoonbaar ‘in control’ is: een organisatie die haar maatschappelijke doelstellingen beheerst realiseert, risico's tijdig onderkent, voldoet aan wet- en regelgeving en hierover transparant verantwoording aflegt. ‘In control’ zijn is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de hele organisatie, Concerncontrol heeft hierin de regierol.

Vanuit een onafhankelijke derde-lijnsrol voert Concerncontrol onder andere audits en doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit, bewaakt de planning- en controlcyclus, toetst en adviseert over de beheersing van grote projecten en monitort het de opvolging van verbetermaatregelen die voortkomen uit onderzoeken, evaluaties, interne controles en de accountantscontrole.

In 2027 verstevigen we de beleidscontrol, zodat bestuur en directie beter kunnen sturen op de realisatie van maatschappelijke doelen. Door beleidsdoelen, prestaties, risico's en financiële informatie integraal met elkaar te verbinden en beleid periodiek te evalueren, versterken we het risicomanagement en ontstaat een toekomstgericht inzicht dat de kwaliteit van de besluitvorming ondersteunt.

Daarnaast benutten we de mogelijkheden van nieuwe technologieën, waaronder kunstmatige intelligentie (AI), om controlwerkzaamheden verder te professionaliseren, voorspellende analyses te ontwikkelen en bestuur en directie nog beter te ondersteunen met tijdige, betrouwbare en datagedreven inzichten.

Ook investeren we in een sterke organisatiecultuur. Soft controls, zoals openheid, voorbeeldgedrag, samenwerking en aanspreekbaarheid, bestendigen de interne beheersing en dragen bij aan een organisatie waarin continu leren, verbeteren en verantwoording afleggen vanzelfsprekend zijn.

Verbeteren kwaliteit infomatiehuishouding

Betrouwbare en toegankelijke informatie is een belangrijke voorwaarde voor zorgvuldige besluitvorming, transparantie en publieke verantwoording. In 2027 werken we daarom verder aan de kwaliteit van de provinciale informatiehuishouding. We geven onder andere uitvoering aan:

- de implementatie van de nieuwe Archiefwet en de daarop aangepaste Archiefverordening en het Besluit informatiebeheer.
- het Meerjarenplan Digitale Informatiehuishouding Provincies 2026–2030, waarbij we verder werken aan de duurzame toegankelijkheid, vindbaarheid en kwaliteit van provinciale informatie. We geven hier onder andere uitvoering aan door:
    - Het verder implementeren en toepassen van het informatiestructuurplan.
    - Het verder implementeren van de kaders en richtlijnen voor projectarchivering.
    - Het toepassen van het handboek informatiebeheerprocessen.
    - Het verbeteren van de vindbaarheid van digitale informatie, onder andere met behulp van AI-technologie.
- het maken en vastleggen van afspraken over informatiebeheer bij samenwerkingsverbanden en verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen. Daarmee zorgen we ervoor dat ook bij samenwerking met andere organisaties duidelijk is wie verantwoordelijk is voor het beheer van provinciale informatie en dat deze informatie duurzaam toegankelijk blijft.
- het versterken van de kwaliteitssturing op de informatiehuishouding door de kwaliteit periodiek te monitoren en aanbevelingen van de provinciearchivaris op te volgen.

Informatieveiligheid en digitale autonomie

Informatieveiligheid

De Cyberbeveiligingswet is inwerking getreden. Deze wet is gericht op het versterken van onze digitale en economische weerbaarheid, zoals verplichte technische maatregelen om bij een cyberaanval te kunnen blijven functioneren en het verminderen van de afhankelijkheid van grote, buitenlandse IT-leveranciers.
De Nederlandse overheid werkt op dit gebied intensief samen. In 2027 realiseren we in samenwerking met de provincies een zogenaamd "Security Operations Center": een dienst die dag en nacht de beveiliging van ons IT-netwerk, de IT-systemen en de applicaties in de gaten houdt en beveiligingsincidenten signaleert. Hiervoor wordt een voorstel voorbereid voor de Voorjaarnota 2027.

In Zeeland werkt de provincie intensief samen met de gemeenten en uitvoeringsorganisaties aan kennisuitwisseling over cyberveiligheid onder de titel “Zeeuwse Norm Weerbare Overheid”. We bieden elkaar hulp bij eventuele beveiligingsincidenten en werken aan gezamenlijke bewustwording over cyberveiligheid. In 2027 leveren we daarin weer een actieve bijdrage met aandacht voor onder andere Quantum veiligheid.

Digitale autonomie

Provincie Zeeland versterkt haar digitale autonomie om te blijven voldoen aan EU-wetgeving en om de keuzevrijheid, veiligheid en continuïteit van haar digitale voorzieningen duurzaam te borgen. Dit doen we in samenwerking met het Rijk, interprovinciale -en regionale partners langs de Nederlandse Digitaliseringsstrategie en de Zeeuwse norm Weerbare Overheid. Hiermee wordt de afhankelijkheid van niet-Europese wet- en regelgeving en geopolitieke risico’s (zoals de Clarify Lawful Overseas Use of Data (CLOUD)-act) beperkt.

We richten in 2027 we een digitaal autonome werkplekomgeving en dataopslag in waarbij we alternatieve EU oplossingen voor de huidige digitale werkplek testen en implementeren. We investeren daarbij in de samenwerking binnen de Nederlandse overheid en met Europese koplopers op kennisuitwisseling en hergebruik van “best-practices”.

In 2027 vervangen we de "Closed Source" omgeving die we nu inzetten voor het uitvoeren van de Wet Open Overheid door “Open Source” oplossingen, waaronder de openWOO.app. Hiermee wordt onze eigen infrastructuur voor de uitvoering van de Woo volledig Open en digitaal autonoom.

Datagedreven werken en AI

De Provincie Zeeland wil een organisatie zijn die beslissingen neemt op basis van actuele, betrouwbare en goed ontsloten data. Dat betekent:

- Beleidskeuzes onderbouwen met heldere inzichten, scenario's en meetbare effecten.
- Data en AI-technologie inzetten voor complexe, integrale vraagstukken, zoals de balans tussen wonen, landbouw, natuur en economie.
- AI op een verantwoorde, veilige en juridisch correcte manier gebruiken, zodat het daadwerkelijk bijdraagt aan betere dienstverlening, efficiëntere bedrijfsvoering en innovatieve oplossingen.

Daarom zetten we relevante stappen naar een datagedreven en AI-bewuste organisatie. Dit is onder meer van belang bij het vormen van het beeld over Zeeland 2050 en bij de gebiedenaanpakken. We doen dit in een meerjarig traject door:

1. Voortdurende ontwikkeling van informatie-producten zoals dashboards, geo-kaarten en digital twins. Meer specifiek werken we met het Delta Climate Center aan een methode om te komen tot thema-overstijgende scenario-analyses: hoe werken keuzes in diverse beleidsterreinen op elkaar in binnen een bepaald gebied.
2. Het realiseren van een centrale dataopslag.
   Dit maakt het mogelijk om in een meerjarig groeipad data van verschillende provinciale programma's en prioritaire dossiers bijeen te brengen en daarop integrale analyses uit te voeren.
3. Provinciale medewerkers te trainen in datageletterdheid en AI-vaardigheden, in data-bewustzijn en data-ethiek. Dit vloeit mede voort uit de verplichtingen van de AI-act. Dit past bij een organisatie die het belang inziet van digitaal vakmanschap.
4. Bedrijfsvoeringsprocessen te innoveren door middel van AI-technologie, gericht op hogere efficiëntie en/of effectiviteit.
5. Permanent te werken aan de groei van onze datavolwassenheid en het versterken van ons datamanagement. Zodanig, dat onze data kwalitatief goed zijn, vindbaar en beschikbaar zijn.

De Provincie Zeeland ontwikkelt haar data-gebruik in nauwe samenwerking met de andere provincies, met andere overheden en met kennisinstellingen. We blijven daarin dicht bij het Rijksbeleid: onder andere de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is een belangrijke richtinggever daarin.

Uitvoeringsprogramma Zeeuwse Digitale Agenda

In 2027 werken we langs een geactualiseerd uitvoeringsprogramma naar aanleiding van de motie "AI in de Digitale Agenda" (november 2024). Hierin is specifiek aandacht voor:

1. "AI hub", het Zeeuwse samenwerkingsconstruct voor AI ontwikkelingen en innovatie gericht op de toepassing van AI bij het bedrijfsleven, onderwijs en overheden in Zeeland. Binnen de AI hub is aandacht voor thema's zoals o.a. digitale veiligheid, human capital, AI sandboxes, kennisdeling en onderzoek.
2. "Boost IT", de "Human Capital Agenda" (HCA) ICT bundelt de krachten van onderwijs, bedrijfsleven en overheid om de groeiende vraag naar ICT-professionals in Zeeland te beantwoorden. In 2027 realiseren we aspecten die terugkomen uit de inventarisatie door de regioaanjager.
3. De Data Alliantie Zeeland, de gedachte daarbij is om digitalisering, data en dataproducten in te zetten als middel bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Dat wordt vormgegeven door samenwerking te organiseren middels het Zeeuwse digitaal platform Samen Zeeland.
4. Datafest Zeeland en de AI Hackathon, deze evenementen ism HZ, Roosevelt University en Scalda zijn de perfecte gelegenheid voor studenten Data Science om van experts te leren, datawetenschapsvaardigheden te ontwikkelen en langs relevante thema's een echt verschil te maken voor Zeeland en in de wereld.

Structurele doelen

Naast de bestuurlijke doelen werken we in 2027 aan de volgende structurele doelstellingen:

- We streven naar een ziekteverzuim onder de actuele landelijke Verbaannorm. We blijven inzetten op preventie, duurzame inzetbaarheid en het voorkomen en verkorten van langdurig verzuim.
- We bieden binnen onze organisatie jaarlijks minimaal 25 stage-/ afstudeerplaatsen aan en dragen daarmee bij aan de ontwikkeling en instroom van jong talent.
- Onze externe inhuur bedraagt maximaal 10% van de totale personele uitgaven, conform de Rijksnorm (*comply or explain*).
- We voldoen aan de voor 2027 geldende doelstelling voor het bieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Participatiewet/ Banenafspraak).
- We betalen facturen zo snel mogelijk en uiterlijk binnen 30 dagen.
- We behandelen subsidie-, vergunning- en ontheffingsaanvragen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.
- We zetten in op het voorkomen van ingebrekestellingen, bejegeningsklachten, beroepschriften en bezwaarschriften. Wanneer deze zich voordoen, behandelen we deze zorgvuldig en binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

Aansluiten op een Zeeuws e-depot

In 2027 stelt de Provincie Zeeland het nieuwe Aansluitplan Zeeuws e-Depot 2027–2028 op en geeft hier uitvoering aan. Hierin bepalen we welke digitale archieven en informatiesystemen met prioriteit worden opgenomen in het Zeeuws e-Depot. Zo zorgen we ervoor dat provinciale informatie duurzaam bewaard en toegankelijk blijft.

PIOFACH-taken RUD

In 2025 heeft Provincie Zeeland, op verzoek van de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD), een aanbod gedaan voor het leveren van ondersteunende diensten. Eind maart 2025 is ingestemd met dit voorstel. De uitvoering van deze taken is gestart op 1 januari 2026.

Met de implementatie van de ondersteunende bedrijfsvoeringstaken Personeel en Organisatie (P&O), Informatievoorziening en ICT (IA), Financiën (F), Control (C), Facilitaire Zaken (FZ), Inkoop (IK) en Juridische Zaken (JZ), beogen wij een efficiënte en effectieve ondersteuning van de bedrijfsvoering van de RUD. Elk bedrijfsvoeringsonderdeel heeft een plan gemaakt om per 1 januari 2026 ondersteuning te kunnen leveren aan de RUD. Daarbij werken we nauw samen met de RUD en gemeente Terneuzen. Een belangrijk onderdeel zijn de medewerkers die het ondersteunende werk doen. Deze medewerkers komen in dienst van de Provincie en werken vooral vanuit het Provinciehuis. Voor dit werk is extra capaciteit aangetrokken.

Door deze taken op ons te nemen, stellen wij RUD Zeeland in staat zich te concentreren op haar kerntaken en de verdere versterking van de organisatie. Tegelijkertijd zorgen wij voor een professionele, betrouwbare en toekomstbestendige uitvoering van de ondersteunende processen.

Project GFIS

We werken aan de vervanging van onze systemen voor Financiën (Unit4 Financials) en Inkoop (Proactis). Met het project GFIS (Geïntegreerd Financieel- en Inkoop Systeem) zetten we stappen naar één gebruiksvriendelijk en toekomstbestendig systeem. We verwachten in boekjaar 2027 volledig vanuit ERPx de financiële- en inkoopadministratie te voeren.

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen

Inleiding Verbonden partijen

Als verbonden partijen voor de Provincie Zeeland worden aangemerkt publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen, BGTS of EGTS) of privaatrechtelijke rechtspersonen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben.

Een bestuurlijk belang houdt in dat er sprake is van zeggenschap, hetzij uit een provinciale vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij uit hoofde van stemrecht.
Een financieel belang betekent dat een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat. Oftewel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid voor de provincie bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Visie en beleid Verbonden partijen

De Provincie heeft diverse instrumenten tot haar beschikking om publieke doelen te bereiken. Het meest geëigende instrument is wet- en regelgeving. Wanneer de Provincie hieraan niet genoeg heeft, kunnen andere instrumenten, zoals subsidieverlening of verbonden partijen benut worden.

De Nota Verbonden Partijen is vastgesteld door Provinciale Staten in haar vergadering van 23 juli 2021 (https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB21_a90ae73c.pdf. Hierin zijn de volgende belangrijke beleidsuitgangspunten vastgelegd:

- De Provincie Zeeland participeert uitsluitend in een verbonden partij wanneer hiermee een publiek belang wordt gediend en publieke doelen niet op een andere manier beter gerealiseerd kunnen worden.
- De Provincie Zeeland kiest voor die samenwerkingsvorm, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk, die het best past bij het dienen van het publiek belang.
- Bij iedere verbonden partij wordt er afgewogen of er een aandeelhoudersstrategie dient te worden vastgesteld.

De Provincie Zeeland participeert in diverse verbonden partijen. We vinden het belangrijk dat we in een goede verhouding met onze verbonden partijen staan. Naast formele momenten worden daarom ook informele momenten benut waarin actuele zaken besproken worden.

In deze paragraaf geven we per verbonden partij nadere informatie.

Speerpunten Verbonden partijen

- Onderzoek naar mogelijkheden Zero Emissie schepen voor veerverbinding Vlissingen-Breskens.
- Blijvend inzetten op tolvrij maken van Westerscheldetunnel voor vrachtverkeer.
- Na toetreding de inrichting van de GR UNO (uitvoeringsorganisatie natuur en omgeving, voorheen Nationale Databank Flora en Fauna NDFF) verder vormgeven.
- Actualiseren nota verbonden partijen.
- Voorbereiding dividendbeleid NSP.
- Aandelenoverdracht kerncentrale Borssele naar de rijksoverheid.
- ZEH na overdracht KCB aan de rijksoverheid.
- Het implementeren van een nieuwe financieringssystematiek van de GR RUD Zeeland.

Kengetallen Verbonden partijen

Kapitaalparticipaties van deelnemingen opgenomen op de provinciale balans onder de Financiële vaste activa. Op 1 januari 2027 in totaal ongeveer € 307 miljoen.

Beleidskader Verbonden partijen

Nota Verbonden Partijen 2021 (Vastgesteld door Provinciale Staten op 23 juli 2021).

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

- Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)
- Publiek Vervoer Zeeland
- Zeeuws Archief

Vennootschappen en coöperaties

- Zanddijk B.V.
- Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH)
- Stedin Netbeheer B.V. (Stedin)
- North Sea Port SE (NSP SE)
- N.V. Westerscheldetunnel (WST)
- N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls)
- Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
- Gemeenschappelijk bezit Evides Aqua B.V. (GBE Aqua)
- Westerschelde Ferry B.V. (WSF)
- Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ)

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)
- Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. (Dova)

Overige verbonden partijen

- Provinciaal fonds nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland
- Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District
- Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Geopark Schelde Delta
- Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Landschapspark Zwinstreek
- Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

28 juni 2013. De gemeenschappelijke regeling (GR) is bij besluit van Provinciale Staten, RUDT-005, d.d. 21 juni 2013 vastgesteld.

Publiek belang

De RUD Zeeland draagt sinds 1 januari 2014 samen met de Provincie (en de andere deelnemers) zorg voor een schone, veilige en gezonde leefomgeving.

Daarvoor voert de RUD taken uit op het gebied van de Omgevingswet en de provinciale omgevingsverordening. Het gaat daarbij om uitvoering van de taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving en om adviestaken. Sinds 1 oktober 2019 worden de taken voor de SEVESO (voorheen Besluit risico's zware ongevallen) bedrijven door de DCMR Milieudienst Rijnmond uitgevoerd.

Programma begroting

Woonplaats Zeeland

Bestuurlijk belang

De GR RUD is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten. Het algemeen bestuur (AB) van RUD Zeeland bestaat uit 14 personen, van wie er één is benoemd vanuit Gedeputeerde Staten (GS). Het dagelijks bestuur (DB) bestaat uit vier leden, allen afkomstig uit het AB. Eén DB lid is een lid van het AB dat is aangewezen door GS van de provincie. De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB. Het lid van het AB, aangewezen door GS van de Provincie heeft zeven stemmen. De overige leden van het AB, aangewezen door de colleges van B&W van de gemeenten hebben ieder één stem. Voor belangrijke besluiten, waaronder de begroting, is een tweederde meerderheid nodig.

Doelstelling

De RUD-Zeeland voert voor ons de vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van de omgevingswet uit. Daarnaast voert de RUD de advies- en specialistische taken uit, zoals op het gebied van externe veiligheid, luchtvaart, geluid, bodem, luchtkwaliteit en toezicht en handhaving van de groene wetten.

Bezoldiging

De bezoldiging van de bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (sluitende ontwerp-begroting 2027 welke voor zienswijze aan de deelnemers is voorgelegd, vaststelling voorzien in de vergadering van het AB van oktober 2026).

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

De deelnemersbijdrage 2027 van de Provincie Zeeland is volgens de ontwerp-begroting 2027 (inclusief eerste wijziging) van de RUD Zeeland geraamd op € 8.992.800.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 790
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 790

* Schatting betreft het eigen vermogen volgens de geprognotiseerde balans opgenomen in de ontwerp begroting 2027 van de RUD.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 6.709
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 6.709

* Schatting betreft het vreemd vermogen volgens de geprognotiseerde balans opgenomen in de ontwerp begroting 2027 van de RUD.

Risico's

De Provincie Zeeland is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. De RUD heeft voor 2026-2029 een sluitende meerjarenbegroting. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB) van de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB.

De RUD Zeeland begroot vanaf 2021 over op te leveren producten volgens PxQ (prijs x hoeveelheid) systematiek. Producten zonder kental in PxQ begroot de RUD Zeeland apart op basis van ervaringscijfers, maar sommige werkzaamheden zijn vooraf niet goed in te schatten (vraag gestuurd en complexiteit). We rekenen uiteindelijk af op basis van de werkelijk door de RUD Zeeland gemaakte uren tot het moment dat er een nieuwe financieringssystematiek wordt ingevoerd (beoogd vanaf begrotingsjaar 2028).

Verder kunnen de volgende zaken nog effect hebben op de financiële bijdrage aan de RUD Zeeland:

- Nieuwe landelijke wettelijke verplichtingen voor de Provincie die mogelijk meer inzet van de RUD Zeeland vragen (zoals op grond van de Omgevingswet, Wet elektronische publicatie, Wet open overheid).
- De uitkomsten van het Interbestuurlijk programma verbetering VTH Stelsel (IBP-VTH). Dit is het vervolg op het landelijk rapport van de Commissie van Aartsen getiteld "Om de leefomgeving, Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur" en het onderzoek van de landelijke Rekenkamer getiteld "Handhaven in het duister":
  - Onder meer op het gebied van de uitvoering van het plan van aanpak en financiering hiervan door alle deelnemers, een wijziging van de financieringssystematiek zelf en kwaliteitscriteria.
  - Het nog vast te stellen ambitieniveau voor de RUD Zeeland op werkterreinen als groen toezicht, circulaire economie en stikstof.

GR Publiek vervoer Zeeland

Vestigingsplaats

Terneuzen

Oprichting/deelname provincie

Per 1-1-2026 is de Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer een feit.
Het eerst jaar zal in het teken staan van het richten van samenwerking onder de deelnemers en het samenspel met de Mobiliteitscentrale.

- Begroting 2028
- Evaluatie 2026

Publiek belang

De GR publiek vervoer Zeeland draagt sinds 1 januari 2026, samen met Provincie (en andere deelnemers), zorg voor een optimaal werkend systeem van Publiek Vervoer voor inwoners en bezoekers van de provincie Zeeland, inclusief loket- en klantenservicefuncties, overgedragen door de provincie en gemeenten.

Programma begroting

Mobiliteit op maat!

Bestuurlijk belang

De GR Publiek vervoer Zeeland is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten. Het algemeen bestuur (AB) van deze GR bestaat uit 14 personen, van wie er één is benoemd vanuit Gedeputeerde Staten (GS). Het dagelijks bestuur (DB) bestaat uit vier leden, allen afkomstig uit het AB. De vertegenwoordiger namens de Provincie is tevens een van de DB leden.

Doelstelling

Regievoeren inclusief contractbeheer over OV concessie, Flex en contracten doelgroepen vervoer (inclusief jeugdzorg en leerlingenvervoer).

Bezoldiging

De bezoldiging van de bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (sluitende begroting 2027 welke voor zienswijze aan de deelnemers is voorgelegd)

Verwachte dividenduitkering

Geen

Verwacht financieel belang

De deelnemersbijdrage 2027 van de Provincie Zeeland is volgens de begroting 2027 van de GR publiek vervoer Zeeland geraamd op € 6.524.476

Verwacht eigen vermogen

Omschrijving (toelichting)

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 0
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 0

Schatting betreft het eigen vermogen volgens de geprognotiseerde balans opgenomen in de begroting 2027 van de GR.

Verwacht vreemd vermogen

Omschrijving (toelichting)

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 1.880
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1.932

* Schatting betreft het eigen vermogen volgens de geprognotiseerde balans opgenomen in de begroting 2027 van de GR.

Risico's

De Provincie Zeeland is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB) van de GR publiek vervoer Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB.

GR Zeeuws Archief

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

De deelname aan de gemeenschappelijke regeling Zeeuws Archief is bij besluit van Provinciale Staten 12 december 2025 (Statenvoorstel nr. 796493) bekrachtigd.

Publiek belang

De GR Zeeuws Archief draagt bij aan het beheren en beschikbaar stellen van zowel fysieke als digitale archieven, collecties, individuele documenten overeenkomstig wettelijke bepalingen uit de Archiefwet. Dit geldt voor haar deelnemers alsook voor andere organisaties die haar archieven bij het Zeeuws Archief hebben ondergebracht.

Programma begroting

Iedereen telt!

Bestuurlijk belang

De GR Zeeuws Archief is een samenwerkingsverband van de gemeenten Middelburg, Veere, Terneuzen, Schouwen-Duiveland, Vlissingen, de Provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen.

Het algemeen bestuur (AB) van GR Zeeuws Archief bestaat uit 7 personen, per deelnemer 1. De provinciale vertegenwoordiger is benoemd vanuit Gedeputeerde Staten (GS). Het dagelijks bestuur (DB) bestaat uit drie leden, allen afkomstig uit het AB. Het lid van het AB, aangewezen door GS van de Provincie heeft vijf van de 19 stemmen. Voor de overige leden is het aantal stemmen als volgt verdeeld:

- gemeenten Middelburg, Schouwen-Duiveland en Terneuzen 3 per gemeente
- gemeente Vlissingen 2
- gemeente Veere 1
- Waterschap Scheldestromen 2

Voor belangrijke besluiten, waaronder de begroting, is een tweederde meerderheid nodig.

Doelstelling

De GR Zeeuws Archief verzorgt voor de deelnemers gezamenlijk de taken voor de bewaring en beschikbaarstelling van de blijvend te bewaren documenten. Daarnaast voert het Zeeuws Archief in de rol van archivaris inspecties uit (horizontaal toezicht) met betrekking tot de informatie die nog bij de deelnemers bevindt (nog niet overgebracht naar het Zeeuws Archief) en geeft advies over de verbeterpunten

Bezoldiging

De bezoldiging van de bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Op basis van de ontwerpbegroting 2027 wordt een resultaat van € 0 verwacht.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Op basis van de ontwerpbegroting 2027 bedraagt de bijdrage voor de Provincie Zeeland € 875.221

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 2.867
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 2.867

Schatting gebaseerd op laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 4.712
Per 31-12-2027 (schatting *)	€ 4.712

* Schatting gebaseerd op het saldo per 1 januari 2026 volgens de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico’s

Afhankelijkheid van één uitvoeringsorganisatie
De provincie is voor de bewaring en beschikbaarstelling van haar blijvend te bewaren informatie afhankelijk van de kwaliteit, capaciteit en continuïteit van het Zeeuws Archief als enige Regionaal Historisch Centrum (RHC) in Zeeland.

Beperkte bestuurlijke invloed
Belangrijke besluiten vereisen een tweederde meerderheid van het Algemeen Bestuur. Hierdoor kan de provincie niet zelfstandig sturen op beleid, investeringen of prioriteiten.

Financiële risico's
De Provincie Zeeland is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. Wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen aanvullende maatregelen of investeringen noodzakelijk maken. Uittreding van een deelnemer uit de gemeenschappelijke regeling kunnen gevolgen hebben voor de financiering, schaalgrootte en dienstverlening.

Zanddijk B.V.

Vestigingsplaats

Statutaire zetel: Middelburg

Vestigingsplaats: Yerseke

Oprichting/deelname provincie

Oprichting 23 juni 2023.

Publiek belang

Zanddijk BV gaat in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) uitvoeren van de reconstructie van de N673 met aansluitende wegen en rotondes en bijbehorende werken.

Programma begroting

Grote projecten.

Bestuurlijk belang

Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder. De vennootschap wordt bestuurd door één algemeen directeur onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC bestaat uit drie personen overeenkomstig de statuten. De leden van de RvC zijn benoemd door de AvA.

Doelstelling

Zanddijk BV heeft als doel het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) uitvoeren van de reconstructie van de N673 met aansluitende wegen en rotondes en bijbehorende werken (Project Zanddijk) en voorts het verrichten van al hetgeen met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

Bezoldiging

De bezoldiging van de directeur valt binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

In het boekjaar 2027 wordt een financieel resultaat verwacht van € 0.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

100%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 1 *
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1

* Het eigen vermogen bedraagt uitsluitend het maatschappelijk kapitaal ter grootte van € 1 wat geplaatst is bij de oprichting.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 129
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 129

Schatting gebaseerd op saldo volgens laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico's

Provincie Zeeland is als 100% aandeelhouder aansprakelijk voor mogelijke (toekomstige) financiële tekorten.

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (ZEH)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

DELTA N.V. kwam in 1991 voort uit de fusie tussen Watermaatschappij Zuid West Nederland (WMZ) en de Provinciale Energie Houdstermaatschappij (ZEH). In 2017 is na de verkoop van het onderdeel Retail de naam van DELTA N.V. gewijzigd in PZEM N.V. Bij de verkoop van de wholesale onderdelen, eind 2022, is de naam PZEM mee verkocht en zijn de resterende onderdelen doorgegaan onder de naam 'Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij' (ZEH).

Publiek belang

Sinds de verkoop van enkele belangrijke bedrijfsonderdelen, voor het laatst de verkoop van de aandelen Evides aan GBE Aqua en de verkoop van wholesale (onder andere de Sloecentrale) aan EPH, omvatten de activiteiten van ZEH enkel nog commerciële energieproductie- en leveringsactiviteiten. Voor de energie gerelateerde activiteiten geldt, dat er geen direct provinciaal publiek belang meer aanwezig is, dat aandeelhouderschap rechtvaardigt. Het belangrijkste onderdeel binnen ZEH betreft op dit moment het aandelenbelang in de kerncentrale (EPZ).

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 50% stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Doelstelling

ZEH N.V. is een houdstermaatschappij. ZEH N.V. omvat het 70% aandelenbelang in N.V. EPZ (de kerncentrale), het 50% aandelenbelang in BMC Moerdijk B.V. (de biomassacentrale), het 50% aandelenbelang in NPG Willebroek N.V. (een zonnepark in België) en een aanzienlijke financiële positie.

Bezoldiging

Het uitgangspunt voor het beloningsbeleid is dat ZEH N.V. een zodanige beloning toekent dat de mensen die beschikken over de juiste kennis en ervaring uit de markt aangetrokken en voor ZEH N.V. behouden kunnen worden. Daarbij wordt de WNT-norm van toepassing verklaard. Indien aantoonbaar blijkt dat er geen gekwalificeerde bestuurder gevonden kan worden binnen de WNT-norm geldt als absolute plafond het gewogen gemiddelde van 50% publiek en 50% markt.

Aandeelhoudersstrategie

Op 15 december 2023 is de aandeelhoudersstrategie Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij vastgesteld door Provinciale Staten. De Provincie Zeeland geeft invulling aan het aandeelhouderschap door:

- Het beogen om actief aandeelhouder te zijn binnen de grenzen van de wet en de statuten gegeven het grote financiële belang (dividend en risico's).
- Het streven naar frequente communicatie met ZEH N.V. via (informele) aandeelhoudersbijeenkomsten en bredere presentaties rond belangrijke besluitvormingstrajecten.
- Het via een vertegenwoordiging in de aandeelhouderscommissie actief toezien op de borging van haar belangen en hierbij steeds zo veel mogelijk gezamenlijk optrekken met overige aandeelhouders.
- Haar bevoegdheden conform de herziene statuten van ZEH N.V. zorgvuldig te hanteren en daarbij steeds de uitgangspunten van de beleidsnota Verbonden partijen 2021 en de doelstellingen van de aandeelhoudersstrategie als uitgangspunt nemen.
- In 2021 te hebben besloten om de aandelen Evides (waterbedrijf) over te hevelen aan de ZEH aandeelhouders (via oprichting van GBE Aqua B.V.).
- In 2022 te hebben besloten om de Wholesale-activiteiten (onder andere de Sloecentrale en ZEH Pipe) te verkopen aan EPH.

Verwacht financieel resultaat

Het verwachte resultaat over 2026 is ongeveer € 43,4 miljoen (op basis van het ondernemingsplan 2025-2027). Dit is gebaseerd op de elektriciteitsprijzen per 30 juni 2025 en kan daarom nog sterk afwijken.

Verwachte dividenduitkering

In juni 2027 nemen de aandeelhouders een besluit over het dividendvoorstel over 2026. In het ondernemingsplan ZEH 2026-2028 is een verwachte dividenduitkering opgenomen van € 156 miljoen in 2027 (voor alle aandeelhouders van ZEH). Daarbij is nog geen rekening gehouden met een eventuele verkoop van de aandelen EPZ.

Verwacht financieel belang

De Provincie Zeeland heeft een 50% aandelenbelang in ZEH.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	

Per 01-01-2027 (schatting)	€ 1.181.000
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1.069.000

Schatting gebaseerd op laatst beschikbare informatie in het ondernemingsplan 2026-2028.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 649.000
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 668.000

Schatting gebaseerd op laatst beschikbare informatie in het ondernemingsplan 2026-2028.

Risico's

Op de balans van de Provincie Zeeland zijn de aandelen ZEH N.V. gewaardeerd tegen een boekwaarde van € 568.000. Dit betekent dat de Provincie Zeeland over haar deelneming in ZEH N.V. een risico loopt tot dit bedrag. De Provincie Zeeland heeft geen garanties of leningen aan ZEH N.V. verstrekt. Mochten de energieprijzen sterk dalen dan is ZEH N.V. mogelijk financieel niet langer in staat om de kerncentrale te financieren. Vanwege het nationaal belang van de kerncentrale hebben zowel de commissie Balkenende als ook de aandeelhouders aangegeven dat voor een oplossing van dit probleem het Rijk hier zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

Stedin Netwerkbeheer B.V.

Vestigingsplaats

Rotterdam

Oprichting/deelname provincie

Stedin is de regionale netbeheerder van het elektriciteits- gasnetwerk in het grootste deel van Zuid-Holland en de provincies Utrecht en Zeeland. Dit netwerk omvat circa 2,3 miljoen aansluitingen, voor zowel huishoudens als zakelijke klanten. Het aandeelhouderschap van Stedin ligt conform de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet in publieke handen, waaronder Provincie Zeeland en 12 Zeeuwse gemeenten. Het publieke aandeelhouderschap is één van de pijlers om de publieke belangen van een efficiënt en goed opererend netwerkbedrijf te borgen. Daarnaast worden de publieke belangen geborgd door wet- en regelgeving en de ACM als onafhankelijk toezichthouder.

Publiek belang

Het toekomstbestendiger maken van de energienetten als onderdeel van het overkoepelde landelijke en Europese beleid (Klimaatakkoord, Fit for 55, REPowerEU) is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden. De (versnelling van) de elektrificatie is een randvoorwaarde om deze ambities te realiseren. Een goede energie-infrastructuur binnen het verzorgingsgebied van Stedin is daarmee van groot publiek belang.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

Via het aandeelhouderschap kunnen de belangen van Zeeland optimaal worden geborgd. Enerzijds door de zeggenschap en bevoegdheden die gepaard gaan met het aandeelhouderschap en anderzijds door de intensievere dialoog en contactmomenten als aandeelhouder en lid van de Aandeelhouderscommissie (AHC).

Doelstelling

In stand houden en uitbreiden van het energienetwerk om het netwerk toekomstbestendig te maken en de energievoorziening op niveau te houden.

Bezoldiging

De beloning van de bestuurders van Stedin vallen binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

Aandeelhouders werken intensief samen via de aandeelhouderscommissie (AHC) waar Zeeland zitting in heeft. Conform de nota verbonden partijen is er geen aandeelhoudersstrategie (het belang is kleiner dan 25%).

Verwacht financieel resultaat

De bedrijfsopbrengsten zijn met €14 miljoen gestegen naar €1.168 miljoen (eerste helft 2025: €1.154 miljoen). Om de jaarlijks groeiende investeringen te kunnen blijven financieren, verwacht Stedin Groep haar eigenvermogenspositie de komende jaren verder te moeten versterken.

Verwachte dividenduitkering

Het verwachte dividend over 2026 is € 56.452

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland heeft 6.397 aandelen en daarmee een belang van 0,11%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting op basis van halfjaarbericht 2026)	€ 4.154.000

Per 31-12-2027 (schatting op basis van halfjaarbericht 2026)	€ 4.154.000

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting op basis van halfjaarbericht 2026)	€ 6.821.000
Per 31-12-2027 (schatting op basis van halfjaarbericht 2026)	€ 6.821.000

Risico's

Op de balans van de Provincie Zeeland zijn de aandelen Stedin gewaardeerd tegen een boekwaarde van € 5 mln. Dit betekent dat de Provincie Zeeland over haar deelneming in Stedin een risico loopt tot dit bedrag.

North Sea Port SE

Vestigingsplaats

Sas van Gent

Oprichting/deelname provincie

29 juni 2018

Publiek belang

Via aandeelhouderschap in North Sea Port SE streeft de Provincie naar:

- De borging van nautisch beheer en toegankelijkheid van de Zeeuwse havens.
- Stimulering van economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Zeeland.
- Bevordering van duurzame werkgelegenheid in de Provincie Zeeland, zowel direct via North Sea Port SE als indirect via de aan de haveninfrastructuur verbonden ondernemingen.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 25% stemrecht in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.

Doelstelling

Het (laten) exploiteren van het havenbedrijf en het versterken de internationale positie van de Zeeuwse haven en industrie op de korte en lange termijn.

Bezoldiging

In de AvA 2024 is het bezoldigingsbeleid vastgesteld. Voor de bestuurders die zijn aangesteld na vaststelling van dit beleid vindt de bezoldiging plaats conform dit beleid. Voor de bestuurders die eerder zijn aangesteld worden de bestaande bezoldigingsafspraken gerespecteerd. De huidige bezoldiging is niet openbaar.

Aandeelhoudersstrategie

In 2025 is de geactualiseerde 'Aandeelhoudersstrategie North Sea Port - Samen, slimmer en duurzamer' vastgesteld door de Provinciale Staten.

In deze aandeelhoudersstrategie wordt de strategische driehoek, bestaande uit economische ontwikkeling, werkgelegenheid, duurzaamheid, klimaat en financiële prestaties, aangevuld met de randvoorwaarden veiligheid en leefbaarheid.

Over het geheel van de activiteiten dient North Sea Port een positie in of nabij het centrum van de strategische driehoek in te nemen. De strategische driehoek is de basis van de jaarlijkse rapportage aan de aandeelhouders over de positie van North Sea Port. Strategische projecten dienen als een portfolio binnen de strategische driehoek te worden gepositioneerd om de evenwichtige ontwikkeling aan te tonen.

Verwacht financieel resultaat

Over het jaar 2027 zijn nog geen gegevens bekend.

Verwachte dividenduitkering

Zolang sprake is van garanties zal geen dividend uitgekeerd worden.

Verwacht financieel belang

Kapitaalbelang van 25%.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting op basis van jaarrekening 2025)	€ 720.080
Per 31-12-2027 (schatting op basis van jaarrekening 2025)	€ 720.080

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting op basis van jaarrekening 2025)	€ 268.495
Per 31-12-2027 (schatting op basis van jaarrekening 2025)	€ 268.495

Risico's

De Provincie Zeeland heeft een belang van 25% in North Sea Port SE. Het eigen vermogen van North Sea Port SE bedraagt eind 2024 € 677 miljoen. Als er in de toekomst verliezen zijn, kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen te weinig is. In dat geval zullen de garanties ingeroepen worden.

Het totaal aan garanties bedraagt per 2027 € 215 miljoen (North Sea Port SE € 150 miljoen en WarmCO2 C.V. € 65 miljoen) + P.M. met betrekking tot de waarde van de derivatenportefeuille (deze waarde fluctueert). Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 107,5 miljoen opgevraagd kan worden. Indien North Sea Port geconfronteerd wordt met forse tegenvallers en hoge kosten, kan een dergelijke situatie ontstaan. Provincie Zeeland zal dan een beroep doen op de door North Sea Port SE afgegeven 'vrijwaring'. North Sea Port SE vrijwaart Provincie Zeeland tegen en zal Provincie Zeeland volledig schadeloos stellen voor garantiebetalingen.

N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats

Borssele

Oprichting/deelname provincie

18 maart 2009

Publiek belang

In de vastgestelde aandeelhoudersstrategie is opgenomen:

- Mobiliteit: Een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van het gehele tracé tussen Goes en Terneuzen.
- Veiligheid: Verkeersveiligheid geldt als één van de hoogste prioriteiten.
- Tarieven: Invloed op tarievenbeleid om een juiste balans te kunnen waarborgen tussen financiële belangen van de WST enerzijds en de financiële impact voor de burger anderzijds.
- Dekking voor infrastructuur: Het dividend van de WST aanwenden om de aanleg en het onderhoud van de Sluiskiltunnel en de aankoop van de aandelen WST terug te verdienen.
- Provincie Zeeland wil aandeelhouder blijven om invloed te houden op veiligheid, beschikbaarheid en tarieven.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland heeft 100% stemrecht in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit drie personen. De leden van de RvC worden benoemd door de AvA.

Doelstelling

De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde – met aansluitende wegen en bijbehorende werken – tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren,

alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmede verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

De aandeelhoudersstrategie is vastgesteld op 13 februari 2015. De uitwerking van de aandeelhoudersstrategie is vastgesteld op 30 september 2016. Hierin is vastgelegd om te streven naar zo laag mogelijke tarieven voor de huidige gebruikers, de toltarieven gelijk te houden voor een periode van 4 jaar en de aandeelhoudersstrategie na een periode van 4 jaar te herijken. Op 1 maart 2019 is besloten het tarievenbeleid uit de aandeelhoudersstrategie van de Westerscheldetunnel te wijzigen. De korting voor de T-tag-gebruikers is vanaf 1 januari 2020 tot het einde van de tolheffing verhoogd tot minimaal 40% en voor veelgebruikers tot minimaal 50% van het nominaal tarief.

Op 5 juli 2024 is de aandeelhoudersstrategie herijkt vastgesteld, waarin ten aanzien van het tarievenbeleid de volgende aanpassingen zijn doorgevoerd:

- Een tolvrije passage voor personenauto's en motoren per 1 januari 2025 (categorie 1, 2 en 5) instellen.
- Voor de nog betalende gebruikers van categorie 3 en 4 per 1 januari 2025, de huidige tariefindeling (nominaal tarief, T-tag tarief, veelgebruikerstarief) TE handhaven.

Verwacht financieel resultaat

Verwacht financieel resultaat 2027 op basis van het beleidsplan 2026 Westerscheldetunnel is € 10,67 miljoen (uitkering in 2028).

Verwachte dividenduitkering

€ 16.3 miljoen (resultaat 2026, uitkering in 2027) op basis van het beleidsplan 2025.

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2027	100 %
Per 31-12-2027	100 %

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1 miljoen)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 85,7
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 82,5

Schatting gebaseerd op het Jaarverslag en Beleidsplan 2025.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1 miljoen)	

Per 01-01-2027 (schatting)	€ 173,6
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 147,2

Schatting gebaseerd op het jaarverslag en Beleidsplan 2025.

Risico's

Een risico is een lagere dividenduitkering op de langere termijn. Van invloed hierop is het aantal werkelijke passages.

Een tweede risico is de waardering van N.V. Westerscheldetunnel. Doordat de resterende periode tot 2033 elk jaar korter wordt, daalt de marktwaarde gebaseerd op de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen. Als de marktwaarde onder de huidige boekwaarde (€ 115 miljoen) daalt, zal er een afwaardering moeten plaatsvinden. Indien de bestemmingsreserve Westerscheldetunnel op dat moment niet voldoende is, zal er tijdelijk een onttrekking aan de algemene reserve moeten plaatsvinden. Uiterlijk bij de opheffing in 2033 zal de onttrekking weer teruggestort worden in de algemene reserve.

Op 20 november 2023 ondertekenden gedeputeerde Van der Maas namens ons college en minister Harbers de Bestuursovereenkomst Tolvrije Westerscheldetunnel waarin afspraken tussen beide partijen zijn vastgelegd over het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel voor personenverkeer per 1 januari 2025. De ambitie van de Provincie Zeeland is een vervroegde tolvrije Westerscheldetunnel voor al het verkeer. Dit vraagt een (extra) financiële impuls van het Rijk. De bestuursovereenkomst leidt ertoe dat de inkomsten van de NV Westerscheldetunnel (WST) vanaf 2025 voor een substantieel deel vast zijn, terwijl een groot deel van de kosten variabel zijn. Dat kan er toe leiden dat de WST onvoldoende mogelijkheden heeft haar inkomsten te vergroten op het moment dat de variabele kosten aanzienlijk toenemen. In dat geval zal zij een beroep doen op de aandeelhouder (Provincie) ter dekking van die kosten.

Tot slot heeft de WST op 6 juni 2024 een persbericht met betrekking tot de betonschade Westerscheldetunnel uitgebracht. In mei 2025 heeft de Westerscheldetunnel gecommuniceerd dat het herstel in 2027 zal plaatsvinden. Naast het herstel, is ook het daarbij komende bereikbaarheidsplan onderdeel van de project- of overlegstructuur met de Westerscheldetunnel, gemeente Borsele en Terneuzen. Dat moet leiden tot een veilige, doch kostenefficiënte oplossing voor de breuk en een bereikbaarheidsplan voor Zeeland met een breed draagvlak. De Provincie Zeeland pakt regie in het opstellen van het bereikbaarheidsplan, waarvoor extra tijdelijke middelen benodigd zijn. De kosten voor het herstel worden gedekt uit de lopende begroting WST. De kosten voor het bereikbaarheidsplan worden op 4 september 2026 aan PS voorgelegd. Afhankelijk van de omvang van de totale kosten kan het betekenen dat de WST een beroep doet op de aandeelhouder (Provincie) ter dekking van extra kosten.

N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

9 november 2007

Publiek belang

Impuls Zeeland is voor de Provincie een partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie. Impuls Zeeland moet het gat dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling en de daadwerkelijke uitvoering van projecten. Impuls Zeeland speelt als regionale ontwikkelingsmaatschappij in op kansen die zich voordoen voor de Zeeuwse economie. Als aanjager ontwikkelt Impuls Zeeland nieuwe initiatieven en projecten in regionale en (inter)nationale samenwerkingsverbanden. De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor Impuls Zeeland zijn opgenomen in het Economisch Uitvoeringsprogramma 2024-2028 en zijn gekoppeld aan het coalitieakkoord 2023-2027 'Met Zeeland, voor Zeeland'.

Programma begroting

Ondernemend Zeeland.

Bestuurlijk belang

De Provincie heeft 46,53% van het stemrecht in de AvA. De aandeelhouders bestaan naast de Provincie uit onder andere de dertien Zeeuwse gemeenten (8,18%) en het Ministerie van EZK (45,29%). De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Commissarissen (RvC) van drie leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Doelstelling

Impuls Zeeland werkt aan ontwikkelingen die bijdragen aan een duurzaam en toekomstbestendig Zeeland: met name aan het geven van een impuls aan initiatieven die bijdragen aan de voedsel-, energie- en grondstoffentransitie (circulaire economie) en digitalisering met een duurzaam verdienvermogen.

Impuls heeft drie kerntaken:

- Investeren: Impuls Zeeland ondersteunt ambitieuze ondernemers die binnen Zeeland willen investeren in duurzame en innovatieve ideeën. Impuls biedt (de weg naar) financiering, begeleidt, adviseert en brengt ondernemers in contact met de juiste connecties bij investeerders en andere financiers.
- Innoveren: Impuls Zeeland helpt ondernemers bij het omzetten van ideeën naar toekomstbestendige innovaties op het gebied van verduurzaming, digitalisering en circulariteit in diverse Zeeuwse topsectoren. Dit doet Impuls door middel van het ontwikkelen van programma’s en projecten en het vinden van de bijbehorende financiering.
- Internationaliseren: Impuls Zeeland ondersteunt Zeeuwse bedrijven met internationale ambities en begeleidt (inter)nationale ondernemers bij het vestigen en uitbreiden in Zeeland. Ze helpt nieuwe afzetmarkten te vinden en verbindt ondernemers met elkaar én met potentiële opdrachtgevers of samenwerkingspartners. Door te ondernemen over de grens, creëert Impuls samen een duurzame en sterkere Zeeuwse economie.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

Geen.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (gebaseerd op jaarrekening 2025, laatst vastgesteld)

Verwachte dividenduitkering

€ 0 (gebaseerd op jaarrekening 2026, laatst vastgesteld)

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2027	46,53 %
Per 31-12-2027	46,53 %

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 56.602
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 56.602

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 3.561
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 3.561

Risico's

Er zijn geen garanties verleend aan Impuls Zeeland. De Provincie Zeeland verstrekt een integrale kostensubsidie aan Impuls Zeeland. Indien de Provincie overgaat tot verkoop van de aandelen, dan is het wettelijk niet mogelijk om de integrale kostensubsidie in één keer stop te zetten. De subsidie aan Impuls Zeeland is meerjarig in de provinciale begroting opgenomen.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

Vestigingsplaats

Den Haag

Oprichting/deelname provincie

5 mei 1954

Publiek belang

Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 0,11% stemrecht in de AvA.

Doelstelling

Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.

Bezoldiging

De NWB beoogt in haar beloningsbeleid haar maatschappelijke rol als bank van en voor de publieke sector te weerspiegelen. Dit uit zich in een gematigd en duurzaam beloningsbeleid dat past binnen de strategie, het risicoprofiel en de risk appetite van de NWB, dat eenduidig en transparant is en in lijn met nationale en internationale regelgeving. Daarnaast is het beleid van de NWB gericht op het aantrekken en behouden van gekwalificeerd en deskundig personeel.

Aandeelhoudersstrategie

Door de Provincie Zeeland is geen aandeelhoudersstrategie vastgesteld.

Verwacht financieel resultaat

De nettowinst van de NWB Bank is in 2025 uitgekomen op € 113 miljoen. Het verwacht resultaat over 2026 en 2027 is onbekend.

Verwachte dividenduitkering

De directie NWB Bank heeft in 2019 richting de aandeelhouders gecommuniceerd er naar te streven een meerjarig bestendig dividend uit te keren dat past binnen een bandbreedte van de pay-out ratio van 40-60% waarbij een bedrag van € 40 miljoen per jaar is genoemd. In de meerjarenraming van de Provincie Zeeland is geen dividend van de NWB Bank geraamd.

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2027	0,06%
Per 31-12-2027	0,06%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1 miljoen)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 2.157

Per 31-12-2027 (schatting)	€ 2.157

Schatting gebaseerd op het saldo per 1 januari 2026 uit de vastgestelde jaarrekening 2025.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1 miljoen)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 70.711
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 70.711

Schatting gebaseerd op het saldo per 1 januari 2026 uit de vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico’s

De Provincie voorziet geen risico's.

GBE Aqua B.V.

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

GBE Aqua B.V. komt voort uit de verkoop van de aandelen Evides door ZEH (toen nog PZEM) aan haar aandeelhouders. In de vergadering van 23 juli 2021 hebben Provinciale Staten van Zeeland besloten tot oprichting van- en deelname aan GBE Aqua B.V. Op 8 december 2021 heeft ZEH de aandelen Evides verkocht aan GBE Aqua.

Publiek belang

Het waarborgen van het wettelijk gedefinieerde publiek belang conform de drinkwaterwet. Voor Evides is dit het leveren van continu, betrouwbaar drinkwater.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 50,051% stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) GBE Aqua.

Doelstelling

De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop.

Bezoldiging

Op de bezoldiging van de directeur van GBE Aqua holding is de WNT-norm van toepassing.

Aandeelhoudersstrategie

In lijn met de beleidsnota verbonden partijen is er vanuit GBE Aqua een aandeelhouderstrategie voor Evides opgesteld.

Verwacht financieel resultaat

Het verwacht financieel resultaat van GBE Aqua over 2026 is - € 50.745.

Verwachte dividenduitkering

Het vrij besteedbare dividend van Evides en GBE Aqua is in 2027 naar verwachting ongeveer € 3,0 miljoen. De onzekerheidsmarge neemt toe van € 4 miljoen in 2026 naar € 6 miljoen in 2027.

Verwacht financieel belang

De Provincie Zeeland heeft een kapitaalbelang van 50,051% in GBE Aqua B.V.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 338
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 338

Schatting gebaseerd op laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedrag x € 1.000)	
Schatting per 01-01-2027 (schatting)	€ 1,7
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1,7

Schatting gebaseerd op laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico's

Omdat de lening binnen GBE Aqua in 2024 volledig is afgelost bestaat er voor de Provincie Zeeland geen garantieverplichting meer in 2026. Het risico dat de Provincie Zeeland wordt aangesproken op haar garantieverplichting is hiermee komen te vervallen.

Westerschelde Ferry B.V. (WSF)

Vestigingsplaats

Vlissingen

Oprichting/deelname provincie

1 januari 2015

Publiek belang

Een efficiënte, regelmatige, betrouwbare fiets-voet-veerverbinding over de Westerschelde tussen Vlissingen en Breskens.

Programma begroting

Mobiliteit op maat.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.

Doelstelling

Deze vennootschap heeft ten doel om in opdracht van de Provincie Zeeland een fiets-voet-veerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens vice versa.

Bezoldiging

Bezoldiging directeur valt binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Over het boekjaar 2027 wordt een positief financieel resultaat verwacht van € 227.378 (bron: Beleidsplan Westerschelde Ferry 2026).

Verwachte dividenduitkering

€ 0

Verwacht financieel belang

100%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	

Per 01-01-2027 (schatting)	€ 973
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1.200

Schatting gebaseerd op laatst vastgestelde jaarrekening 2025 en mutatie gebaseerd op het Beleidsplan 2026.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 1.078
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1.078

Schatting gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico's

Op 4 juli 2024 heeft Gedeputeerde Staten Provinciale Staten laten weten het proces starten gericht op bouw van nieuwe schepen voor de Westerschelde Ferry en dit te doen als project van de Provincie Zeeland. Daarbij is ten aanzien van de exploitatie gemeld: "Vooralsnog gaan wij daarbij uit van het handhaven van de status van Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB), zoals eerder door uw Staten besloten." Conform deze inzet is Provinciale Staten op 28 oktober 2025 geïnformeerd over het besluit de huidige concessie te verlengen tot en met 2033, met dien verstande dat de concessievoorwaarden (onder andere aantal afvaarten, tarievenkader en exploitatiebijdrage Provincie) gedurende deze periode tijdig zullen worden aangepast aan het varen met nieuwe schepen.

In hoofdstuk 1, Grote Projecten, van deze begroting is de stand van zaken van het groot project Vervanging schepen Westerschelde Ferry opgenomen.

De Provincie Zeeland heeft als 100% aandeelhouder een financieel risico dat zij in haar rol als aandeelhouder aanvullende middelen aan de Westerschelde Ferry BV ter beschikking dient te stellen (agiostorting) in het geval het Eigen Vermogen van de Westerschelde Ferry BV onvoldoende zou zijn om mogelijke negatieve financiële resultaten veroorzaakt door o.a. tegenvallende aantallen passagiers, onverwachte hoge onderhoudskosten, stijgende brandstofkosten en een stijging van de energieprijzen, op te kunnen vangen.

Een bijkomend risico wat nu al gelopen wordt is vroegtijdige vervanging door onherstelbare schade van een van de motoren van de huidige schepen. Omdat vanuit de Europese Standaard tot vaststelling van de technische voorschriften voor schepen (ES-TRIN) het wisselen van een bestaande motor niet meer is toegestaan. Om het risico te mitigeren zijn de volgende mitigaties voorzien:

- Plan A: Alles in het werk stellen om de planning te halen. Dit mitigeert alleen het risico van de herkeuring 2029.

- Plan B: IL&T -> dispensatie geldende wet- en regelgeving. Op 3 november 2025 is overleg geweest met de Inspectie Leefomgeving & Transport (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) om de mogelijkheden te bespreken om dispensatie te krijgen op geldende wet- en regelgeving. Voor uitstel van de certificering kan éénmalig gebruik gemaakt van het artikel 3.18 lid 4 van de binnenvaartregeling. Dit betreft een verlenging van 6 maanden. Over het gebruik van de ruilmotor denkt IL&T na over een maatwerkoplossing.

- Plan C: Tijdelijke inzet van andere schepen. Dit mitigeert beide benoemde risico's.

- (Plan) D: vervangen van de motoren in de bestaande schepen door dieselmotoren die minder milieubelastend zijn. Uit een eerste onderzoek blijkt dat de investering ongeveer € 1,8 en € 3,1 miljoen per schip bedraagt.

Dit risico is ook opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Via de voortgangsrapportage van het groot project Vervanging schepen Westerschelde Ferry wordt Provinciale Staten geïnformeerd over de ontwikkeling van dit risico.

Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)

Vestigingsplaats

Den Haag

Oprichting/deelname provincie

1986

Publiek belang

De vereniging IPO is een samenwerkings- en overlegorgaan van alle provincies. De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie (BIJ12) maakt formeel onderdeel uit van het IPO.

Programma begroting

Bestuur.

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit twaalf leden, één gedeputeerde per provincie en een onafhankelijke voorzitter. Ieder bestuurslid heeft een eigen inhoudelijke portefeuille. De termijn van het bestuur is gelijk aan de termijn van de Provinciale Staten: vier jaar.

De Algemene Vergadering (AV) bestaat uit 24 leden die zijn voorgedragen door Provinciale Staten: twee Statenleden per provincie. De AV voert de 'governance'-rol binnen de vereniging uit. De AV benoemt het bestuur en verleent goedkeuring aan de meerjarenagenda, de jaarplannen, het jaarverslag, de jaarrekening en de begroting van het IPO.

Doelstelling

Het IPO heeft als doelstelling het behartigen van de belangen van provincies en het bieden van een platform voor lobby, overleg, uitwisseling en innovatie.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 volgens de Concept Begroting 2027 welke behandeld is in de Algemene Vergadering (AV) van het IPO op 23 juni 2026. De definitieve begroting 2027 wordt pas in november 2026 door de AV van het IPO vastgesteld en is nog niet beschikbaar.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland draagt in 2027 op basis van de concept Begroting 2027 € 5.184.000 bij in de kosten op basis van verdeelsleutel van 5,96%. Dit is exclusief de geschatte kosten voor de open-einde regeling faunaschade ad € 3.888.0000.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 3.314
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 3.314

Schatting gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 45.463
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 45.463

Schatting gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico’s

De Provincie voorziet geen risico's, echter bij gezamenlijke besluitvorming over uitbreiding van taken voor IPO/BIJ12 bestaat de mogelijkheid dat de deelnemersbijdrage stijgt (naast reguliere indexering).

Huis van de Nederlandse Provincies

Vestigingsplaats

Brussel (B)

Oprichting/deelname provincie

2000

Publiek belang

Samenwerkingsorgaan voor het verbeteren van de internationale contacten en relaties tussen de Nederlandse Provincies en de Europese en andere nationale en lokale overheden. EU belangenbehartiging van de Provincie Zeeland garanderen en in te kaderen in de gezamenlijke interprovinciale EU belangenbehartiging.

Programma begroting

Bestuur

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit dertien leden, één gedeputeerde per provincie en een vertegenwoordiger van het IPO. Ieder bestuurslid heeft een eigen inhoudelijke portefeuille. De termijn van het bestuur is gelijk aan de termijn van de Provinciale Staten: vier jaar.

Doelstelling

Het volgen en beïnvloeden van Europees beleid en regelgeving. Het versterken van de internationale contacten, relaties en lobby gekoppeld aan de Zeeuwse belangen in Brussel.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Volgens de Begroting 2026 en het meerjarig perspectief 2027-2029 voor 2027 € 0. Er is nog geen (concept) begroting 2027 beschikbaar. De definitieve begroting 2027 wordt pas eind oktober 2026 door de AV van het HNP vastgesteld.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland draagt in 2026 € 86.520 bij op een totale begroting van € 1.250.860. Dit bedrag zal voor 2027 nog geïndexeerd worden bij vaststelling van de Begroting 2027.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 643
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 643

Schatting gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025 en begroting 2026.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)

Per 01-01-2027 (schatting)	€ 509
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 509

Schatting gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico's

De Provincie voorziet geen risico's, echter indien het HNP bestuur besluit tot uitbreiding van taken en/of extra activiteiten voor het HNP bestaat de mogelijkheid dat de deelnemersbijdrage stijgt.

Provinciaal fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

28 juni 2022 door middel van statenvoorstel FEZ-614.

Publiek belang

De betrokkenheid van de Provincie vloeit voor uit de wet milieubeheer. Het Nazorgfonds is een "spaarpot" waaruit de kosten van de nazorg van relatief jonge stortplaatsen wordt gedekt.

Programma begroting

Woonplaats Zeeland.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland is 100% financieel en bestuurlijk verantwoordelijk na sluiting van de stortplaats. Het college vormt het dagelijks- en algemeen bestuur:

- Dagelijks bestuur Dhr. J.J. Aalberts (Financiën) en Mevr. D. de Clerck (Milieu).
- Algemeen bestuur (voltallig college).

Doelstelling

Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen:

- De middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden.
- Zorgdragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden.

Bezoldiging

Niet van toepassing.

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Het verwacht financieel resultaat is € 0, uitgaande van 5% rendement.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Op de voorzieningen dient het fonds een rendement te behalen van 5%. Afwijkingen in het gerealiseerde beleggingsrendement verlopen via de egalisatiereserve beleggingsresultaten .

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 1.233
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 1.417

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 16.853
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 17.512

Risico's

Financiële risico's:

Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie en is het verhalen op de exploitanten niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) of wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn.

Beheersmaatregelen:

1. Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats. We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen.
2. Door de vorming van de egalisatiereserve beleggingsrendement egalisatiereserve beleggingsresultaten is er ruimte om tegenvallende rendement op te vangen.

Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District

Vestigingsplaats

Gent

Oprichting/deelname provincie

De oprichting van de BGTS en de deelname van de Provincie Zeeland in de BGTS heeft per 1 december 2021 plaatsgevonden.

Publiek belang

Het North Sea Port District, het grondgebied van Vlissingen, Terneuzen, Borsele, Zelzate, Evergem en Gent is een gebied met grote uitdagingen. Vragen over industrie, infrastructuur, voorzieningen, cultuur, wonen en natuur komen in een druk gebied bij elkaar. Om deze vraagstukken beter, sneller en doelgerichter te kunnen adresseren en agenderen werd het samenwerkingsverband North Sea Port District opgericht. Dit samenwerkingsverband is in 2021 de BGTS geworden. Op bestuurlijk en op ambtelijk niveau worden de gezamenlijke grensoverschrijdende ruimtelijke vraagstukken geagendeerd. Verder speelt de BGTS NSPD ook bij de uitvoering van de regiodeal NSPD een rol. De visie van het District wordt als volgt geformuleerd: “In 2050 is het North Sea Port District een plaats waar klimaatneutraliteit en leefbaarheid elkaar versterken. De nabijheid en nauwe samenwerking tussen haven, kernen en landschap is hierbij een grote troef en van cruciaal belang”. Daarnaast is het North Sea Port District ook als (enig grensoverstijgende, van de 16) NOVEX-gebied aangeduid door het Nederlandse Rijk. Het is dus een gebied met bijzonder groot belang. Deze belang heeft Vlaanderen op de Vlaams - Nederlandse Top van 1 April 2025 ook ondertekend.

Programma begroting

De BGTS NSPD begroting kent aan de inkomstenkant een werkingsbijdrage van €200.000,-. Dit wordt jaarlijks bij elkaar gelegd door de 8 partnerbesturen, volgens de daarvoor geldende verdeelsleutel. Provincie Zeeland draagt volgens de verdeelsleutel 17% bij, wat neerkomt op een bedrag van €34.000,-.

Bestuurlijk belang

Provincie Zeeland is deelnemer en draagt voor 17% bij in de kosten van de BGTS. De andere deelnemers zijn Gent, Terneuzen, Evergem, Vlissingen, Zelzate, Borsele, Oost-Vlaanderen en Zeeland.

Doelstelling

Grensoverschrijdende vraagstukken agenderen en gezamenlijk oplossen.

Bezoldiging

Niet van toepassing.

Aandeelhoudersstrategie

Er is voor de BGTS geen aandeelhoudersstrategie opgeteld.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (BGTS NSPD heeft enkel een zichtrekening die geen rente genereert)

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

De Provincie Zeeland draagt bij in het jaarlijkse budget voor een bedrag van € 34.000.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (Schatting)	€ 0
Per 31-12-2027 (Schatting)	€ 0

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 5
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 5

Risico's

Deelname aan BGTS NSPD brengt de verplichting tot het voldoen van een jaarlijkse bijdrage met zich mee. Uittreding uit de BGTS NSPD is volgens de statuten mogelijk op ieder moment, mits dit een jaar van te voren wordt aangegeven.

Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Geopark Schelde Delta

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

De BGTS Geopark Schelde Delta en de deelname van de Provincie Zeeland in de BGTS vindt plaats per 1 januari 2025. De Provincie Zeeland is daarbij de administratieve zetel.

Publiek belang

Het keurmerk UNESCO Global Geopark Geopark is van toepassing voor een grensoverschrijdend geologisch wetenschappelijk begrenst gebied waar het mondingsgebied van de rivier de Schelde haar invloed heeft. Het omvat de hele provincie Zeeland en delen van de provincies Noord-Brabant, Antwerpen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Het UNESCO Global Geopark keurmerk is de hoogste mondiale status op gebied van ontstaansgeschiedenis, landschap, natuur, cultuurhistorie en duurzame ontwikkeling in de lijn verleden - heden - toekomst. Klimaatveranderingen en wisselingen in de zeespiegel en de wisselwerking tussen mens en het natuurlijk systeem in het verleden is daarbij het grote thema voor de Schelde Delta wat via educatie, beleving, onderzoek en toerisme wordt geduid aan bewoners en bezoekers. Inspiratie uit het verleden voor de opgaves richting de toekomst. Geoparken leveren daarnaast gelinkt aan de UN een belangrijke bijdrage aan de Sustainable Development Goals van de UN.

Op 27 maart 2024 is na beoordeling van de aanvraag door UNESCO de status toegekend. Een voorwaarde daarbij is dat het UNESCO Global Geopark Schelde Delta een zelfstandige grensoverschrijdende rechtspersoon is die waakt over de kwaliteit en het goed gebruik van het keurmerk door het grensoverschrijdende partnernetwerk van circa 150 organisaties. Om deze reden is de BGTS Geopark Schelde Delta opgericht door de 5 coordinerende provincies.

Na in alle Provinciale Staten en Provincieraden van de 5 provincies te zijn goedgekeurd is op 28 november 2024 de oprichtingsakte van de BGTS ondertekend door de 5 bevoegde gedeputeerden.

Programma begroting

Balans in landelijk gebied.

Bestuurlijk belang

Provincie Zeeland is deelnemer en draagt voor 20% bij in de kosten van de BGTS. De andere deelnemers zijn de Provincies Noord-Brabant, Antwerpen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen.

Doelstelling

Grensoverschrijdende kwaliteitsborging, samenwerking en goed gebruik van het UNESCO Global Geopark keurmerk. Het coordineren van gezamenlijke profileringsactiviteiten als Geopark Schelde Delta. De samenwerkende partners stimuleren het keurmerk bij relevantie activiteiten toe te passen en uit te dragen.

Bezoldiging

Niet van toepassing.

Aandeelhoudersstrategie

Er is voor de BGTS Geopark Schelde Delta geen aandeelhoudersstrategie opgesteld.

Verwacht financieel resultaat

De BGTS Geopark Schelde Delta heeft geen zelfstandig werkingsbudget omdat dit bij de afzonderlijke deelnemers is ondergebracht conform de statuten. Er wordt alleen jaarlijks voorzien in een bijdrage aan de BGTS waarmee de verplichte administratieve/financiele planning&control handelingen kunnen worden gefinancierd en waarmee de jaarlijkse contributie aan UNESCO (GGN, EGN, GEOFood) wordt voldaan.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

De Provincie Zeeland draagt bij in het jaarlijkse budget voor een bedrag van € 2.500.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 3
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 3

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 0
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 0

Risico's

Deelname aan BGTS Geopark Schelde Delta brengt de verplichting tot het voldoen van een jaarlijkse bijdrage met zich mee. Daarnaast draagt de Provincie Zeeland de verantwoording van administratieve zetel. Uittreding uit de BGTS Geopark Schelde Delta is volgens de statuten mogelijk.

Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) Landschapspark Zwinstreek

Vestigingsplaats

Brugge (B)

Oprichting/deelname provincie

Besluit Provinciale Staten 5 juli 2024.

Publiek belang

Het gemeenschappelijk belang van de partijen is tot een gestructureerde grensoverschrijdende samenwerking te komen.

Programma begroting

Grote Projecten

Bestuurlijk belang

De BGTS Landschapspark Zwinstreek bestaat uit de volgende deelnemers:

- De Provincie West-Vlaanderen.
- De Provincie Oost-Vlaanderen.
- De Provincie Zeeland.
- De stad Brugge.
- De stad Damme.
- De gemeente Knokke-Heist.
- De gemeente Maldegem.
- De gemeente Sint-Laureins.
- De gemeente Sluis.

Vertegenwoordiging in de algemene vergadering vindt plaats door één afgevaardigde per deelnemer en aanvullend drie afgevaardigden namens publieke instellingen (landbouwsector, natuursector en erfgoedsector).

Doelstelling

1. Het versterken en herstellen van de landschappelijke identiteit en landschapskwaliteit van het gebied vanuit een integrale visie op erfgoed, natuur, landbouw, wonen, bedrijvigheid, recreatie en toerisme.

2. Het bijdragen aan de realisatie van Europese, Vlaamse en Nederlandse beleidsbeslissingen met betrekking tot de landschappelijke identiteit en landschapskwaliteit vermeld in Europese wetgeving, Vlaamse decreten, Nederlandse wetgeving en beleidsplannen.
3. Het aanbieden van een unieke beleving van het landschap en de streek aan zowel lokale als binnen- en buitenlandse bezoekers.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Het is een rechtspersoon zonder winstoogmerk. Op dit moment is nog geen begroting voor 2027 beschikbaar, dus inschatting is € 0.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Geschatte aandeel van Provincie Zeeland in de werkingsbijdrage van het parkbureau is € 24.500, de kosten voor de projectmanager € 42.000 en projectkosten € 559.000.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 335
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 335

Schatting is gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025 en inschatting dat resultaten 2026 en 2027 nihil zijn.

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting)	€ 306
Per 31-12-2027 (schatting)	€ 306

De schatting is gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico's

De provinciale bijdrage is bedoeld als bijdrage in de kosten van het Parkbureau zelf. In deze provinciale bijdrage is geen rekening gehouden met projectkosten, voor projecten aan de Nederlandse zijde van de grens. De uit te voeren projecten richten zich met name op landbouw, zoet water, recreatie, erfgoed en landschap. Ook de provinciale opgaven zullen landen in dit gebied. Het Parkbureau is de gebiedsmakelaar die projecten initieert, combineert, faciliteert en uitvoert. In het Operationeel Plan is een opsomming gemaakt van projecten voor de eerste zes jaar. Samen met Gemeente Sluis en betrokken partners zal bekeken worden aan welke projecten Provincie Zeeland deelneemt. Deelname aan een project wordt altijd voorafgaand aan Gedeputeerde Staten ter besluitvorming voorgelegd, waarbij ook de financiële dekking wordt betrokken.

Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst

Vestigingsplaats

Sint-Gillis-Waas (B)

Oprichting/deelname provincie

28 juni 2013

Publiek belang

Het is een Europese gemeenschappelijke regeling voor de ontwikkeling van het grensgebied, waarbij het gaat om economie, mobiliteit, natuur, recreatie, cultuurhistorie en leefbaarheid.

Programma begroting

Bestuur

Bestuurlijk belang

Provincie Zeeland is deelnemer en heeft een belang van 12,5%. Andere deelnemers zijn: Provincie Oost-Vlaanderen (B), de gemeenten Hulst, Stekene (B), Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht (B) en Sint-Gillis-Waas (B) en de (intergemeentelijke) samenwerkingsverbanden Interwaas (B) en Maatschappij Linkerschelde Oever (MLSO) (B).

Doelstelling

De EGTS Linieland van Waas en Hulst richt zich op ontwikkeling en groei in de grensstreek met concrete samenwerkingsprojecten op de thema's:

- haven en economie
- mobiliteit
- natuur
- recreatie en cultuurhistorie
- wonen en leefbaarheid

Via de grensoverschrijdende samenwerking worden oplossingen gezocht voor grensknelpunten en het bevorderen van de sociale en economische samenhang in de regio.

Bezoldiging

Niet van toepassing (geen personeel in dienst).

Aandeelhoudersstrategie

Niet van toepassing.

Verwacht financieel resultaat

Het verwachte resultaat over 2027 is nog niet bekend, omdat de (concept) begroting 2027 van de EGTS nog niet beschikbaar is. Volgens de meerjarenbegroting 2026-2029 is sprake van een sluitende jaarschijf 2027.

Verwachte dividenduitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland draagt in 2027 bij in werkingskosten secretariaat EGTS zijnde € 24.000 (op grond van meerjarenraming 2026-2029).

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 504
Per 31-12-2027 (schatting **)	€ 504

* Nog geen resultaat over 2026 (begroot 0) bekend, is saldo per 1 januari 2026 volgens vastgestelde jaarrekening 2025.

** Schatting begroot resultaat = € 0 (op basis van meerjarenraming 2026-2029)

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2027 (schatting *)	€ 267
Per 31-12-2027 (schatting *)	€ 267

* Nog geen resultaat over 2026 bekend, is saldo per 1 januari 2026 volgens vastgestelde jaarrekening 2025.

Risico’s

EGTS betreft een regionaal samenwerkingsverband. In de huidige systematiek (statuten) is opgenomen dat de provincie per taakonderdeel verantwoordelijkheid kan nemen en dat het belang van de Provincie daarin afgewogen kan worden. Afspraken over provinciale betrokkenheid bij andere thema's dienen apart aan Gedeputeerde Staten te worden voorgelegd.

Gezien de ontwikkeling van de jaarresultaten en het eigen vermogen over de afgelopen jaren is op 21 december 2022 door het bestuur van de Linieraad besloten tot een structurele verhoging van de werkingsbijdragen van de deelnemers met ingang van 2023 met 20% (uitkomend voor Zeeland op € 24.000 per jaar). Verder is besloten om bij uitvoering van specifieke projecten door de EGTS dat ook

de personeelsinzet via een vooraf afgesproken verdeelsleutel aan deelnemende projectpartners doorbelast wordt. Met deze maatregelen beoogt de EGTS het financiële beleid robuuster te maken.

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.

Vestigingsplaats

Utrecht

Oprichting/deelname provincie

Op 31 oktober 2018 is de rechtspersoon Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. De organisatie is ontstaan uit het project GOVI en het project NDOV.

De coöperatieve vereniging heeft tot doel het ondersteunen en versterken van de samenwerking tussen decentrale overheden die verantwoordelijk zijn voor het aanbesteden en organiseren van openbaar vervoer in Nederland.

Publiek belang

De Provincie Zeeland is lid van de Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A., een samenwerkingsverband op het gebied van openbaar vervoer en publieke mobiliteit, bestaande uit de 12 provincies, de Vervoerregio Amsterdam, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het OV Bureau Groningen Drenthe.

De vereniging ondersteunt beleidsafstemming, kennisdeling en databeheer in het openbaar vervoer. DOVA faciliteert overlegstructuren, verzorgt de jaarlijkse LTI berekening en beheert OV-data. De organisatie werkt thematisch via netwerken aan gezamenlijke opgaven. Activiteiten zijn deels beleidsmatig, deels uitvoerend, en vinden plaats vanuit de werklocatie in Utrecht.

Programma begroting

Programma mobiliteit op maat.

Bestuurlijk belang

Samenwerkingsverband DOVA U.A. is een coöperatieve vereniging met 15 leden. In de algemene ledenvergadering heeft ieder lid één stem.

Doelstelling

De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

Bezoldiging

De coöperatie heeft per 31 december 2025 24 medewerkers (21,3 fte) in dienst. Ter vergelijking: per 31 december 2024 ging het om 25 medewerkers (21,6 fte).

Aandeelhoudersstrategie

Er is voor deze coöperatieve vereniging geen aandeelhoudersstrategie opgesteld.

Verwacht financieel resultaat

DOVA begroot voor 2027 € 7.397.222 aan lasten en € 7.225.169 aan baten. Vóór vrijval van bestemmingsreserves ontstaat daarmee een tekort van € 172.053. Door vrijval van bestemmingsreserves voor Busvriendelijke Infra en MIPOV resteert een beperkt positief resultaat van € 2.947. De begroting 2027 sluit daarmee nagenoeg neutraal.

Verwachte dividend uitkering

Niet van toepassing.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland betaalt in 2027 contributie ter hoogte van 1,70% van de reguliere DOVA-kosten en 2,78% van de DRIS-kosten. Voor Zeeland komt dit neer op een reguliere DOVA-bijdrage van € 85.751 en een DRIS-bijdrage van € 36.563.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000	
Per 01-01-2026 (schatting)	Nog geen informatie bekend
Per 31-12-2026 (schatting)	Nog geen informatie bekend

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2026 (schatting)	6.738
Per 31-12-2026 (schatting)	Nog geen informatie bekend

Het vreemd vermogen bestaat uit kortlopende schulden. Op basis van de balans per 31 december 2025 bedraagt het vreemd vermogen per 1 januari 2026 € 6,738 miljoen. Voor de stand per 31 december 2026 is in de beschikbare stukken nog geen balansprognose opgenomen.

Risico's

Voor Zeeland zijn met name de volgende aandachtspunten relevant:

- **Meerjarig financieel beeld.** De begroting 2027 sluit na vrijval van bestemmingsreserves met een beperkt positief resultaat. In de meerjarenraming verwacht DOVA vanaf 2028 opnieuw negatieve resultaten. DOVA kondigt daarom aan dat in de Kadernotitie 2028 voorstellen voor lichte ombuigingen worden voorbereid.
- **Indexering en kostenontwikkeling.** Voor 2027 is een indexatie van 2,15% toegepast. De feitelijke loon-, prijs- en projectkostenontwikkeling in latere jaren blijft onzeker en kan leiden tot hogere ledenbijdragen.
- **Projectspecifieke uitvoeringsrisico's.** Activiteiten zoals het dataplatform, MIPOV, DRIS-ketenbeheer, de Flextool en Vanzelfsprekend OV zijn afhankelijk van samenwerking tussen meerdere partijen. Daardoor kunnen vertraging, hogere kosten of aanpassing van de scope optreden.
- **Draagvlak voor ledenbijdragen en verdeelsleutels.** De ledenbijdragen worden berekend op basis van de vastgestelde verdeelsleutels. Wijzigingen in bijdragen of verschillen tussen gebruik en betaling kunnen aandacht vragen voor het draagvlak onder de leden.
- **Afhankelijkheid van externe financiering.** Voor enkele activiteiten, waaronder BISON en NDOV, is medefinanciering door het ministerie van IenW relevant. Voor zover toezeggingen nog niet schriftelijk zijn bevestigd of toekomstige bijdragen wijzigen, kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering of de benodigde ledenbijdrage.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Alle plannen en projecten in de fysieke leefomgeving vragen om grond. Dat geldt zowel voor opgaven uit bijvoorbeeld Zeeland 2050 of de ontwerp-Nota Ruimte. Een belangrijk uitgangspunt van de provinciale Nota Grondbeleid is daarom het versterken van de uitvoeringskracht, zodat we deze opgaven beter en sneller kunnen realiseren.

We benaderen de opgaven in het landelijke en stedelijke gebied in samenhang. Daarbij gaan we letterlijk bij mensen aan de keukentafel in gesprek. Deze gesprekken stemmen we zorgvuldig af met andere Zeeuwse overheden. Zo willen we voorkomen dat vandaag de Provincie met een grondvraag bij een grondeigenaar aanklopt en morgen bijvoorbeeld het waterschap. Deze structurele en integrale manier van denken en werken passen we inmiddels al jaren toe en is kenmerkend voor de Provincie Zeeland.

In het landelijke gebied heeft de Provincie een regisserende rol. Vanuit die rol bevorderen we de samenwerking tussen overheden en private grondeigenaren. De combinatie van de instrumenten kavelruil en grondbank is daarbij van groot belang. De beschikbaarheid van ruilgrond is immers een onmisbare voorwaarde om functieveranderingen daadwerkelijk mogelijk te maken.

Ook bij integrale gebiedsontwikkelingen en gebiedstransformaties (zowel in het landelijk als stedelijk gebied) stimuleren we de samenwerking. Daarmee dragen we bij aan een betere woon- en leefomgeving.

Om de uitvoeringskracht in Zeeland verder te versterken, zetten we in op de speerpunten uit de nota Grondbeleid:

- Verbeteren van de samenwerking tussen overheden en grondeigenaren in Zeeland.
- Vergroten van het areaal van ruilgronden (Grondbank Zeeland).
- Introduceren van het nieuwe grondinstrument: Ontwikkelingsbank. Dit instrument is in werking gezet op Schouwen, Walcheren en Zuid-Beveland.
- Ontwikkelen 'Kennisalliantie Grond & Eigendom' om uitvoeringskracht te vergroten.

Beleid

Provinciale Staten hebben het integrale uitvoeringsbeleid voor vastgoed op 7 oktober 2022 vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2022. De doelstellingen uit deze nota maken deel uit van de provinciale opgaven en zijn vertaald naar planningen voor de korte, middellange en lange termijn. Vrijwilligheid vormt daarbij het uitgangspunt. De prijzen voor aankoop, verkoop en pacht sluiten aan bij de ontwikkelingen op de grondmarkt en zijn marktconform.

In het landelijk gebied is een goede samenwerking tussen de verschillende overheden van groot belang. De provincie heeft hier vanuit haar wettelijke verantwoordelijkheid een regisserende rol bij de uitvoering. In het stedelijk gebied vervult de provincie vooral een ondersteunende rol.

Sinds de vaststelling van de Nota Grondbeleid is het takenpakket van Team Vastgoed uitgebreid. Er zijn verschillende landelijke regelingen en uitvoeringstaken ontwikkeld die raken aan grond- en vastgoedzaken. Voor Team Vastgoed betreft dit onder meer de uitvoering van de Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties (MGB). Zowel bij de landelijke totstandkoming van deze regelingen als bij de uitvoering ervan wordt een beroep gedaan op de specifieke expertise van het team.

Speerpunten

Uitgangspunten voor 2027 zijn:

- We hanteren prijzen die passen bij de markt (marktconform).
- Vrijwilligheid.
- Kavelruilbureau Zeeland in combinatie met de Grondbank Zeeland.
- Verwerving van grond en gebouwen voor onze doelen, opgaven en projecten.
- Het tijdelijk uitgeven in pacht van onze gronden.
- Herpositionering provinciaal eigendom: verkoop van gronden en gebouwen die niet meer nodig zijn voor onze doelstellingen en aankoop in die gebieden waar de opgaven liggen.
- Landelijke kennis beschikbaar stellen voor de opgaven in het bebouwde gebied via het Zeeuws Stedelijk Coördinatieteam en verkenning ontwikkelbedrijf.
- Kennisalliantie Grond en Eigendom: bevorderen van kennisontwikkeling over eigendom, gebruik, grondzaken en vastgoed.
- Winsten en verliezen binnen projecten komen ten gunste dan wel ten laste van het projectbudget.
- Algemene winsten en verliezen komen ten gunste dan wel ten laste van de algemene middelen (behalve winst op ILG percelen).
- Adviseren over en uitvoeren van regelingen in het kader van stikstof.

Opgaven

Opgaven 2027:

- Provinciale opgaven: onder andere verwerving voor natuur (NNZ, biodiversiteit), infrastructuur, (zoet)water, energie, stikstof.
- 10 kavelruilen (inschatting).
- Streven naar verbeteren van 250 hectare landbouwstructuur (inschatting).
- Bedienen van 70 partijen via kavelruil.
- Mede op verzoek van en in samenwerking met andere (semi-)overheden zetten we vrijwillige, integrale kavelruilen op. We verwachten 7 lopende ruilingsverzoek af te ronden waarbij we zowel agrariërs toekomstperspectief bieden en maatschappelijke opgaven realiseren.
- Toename grondvoorraad Grondbank Zeeland met 100 hectare.

Beleidskader

- Nota Grondbeleid 2022

Provinciale opgaven:

- Zeeuwse Omgevingsvisie
- Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK)
- Natuurbeheerplan 2025
- Zeeland 2050

Resultaten, winst en risico's

De Provincie Zeeland beschikt over een Grondbank van ongeveer 1.200 hectare, die voornamelijk bestaat uit landbouwgrond. Deze gronden worden jaarlijks verpacht aan agrariërs en leveren daarmee inkomsten op. Tegelijkertijd brengt het beheer van de gronden en de bijbehorende opstallen kosten met zich mee. Denk hierbij aan waterschaps- en gemeentelijke belastingen en aan kosten voor uitgifte, grondruil en verkoop, zoals notariskosten, kadasterkosten, taxaties en bodemonderzoek. Het uitgangspunt is dat de opbrengsten deze kosten dekken, zodat de exploitatie van de Grondbank per saldo kostendekkend is.

Voor de Grondbank is een krediet beschikbaar gesteld dat kan oplopen tot € 145 miljoen. De ruilgronden worden op de balans gewaardeerd tegen de aankoopprijs. Bij verkoop kan daardoor een positief of negatief resultaat ontstaan. Volgens de geldende financiële voorschriften wordt een positief resultaat, oftewel boekwinst, toegevoegd aan de algemene reserve. Een negatief resultaat, oftewel boekverlies, wordt aan deze reserve onttrokken. Voor percelen die deel uitmaken van het Natuurakkoord uit 2011 geldt een uitzondering: een positief resultaat op de verkoop van deze percelen wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve natuur.

Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel worden mogelijke positieve verkoopresultaten niet vooraf in de begroting opgenomen. Gronden die specifiek voor een project worden aangekocht, vallen niet onder de Grondbank. Overeenkomstig het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden deze gronden rechtstreeks betaald uit het budget dat voor het betreffende project beschikbaar is gesteld.

Het risico van de grondportefeuille binnen de Grondbank is op dit moment beperkt. De gronden hebben en behouden in beginsel een agrarische functie. De markt voor landbouwgrond ontwikkelt zich doorgaans geleidelijk en de Grondbank kent een tijdshorizon van ongeveer dertig jaar. Jaarlijks beoordelen we het risico op een daling van de grondprijzen. Indien nodig rapporteren we hierover in de reguliere planning-en-controlcyclus. Hierdoor kunnen we eventuele risico’s tijdig signaleren en passende maatregelen nemen. Momenteel zijn er geen projecten waarvoor risico’s rond grondaankopen zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De opstallen die eigendom zijn van de Provincie hebben een hoger risicoprofiel dan de gronden. Daarom wordt de actuele waarde van de opstallen binnen de Grondbank jaarlijks beoordeeld. Wanneer deze waarde lager is dan de boekwaarde, wordt een voorziening gevormd om het verwachte verlies op te vangen. In sommige gevallen wordt ervoor gekozen de waardevermindering direct af te boeken.

Paragraaf Openbaarheid (Wet open overheid)

Inleiding

In deze paragraaf gaan wij in op de beleidsvoornemens rond de uitvoering van de Wet open overheid (Woo). De verplichting voor deze Openbaarheidsparagraaf volgt uit artikel 3.5 van de Woo. De Woo regelt het recht op informatie van de overheid en heeft als doel een open overheid, voor iedereen.

Provincie Zeeland moet en wil dit ook zijn. Daarvoor is nodig dat wij zorgen voor een goede, geordende en toegankelijke informatiehuishouding en transparant zijn over de keuzes die wij maken. Daarom delen wij op eigen initiatief zoveel mogelijk informatie.

Woo-verzoeken

De behandeling van Woo-verzoeken vraagt om een goed gecoördineerd werkproces. Het doel is de Woo-verzoeken kwalitatief goed en binnen de termijn te kunnen behandelen. Het landelijke beeld dat zowel het aantal als de complexiteit van Woo-verzoeken de afgelopen jaren toeneemt, zien we in Zeeland ook. Provincie Zeeland heeft een Woo-coördinator. De Woo-coördinator is het eerste aanspreekpunt voor de Woo-verzoeken. Hij of zij geeft advies aan de collega’s die de verzoeken inhoudelijk behandelen over de juridische kaders en de manier van afhandeling. Ook bewaakt hij of zij de termijnen. Daarnaast zorgt deze functionaris, met de collega’s van de unit Functioneel Informatiebeheer en collega's op interprovinciaal niveau, dat het werkproces blijft ontwikkelen en verbeteren.

Beleid

Op grond van de Woo moeten wij verschillende categorieën informatie actief, dus uit eigen beweging, openbaar (gaan) maken. Deze verplichting treedt gefaseerd (in vier tranches) in werking. Voor de volledigheid staat hieronder een overzicht van de informatiecategorieën met daarbij de geschatte tranches.

Artikel Woo	Informatiecategorie	Tranche
3.3, lid 1.a	Wetten en andere algemeen verbindende voorschriften	1
3.3, lid 1.b	Overige besluiten van algemene strekking	1
3.3, lid 1.c	Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, inclusief de adviesaanvraag	2
3.3, lid 1.d	Inzicht in organisatie en werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen	1
3.3, lid 1.e	De bereikbaarheid van het bestuursorgaan en zijn organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend	1
3.3, lid 2.a	Bij de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal, provinciale staten, gemeenteraden en algemene besturen van waterschappen ter behandeling ingekomen stukken	3
3.3, lid 2.b	Vergaderstukken en verslagen van de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal (n.v.t. bij provincies);	niet van toepassing bij provincies
3.3, lid 2.c	Vergaderstukken en verslagen van de vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden	2
3.3, lid 2.d	Agenda's en besluitenlijsten van de hoogste bestuurlijke organen van openbare lichamen	2
3.3, lid 2.e	Adviezen	2
3.3, lid 2.f	Convenanten	3
3.3, lid 2.g	Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen	2
3.3, lid 2.h	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking (n.v.t. bij provincies);	niet van toepassing bij provincies

3.3, lid 2.i	Woo-verzoeken, -besluiten en verstrekte informatie	3
3.3, lid 2.j	Onderzoeksrapporten	3
3.3, lid 2.k	Beschikkingen	4
3.3, lid 2.l	Klachtoordelen	3

Openbaarmaking van de informatiecategorieën van tranche één is in 2024 (per 1 november) verplicht geworden. Vanaf 2027 zullen naar verwachting de actieve openbaarmaking van de tweede tranche, derde en uiteindelijk ook vierde tranche van de informatiecategorieën verplicht worden. Een aantal van de categorieën uit tranche twee en drie wordt nu al actief openbaar gemaakt op onze eigen website en is vindbaar via de Woo-index. Dat zijn de volgende:

- Bij de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal, provinciale staten, gemeenteraden en algemene besturen van waterschappen ter behandeling ingekomen stukken.
- Vergaderstukken en verslagen van de vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden.
- Agenda's en besluitenlijsten van de hoogste bestuurlijke organen van openbare lichamen.
- Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen.
- Convenanten.
- Klachtoordelen.
- Woo-verzoeken, -besluiten en verstrekte informatie.

Dat betekent dat wij in 2027 verder aan de slag gaan met het uitwerken en actief openbaar maken van de categorieën:

- Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, inclusief de adviesaanvraag.
- Adviezen.
- Beschikkingen.
- Onderzoeksrapporten.

Uitgangspunten

De uitgangspunten die Provincie Zeeland hanteert ten aanzien van de openbaarmaking van informatie zijn niet veranderd ten opzichte van voorgaande jaren. De uitgangspunten blijven daarmee:

- Informatie is openbaar, tenzij er een (op basis van de wet gegronde) reden is waarom dat niet kan.
- Samenwerking vindt plaats met andere provincies via het interprovinciale programma Digitalisering, spoor Dienstverlening. Ook werken we samen in ons eigen regionale netwerk (kennisuitwisseling met gemeenten, waterschap en andere organisaties).
- Documenten maken we zo veel als mogelijk duurzaam toegankelijk en makkelijk vindbaar voor inwoners, journalisten, bedrijven en instellingen.

Toekomstbeeld Open Zeeland

- Provincie Zeeland is een open en controleerbare organisatie.
- De informatie wordt duidelijk, gestructureerd en in een logisch geheel aangeboden.
- De informatie is en blijft duurzaam toegankelijk.
- Publicatieprocessen zijn daarbij verbeterd en zo veel mogelijk geautomatiseerd.
- Het aantal verzoeken om informatie neemt af, doordat Provincie Zeeland zich open opstelt en actief haar omgeving informeert.

Speerpunten

De speerpunten waar wij in 2026 verder mee aan de slag gaan, zijn:

- Het verder gefaseerd openstellen van de informatiecategorieën uit de Woo via de landelijke Woo-index.
- Het aanpassen van systemen en werkprocessen voor het kunnen openstellen van de informatiecategorieën.
- Uitvoering geven aan het interprovinciale ‘Meerjarenplan Wet open overheid provincies’, waaronder het inrichten van een kwaliteitssystematiek voor informatiebeheer.
- Het opleiden en het vergroten van bewustwording van medewerkers op het gebied van informatiehuishouding.
- Het maken van afspraken met de verbonden partijen van Provincie Zeeland om te voldoen aan de Woo.

Paragraaf Wind in de Zeilen

Inleiding

In juli 2020 ondertekenden het Rijk en de regio Zeeland het bestuursakkoord ‘Wind in de Zeilen’. Daarmee is een compensatie vastgelegd voor het mislopen van de Marinierskazerne in Vlissingen. Het pakket is met name bedoeld voor versterking van de sociaaleconomische structuur en het vestigingsklimaat van Vlissingen en Zeeland. Op 10 juli 2020 stemden Provinciale Staten in met het pakket. Het bestuursakkoord kent een investeringsomvang van ruim € 650 miljoen in de periode tot 2030.

In de voortgangsrapportage ‘Wind in de Zeilen’ van juli 2026 is inzicht geboden in de meest recente stand van zaken van het investeringspakket

Compensatiepakket

Het compensatiepakket is opgedeeld in verschillende fiches. Deze fiches dragen alle bij aan de economische structuurversterking van Vlissingen en Zeeland. De stuurgroep en de uitvoeringsregisseur van Wind in de Zeilen monitoren de realisatie van de fiches.

Een aantal van de fiches wordt uitgevoerd door de Provincie of raken de provinciale beleidsdoelstellingen uit de begroting. Andere worden uitgevoerd door derden en komen niet terug in de begroting 2027. In onderstaande tabel zijn alle fiches weergegeven uit het pakket Wind in de Zeilen. Bij de fiches die in 2027 nog in uitvoering zijn, is aangegeven in welk programma uit deze begroting u de inzet van de Provincie in 2027 terug kunt lezen. De meest actuele stand van zaken is te lezen in de jaarlijkse voortgangsrapportage Wind in de Zeilen.

Fiche	***Programma / strategische opgave in de begroting***
1A - Vergoeding van gemaakte kosten	*Fiche is afgerond*
1B - Law Delta	*Programma* Woonplaats *Zeeland-doelstelling Law Delta*
1C - Oprichting Delta Climate Center	*Programma Ondernemend Zeeland-doelstelling Campus Zeeland - fiche afgerond*
1D - Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen	*Buitenom begroting provincie Zeeland (voor wat betreft het project uit Wind in de Zeilen), provinciale betrokkenheid vanuit Programma Ondernemend Zeeland-doelstelling Campus Zeeland*
1E - Investeringsfonds Zeeland	*Fiche is afgerond*
1F - Bereikbaarheid: Intercity Vlissingen-Randstad	Programma Mobiliteit op maat doelstelling Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda
1F - Bereikbaarheid: Rail Gent-Terneuzen	Programma Mobiliteit op maat doelstelling Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda

1F - Bereikbaarheid: Living Lab Slimme Mobiliteit	Programma Mobiliteit op maat doelstelling Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda
1F - Bereikbaarheid: Ontwikkeling stationsomgeving Vlissingen	Buitenom begroting provincie Zeeland
1G - Industrie en haven	Fiche is afgerond
1H - Zorg	*Buitenom begroting provincie Zeeland (Fiche H2 afgerond)*
1I - Arbeidsmarkt: impuls werkzoekende	*Buitenom begroting provincie Zeeland*
1J - Aardgasvrije wijken	Fiche is afgerond
1K - Ontvlechten Evides en PZEM	Fiche is afgerond

Governance
Om invulling te geven aan het compensatiepakket is nauwe bestuurlijke samenwerking en structuur cruciaal. Er is daarom een stuurgroep ‘Wind in de Zeilen’ aangesteld. Deze bestaat uit de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en bestuurlijke vertegenwoordigers van de Provincie en de gemeente Vlissingen.

Het Rijk heeft daarnaast een onafhankelijk uitvoeringsregisseur aangesteld. Deze regisseur lost knelpunten op in de uitvoering en zorgt voor draagvlak. Bij eventuele problemen in de uitvoering grijp hij in. Daarnaast draagt de uitvoeringsregisseur zorg voor een voortgangsrapportage en monitoringsoverzicht.

Financiële begroting 2027

Lasten en baten en toelichting per programma

Inleiding

De onderstaande tabellen geven een meerjarig overzicht van alle lasten en baten. Het verloop is gebaseerd op de gegevens van:

- De vastgestelde jaarstukken van 2025.
- De begroting 2026 t/m de 9e begrotingswijziging.
- De begroting 2027.

Als eerste wordt een totaaloverzicht gepresenteerd met daarbij de baten, lasten en het saldo van de programma's. De andere tabellen bevatten de individuele programma's met daarbij de bijbehorende toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Ten slotte worden de lasten en baten per programma toegelicht.

Tabel lasten en baten per programma

(Bedragen x € 1.000)

Programma's	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Grote projecten en strategische opgaven	13.109	34.899	21.790	12.412	13	-12.399	5.054	-	-5.054
02 Woonplaats Zeeland	23.070	2.239	-20.831	44.442	7.160	-37.282	32.315	2.238	-30.077
03 Balans in landelijk gebied	51.719	9.330	-42.389	79.366	31.868	-47.498	65.541	19.282	-46.259
04 Ondernemend Zeeland	21.488	3.084	-18.405	30.377	3.981	-26.396	21.785	3.444	-18.340
05 Mobiliteit op maat	110.879	34.478	-76.401	128.979	39.360	-89.619	123.986	34.067	-89.919
06 Iedereen telt!	31.619	2.839	-28.780	39.937	1.249	-38.687	31.060	526	-30.534
07 Bestuur	14.716	211	-14.505	13.581	460	-13.121	13.219	239	-12.980
08 Energie op klimaat!	12.147	6.031	-6.115	16.517	6.216	-10.301	11.225	1.366	-9.860
Totaal programma's	**278.747**	**93.111**	**-185.636**	**365.610**	**90.306**	**-275.304**	**304.186**	**61.162**	**-243.024**
Algemene dekkingsmiddelen	5.038	331.604	326.567	2.943	270.402	267.459	4.318	272.862	268.544
Overhead	41.589	1.923	-39.666	50.824	5.027	-45.797	50.944	4.652	-46.292
Heffing voor de vpb	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo baten en lasten	**325.373**	**426.638**	**101.265**	**419.377**	**365.736**	**-53.641**	**359.447**	**338.676**	**-20.772**
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	219.146	133.515	-85.631	82.370	136.012	53.641	50.952	71.724	20.772
Totaal resultaat	**544.519**	**560.153**	**15.634**	**501.747**	**501.747**	**-**	**410.400**	**410.400**	**-**

Programma	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Grote projecten en strategische opgaven	13.109	34.899	21.790	12.412	13	-12.399	5.054	-	5.054
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	24.258	3.772	-20.486	334	11.192	10.858	-	5.984	-5.984
Totaal programma 1	**37.367**	**38.671**	**1.304**	**12.746**	**11.204**	**-1.541**	**5.054**	**5.984**	**-930**

Programma	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
02 Woonplaats Zeeland	23.070	2.239	-20.831	44.442	7.160	-37.282	32.315	2.238	30.077
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	5.553	16.009	10.456	1.127	14.502	13.375	-2.790	6.558	-9.348

(Bedragen x € 1.000)

Totaal programma 2	**28.623**	**18.249**	**-10.374**	**45.569**	**21.663**	**-23.907**	**29.525**	**8.796**	**20.729**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
03 Balans in landelijk gebied	51.719	9.330	-42.389	79.366	31.868	-47.498	65.541	19.282	46.259
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	2.496	10.250	7.754	1.089	6.520	5.431	83	5.718	-5.635
Totaal programma 3	**54.215**	**19.580**	**-34.635**	**80.454**	**38.388**	**-42.067**	**65.625**	**25.000**	**40.624**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
04 Ondernemend Zeeland	21.488	3.084	-18.405	30.377	3.981	-26.396	21.785	3.444	18.340
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	5.416	12.097	6.681	1.282	21.219	19.937	120	5.178	-5.058
Totaal programma 4	**26.904**	**15.181**	**-11.723**	**31.659**	**25.201**	**-6.459**	**21.905**	**8.622**	**13.283**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
05 Mobiliteit op maat	110.879	34.478	-76.401	128.979	39.360	-89.619	123.986	34.067	89.919
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	15.463	21.208	5.745	20.406	27.534	7.128	12.487	18.311	-5.824
Totaal programma 5	**126.342**	**55.686**	**-70.655**	**149.384**	**66.894**	**-82.490**	**136.473**	**52.378**	**84.096**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
06 Iedereen telt!	31.619	2.839	-28.780	39.937	1.249	-38.687	31.060	526	30.534
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	4.549	5.629	1.080	1.177	6.702	5.525	1.142	750	392
Totaal programma 6	**36.169**	**8.468**	**-27.701**	**41.114**	**7.952**	**-33.162**	**32.203**	**1.276**	**30.927**

	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027

(Bedragen x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
07 Bestuur	14.716	211	-14.505	13.581	460	-13.121	13.219	239	12.980
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	560	409	-151	12	876	863	30	237	-207
Totaal programma 7	**15.276**	**620**	**-14.656**	**13.593**	**1.335**	**-12.258**	**13.249**	**475**	**12.774**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
08 Energie op klimaat!	12.147	6.031	-6.115	16.517	6.216	-10.301	11.225	1.366	9.860
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	3.122	2.604	-518	31	5.208	5.177	31	1.466	-1.435
Totaal programma 8	**15.269**	**8.635**	**6.634**	**16.548**	**11.424**	**-5.124**	**11.256**	**2.832**	**8.424**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene dekkingsmiddelen	5.038	331.604	326.567	2.943	270.402	267.459	4.318	272.862	-268.544
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	156.469	60.527	-95.943	55.814	31.194	-24.619	39.307	25.230	14.077
Totaal programma algemene dekkingsmiddelen	**161.507**	**392.131**	**230.624**	**58.757**	**301.596**	**242.840**	**43.625**	**298.092**	**-254.468**

	Realisatie 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Overhead	41.589	1.923	-39.666	50.824	5.027	-45.797	50.944	4.652	46.292
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	1.259	1.009	-249	1.099	11.063	9.964	542	2.292	-1.750
Totaal programma overhead	**42.848**	**2.932**	**-39.916**	**51.923**	**16.091**	**-35.833**	**51.485**	**6.944**	**44.541**
Totaal resultaat	**544.519**	**560.153**	**15.634**	**501.747**	**501.747**	**-**	**410.400**	**410.400**	**-0**

Toelichting lasten en baten per programma

Programma 01 Grote projecten
In dit programma zijn de baten en lasten van het grote project Natuurpakket Westerschelde (NPW) opgenomen.

De investeringen in de grote projecten Deltaweg, Zanddijk, Traverse Kapellebrug en vervanging schepen Westerschelde Ferry worden geactiveerd op de balans ten laste van het beschikbaar gestelde investeringskrediet (zie ook hoofdstuk investeringen).

Programma 02 Woonplaats Zeeland
De belangrijkste posten betreffen het werken met de omgevingswet, ruimtelijke kwaliteit met betrekking tot wonen, bedrijventerreinen en de omgevingsvisie, recreatie en toerisme, en de deelnemersbijdrage aan de RUD en DCMR.

Programma 03 Balans in landelijk gebied
De belangrijke posten betreffen natuurbeheer, -ontwikkeling, -herstel, -beleving en -bescherming, evenals een duurzame landbouw.

Programma 04 Ondernemend Zeeland
De belangrijkste posten betreffen de bijdrage aan Impuls Zeeland, ontwikkelingen op het gebied van food en arbeidsmarkt en de concurrentiepositie van Zeeuwse ondernemers, Campus Zeeland, Zichtbaar Zeeland en circulaire economie en diverse fondsen / Europese programma's.

Programma 05 Mobiliteit op maat
De belangrijkste posten betreffen de kapitaal- en beheerlasten van de N62 (Sloeweg en Tractaatweg), de onderhouds- en renovatiebudgetten voor de infrastructuur en budgetten voor openbaar vervoer inclusief de Westerschelde Ferry en Living Lab Slimme mobiliteit in het kader van Wind in de Zeilen .

Programma 06 Iedereen telt!
De belangrijkste posten betreffen de beschikbare budgetten voor gesubsidieerde instellingen op dit beleidsterrein en de restauratie van rijksmonumenten.

Programma 07 Bestuur
De belangrijkste posten betreffen de budgetten voor de ondersteuning van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Rekenkamer, uitvoering van de Rijkstaken van de CdK, voor samenwerkingsverbanden als de Scheldemondraad en het IPO en voor de lobby functie.

Programma 08 Energie op klimaat!
In dit programma zijn de lasten opgenomen van opgaven uitvoering klimaatadaptatie, voldoende zoet water en energietransitie.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Belangrijkste posten betreffen de baten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, het provinciefonds en de dividenden van de Westerscheldetunnel en ZEH. Eveneens worden hier de financieringslasten begroot. Er is geen post onvoorzien opgenomen in de begroting 2027.

Kosten van overhead
De overheadkosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, worden verantwoord in dit programma.

Vennootschapsbelasting
Er is geen bedrag aan vennootschapsbelasting voorzien in de begroting 2027.

Meerjarenperspectief en toelichting

Inleiding

In onderstaande tabel zijn alle geraamde lasten en baten van 2027 t/m 2030 weergegeven. Deze cijfers zijn gepresenteerd per programma en bijbehorende doelstellingen.

(bedragen x € 1.000)

Programma/ Doelstelling	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01-Grote projecten en strategische opgaven												
010102-NPW	3.961	-	-3.961	6.869	-	-6.869	806	-	-806	476	-	-476
019999-Ambtelijke inzet	1.093	-	-1.093	1.106	-	-1.106	1.110	-	-1.110	2.097	-	-2.097
Totaal 01-Grote projecten en strategische opgaven	5.054	-	-5.054	7.974	-	-7.974	1.916	-	-1.916	2.573	-	-2.573
02-Woonplaats Zeeland												
020105-Ruimtelijke kwaliteit: werken met de Omgevingswet	179	24	-155	179	24	-155	179	24	-155	179	24	-155
020106-Milieu: Woon- en werkklimaat zijn versterkt	18.978	1.327	-17.652	18.855	1.327	-17.528	18.573	1.327	-17.247	18.232	1.327	-16.906
020107-Ruimtelijke Kwaliteit: toekomstbestendig wonen in Zeeland	5.819	585	-5.234	3.836	-	-3.836	1.567	-	-1.567	1.528	-	-1.528
020108-Toerisme en recreatie: bestemming in balans	830	-	-830	1.033	-	-1.033	1.033	-	-1.033	1.033	-	-1.033
020109-Ruimtelijke kwaliteit: omgevingsvisie en verordening, advies	2.355	54	-2.301	314	-	-314	314	-	-314	314	-	-314
020110-Ruimtelijke kwaliteit: toekomstbestendige bedrijventerreinen	474	249	-226	-	-	-	-	-	-	-	-	-
029999-Ambtelijke inzet	3.680	-	-3.680	3.717	-	-3.717	3.729	-	-3.729	3.727	-	-3.727
Totaal 02-Woonplaats Zeeland	32.315	2.238	-30.077	27.933	1.351	-26.583	25.395	1.351	-24.045	25.013	1.351	-23.662
03-Balans in landelijk gebied												
030103-Natuurherstel	24.482	16.861	-7.621	17.665	11.964	-5.701	11.137	5.436	-5.701	11.462	5.761	-5.701
030105-Natuurbeleving: verbreding en verbinding	4.119	-	-4.119	3.669	-	-3.669	3.628	-	-3.628	3.628	-	-3.628
030106-Volhoudbare landbouw	1.725	-	-1.725	1.725	-	-1.725	1.725	-	-1.725	1.725	-	-1.725
030107-Natuurbeheer	23.899	206	-23.693	24.098	206	-23.892	21.077	-	-21.077	21.077	-	-21.077
030108-Natuurontwikkeling	3.598	1.166	-2.433	3.598	1.166	-2.432	3.598	1.155	-2.444	3.598	1.150	-2.448
030109-Natuurbescherming	1.074	1.050	-24	210	186	-24	210	186	-24	210	186	-24
039999-Ambtelijke inzet	6.644	-	-6.644	4.864	-	-4.864	4.323	-	-4.323	4.320	-	-4.320
Totaal 03-Balans in landelijk gebied	65.541	19.282	-46.259	55.830	13.522	-42.307	45.698	6.777	-38.921	46.020	7.097	-38.923
04-Ondernemend Zeeland												
040109-Vestigingsklimaat, imago en talent	5.038	131	-4.907	3.973	-	-3.973	3.597	-	-3.597	3.597	-	-3.597

(bedragen x € 1.000)

040110-Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht	9.531	2.419	-7.113	4.063	-	-4.063	4.063	-	-4.063	4.063	-	-4.063
040111-Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie	606	-	-606	356	-	-356	293	-	-293	293	-	-293
040112-Europa, Rijk en Regio	3.097	894	-2.202	2.979	772	-2.207	2.489	495	-1.995	2.399	468	-1.932
049999-Ambtelijke inzet	3.513	-	-3.513	3.431	-	-3.431	3.444	-	-3.444	3.442	-	-3.442
Totaal 04-Ondernemend Zeeland	21.785	3.444	-18.340	14.801	772	-14.029	13.886	495	-13.392	13.794	468	-13.327
05-Mobiliteit op maat												
050101-Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	29.930	1.251	-28.679	26.340	1.125	-25.215	25.697	847	-24.850	24.551	847	-23.704
050105 Wegeninvesteringen	41	-	-41	2.000	-	-2.000	1.945	-	-1.945	1.945	-	-1.945
050111-Verbetering verkeersveiligheid	919	-	-919	919	-	-919	919	-	-919	919	-	-919
050112-Investeren in bereikbaarheid voor personen en goederen	39.652	29.300	-10.352	35.138	29.300	-5.838	35.410	29.300	-6.110	6.007	-	-6.007
050113-Uitvoering regionale mobiliteitsstrategie	37.600	3.516	-34.084	36.236	2.299	-33.938	35.721	2.299	-33.423	35.721	2.299	-33.423
059999-Ambtelijke inzet	15.844	-	-15.844	15.784	-	-15.784	15.587	-	-15.587	14.625	-	-14.625
Totaal 05-Mobiliteit op maat	123.986	34.067	-89.919	116.418	32.723	-83.694	115.278	32.445	-82.833	83.768	3.145	-80.623
06-Iedereen telt!												
060105-Basis voor Cultuur en Erfgoed	21.242	506	-20.736	20.152	506	-19.645	20.996	506	-20.490	20.212	506	-19.706
060106-Participatie en Publieksverbreding	2.116	-	-2.116	2.217	-	-2.217	2.084	-	-2.084	2.084	-	-2.084
060107-Jeugd en Jongeren	752	-	-752	764	-	-764	692	-	-692	692	-	-692
060108-Makersklimaat	1.251	-	-1.251	1.251	-	-1.251	1.251	-	-1.251	1.251	-	-1.251
060109-Innovatie en Transitie	550	20	-530	150	-	-150	150	-	-150	150	-	-150
060110-Leefbaarheid – Meedoen en Gezond in Zeeland	3.034	-	-3.034	2.865	-	-2.865	2.327	-	-2.327	2.665	-	-2.665
069999-Ambtelijke inzet	2.116	-	-2.116	2.135	-	-2.135	1.844	-	-1.844	1.843	-	-1.843
Totaal 06-Iedereen telt!	31.060	526	-30.534	29.534	506	-29.028	29.344	506	-28.837	28.898	506	-28.392
07-Bestuur												
070101-Interbestuurlijk toezicht	37	-	-37	37	-	-37	37	-	-37	37	-	-37
070102-Samenwerkend bestuur	1.652	-	-1.652	1.583	-	-1.583	1.600	-	-1.600	1.600	-	-1.600
070103 Sterk Provinciaal bestuur	1.431	-	-1.431	1.252	-	-1.252	1.252	-	-1.252	1.252	-	-1.252
070104-Signalerend bestuur	760	239	-522	587	232	-355	587	232	-355	587	232	-355
070105- Weerbaar bestuur	450	-	-450	450	-	-450	450	-	-450	314	-	-314
079999-Ambtelijke inzet	8.888	-	-8.888	8.709	-	-8.709	8.454	-	-8.454	8.451	-	-8.451
Totaal 07-Bestuur	13.219	239	-12.980	12.618	232	-12.386	12.380	232	-12.148	12.242	232	-12.010
08-Energie op klimaat!												

(bedragen x € 1.000)

080101-Klimaatadaptatie en voldoende zoet water	1.103	8	-1.095	293	-	-293	293	-	-293	293	-	-293
080103-Energietransitie	6.691	1.138	-5.553	2.788	978	-1.810	1.399	-	-1.399	1.399	-	-1.399
080107-Deltawateren	68	220	152	90	-	-90	90	-	-90	90	-	-90
089999-Ambtelijke inzet	3.364	-	-3.364	3.406	-	-3.406	3.415	-	-3.415	3.414	-	-3.414
Totaal 08-Energie op klimaat!	11.225	1.366	-9.860	6.577	978	-5.599	5.197	-	-5.197	5.196	-	-5.196
Totaal programma's	**304.186**	**61.162**	**-243.024**	**271.685**	**50.085**	**-221.601**	**249.095**	**41.806**	**-207.289**	**217.503**	**12.799**	**-204.704**
90 Algemene dekkingsmiddelen												
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000	-	50.000	50.000
900102 Provinciefonds	3.729	198.928	195.199	226	201.774	201.548	-197	205.333	205.529	550	206.334	205.784
900103 Dividend	-	19.314	19.314	-	13.668	13.668	-	14.989	14.989	-	14.152	14.152
900104 Saldo van de financieringsfunctie	550	4.620	4.070	553	3.806	3.253	496	3.029	2.533	552	2.389	1.837
900105 Budgettaire ruimte	-11	-	11	-11	-	11	-11	-	11	3.104	-	-3.104
900106 Onvoorzien inclusief stelposten	-500	-	500	-500	-	500	-500	-	500	-500	-	500
900107 Overige inkomsten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
909999 Ambtelijke inzet	550	-	-550	559	-	-559	561	-	-561	561	-	-561
Totaal 90 Algemene dekkingsmiddelen	**4.318**	**272.862**	**268.544**	**827**	**269.248**	**268.421**	**349**	**273.351**	**273.002**	**4.267**	**272.875**	**268.608**
96 Overhead												
960101 Personeel	37.128	24	-37.104	35.520	-	-35.520	34.639	-	-34.639	34.689	-	-34.689
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	3.378	33	-3.345	3.253	21	-3.231	3.306	21	-3.285	3.501	21	-3.480
960103 ICT	8.494	12	-8.482	8.385	-	-8.385	8.159	-	-8.159	8.166	-	-8.166
960104 Overige overhead	1.944	4.583	2.639	1.738	4.412	2.674	1.698	4.278	2.580	1.698	4.278	2.580
Totaal 96 Overhead	50.944	4.652	-46.292	48.895	4.433	-44.462	47.802	4.299	-43.503	48.054	4.299	-43.755
Saldo lasten en baten	359.447	338.676	-20.772	321.408	323.766	2.358	297.246	319.456	22.210	269.824	289.973	20.149
980199 Bestemmingsreserves-Pr.1	-	5.984	5.984	-	6.869	6.869	-	806	806	-	476	476
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	-2.790	6.558	9.348	40	2.479	2.438	-	69	69	-	29	29
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	83	5.718	5.635	-	96	96	-	-	-	-	-	-
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	120	5.178	5.058	-	889	889	-	-	-	-	-	-
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	12.487	18.311	5.824	11.318	13.287	1.970	9.806	12.444	2.638	10.012	10.845	833
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	1.142	750	-392	1.317	250	-1.067	-	700	700	500	200	-300
980799 Bestemmingsreserves-Pr.7	30	237	207	-	-	-	-	-	-	-	-	-
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	31	1.466	1.435	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(bedragen x € 1.000)

989098 Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen	-	12.831	12.831	-	10.167	10.167	-	3.691	3.691	-	-	-
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	39.307	12.399	-26.908	31.162	5.987	-25.175	36.984	5.887	-31.097	29.147	5.887	-23.260
989699 Bestemmingsreserves overhead	542	2.292	1.750	489	1.945	1.456	703	1.686	982	-	2.073	2.073
Totaal 98-Reserves	**50.952**	**71.724**	**20.772**	**44.326**	**41.967**	**-2.358**	**47.493**	**25.283**	**-22.210**	**39.659**	**19.510**	**-20.149**
Resultaat	**410.400**	**410.400**	**-**	**365.734**	**365.734**	**-**	**344.739**	**344.739**	**-**	**309.483**	**309.483**	**-**

Uiteenzetting van de financiële positie

Toelichting op de ramingen uit de begroting en de meerjarenraming

De ramingen van de posten uit zowel de begroting als uit het meerjarenperspectief zijn gebaseerd op:

- Ervaringscijfers uit eerdere begrotingen en jaarrekeningen, tot en met 9e wijziging 2026.
- Lopende beleidsnota's.
- Separate statenvoorstellen inclusief de bijlagen.
- Circulaires provinciefonds van de rijksoverheid, tot en met de meicirculaire 2026.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) in 2015 is deze jaarlijks terugkerende verplichting (onder andere vakantiegeld) niet meer aan de orde. De kosten en de uitgaven vallen in het betreffende begrotingsjaar. Hieronder vallen ook de werkelijke kosten die samenhangen met het persoonlijk opleidingsbudget (POB) van de medewerkers. Er is geen voorziening getroffen voor eventueel opgebouwde opleidingsrechten.

Financiering

De Provincie beschikt over overtollige middelen, die verplicht moeten worden aangehouden in de schatkist of onder strikte voorwaarden kunnen worden uitgezet bij mede overheden. De rentes zijn, na een daling vanaf 2024, op dit moment stabiel.

Geprognosticeerde balans

Inleiding

In de financiële begroting wordt een geprognosticeerde balans opgenomen met als doel meer inzicht te geven in de ontwikkelingen van de investeringen en het aanwenden van reserves en voorzieningen in de financieringsbehoefte. De laatst bekende stand van de balans is opgenomen in de jaarrekening van 2025. Deze cijfers worden in onderstaande tabel verkort weergegeven in 2025. De cijfers van 2026 t/m 2030 zijn de geprognotiseerde cijfers, die respectievelijk de cijfers laten zien van 31 december 2026 tot en met 31 december 2030.

Een gespecificeerd overzicht van het verloop van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva vindt u terug in de het hoofdstuk 'Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva'.

Tabel geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1.000)

Activa	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030
Investeringen met een economisch nut	28.209	33.941	43.648	39.494	34.641	30.412
Investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut	51.494	87.526	156.585	159.918	154.332	149.324
Financiële vaste activa	426.580	451.632	445.561	431.509	414.959	355.988
Voorraden	86.913	86.913	86.913	86.913	86.913	86.913
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	251.208	251.208	251.208	251.208	251.208	251.208
Uitzettingen rentetypische looptijd > 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	51.995	51.995	51.995	51.995	51.995	51.995
Liquide middelen	401	75.000	44.000	4.000	21.000	14.000
Totaal activa	**896.800**	**1.038.216**	**1.079.911**	**1.025.037**	**1.015.048**	**939.840**

Passiva	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030
Algemene reserve	48.372	34.165	27.100	21.753	21.753	21.753
Bestemmingsreserves	586.882	563.081	548.874	556.579	578.789	598.938
Resultaat na bestemming	15.634	-	-	-	-	-
Voorzieningen	12.202	11.804	11.585	5.299	5.298	5.388
Vaste schulden rentetypische looptijd > of gelijk 1 jaar	5	5	5	5	5	5
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd <1 jaar	34.397	224.227	302.075	279.136	249.737	156.156
Overlopende passiva incl nog te betalen	199.310	204.935	190.273	162.265	159.466	157.600
Totaal passiva	**896.800**	**1.038.216**	**1.079.911**	**1.025.037**	**1.015.048**	**939.840**

Investeringen

Tabel investeringen

Onderstaand overzicht geeft de geraamde eindstand weer van het investeringsproject van het desbetreffende jaar.

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Krediet	Restant krediet 2025	Afschrijving m.i.v.	Afschrijvings-periode jaar	Boekwaarde ultimo 2026	2027	2028	2029	2030
Gronden en terreinen									
Natuurgronden	-	-	n.v.t.	n.v.t.	2.130	2.130	2.130	2.130	2.130
Experimenteergronden	-	-	n.v.t.	n.v.t.	409	409	409	409	409
Bedrijfsterreinen		-							
Gistpoortgebouw	-	-	2008	30	1.122	1.020	918	816	714
Verbouwing Zeeuws museum	-	-	2007	30	2.003	1.803	1.603	1.403	1.203
Verbouwing pand Schuytvlot	-	-	2010	30	2.026	1.871	1.715	1.560	1.405
Wegsteunpunt 's Heerarendskerke	2.000	1.988	2028	30	40	2.000	1.933	1.867	1.800
Verbouwing gebouw G	-	-	2020	30	1.418	1.353	1.289	1.225	1.160
Verbouwing gebouw A	-	-	2021	30	947	908	868	829	789
Aanpassingen gebouw A	-	-	2024	30	385	370	356	342	328

(bedragen x € 1.000)

Mauritsfort	-	-	2021	10	54	40	27	13	-
Hybride werken kantoorgebouwen	-	-	2025	30	71	69	66	64	61
Verduurzaming bedrijfspanden	1.100	102	2028	10	998	11.000	10.890	10.780	10.670
Verbouwing commissie zaal PS	70	52	2027	10	70	63	56	49	42
Verduurzaming Abdij	1.080	1.067	2028	10	350	1.080	972	864	756
Grond, weg en waterbouwkundige werken									
Aanlandingsinrichtingen	-	-	2005	30	1.065	913	761	609	457
Infrastructurele voorzieningen fast ferry	-	-	2005	30	730	638	546	453	361
Vervangen leidingwerk aanlandingsvoorzieningen	-	-	2021	10	152	114	76	38	-0
Vervoermiddelen									
Swathboten	-	-	2004	30	6.281	5.384	4.487	3.590	2.693
ZE-Schepen	2.900	2.435	2029	30	1.100	2.200	2.900	2.803	2.707
Vervanging vaartuig	400	400	2027	30	400	387	373	360	347
Machines, apparaten en installaties									
Modernisering NCV	-	-	2021	10	152	114	76	38	-
Website	-	-	2022	5	4	-	-	-	-
Accespoints	-	-	2021	6	-	-	-	-	-
Glasvezel object bediening	-	-	2023	10	102	85	68	51	34
Netwerkcomponenten 2021	-	-	2023	4	-	-	-	-	-
Verkeersmanagementsysteem	100	78	2027	7	100	86	71	57	43
Software Zeelandbrug	300	300	2027	7	300	257	214	171	129
Hybride werken technische installaties	390	85	2027	10	390	351	312	273	234
Meubilair commissiezaal	70	70	2027	5	70	56	42	28	14
Integrated Service Management (ISM) systeem	210	63	2026	5	118	88	59	29	-
Netwerkcomponenten 2023	125	99	2026	4	95	64	32	-	-
IT Infra 23 Azure Stack	850	132	2026	4	696	464	232	-	-
Smartphones 2025	803	-	2027	3	803	535	268	-	-
Clienthardware 2024	460	460	2027	4	445	334	223	111	-
Netwerkcomponenten 2024	200	103	2026	4	177	118	59	-	-
Herhuisvesting 2024	425	-	2027	10	425	383	340	298	255
Repro repress	200	160	2028	7	160	200	171	143	114
Grondwatermeetnet	1.200	541	2028	10	1.000	1.200	1.080	960	840
Laptops statenleden 2023	-	-	2024	4	51	-	-	-	-
Microsoft 365	-	-	2025	5	104	69	34	-	-
Edge switches 2023	-	-	2025	6	165	124	83	42	-
Cliënt hardware 2022	-	-	2025	4	194	97	-	-	-
PIOFAC taken RUD	2.139	846	2027	5	2.139	1.711	1.283	855	427
Cliënt hardware 2026	4.000	3.506	2027	4	4.000	3.000	2.000	1.000	-
Natzoutinstallatie	400	400	2027	10	400	360	320	280	240
Zeeland.nl 2026	200	200	2028	4	100	200	150	100	50
Totaal investeringen met economisch nut	**19.622**	**13.087**			**33.941**	**43.648**	**39.494**	**34.641**	**30.412**
Sloeweg fase 1	-	-	2017	14	2.024	1.499	973	448	-
Tractaatweg	-	-	2020	14	1.579	1.353	1.128	902	677
Sloeweg fase 2	-	-	2020	14	3.329	2.828	2.327	1.826	1.325
N286 landbouwroute rondweg Poortvliet	1.953	742	2027	35	1.953	1.932	1.876	1.821	1.765
N673 Zanddijk	68.000	62.846	2030	35	10.000	68.000	66.057	64.114	62.171
N290 Othene	1.471	46	2026	30	1.614	1.560	1.506	1.453	1.399

(bedragen x € 1.000)

N652 Recreatieverdeelweg schakel	-	-	2020	15	189	172	155	138	120
N289 Oude rijksweg	-	-	2021	35	581	561	541	521	501
N258 reconstructie Absdale Hulst	-	-	2024	35	447	433	419	404	390
Stationsbrug Middelburg-chroom 6	-	-	2021	60	4.360	4.279	4.198	4.118	4.037
Verharde bermen	-	-	2012	30	227	211	196	180	164
Fietsvoorziening Oud Vossemeer Broekseweg	-	-	2020	35	1.360	1.311	1.263	1.215	1.166
N256 vri bypasinstallatie Zandkreekdam	-	-	2023	15	586	533	480	426	373
N661 vri Nieuw Zuidbeekseweg	-	-	2020	15	79	69	59	49	40
N290 traverse Kapellebrug	9.901	3.732	2027	35	9.618	9.335	9.052	8.769	8.486
N252 duiker	-		2023	80	466	460	454	448	442
N253 (turbo) rotonde Anna ter Muiden	-	-	2021	35	714	690	665	640	616
Oesterdam rotonde Speelmansplaten	-	-	2024	35	948	918	888	859	829
N256 Landbouwweg Zandkreeksluis	1.420	977	2026	35	446	433	421	408	395
N286 fietspad St. Maartensdijk	-	-	2024	35	170	165	159	154	149
Fietspad Sluiskil-sluizencomplex	2.530	514	2028	35	2.000	2.530	2.458	2.385	2.313
Rehabilitatie Philipsdam	3.800	665	2026	35	3.148	3.058	2.968	2.878	2.788
ivri langeweg N256	315	60	2027	15	315	294	273	252	231
N662 afw.Ritthemsest	-	-	2023	35	349	337	326	315	304
iVRI Deltaweg N256	460	179	2026	15	429	399	368	337	307
veilige bermen	3.056	890	2026	35	2.969	2.881	2.794	2.707	2.619
Afrit Kruiningen	-	-	2023	35	611	591	572	552	532
Traverse Boerenhol	-	-	2023	35	320	310	299	289	279
Kruispunt N664 's Heerhendrikskinderen	3.094	1.277	2027	35	3.006	2.917	2.829	2.740	2.652
Kruispunt N666 Baarlandsezandweg	1.216	421	2026	35	783	760	737	714	691
N252 Maintenace Value Park	1.800	182	2027	35	1.800	1.749	1.697	1.646	1.594
N662 rotonde Ritthemsestraat	-	-	2023	35	671	649	628	606	584
VRI N256 Noordlangestraat/Julianastraat	215	25	2027	15	201	186	172	158	143
Dorpsentree Kuitaart	-	-	2024	35	189	183	177	172	166
N290 Rotonde Tivoli	1.000	16	2025	35	1.079	1.048	1.017	987	956
N288 Rot Valkenisseweg	1.250	1.250	2027	35	1.250	1.214	1.179	1.143	1.107
Bermverharding Tractaatweg	210	-	2025	35	215	216	209	203	197
IVRI Oesterdam	1.600	826	2026	15	1.482	1.383	1.284	1.186	1.087
Laagwerker Zeelandbrug	1.300	339	2026	30	1.300	1.257	1.213	1.170	1.127
Deltaweg	22.000	1.882	2028	35	6.000	22.000	21.371	20.743	20.114
N667 Renovatie	250	250	2029	35	125	200	250	243	236
Randweg oud-Vossemeer	9.240	3.000	2029	35	1.500	6.000	9.240	8.976	8.712
Reconstructie Arnezijkanaal	1.500	1.487	2026	35	1.159	1.126	1.093	1.060	1.027
Brug Serooskerke	1.800	1.800	2033	80	-	200	600	800	1.200
(Binnen)keersluis	1.500	1.500	2029	100	100	500	1.500	1.485	1.470
N253 Oostburg	2.900	2.900	2029	35	50	1.000	2.900	2.817	2.734
wegc Zeelandbrug	1.500	1.500	2029	80	50	1.000	1.500	1.481	1.463
Renovatie Binnenkeersluis	1.000	1.000	2029	100	100	500	1.000	990	980
Ren val Arnebrug	500	500	2029	80	-	-	500	494	488
Viaduct N689	1.000	1.000	2028	80	-	1.000	988	975	963
Damwand Arnestein	1.600	1.600	2028	30	-	1.600	1.547	1.493	1.440
N290 Vervanging brug	975	975	2027	80	975	963	951	938	926
N659 voorb Oesterdam	500	500	2031	35	-	-	-	100	500
Groote Sluis Veere	500	500	2032	100	-	-	-	-	-

(bedragen x € 1.000)

Aanlegsteiger Vliss	1.500	1.500	2029	60	-	1.000	1.500	1.475	1.450
BermDRIP's Zeelandbr	300	300	2029	10	-	130	300	270	240
Geactiveerde salarislasten	-	-	n.v.t.	n.v.t.	661	661	661	661	661
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	**153.156**	**97.181**			**87.526**	**156.585**	**159.918**	**154.332**	**149.324**
Financiële vaste activa									
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen									
Aandelenkapitaal Westerscheldetunnel	-	-	n.v.t.	n.v.t.	108.644	108.644	108.644	108.644	108.644
Aandelenkapitaal PZEM NV	-	-	n.v.t.	n.v.t.	568	568	568	568	568
Aandelenkapitaal Stedin	-	-	n.v.t.	n.v.t.	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Aandelenkapitaal economische impuls Zeeland	-	-	n.v.t.	n.v.t.	16.899	17.399	17.399	17.399	17.399
Aandelenkapitaal WSF BV	-	-	n.v.t.	n.v.t.	500	500	500	500	500
aandelenkapitaal Investeringsfonds Zeeland	-	-	n.v.t.	n.v.t.	11.639	11.639	11.639	11.639	11.639
Aandelenkapitaal GBE Aqua	-	-	n.v.t.	n.v.t.	164.238	164.238	164.238	164.238	164.238
Leningen aan openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)									
Lening u/g gemeente Hendrik Ido Ambacht	-	-	n.v.t.	n.v.t.	7.500	7.500	-	-	-
Lening u/g Gemeente Rotterdam	-	-	n.v.t.	n.v.t.	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Lening u/g waterschap s Brabantse Delta	-	-	n.v.t.	n.v.t.	16.000	14.000	12.000	10.000	8.000
Lening u/g Waterschap Vallei en Heuvel (1)	-	-	n.v.t.	n.v.t.	16.000	14.000	12.000	10.000	8.000
Lening u/g Waterschap Vallei en Heuvel (2)	-	-	n.v.t.	n.v.t.	21.600	19.200	16.800	14.400	12.000
Lening u/g gemeente Tilburg	-	-	n.v.t.	n.v.t.	30.000	30.000	30.000	30.000	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd langer dan één jaar									
Uitzetting Schatkistbankieren 5 jaar	-	-	n.v.t.	n.v.t.	10.000	10.000	10.000	-	-
Uitzetting ug Schatkistbankieren 6 jaar	-	-	n.v.t.	n.v.t.	22.500	22.500	22.500	22.500	-
Overige langlopende leningen									
Duurzaamheidslening woningverbetering	-	-	n.v.t.	n.v.t.	521	371	221	71	-
Overige uitzettingen rentetypische looptijd > of gelijk aan één jaar									
Fortis belegging	-	-	n.v.t.	n.v.t.	23	2	-	-	-
Totaal Financiele vaste activa	**-**	**-**			**451.632**	**445.561**	**431.509**	**414.959**	**355.988**

Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Inleiding

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven. Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva worden in de financiële tabellen aangegeven. In de regels af (onttrekking) en bij (toevoeging) is een opsomming

gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten (PS) reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij Provinciale Staten aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij PS. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening vastgelegd dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het BBV van toepassing. Dit besluit schrijft voor dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan PS. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door PS geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor de algemene reserve kan Provinciale Staten nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan oorspronkelijk begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze budgetten met instemming van Provinciale Staten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeheveld via de bestemmingsreserve meerjarige projecten (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo over de boekjaren van gelijke omvang).

De onderstaande tabel geeft de mutaties weer op de reserves voor de periode 2026-2030.

Tabel mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving reserve	Beginsaldo 2026	Bestemming rekeningresultaat 2025	Toev.	Ontrek.	eindsaldo 2026	Toev.	Ontrek.	eindsaldo 2027	Toev.	Ontrek.	eindsaldo 2028	Toev.	Ontrek.	eindsaldo 2029	Toev.	Ontrek.	eindsaldo 2030
Algemene reserve	48.372	1.937	1.014	17.158	34.165	-2.952	4.112	27.100	-	5.347	21.753	-	-	21.753	-	-	21.753
Totaal algemene reserve	48.372	1.937	1.014	17.158	34.165	-2.952	4.112	27.100	-	5.347	21.753	-	-	21.753	-	-	21.753
Resultaat na bestemming 2025	15.634	-15.634	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal resultaat na bestemming	15.634	-15.634	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve WST en Sluikiltunnel	1.814	-	15.661	3.908	13.567	16.307	3.908	25.966	10.662	3.908	32.719	11.984	3.908	40.795	11.147	3.908	48.034
Dekkingsreserve verbouwing Zws museum	2.200	-	-	200	2.000	-	200	1.800	-	200	1.600	-	200	1.400	-	200	1.200
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	1.222	-	-	102	1.120	-	102	1.018	-	102	916	-	102	814	-	102	713
Dekkingsreserve Schuytvlot	2.174	-	-	155	2.019	-	155	1.864	-	155	1.708	-	155	1.553	-	155	1.398
Dekkingsreserve FF aanlandingsvoorzieningen	1.218	-	-	152	1.065	-	152	913	-	152	761	-	152	609	-	152	457
Dekkingsreserve FF gebouwen en terreinen	831	-	-	92	738	-	92	646	-	92	554	-	92	462	-	92	369
Dekkingsreserve wegsteunp 's Heerarendskerke	1.999	-	-	-	1.999	-	-	1.999	-	67	1.933	-	67	1.866	-	67	1.800
Reserve meerjarige projecten	33.347	13.697	6.535	39.289	14.290	2.102	7.544	8.848	1.364	2.648	7.564	-	1.515	6.049	500	1.147	5.402
Reserve natuur	5.208	-	-	-	5.208	-	-	5.208	-	-	5.208	-	-	5.208	-	-	5.208
Reserve investeringsagenda	16.990	-	26.350	24.044	19.296	21.700	30.620	10.376	20.500	6.919	23.956	25.000	3.791	45.165	18.000	-	63.165
Dekkingsreserve wegeninvesteringen	58.767	-	890	-1.587	61.243	815	913	61.146	15	1.613	59.547	15	1.792	57.771	15	1.197	56.589
Dekkingsreserve gebouw G en A	1.922	-	-	82	1.840	-	82	1.758	-	82	1.676	-	82	1.593	-	82	1.511
Dekkingsreserve N286	862	-	-	27	835	-	27	808	-	27	781	-	27	754	-	27	727
Bestemmingsreserve ZIS	2	-	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2

(bedragen x € 1.000)																	
Dekkingsreserve NCV	106	-	-	27	80	-	27	53	-	27	27	-	27	-	-	27	-27
Bestemmingsreserve investeringsfonds	11.639	-	-	11.639	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoudsreserve infrastructuur	1.875	-	18.329	19.389	815	12.011	13.566	-740	11.302	10.282	280	9.790	9.760	310	9.997	8.856	1.451
bestemmingsres WSF	500	-	-	-	500	-	-	500	-	-	500	-	-	500	-	-	500
Dekkingsreserve investering apparaatskosten	2.351	-	-	10	2.341	-	10	2.331	-	10	2.321	-	10	2.311	-	10	2.301
Bestemmingsreserve onderhoud Bedrijfspanden	1.587	-	388	1.227	747	360	549	559	482	569	471	703	586	589	-	801	-213
Bestemmingsreserve Wind in de Zeilen	2.023	-	-	-	2.023	-	2.023	-0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve Delta Kenniscentrum	16.248	-	-	3.047	13.201	-	2.401	10.800	-	2.100	8.700	-	2.100	6.600	-	2.100	4.500
Bestemmingsreserve GBE Aqua	163.758	-	-	-	163.758	-	-	163.758	-	-	163.758	-	-	163.758	-	-	163.758
Bestemmingsreserve meerjarige subsidies	6.018	-	534	3.550	3.002	-	1.670	1.332	-	688	644	-	-	644	-	-	644
Dekkingsreserve verduurzaming bedrijfspanden	1.100	-	110	110	1.100	110	110	1.100	-	110	990	-	110	880	-	110	770
Bestemmingsreserve cofinanciering EU-projecten	2.748	-	-	2.698	50	-	-	50	-	-	50	-	-	50	-	-	50
Bestemmingsreserve ZEH	198.800	-	-	-	198.800	-	-	198.800	-	-	198.800	-	-	198.800	-	-	198.800
Dekkingsreserve ZE-schepen	9.400	-	-	-	9.400	-	-	9.400	-	-	9.400	-	-	9.400	-	-	9.400
Bestemmingsreserve Natuurpakket Westerschelde	23.694	-	-	10.692	13.002	-	3.461	9.541	-	6.869	2.673	-	806	1.867	-	476	1.391
Bestemmingsreserve Impuls	16.300	-	12.139	-	28.439	500	-	28.439	-	-	28.439	-	-	28.439	-	-	28.439
Bestemmingsreserve V&R	180	-	421	-	601	-	-	601	-	-	601	-	-	601	-	-	601
Totaal reserves	**635.253**	**-**	**82.370**	**136.012**	**597.245**	**50.952**	**71.724**	**575.974**	**44.326**	**41.967**	**578.332**	**47.493**	**25.283**	**600.542**	**39.659**	**19.510**	**620.691**
Totaal bestemmingsreserves	**586.882**	**-**	**81.357**	**118.854**	**563.081**	**53.905**	**67.612**	**548.874**	**44.326**	**36.620**	**556.579**	**47.493**	**25.283**	**578.789**	**39.659**	**19.510**	**598.938**

Algemene reserve en overige reserves

Excel-tabel

Algemene reserve				
Algemeen				
Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee- en tegenvallers.			
Instellingsbesluit				
Kenmerken				
Functie	Algemeen			
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Separate belsuiten PS voornamelijk via voor- en najaarsnota.			

Bestemmingsreserve WST				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijving-, onderhoudskosten en financieringslasten van de Westerscheldetunnel.			
Instellingsbesluit	01/01/2014			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Jaarlijkse dividend Westerscheldetunnel N.V.			
Eindjaar	2033			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Lasten voor afschrijving, onderhoud en rente van de Sluiskiltunnel en de Westerscheldtunnel en de afwaardering van de Westerscheldetunnel			

Verbouwing Zeeuws museum				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de verbouwing van het Zeeuws Museum.			
Instellingsbesluit	01/01/2007			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	2037			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Verbouwing Gistpoortgebouw				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de verbouwing van het Gistpoortgebouw.			
Instellingsbesluit	01/01/2006			
Kenmerken				
Functie	N.v.t.			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	2036			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Verbouwing Schuytvlot

Algemene reserve				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de verbouwing Schuytvlot.			
Instellingsbesluit	01/01/2009			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	2039			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

FF aanlandingsvoorzieningen				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de aanlandingsvoorzieningen fast ferry.			
Instellingsbesluit	01/01/2003			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	2033			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

FF gebouwen en terreinen				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de gebouwen en terreinen fast ferry.			
Instellingsbesluit	01/01/2004			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	2034			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Wegsteunpunt 's Heerarendskerke				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van het wegsteunpunt 's Heerarendskerke.			
Instellingsbesluit	01/01/2014			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd via budgettaire ruimte			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Meerjarige projecten	
Algemeen	
Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectbudgetten.
Instellingsbesluit	01/01/2015
Kenmerken	
Functie	Egaliseren

Algemene reserve				
Voeding	Niet bestede budgetten in het lopende begrotingsjaar.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding				

Natuur				
Doel reserve	Nakomen afspraken uit het Natuurakkoord en de Bestuurovereenkomst Grond (december 2013).			
Instellingsbesluit	01/01/2015			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Incidentele boekwinst grondtransacties die betrekking hebben op het Natuurakkoord en de Bestuursovereenkomst grond.			
Eindjaar	2027			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Lasten voortkomend uit verwerving gronden natuurontwikkeling.			

Investeringsagenda				
Doel reserve	Duurzame investeringen in Zeeland.			
Instellingsbesluit	Voorjaarnota 2016			
Kenmerken				
Functie	Besteden			
Voeding	Vrije budgettaire ruimte en algemene reserve			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	De inzet vanuit de investeringsagenda geldt primair voor investeringen die gerelateerd zijn aan de strategische opgave en daarnaast voor wegeninvesteringen, natuurontwikkeling en economsiche innovatie. Twee keer per jaar worden voorstellen aan PS gedaan voor bestedingen ten laste van de investeringsagenda.			

Wegeninvesteringen				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten wegeninvesteringen.			
Instellingsbesluit	01/01/2019			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	N.v.t.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Gebouw G en A				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten G en A.			
Instellingsbesluit	01/01/2019			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	N.v.t.			
Eindjaar	2049			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
	Afschrijvingslasten			

Algemene reserve	
Voorwaarden besteding	

N286				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten N286.			
Instellingsbesluit	01/01/2022			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Investeringsagenda			
Eindjaar	2057			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Zeeland in Stroomversnelling				
Algemeen				
Doel reserve	Uitvoering investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling.			
Instellingsbesluit	01/01/2017			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Investeringsagenda en budgettaire ruimte			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Lasten die die betrekking hebben op het programma Zeeland in Stroomversnelling.			

Nautische Centrale Vlissingen				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten Nautische Centrale Vlissingen.			
Instellingsbesluit	01/01/2019			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Investeringsagenda			
Eindjaar	2029			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Investeringsfonds Zeeland				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van eventuele afwaarderingen kapitaalstortingen in het Investeringsfonds Zeeland BV.			
Instellingsbesluit	Voorjaarnota 2018			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd uit budgettaire ruimte			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afwaarderingen			

Infrastructuur Natte kunstwerken	
Algemeen	

Algemene reserve				
Doel reserve	Gelijkmatige verdeling van de onderhoudslasten groot onderhoud natte kunstwerken.			
Instellingsbesluit	Zomernota 2017			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Jaarlijkst dotering			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Lasten groot onderhoud			

Westerscheldeferry				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van eventuele afwaarderingen kapitaalstortingen Westerscheldeferry BV.			
Instellingsbesluit	2018			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	N.v.t.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afwaarderingen			

Investering apparaatskosten				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten wegeninvesteringen.			
Instellingsbesluit				
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Geactiveerde salariskosten investeringsprojecten			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Onderhoud bedrijfspanden				
Algemeen				
Doel reserve	Egalisatie kosten groot onderhoud bedrijfspanden.			
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2018			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Vorming uit budgettaire ruimte			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Lasten groot onderhoud bedrijfspanden			

Wind in de Zeilen	
Algemeen	
Doel reserve	Op 9 juli 2020is besloten de bestemmingsreserve Marinierskazerne Vlissingen te hernoemen naar bestemmingsreserve Wind in de Zeilen in het kader van activiteiten volgend uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen.
Instellingsbesluit	09-Jul-20
Kenmerken	

Algemene reserve				
Functie	Besteden			
Voeding	Vorming vanuit budgettaire ruimte			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Bestedingen in het kader van het Rijkspakket Wind in de Zeilen.			

Delta Kenniscentrum				
Algemeen				
Doel reserve	Bestedingen voor het Delta Climate Centre.			
Instellingsbesluit	23/07/2021			
Kenmerken				
Functie	Besteden			
Voeding	Provinciale inkomsten garantiepremie en vrijval bestemmingsreserve GBE Aqua			
Eindjaar	2030			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	20 mln.
Voorwaarden besteding	Subsidie aan het Delta Climate Centre			

GBE Aqua				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking kapitaalstorting GBE Aqua.			
Instellingsbesluit	23/07/2021			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Dividenden GBE Aqua en Rijksbijdrage van € 10 miljoen.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afwaarderingen GBE Aqua			

Meerjarige subsidies				
Algemeen				
Doel reserve	Verstrekte meerjarige projectsubsidies egaliseren conform BBV.			
Instellingsbesluit	01/01/2020			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Toegekende projectsubsidiegelden waarvan de lasten niet worden genomen in het jaar van beschikken.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Gerealiseerde projectsubsidies in het juiste jaar.			

Verduurzaming bedrijfspanden				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten verduurzaming bedrijfspanden.			
Instellingsbesluit	01/01/2024			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Investeringsagenda			
Eindjaar	2035			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
	Afschrijvingslasten			

Algemene reserve	
Voorwaarden besteding	

Co-financierings EU-projecten				
Algemeen				
Doel reserve	Voldoen aan de benodigde cofinanciering van het operationele programma Zuid (OP Zuid).			
Instellingsbesluit	Najaarsnota 2020			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Lopende exploitatiebudgetten.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Gerealiseerde co-financiering in het juiste jaar			

ZEH				
Algemeen				
Doel reserve	Behalen structurele rendementen.			
Instellingsbesluit	27-Sep-24			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	80% van de dividenduitkering ZEH, na aflossing GBE Aqua			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Instandhouding van het kapitaal, eventuele afweerding van de kapitaalverstrekkingen.			

ZE-schepen				
Algemeen				
Doel reserve	Dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten ZE-Schepen.			
Instellingsbesluit	01/01/2024			
Kenmerken				
Functie	ZEH dividend			
Voeding	N.v.t.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Natuurpakket Westerschelde				
Algemeen				
Doel reserve	Uitoveren Natuurpakket Westerschelde			
Instellingsbesluit	31/12/2025			
Kenmerken				
Functie	Resterende middelen Natuurpakket Westerschelde			
Voeding	Overblijvende middelen NPW 2025			
Eindjaar				2030
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Bestedingen Natuurpakket Westerschelde			

Impuls	
Algemeen	

Algemene reserve				
Doel reserve	Dekking van eventuele afwaarderingen kapitaalstortingen in Impuls			
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2025			
Kenmerken				
Functie	Egaliseren			
Voeding	Gevormd vanuit de bestemmingsreserve ZEH			
Eindjaar				
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afwaarderingen			

Verbouwing en renovatie				
Algemeen				
Doel reserve	Dekkinng van de afschrijvingen infrastrcutuur			
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2024			
Kenmerken				
Functie	Dekkingsafschrijvinglasten wegeninvesteringen			
Voeding	Overschotten afschrijvingslasten budgetten infrastructuur			
Eindjaar	Nvt			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Voorwaarden besteding	Afschrijvingslasten			

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de Provincie. Om die reden kennen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand. Voorzieningen worden in principe gewaardeerd op de contante waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening Waterbeheer is gewaardeerd op het nominale bedrag. De uitgangspunten die zijn gehanteerd voor de bepaling van de voorziening zijn toegelicht in de toelichting op de balanspost.

Voorzieningen (art. 44 BBV) worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan, met uitzondering van voorzieningen die gewaardeerd zijn tegen netto contante waarde.

De onderstaande tabel geeft de mutaties weer op voorzieningen voor de periode 2026-2030.

Specificatie voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving voorziening	2026	2027	2028	2029	2030
Voorziening wachtgelden PSD	253	126	67	24	-
Toevoegingen	26	2	1	-	-
Aanwendingen	153	61	44	24	-
Eind	**126**	**67**	**24**	**-**	**-**
Voorziening waardeoverdracht pensioen **politieke ambtsdragers**	6.635	6.451	6.267	-	-
Toevoegingen	66	66	-	-	66
Aanwendingen	250	250	6.267	-	-
Eind	**6.451**	**6.267**	**-**	**-**	**66**
Voorziening spaarverlof	4.035	4.035	4.035	4.035	4.035
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Aanwendingen	-	-	-	-	-
Eind	**4.035**	**4.035**	**4.035**	**4.035**	**4.035**
Voorziening RVU	111	-	-	-	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Aanwendingen	111	-	-	-	-
Eind	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Voorziening waterbeheer	1.168	1.192	1.216	1.240	1.264
Toevoegingen	184	184	184	184	184
Aanwendingen	160	160	160	160	160
Eind	**1.192**	**1.216**	**1.240**	**1.264**	**1.288**
Totaal voorzieningen	**11.804**	**11.585**	**5.299**	**5.298**	**5.388**

Voorzieningen conform artikel 44.2 C BBV

Voorziening middelen derden met specifiek bestedingsdoel.

Voorziening waterbeheer

De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjarenbegroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

Voorzieningen conform artikel 44.1 A BBV

Op bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening wachtgelden PSD
De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen van ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde toegevoegd aan deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals deze ook worden gebruikt door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De rentecomponent, de inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met het meerjarig besluit. De rechten zijn gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.
De uitkering wachtgelden als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening. Deze is gelijk aan de renteopbrengst van de uitgezette middelen.

Voorziening waardeoverdracht GS-pensioen
Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is in 2013 een voorziening overeenkomstig aangelegd. Eventuele afkoopsommen van voormalige bestuurders die verschuldigd zijn bij de overdracht van de pensioenafspraken naar pensioenfondsen of andere overheden, worden ten laste van deze voorziening gebracht. De pensioenverplichtingen worden per 1 januari 2028 overgeheveld naar het ABP.

Voorziening spaarverlof
Begin 2022 zijn er aan de commissie BBV een aantal vragen gesteld over het treffen van een voorziening voor verlofsparen (naar aanleiding van afspraken in de CAO Gemeenten 2021-2022). Medewerkers kunnen (bovenwettelijke) vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit leidt tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen naar oordeel van de commissie sprake is van arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, is hier een voorziening voor gevormd.

De mogelijkheid om verlof te sparen is ook al enige tijd geregeld in de Cao Provincies, waarmee op basis van de nieuwe informatie van de commissie BBV ook voor Provincie Zeeland hiervoor een voorziening is getroffen. Eventuele bijstelling vindt plaats tijdens het jaarrekening-proces, op basis van daadwerkelijke jaarrealisatie, die bestaat uit gespaard en opgenomen verlof.

Voorziening RVU
Deze voorziening wordt gevormd voor de lasten van de medewerkers die gebruik maken van de Regeling Vervroegde Uittreding (CAO 2024).

Specificatie overlopende passiva

Excel-tabel

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving overlopende passiva	Beginsaldo 2026	Toev.	Ontrek.	Eindsaldo 2026	Toev.	Ontrek.	Eindsaldo 2027	Toev.	Ontrek.	Eindsaldo 2028	Toev.	Ontrek.	Eindsaldo 2029	Toev.	Ontrek.	Eindsaldo 2030
Europese overheidslichamen																
OP Interreg Schakelpunt	75	90	103	63	22	84	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
OA Interreg SSCH	44	-	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
het Rijk																
OP BRIM-subsidie Zeelandbrug	225	-	-	225	-	-	225	-	-	225	-	-	225	-	-	225
OP SPUK snelfietsroute	1.535	-	1.535	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OP SPUK flexibele woningbouw	897	-	897	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK Verkeersveiligh mtr	608	-	-	608	-	-	608	-	-	608	-	-	608	-	-	608
OP SPUK Ontzorgprogr Maats Vastgoed	519	-	468	52	-	52	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP ZIS2 Iedereen telt	-	19	-	19	-	-	19	-	-	19	-	-	19	-	-	19
OP SPUK veilig, doelmatig en duurzaam gebruik infrastructuur	235	-	117	118	-	71	47	-	-	47	-	-	47	-	-	47
OP SPUK Programma Natuur	641	406	641	406	-	-	406	-	-	406	-	-	406	-	-	406
OP RD3 Participatieplatform	-30	30	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK WidZ Living Lab	1.826	-	865	961	-	562	398	-	-	398	-	-	398	-	-	398
OP SPUK Schone Lucht Akkoord	47	30	77	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK bodem overbruggingsjaar	44	-	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OP SPUK Novi-gebied North Sea Port D	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OP Uitv.kstn POP3 WSS	177	-	40	137	-	40	97	-	40	57	-	57	-0	-	-	-0
OP SPUK impulsregeling klimaatadaptie	65	-	65	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
OP SPUK IVRI	217	-	-	217	-	-	217	-	-	217	-	-	217	-	-	217

(bedragen x € 1.000)

OP SPUK 2022 bodemopgaven	111	-	-	111	-	-	111	-	-	111	-	-	111	-	-	111
OP SPUK Impuls Jongerencultuur	1	-	1	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK Deltaprogramma zoet water	771	-	52	719	-	8	712	-6	-	706	-	-	706	-	-	706
OP SPUK Woondeals	1.170	-	585	585	-	585	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK CDOKE	2.685	-	1.474	1.210	-	648	562	-	562	0	-	-	0	-	-	0
OP SPUK snellaadinfrastuctuur	5.656	1.351	1.792	5.215	-	-	5.215	-	-	5.215	-	-	5.215	-	-	5.215
OP SPUK 2023 bodemopgaven	167	-	-	167	-	-	167	-	-	167	-	-	167	-	-	167
OP SPUK RD NSPD	24.725	-	5.625	19.101	-	1.967	17.133	-	-	17.133	-	-	17.133	-	-	17.133
OP SPUK natuurinclusief isoleren	3.022	-	1.989	1.033	-	864	169	-	-	169	-	-	169	-	-	169
OP SPUK Netten op Zee	31.217	18.394	2.371	47.240	-	2.135	45.105	-	1.643	43.462	-	455	43.007	-	468	42.540
OP SPUK 2024 bodemopgaven	3.258	-	3.258	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
OP KasZeeland	626	-	-	626	-	-	626	-	-	626	-	-	626	-	-	626
OP SPUK Pasmelders	15.495	3.845	171	19.169	-	74	19.095	-	19.095	-	-	-	-	-	-	-
OP SPUK Koplopers	24.469	20.962	11.588	33.842	-	6.426	27.416	-	5.491	21.925	-	-	21.925	-	-	21.925
OP SPUK Pr Natuur 2e fase	12.415	2.576	10.056	4.936	8.968	9.061	4.843	4.628	5.600	3.871	3.166	5.436	1.601	4.380	5.761	219
OP SPUK Imp jong+talent	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OP SPUK deelmobiliteithub	269	-	269	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK MKB ontzorgingsprogramma	1.076	-	415	662	-	-	662	-	-	662	-	-	662	-	-	662
OP SPUK Verduurzaming bedrijventerre	828	-	580	248	-	249	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP SPUK Visserijontwikkelplan	5.261	-	-	5.261	-	-	5.261	-	-	5.261	-	-	5.261	-	-	5.261
OP SPUK MGB veehouderij	6.476	-	5.082	1.393	-	-	1.393	-	-	1.393	-	-	1.393	-	-	1.393
OP SPUK Mobiliteit RIJK	631	-	265	367	-	186	181	-	181	-	-	-	-	-	-	-
OP SPUK E120 Verkeersveligh.mtr	931	-	-	931	-	-	931	-	-	931	-	-	931	-	-	931
OP SPUK NOZ Verzilting	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000
OP SPUK Publiek Vervoer Zeeland	1.900	-	1.900	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OP Project Interreg VI FIER	-130	-	-	-130	-	-	-130	-	-	-130	-	-	-130	-	-	-130
Overige Nederlandse overheidslichamen																
OP Actief bodembeheer	73	24	24	73	24	24	73	24	24	73	24	24	73	24	24	73

(bedragen x € 1.000)

Platform diffuse bronnen	11	-	-	11	-	-	11	-	-	11	-	-	11	-	-	11
OP Vitaal Sloe/Kanaalzone 2012-2014	162	-	-	162	-	-	162	-	-	162	-	-	162	-	-	162
OP Lobbyist Den Haag	119	215	232	102	215	232	85	215	232	68	215	232	51	215	232	34
OP Cofinancieringsfonds LEADER	181	-	109	72	-	72	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
OP Interreg GO Scheldemond	13	482	482	13	-	-	13	-	-	13	-	-	13	-	-	13
OP RD3 Vernieuwing landbouw	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30
OP ZIS gemeenten RD NSPD	1.092	789	901	981	789	1.340	429	-	-	429	-	-	429	-	-	429
Totaal	**156.839**	**49.213**	**54.117**	**151.935**	**10.018**	**24.681**	**137.273**	**4.861**	**32.869**	**109.265**	**3.405**	**6.204**	**106.466**	**4.619**	**6.485**	**104.600**

Incidentele en structurele lasten en baten per programma

Inleiding

Om vast te stellen of er naast een sluitende begroting voor het jaar 2027 ook sprake is van een structureel evenwicht schrijft het BBV voor, dat een limitatief overzicht in de begroting wordt opgenomen van de incidentele lasten en incidentele baten. Dit overzicht zoals bedoeld in BBV artikel 19 en 23 is in de onderstaande tabel opgenomen.

Uitgangspunten

Volgens het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Het BBV schrijft voor dat lasten en baten incidenteel zijn als deze niet langer dan drie jaar in de begroting voorkomen.

Dit BBV-voorschrift geeft aan welke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves als structureel zijn te beschouwen. In het BBV wordt er in principe van uitgegaan dat alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. Afwijkingen op deze regel zijn mogelijk.

De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2030 worden door de Provincie als incidenteel beschouwd.

Tabel incidentele lasten en baten per programma

Lasten (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030	
Omschrijving programma	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
01 Grote projecten en strategische opgaven	3.961	1.093	6.869	1.106	806	1.110	476	2.097
02 Woonplaats Zeeland	7.680	24.635	3.615	24.319	1.230	24.166	1.190	23.823
03 Balans in landelijk gebied	12.379	53.162	8.146	47.683	1.740	43.958	1.740	44.280
04 Ondernemend Zeeland	3.403	18.382	1.996	12.805	1.898	11.988	1.871	11.923
05 Mobiliteit op maat	10.069	113.917	4.836	111.582	3.709	111.569	3.042	80.726
06 Iedereen telt!	605	30.455	989	28.545	435	28.909	656	28.242
07 Bestuur	380	12.839	37	12.581	37	12.343	37	12.205
08 Energie op klimaat!	5.616	5.609	1.790	4.788	400	4.797	400	4.796
90 Algemene dekkingsmiddelen	-511	4.829	-511	1.339	-511	860	2.604	1.662
96 Overhead	3.242	47.702	2.623	46.272	2.406	45.397	2.531	45.523
Totaal lasten	**46.825**	**312.623**	**30.389**	**291.019**	**12.150**	**285.096**	**14.547**	**255.277**

Baten (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030	
Omschrijving programma	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
01 Grote projecten en strategische opgaven	-	-	-	-	-	-	-	-
02 Woonplaats Zeeland	887	1.351	-	1.351	-	1.351	-	1.351
03 Balans in landelijk gebied	8.664	10.619	6.365	7.158	-	6.777	-	7.097
04 Ondernemend Zeeland	703	2.741	530	242	495	-	468	-
05 Mobiliteit op maat	404	33.663	278	32.445	-	32.445	-	3.145
06 Iedereen telt!	-	526	-	506	-	506	-	506
07 Bestuur	6	232	-	232	-	232	-	232
08 Energie op klimaat!	1.138	228	978	-	-	-	-	-
90 Algemene dekkingsmiddelen	-	272.862	-	269.248	-	273.351	-	272.875
96 Overhead	4.583	69	4.412	21	4.278	21	4.278	21

Lasten (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030	
Totaal baten	**16.385**	**322.290**	**12.563**	**311.203**	**4.773**	**314.683**	**4.746**	**285.227**

Overzicht (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030	
Incidenteel begrotingssaldo		-30.439		-17.826		-7.377		-9.801
Structureel begrotingssaldo		9.668		20.184		29.587		29.950
Saldo baten en lasten		-20.772		2.358		22.210		20.149
Mutaties reserves		20.772		-2.358		-22.210		-20.149
Begrotingssaldo na bestemming		**-**		**-**		**-**		**-**

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Geraamde lasten	359.447	321.408	297.246	269.824
Geraamde baten	338.676	323.766	319.456	289.973
(Geraamd totaal) Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	**20.772**	**-2.358**	**-22.210**	**-20.149**
Beoogde toevoegingen aan reserves	50.952	44.326	47.493	39.659
Beoogde onttrekkingen aan reserves	71.724	41.967	25.283	19.510
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat	**-0**	**-0**	**0**	**-0**
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	46.825	30.389	12.150	14.547
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserve	16.385	12.563	4.773	4.746
Saldo incidentele baten en lasten	**30.439**	**17.826**	**7.377**	**9.801**
Structureel begrotingssaldo (geraamd structureel resultaat)	-30.439	-17.826	-7.377	-9.801

Toelichting staat van incidentele baten en lasten

Programma 1 Grote Projecten en strategische opgaven
Het project NPW heeft een incidenteel karakter.

Programma 2 Woonplaats Zeeland
De lasten voor de leegstaande pandenregeling, cofinanciering 2e flexpoolregeling, Wind In de Zeilen Law Delta en Woonfonds Gebiedsgericht zijn als incidentele lasten opgenomen. De baten en lasten voor de specifieke uitkering Woondeals en verduurzaming bedrijventerreinen zijn als incidenteel opgenomen in de begroting 2027.

Programma 3 Balans in landelijk gebied
De baten en de lasten voor de specifieke uitkeringen Veerse Meer Netten op Zee, natuurinclusief isoleren, koplopers akkerbouw zoetwater & natuur en het Nationaal Strategisch Plan Landelijk Gebied zijn als incidenteel opgenomen in de begroting 2027.

Programma 4 Ondernemend Zeeland
De lasten voor de MKB digitalisering, Small Modular Reactor-programma en de Digitale agenda zijn als incidenteel opgenomen. De baten en lasten voor de uitvoeringskosten Regiodeal North Sea Port District is als incidenteel opgenomen

Programma 5 Mobiliteit op maat
De baten en lasten voor de specifieke uitkeringen Westerscheldetunnel en Zeeland Bereikbaar zijn opgenomen als incidenteel in de begroting 2027. De lasten voor het bereikbaarheidsplan Westerscheldetunnel en de Midden Zeeland Route zijn opgenomen als incidenteel in de begroting 2027.

Programma 6 Iedereen telt!
De lasten voor de leefbaarheidsagenda, OPZuid cofinanciering gezondheid en het Covenant Cultuur en Erfgoed Gemeenten zijn opgenomen als incidentele lasten.

Programma 7 Bestuur
In dit programma zijn de lasten voor de open dag Provinciale Staten en Promotieverkiezingen opgenomen als incidentele last.

Programma 8 Energie op klimaat!
De lasten voor Snellaadinfrastructuur, Zon op Dak en uitvoering zoekwatermaatregelen zijn als incidenteel opgenomen in de begroting 2027. De lasten en de baten van de specifieke uitkeringen Energie Netten Op Zee en Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) zijn gemarkeerd als incidentele lasten en baten.

Programma 90 Algemene dekkingsmiddelen
De incidentele baten betreffen de bijdrage van het IPO in de weeffout Provinciefonds.

Programma 96 Kosten van de overhead
De incidentele lasten betreffen de implementatie van een nieuw financieel pakket.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Tabel structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Volgens artikel 23 van de BBV is het verplicht om in de begroting een overzicht te presenteren van de per jaar beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In onderstaand overzicht worden alle structurele mutaties gespecificeerd.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving reserve	2026	2027	2028	2029	2030
Dekkingsreserve verduurzaming bedrijfspanden					
Toevoegingen	110	110	-	-	-
Onttrekkingen	110	110	110	110	110
bestemmingsreserve WST en Sluiskiltunnel					
Toevoegingen	15.661	16.307	10.662	11.984	11.147
Onttrekkingen	3.908	3.908	3.908	3.908	3.908
Bestemmingsreserve Delta Kenniscentrum					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	3.047	2.401	2.100	2.100	2.100
Dekkingsreserve verbouwing Zws museum					

(bedragen x € 1.000)

Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	200	200	200	200	200
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	102	102	102	102	102
Dekkingsreserve Schuytvlot					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	155	155	155	155	155
Dekkingsreserve FF aanlandingsvoorzieningen					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	152	152	152	152	152
Dekkingsreserve FF gebouwen en terreinen					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	92	92	92	92	92
Dekkingsreserve wegsteunp 's Heerarendskerke					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	67	67	67
dekkingsres wegeninv					
Toevoegingen	890	815	15	15	15
Onttrekkingen	-1.587	913	1.613	1.792	1.197
Dekkingsreserve gebouw G					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	82	82	82	82	82
Dekkingsreserve N286					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	27	27	27	27	27
Dekkingsreserve NCV					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	27	27	27	27	27
onderh.res.infrastr.					
Toevoegingen	18.329	12.011	11.302	9.790	9.997
Onttrekkingen	19.389	13.566	10.282	9.760	8.856
Bestemmingsreserve onderhoud bedrijfspanden					
Toevoegingen	388	360	482	703	-
Onttrekkingen	1.227	549	569	586	801
Totaal stucturele toevoegingen	**35.378**	**29.603**	**22.461**	**22.493**	**21.159**
Totaal structurele onttrekkingen	**26.932**	**22.284**	**19.487**	**19.161**	**17.877**
Saldo (negatief is afname reserve)	**8.445**	**7.319**	**2.974**	**3.332**	**3.282**

Lasten en baten per taakveld

Lasten en baten per taakveld

Op basis van artikel 7 lid 3c van het BBV is onderstaand overzicht met ingang van 2017 verplicht. Dit betreffen de door het Rijk voorgeschreven taakvelden volgens de standaard Iv3 rapportage. Iedere Provincie heeft zijn eigen programmastructuur. Door de verschillende programmastructuren zijn de Provincies niet met elkaar te vergelijken. Door gebruik van taakvelden kunnen Provincies met elkaar vergeleken worden.

(Bedragen x € 1.000)

Taakveld	Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Uitkering provinciefonds	3.729	194.812	-191.083
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	-	50.055	-50.055
0.3 Geldleningen en uitzettingen	638	4.620	-3.982
0.4 Deelnemingen	371	19.314	-18.943
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige b	-511	4.116	-4.627
0.6 Overhead	52.361	4.651	47.710
0.7 Vennootschapsbelasting	-	-	-
0.8 Mutaties reserves	50.952	71.724	-20.772
0.9 Resultaat	-	-	-
Totaal taakeld Algemene dekkingsmiddelen	**107.540**	**349.292**	**-241.752**
1.1 Provinciale Staten	4.212	-	4.212
1.2 Gedeputeerde Staten	1.421	1	1.419
1.3 Kabinetszaken	603	-	603
1.4 Bestuurlijke organisatie	1.280	232	1.047
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regi	705	-	705
1.6 Openbare orde en veiligheid	1.080	-	1.080
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	5.189	6	5.183
Totaal taakveld bestuur	**14.488**	**240**	**14.249**
2.1 Landwegen	65.363	30.304	35.059
2.2 Waterwegen	10.505	118	10.387
2.3 Openbaar vervoer	40.154	3.590	36.565
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en	2.549	-	2.549
Totaal taakveld verkeer en vervoer	**118.571**	**34.012**	**84.560**
3.1 Waterkeringen	287	-	287
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	678	-	678
3.3 Kwantiteit grondwater	1.020	465	555
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	359	-	359
3.5 Kwaliteit grondwater	122	-	122
3.9 Water, overige baten en lasten	2.120	-	2.120
Totaal taakveld water	**4.587**	**465**	**4.122**
4.1 Bodembescherming	415	189	226
4.2 Luchtverontreiniging	-	-	-
4.3 Geluidhinder	-	-	-
4.4 Vergunningverlening en handhaving	18.355	978	17.378
4.5 Ontgrondingen	-	-	-
4.6 Duurzaamheid	9.543	1.138	8.404

(Bedragen x € 1.000)

4.9 Milieu, overige baten en lasten	766	-	766
Totaal taakveld milieu	**29.079**	**2.305**	**26.774**
5.1 Natuurontwikkeling	5.287	-	5.287
5.2 Beheer natuurgebieden	44.517	16.936	27.581
5.3 Beheer flora en fauna	6.959	975	5.984
5.9 Natuur, overige baten en lasten	572	-	572
Totaal taakveld natuur	**57.334**	**17.911**	**39.423**
6.1 Agrarische aangelegenheden	9.589	1.372	8.218
6.2 Logistiek	2.001	-	2.001
6.3 Kennis en innovatie	12.674	2.478	10.197
6.4 Recreatie en toerisme	7.304	-	7.304
6.9 Regionale economie, overige baten en	7.603	967	6.636
Totaal taakveld regionale economie	**39.171**	**4.816**	**34.355**
7.1 Cultuur	18.751	526	18.225
7.2 Maatschappij	8.521	-	8.521
7.9 Cultuur en maatschappij, overige bat	989	-	989
Totaal taakveld cultuur en maatschappij	**28.261**	**526**	**27.734**
8.1 Ruimtelijke ordening	9.314	249	9.065
8.2 Volkshuisvesting	1.521	585	936
8.3 Stedelijke vernieuwing	159	-	159
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	374	-	374
Totaal taakveld ruimte	**11.367**	**834**	**10.534**
Gerealiseerd resultaat	**410.400**	**410.400**	**-**

EMU saldo

Inleiding

In de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag. Om provincies en gemeenten tijdig een beeld te geven wat dit voor hen betekent, publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in lijn met de Wet Hof individuele EMU-referentiewaarden. De referentiewaarden voor provincies zijn tot stand gekomen door de begrotingstotalen over de provincies te verdelen. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend. De individuele referentiewaarde voor 2028 voor de Provincie Zeeland is opgenomen in de septembercirculaire 2027 van het provinciefonds en daarom nog niet bekend.

(Bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Omschrijving	**Volgens jaarstukken 2025**	**Volgens begroting 2026**	**Volgens begroting 2027**	**Volgens meerjarenraming in begroting 2027**	**Volgens meerjarenraming in begroting 2027**	**Volgens meerjarenraming in begroting 2027**
Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	101.265	-53.641	-20.772	2.358	22.210	20.149
Mutatie (im)materiële vaste activa	-9.197	41.764	78.766	-821	-10.439	-9.237
Mutatie voorzieningen	-3.276	-398	-219	-6.286	-0	90
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-12.299	-	-	-	-	-
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**76.493**	**-12.276**	**57.775**	**-4.749**	**11.771**	**11.002**

COLOFON

Uitgave
Provincie Zeeland

Fotografie
Ria Overbeeke

Bezoekadres
Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Contact
provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 16 september 2026

www.zeeland.nl